ALEXANDRI NEVYLLI ANGLI,

De furoribus Norfolcien-
sium Ketto Duce,
Liber vnus.

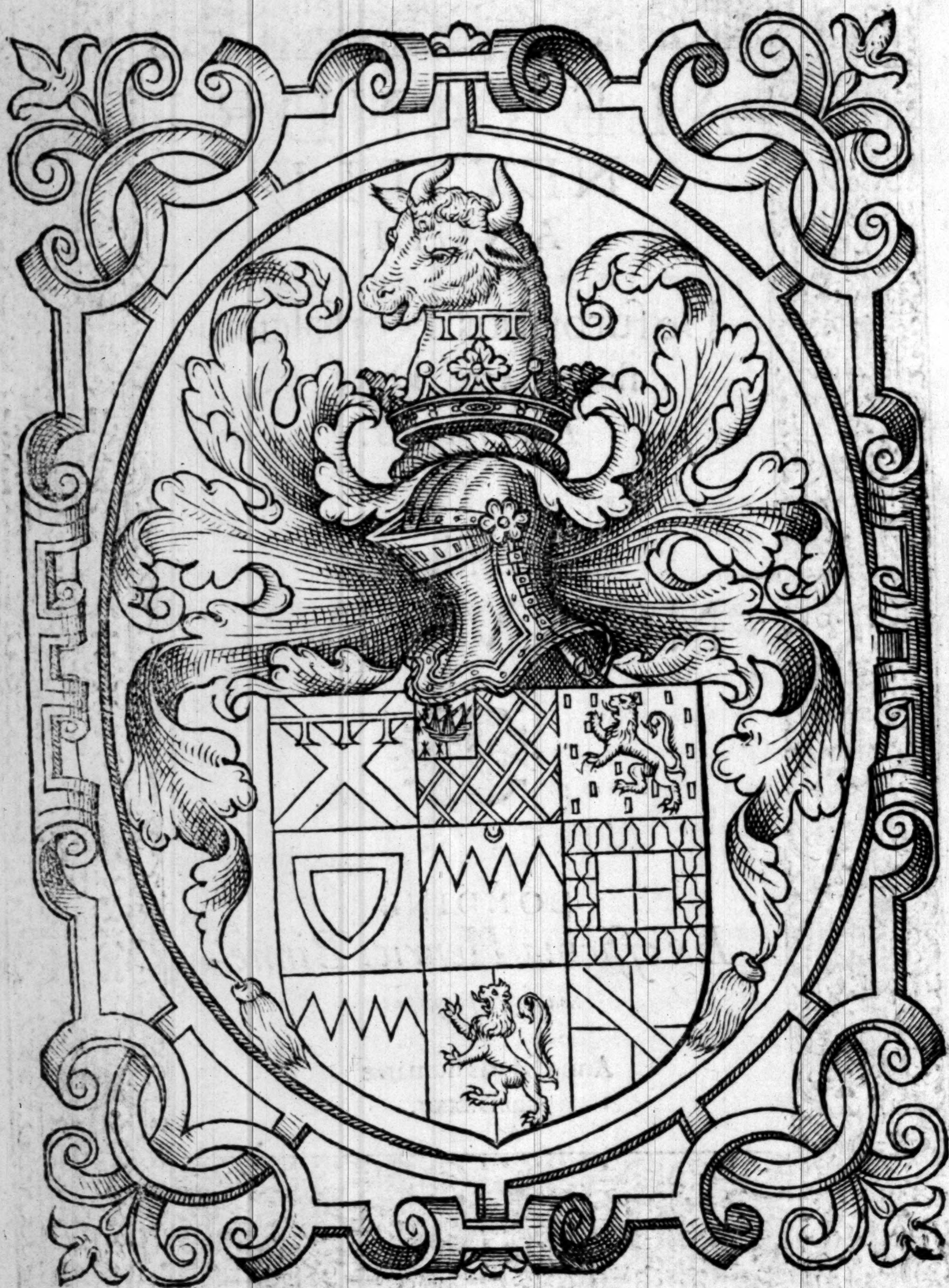
Eiusdem
NORVICVS.

LONDINI,
*Ex officina Henrici Binne-
mani Typographi.*

Anno salutis humanæ
CIↃ.IↃ.LXXV.

5/4

¶ In obitum amplissimi Praesulis, Matthaei Parkeri Cantuar. *Archiepiscopi eiusdem*

Alex. Neuylli carmen.

SIC CONSTAT mortale nihil: sic luminis oras
Quae subeunt, abeunt: rapit (heu) rapit omnia tellus
Quae peperit: refugusque vigor mortalibus auum
Decurtat miserum: dociles non parcere Parcae
Sic occant nimium: sic sic abrupta beati
Stamina Parkeri, *tantum dant flere misello*
Orbatoque gregi, quantum bona commoda vitae
Voluerat aureolus cursus, plebesque regendi
Gnarus amor, sollersque animus, fluidosque premendo
Mite supercilium, mens & lentando modesta.
ET MEA *quae tanto viduata camoena patrono est,*
Luget in abruptum: rursus decidua fatis:
Rursus inhorrendas mundi sensura procellas.
O bene coelicola, tanto quod functus honore
Euicit linguasque hominum, nigrasque loquelas.
Quas spargit numerus, quas sacra insania ructat:
ERGO IACE *venerande heros: & murmure stulto*
Inuidia maiorque omni, felixque peracto
Obdormi stadio: nos hic tua facta sonamus:
Te pleniique, & amore tui: te flemus ademtum.
Te te magne pater nos hic veneramur, amamus,
Et tanti aeternùm mirabimur acta magistri.

Libri post defunctum patronum editi,

Prosopopœia.

Flebile principium (si quid præsagia monstrent)
Fortunæ auspicium prosperioris habet.
Sed quid habent veri præsagia inania? quæue
Posit ab hoc tanto spes superesse malo?
Da (Deus) auspicium signis melioribus oro:
Huic metuo diras omini inesse minas.
Haud facile optatum cursu contingit honorem,
Turpiter in primo carcere lapsus equus.
Haud facile optati portus contingit arenas,
Infœlix patrijs mersa carina vadis.
Sed grauior fortuna mea est, & tristius omen
Ante ferè erepta est, quàm data vita, mihi.
Ecce extrema mihi vixdum superaddita lima,
Vix signata suis pagina prima typis:
Cum decus (heu dolor) ille ingens, decus occidit ingens,
Pars animæ, & vitæ magna columna meæ.
Fata queror nostris nimium contraria rebus,
Syderaq; auspicijs facta proterua meis.
Nam tua dum properant nimium, & mea fata moratur
Te mihi surripuit, (Spes mea) meq; tibi.
Infœlix ego quid merui? cur Posthuma proles
Nascor, & in seros differor vsq; dies?
Ast quia non tecum patiantur viuere fata,
O vtinam in tumulo dent latuisse tuo.

G. A.

Ad librum post defunctum patronum editum, Carmen consolatorium.

Non benè venales poscunt præconia merces,
Hædera laudatrix, vilia vina decet.
Cætera præsignes sibi quærant scripta patronos,
Claraq; Magnatum nomina fronte gerant:
Nil opus ascitis titulis tibi, pone querelas,
In te præsidij est satq; superq; tibi.
Seu tibi diffidas, ἄνδρα μ tandem aspice Ἀλεξιν,
Is solet esse alijs, is tibi Ἄλεξις *erit.*
Is pater est, idemq; simul pater, atq; patronus,
Ille dedit vitam, & proteget ille tuam.
Insuper ex merito Norfolcia tota patrona est,
Angliaq; ex merito est tota patrona tibi.
Adde quod ex alijs, vitæ exemplaria prisca,
Si quem delectent scripta, patronus erit.
Deniq; si quis erit qui quid memorabile gessit,
Vel non diffidat posse, patronus erit.
Neué aliquis desit: cuius nunc funera luges,
Ipse etiam inuita morte patronus erit.
Nam fera quod potuit diro mors abstulit vngue,
Terræ quicquid erat, cætera non potuit.
Corpore nam posito fama est & honore superstes.
(Quippe ab honore nihil mors violenta rapit.)
Corpore deposito viuit virtute superstes,
(De virtute nihil mors violenta rapit.)
Corpore deposito mente est, animaq; superstess
(Sacra ex mente nihil mors violenta rapit.)
Ergo & honore suo, virtute & mente superstes:
Is tibi maiori parte patronus erit.

G. A.

In Alexandri Neuylli Kettum

Thomæ Drantæ carmen.

ERGO Neuylleo vulgabere Kette cothurno,
Tuq; furorq; tuus, scelus excidiumq; tuorum?
Vtq; in grande nefas, atq; in sua vulnera versi,
Plebs hominum ruit, & sociarũnt fœdera fures?
Ilicet est actum : totus de nomine puro
Tolleris, famaq; niger turbabere cæcos
Ad manes : tu voce viri, tu voce Neuylli
Sordescis, pollentis opes & numina linguæ
Te vitiant, te, te, præstans facundia perdet.
O mihi post nullos memorande Neuylle disertos,
O docti pars multa chori : ceu namq; puellos
Ingenio, genio, calamo, sermone, puellus
Anteibas, ita virq; viros, ita maximus vnus
Omni ætate viges, & nos post terga relinquis.
Nec tua quæ tanto præcellit Musa nitore,
Cui triuiale nihil, nunquam cui friuola cura,
Tam modicis flueret venis, inflaret auenas
Tam tenues, fieretq; humilis sub iudice mundo.
Te nisi non albi tereret lex ferrea fati,
In peius rerumq; vices, & moriger arctis
Præsulis imperijs animus flexit, fecitq; minorem
Marte suo, veteriq; bonum de more labare.
Cumq; tui valeant humeri, nec ferre recusent,
Et tuus antistes iam non sua iussa suburget.
Sumito materiam Iouio vel Cæsare dignam,
Desine tu Kettos, atque indiga dicere castra,
Hæc arbusta tace, teq; his exsolue myricis.
Tu cane vel reges, vel regia, maxima semper
Magne sona : canor & florens te gratia fandi
Intulerint cœlo, potes, ô potes, esse beatus.
I puer aurato iubeas velentur amictu,
Quæ sua prælustris perarabit cumq; Neuyllus.

In historiam Alexandri Neuylli, Hendecasyllaba.

VRBIVM ne putabis abs auara
Demissum Styge? posse vel renasci
Hospitem Pythici? vel enouari
Bis fata? ac iterum sepulta reddi
Terra corpora? quale fabulosi
Solent fingere per iocum Poëtæ
Monstrum, quale vel impetu minore
Format Pythagoras renatus Orco.
Iurabis Liuij, Salustijq;,
Cæsarisq;, Demosthenisq; Graij
Calores veteres adhuc vigere,
Tulliumq;, quietè Tusculana,
Nouis sedulò rebus occupatum.
Nempè, qui nouus exit hic libellus,
Nescis, vtilior vè, dulcior vè,
Verior, melior, Latiniorue,
Maior, purior, elegantiorue.
Vnus vt referat ferè vniuersos.
Sed nec numina fallier licebit,
Nec, quos cymba tulit, reuexit.
Exspectas igitur, quis hos poliret
Libros? historiamq; tam eruditam?
Ille qui sapienter æmulatus,
Quos ætas prior exstulit, vel ipsos
Aequauit Zephyro secundiore.
Huc qui transtulit Atticos colores,
Romanumq; salem, decusq; linguæ.
Cui cùm munera summa largiantur
Pelasgi, Latijq; doctiores:
Nulli, quid tamen vt suum reposcunt.
Atqui vis propiùs videre quis sit,

Est, dico, studiosus omnis huius
Virtutis bene quaeq; ponderantis
Hic quos longa premebat, inuidaq;
Nube condidit atra nox, recludit
Fastus, historiamq; caeciorem
Ornat luce decenter insolenti.
Hic nobis patrios lares, domosq;
Auitosq; focos, fecitq; nobis
Incunabula nostra notiora.
Hunc ergo maneant (fauente fato,)
Sera saecula posterûm nepotum:
Vt mistus Rhetorum choro, iacentes
Terras despiciat volante fama,
Nos aeui breuis, ac inerte vena
Ignoti, procul à foro remoti
Admirabimur haec, silebimusq;

Typographus Lectori.

DEdimus operam equidem (quantum in nobis fuit) vti liber iste purus & integer, nullisq; respersus lituris hominum in manus perueniret. Sed dum Author longius abesset, & pericula (sic folia appello quae non seriò, sed periclitandi tantùm gratia excuduntur) ad eum saepè nulla, prima raro, secunda verò nunquam deferrentur: factum est vt nostrae diligentiae industriaeq; non vndequàque responderit euentus: nonnullaq; (imprudentibus nobis) errata irrepserint. Ex his quaedam expunximus: reliqua (propterea quia id in excuso iam codice minus commodè fieri posse videretur) quemadmodum corrigenda sint, te Lector optime admonendū curauimus. Vale.

Errata praeli.

Prior numerus paginam, secundus lineam denotat.

21. 21. labefactandam, lege labefactandum 79.8 metuentes, lege metuebant. 81. 1. spe, lege ope. 94. 1. incaensae, pro incensae. 95.6. subdebilitatem, lege subdebilitatam. 98. vlt. Ita, lege Item. 120. 1. & 2. animos vincendi, lege animis viuendi,

Quaedam inciderunt alia, quae quàm aptè potuimus quibusdam in locis emendauimus.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI EDMVNDO ARCHIEPISCOPO EBORACENSI, ANGLIAE PRIMATI, ALEXANDER NEVYLLVS S. D.

COGITANTI mihi (Præsul illustrissime) cuinàm potissimùm labores consecrarem meos, tu maximè eo mihi munere dignus occurrebas, qui amplissimis tùm in honoribus, tùm fortunis, quibus diuina te clementia circunfudit, maximarũ quoq; virtutum splẽdore circumfluis. Nam cùm Cantuariensis (ille magni nuper nominis Heros) cuius perillustri persona spes meæ dudum nitebãtur omnes, ab illiberali me otio, ad hanc

 scribendi

ſcribendi curam ſollicitudinemq́; traduxiſſet: nunquam ſuſpicari (nedum vereri) mihi in mentem venit, fore vti meis optimis perinimica ſemper atque peraduerſa fortuna conſilijs, tam ſubitò, tanto me rerum mearum præſidio orbaret. Sed quemadmodũ nihil eſt in vita quod non mihi ſæpiſsimè ſors iniecerit, quo me vexaret acerbi, neque vnquam tam ſecundis ventis vſus ſim, quin ij mihi protinùs reflarint: ita huius præſtantiſsimi Antiſtitis interitus, plagam mihi certè inflixit acerbiſsimam & ſempiternam.

Et verò is miſerijs huius moleſtiſsimæ vitæ perfunctus, integris ſenſibus, ætate optima, è vita, tanquam è ſcena benè peracta fabula diſceſsit, meo autem magno malo detrimentoq́ue interceptus exſtinctuſq́;, incredibile mihi præ cæteris omnibus ſui deſiderium reliquit. Proinde cogor à pontifice, ad pontificem, id eſt ab ampliſsimo & propè cœleſti viro (mor-

tuo

tuo tamen) ad viuum te, & præſulem, & virum veris virtutum laudibus præſtantem, confugere. Quis autem hos libellos exceperit, ſi tu reieceris? Aut quem mea Poſthuma proles tutorem inuenerit ſi tu aſpernabere? Aut cui denique hij noſtri labores; viuentis Archiepiſcopi imperio ſuſcepti, & morientis teſtamento comprobati, grati erunt atque iucundi ſi tibi Archiepiſcopo & optimo, & ſapientiſsimo minùs probabuntur?

Verùm enimuerò maxima ſpe ſum, fore vt ſicuti is nuper nobis ſolatium, ornamentum, ac columen extiterat, (ſemperque proculdubiò extitiſſet, ſi ſemper per ętatem viuere licuiſſet) ſic tu viciſsim (nam quis te vno aut ſanctior vnquam, aut dulcior eſt habitus?) noſtræ ſis orbitati ſolitudiniq; præſidio futurus.

Neq; porrò me ea deterrent, quæ ſunt in te ſumma omnia, eximius vitæ ſplendor, grauitas admirabilis, doctrina pere-

gregia, singularis prudentia, præsertim cùm tantis illustratus excellẽtissimarum virtutum luminibus, permultùm meæ obscuritati (ex tua amplitudine) splẽdoris adferre poteris: isq́; vir sis qui in omni vita, cum prudentia perinsigni, incredibilem quoq́; comitatem coniunxeris.

Itaque licet fortassis cuiquam audacter nimis, atque subrusticè facere videbor, qui te tantum Præsulem tam pænè nullus affari non dubitem, tamen minori sum verecundia, propterea quia hoc quod rogo, & tuæ personæ aptissimum erit, & demortui Antistitis volũtati, (si quis vita functis sensus inest) in primis consentaneum. Rogo autem, vt quandò is moriens hos mihi libellos, (quos nunc amplitudini tuæ dono dedicoque) typis peruulgãdos reliquerit: (qui funesto omine suscepti, & post defunctum patronum in lucem editi, hominum ora cõspectumq́; horrent atq́; refugiũt,) hijs tu ad gratiam

& nostrorum hominū existimationem commendationi atq; decori esse digneris. Tum si tenues tibi nimium atque ieiuni, nimium rerum ac verborum inopes videbuntur, & iccircò doctissimis perpolitissimisq; tuis auribus indigni, feras tamē: ijsque oculis, eodemque quibus omnes bonos intueri soles vultu, contemplerê. Quod æquissimo te facturum animo (Pręsul optime) confido: tùm quia potes, tùm quia soles benefacere quàmplurimis: estq; hoc naturæ tuæ, tuisq; dulcissimis, suauissimisq; moribus coniunctissimum.

DEVS Opt. Max. amplitudinem tueatur tuam, concedatq; vt vbi perdiù nobiscum in terris lætus atq; hilaris vixeris, inter cœlites tandem cum CHRISTO IESV æuo perpetuo ac sempiterno perfruare. Londini. a. d. VII. Kalend. Decemb. CIↃ.IↃ.lxxv.

Amplitudini tuæ deuotissimus,

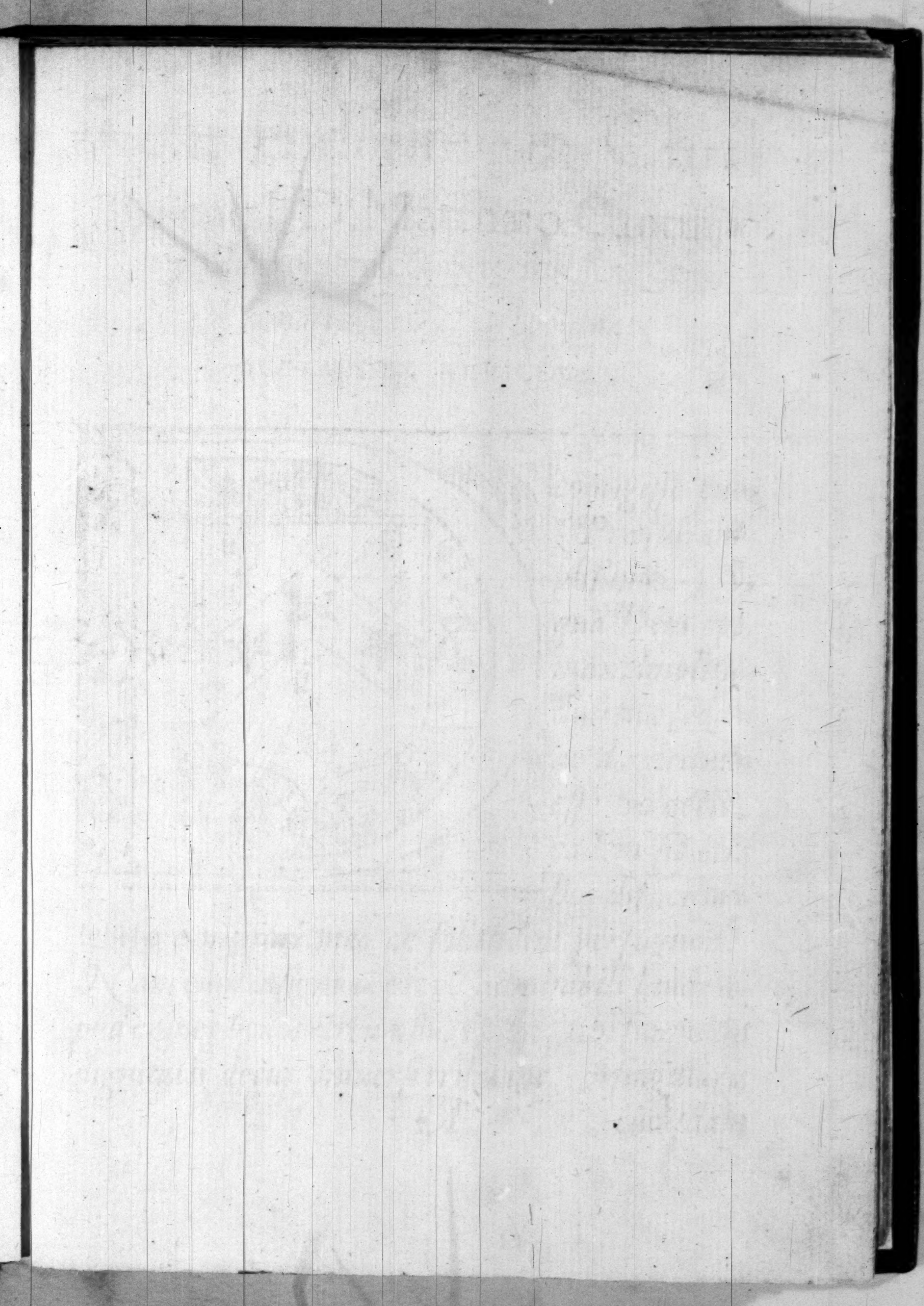
ALEXANDER NEVYLLVS.

& nostrorum hominũ existimationem communicationẽ atq; decere, & dignũ eēs. Tum si tenues ubi nimium atque iterum nimium rerum ac verborum inopes videbantur; & iccirco doctissimis perpolitissimisq; tuis auribus indignas, eas tamẽ iisque oculis, eodemque quibus omnes bonos intueri soles vultu, contempleré. Quod æquissimo te facturum animo (Præsul optime) confido: tum quia potes, tum quia solis benefacere quā plurimis esseq; hoc naturæ tuæ, tuisq; dulcissimis suauissimisq; moribus conuenientissimum. DEVS Opt. Max. amplitudinem tueatur tuam, concedatq; vt vbi per diu nobiscum in terris lætus atq; hilaris vixeris, inter cœlites tandem cum CHRISTO IESV æuo perpetuo ac sempiterno perfruare. Londini. a. d. VII. Kalend. Decemb.

cIɔ.Iɔ.lxxv.

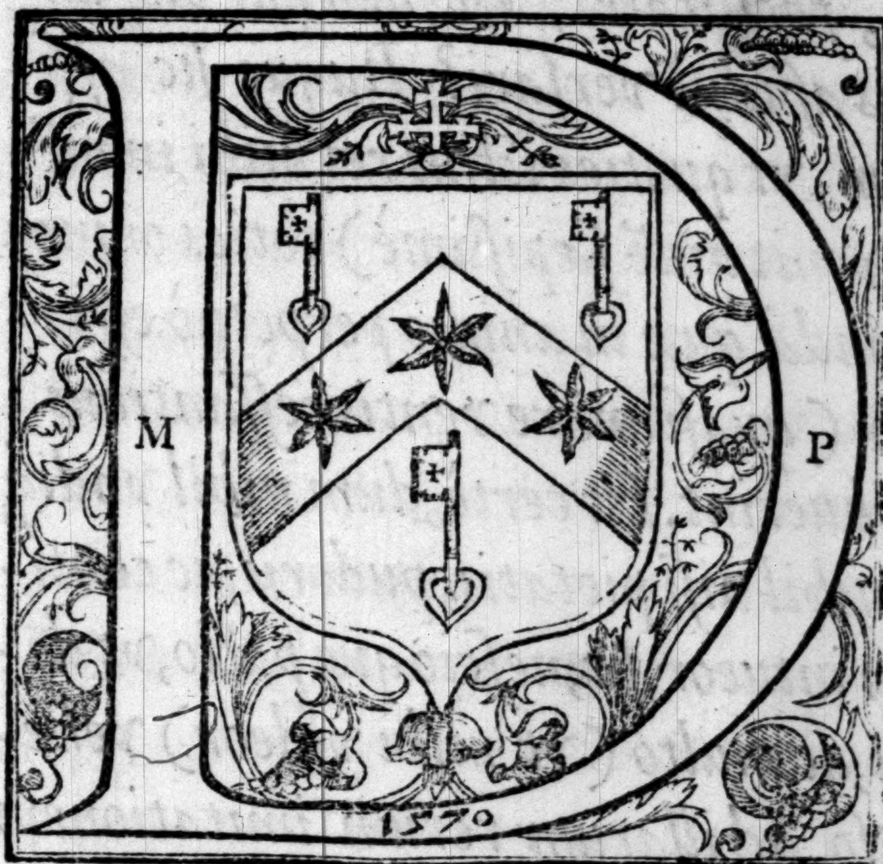
Amplitudini tuæ deuotissimus,

ALEXANDER NEVYLLVS.

Reuerendissimo in Christo patri D. Matthæo Cantuariensi Archiepiscopo, totius Angliæ *Primati & Metropolitano*,

ALEXANDER NEVILLVS.

IVINITVS *contigisse puto (Præsul amplissime) vt quã Deus opt. max. amplitudini tuæ sedem ac domicilium esse voluerit, eadem sit etiã hoc difficilimo tempore mœrori meo ac solitudini perfugium. Nam cùm insigni ac propè admirabili laude apud omnes bonos circumfluas, cumq; tibi summum dignitatis decus vniuersi tribuant, & singularis*

cuiusdam sapientiæ atq; cõstantiæ laudem impertiant, in his tantis molestijs, quibus vndiq; circumfusus sum, quid mihi accidere potuit, vel ad præsentis vitæ cõditionem illustrius? vel ad præteriti temporis solatium iucundius? vel ad futuræ ætatis spem præstãtiùs? quàm in domo tanti Pontificis, tanta virtute, facilitate, & morum elegantia redundantis aßiduè versari? Itaque sic afficiebar interdum, vt quoties istius rei mihi in mẽtem venisset (venit autẽ sæpißimè) toties omnes illæ curarum vndæ quæ in animo perpetuò effervescebant meo (quasi mare ventis cessantibus) continuò deferbuerint. Et certè, dum nihil vndiq; nisi pudicum, nihil nisi pietatis, pudoris, ac continentiæ plenum intueor, fit, nescio quo pacto, vt desyderio acriori, ac multò (vt mihi videor) vehementius incenso, ad illarum rerum imitationem inflammer. Accedit huc etiam, quòd non plus opibus & potentia, quàm illustri humanitatis laude præcellas: neque solùm eos, qui tibi famulantur, fortunis ac facultatibus iuues, verũetiam gratia, fauore, consilio, auctoritate, beneficentia sustẽtes.

Vndè

Vndè adeò factū est, vt tacitā inconsideratæ temeritatis meæ reprehensionem non magnoperè pertimuerim, quòd amplitudinem tuam his meis literulis tam fidenter affatus sim. Neq; enim fieri potest, vt humilimum amplissimus, aut sui obseruantissimū humanissimus Pontifex aspernetur. Quapropter ardentissimis votis ac precibus obtestor, vt hos industriæ meæ flosculos verius quàm fructus, quos honori tuo obtulero, (obsequij & amoris monumentum erga te mei) læta fronte ac benigna suscipias. Quod te facturum pro illa tua præstanti pietate, qua omnes omnium literatorū hominū conatus, ac studia prosequeris magnoperè sanè confido. Etenim labores hos meos quos in Ciuium Norwicensium rebus gestis te auctore explicandis suscepi, Amplitudini tuæ consecrare decreui. Qua in re tum cultus & obseruantiæ in te meæ, tum mentis meritorum erga me tuorū non immemoris excusatione, tam inscitiæ crimen quàm impudentiæ labē deprecabor. Nam cùm tua me amplitudo ad scribendum potissimùm impulerit, & mihi (quod aiunt) currenti quasi cal-

car abbibuerit, inhumanum me eſſe certè oportebat, & non ſolùm bonitatis tuæ oblitum, verumetiam officij prorſus immemorem mei, ſi tibi neq; hortanti obſequerer, neq; imperanti. Preterea cùm te tanta dignitate, conſilio, prudentia, ætate, vigilantia, & (quod caput eſt) grauiſsimis plerúmque rei chriſtianæ publicæ muneribus implicitum Preſulem, ea ſemper mente præditum perſpexerim, nullæ vt te vnquam cogitationes à præclariſsimarum diſciplinarũ ſtudijs & Muſarum veluti complexu abſtrahere potuerint, dũ omnia omnium antiquorum hominum monimẽta ſcrutaris, omnium doctrinarum ac diſciplinarum omnes libros exhauris: cumq; domi ſemper tuæ Academiam quaſi quandam literatorũ hominum florentem animaduerterim, qui perpetuò præceptis adhortationibuſq; inflammati tuis, ſui quotidiè fructus ingenij proferre conſueuerint, profectò mihi niſi inertiæ nequitiæq; maculas inûri voluiſſem, aliquid tale præſtandum aut certè conandũ fuit, in quo ſignificatio ſaltem nonnulla induſtriæ ac voluntatis oſtenderetur meæ. Præſertim cùm

tu

tu (vir talis ac tantus) ſemper mihi & ad ſuſcipiendam, & ad ingrediendā horum ſtudiorum rationem, auctor & princeps exſtiteris. Videlicet in hanc cogitationem (prudentißime Pontifex) perpetuò incumbis, vt domi ſemper tuæ doctrinæ atque humanitatis ſtudia, â cunctis celebrentur: maximaq́ delectatione perfunderis quoties domeſticos tuos literis ac bonarum artium diſciplinis deditos conſpexeris: Soleſq́ eos quos in familiam aſciſcis tuam, imprimis cohortari vt eruditionem ac pietatem ardenti deſiderio conſectentur. Quæ quidem me impulerunt vt ego quoque mihi in iſtiuſmodi rebus pro virili parte elaborādum ſtatuerim, nō tam vt tibi gratificarer (quāquam quid eſt quod flagrantius exoptem?) quàm vt mihimetipſi prodeſſem, planumq́ cunctis facerem quibus domi tuæ ſtudijs ac cogitationibus tempus traduxerim. Feci itaque quod debui, & feci equidem non inuitus, vt onus illud quod tu mihi imponendū putâris alacri mēte ſubierim. Quod ſi me quandoq́ oppreſſerit (fieri enim non poteſt quin tanto impar oneri ſuſtinendo, ſæpe-

numerò succubuerim) tuæ erit humanitatis, (Præsul optime) iacentem patrocinio subleuare tuo. Præsertim cùm dum tibi imperanti, & ad hanc me quæstionem pertractãdam crebriùs excitanti, non parere nefas esse duxerim, plus in me forsitan oneris quàm perferre potui receperim. Vtcunque erit, non patitur tua te tam excellens naturæ bonitas cuiusquam indignitatem aspernari, & ego is sum qui cùm in præstanti tua virtute spes meas omnes defixerim, nullius alterius iudicium magnoperè reformidem.

Et quanquam non defuturos quosdam suspicor (vt sunt nonnulli huius ætatis homines morosi nimiùm & difficiles) qui mihi, nescio quod temeritatis & imprudentiæ crimen infligent, tamen & aliorum exemplis me cõsolabor, & tempora magis amica virtuti sperabo, nec me fœlicem minus si probris onerarint, quàm si laudibus ornarint, existimabo.

Alterum est genus hominum eruditißimorum atque in bonarum literarum disciplinis aßiduè versantium, quibus ego magnoperè cupio studium

& industriam probari meã. Hij si fortè in scriptis nostris pauca admodum (imò potiùs nulla) deprehenderint, quæ sitim illam suam rerũ præclarißimarum inexplebilem restinguant, sic habeant cupisse me optima, præstitisse mediocria, polliceri vberiora. Dent igitur tenuitati & inopiæ veniam meæ, sciantque hæc quæ nos hijs libellulis aridè sanè & ieiunè complexi sumus, non ex Academicorum fontibus, sed ex industriæ nostræ riuulis profluxisse. Neque porrò à me præreptam cuiquam, sed potius omnibus præbitã scribendi ansam existiment, si qui fortè post hac, aut per se meliora indagauerint, aut accepta ab alijs perfectius ædiderint: cùm nihil interim mihi magis vnquam in votis exstiterit, quàm vt quæ inter scribendum, vel per incuriam omissa, vel per inscitiam incognita exciderint, ea à peritiore tandem artifice plenius pertractentur. Tu autẽ Præsul dignißime, fauoris tui radios in hos teneros ingenij mei fœtus transfundere digneris, eosq́ patiare tui nominis amplitudine illustrari. Quã sint ĩbecilles, quã tenues, quã nullarũ viriũ vides,

B

vides, sine sanguine, sine succo, nullis neque religata ossibus, neque neruis astricta. Lucem mediusfidius perferre non poterunt, si non admirabilis tua bonitas illorum cœcitati clementiæ tuæ lumen prætulerit. Nihil erit mihi vel ad opem firmius, vel ad desiderium optabilius, vel ad nominis mei existimationem accumulatius, quàm si tu mihi præsidio contra importunissimos maleuolorum hominum impetus fuisse videbere. Qua quidem in re quantum poteris non sum certè nescius (potes enim quantum vis) vt autem velis quantum potes, es mihi per illam tuam incredibilem qua vincis penè omnes humanitatem vehementius obsecrandus. Nihil habet fortuna tua maius quàm vt possis, nec natura tua melius quàm vt velis, subsidio esse quàmplurimis. Perge itaq; quod facis (præsul amplissime) fauere bonis, odisse improbos, virtutem extollere, oppressis opitulari, eruditos tueri, præmijs amplificare, consilio, auxilio, misericordia subleuare. Nihil mihi crede magnificentiùs, nihil præclariùs, nihil admirabiliùs, nihil neq; naturæ, neque

que moribus tuis omni elegantia & suauitate perpolitis accōmodatius. Hæ sunt veræ virtutes, dignæ summo viro, dignæ Pontifice, te verò viro optimo & Pontifice amplißimo dignißimæ. Verumtamen non committam vt qui ad hanc scribendam epistolam vt tibi labores hos dicarē meos initio me contuli, nunc te hominem omnium sapientißimum, ad eas vitæ rationes horter & excitem quas ab ineunte ætate perpetuò complexus es, ne aut insolens viderer si prudentißimum, aut impudens, si præstantißimum, aut meæ conditionis oblitus, si illustrißimum admonere coner. Itaque finem scribendi faciam: illud tamen prius profitebor, quamuis vbiq; gentium exsistant multi, quos singularis tua bonitas liberalitate non leuiter consperserit sua, sed planè obruerit: mortalem tamen viuere neminem qui plus se tibi debere existimet quàm ego debeā, neminem qui id libentius præ se ferat & agnoscat, neminem deniq; qui si quando opus fuerit, tenuißimas vitæ suæ facultates pro dignitate tua alacrius profuderit. Cuius voluntatis, ac officij

ſeruitutem mei quo teſtatior omnibus eſſe poſſet, tibi poſteriſq; tuis harum literarum teſtimonio ſempiterno aſtrinxi.

Chriſtus optimus maximus amplitudinem tuam nobis & chriſtianæ Reipublicæ (cum ſumma ſemper dignitatis amplificatione) quàm diutiſsimè ſoſpitem ſeruet, & incolumem.

Amplitudini tuæ humilimus,
Alexander Neuillus.

ALEXANDRI NEVILLI de Furoribus Norfolciensium Ketto Duce.

LIBER VNVS.

PTAREM equidem, vt hæ populares tempestates, & seditionum procellæ, quibus patria nostra (tẽpore Edouardi regis sexti) sordidißimorum hominũ scelere & perfidia perculsa & afflicta fuit, aut nunq̃ contigissent, aut (si fieri posset) illarum memoria penitùs ex omnium mentibus exscinderetur. Sed quoniam pręterita mutari nõ possunt, & hæc macula proditionis à perniciosißimis ciuibus patriæ nostræ impressa, altius insedit in populi Norfolciẽsis nomine, ad memoriam sceleris

ſempiternam infixa, quàm vt penitùs deleri, aut prorſus exſtirpari queat: facilè patior oblatam mihi hanc huius hiſtoriolæ conſcribendæ facultatē, vt omnes intelligant quibus initijs hij tanti tumultus excitati ſint, ac qua tandem virtute compreſsi: penituſq; perſpiciant vulnera illa, ac ſeditionū ſcelera patriæ noſtræ non à bonis viris & fortibus inflicta, ſed à deſperatorum hominū flagitioſiſsimis gregibus inuſta fuiſſe. Illud certè apud omnes conſtat, incredibilē ex iſtiuſmodi rerū cognitione vtilitatem ad poſteros dimanare: magnoſq; proculdubiò fructus cōſequentur homines boni, ſi ad hæc exemplorum documēta acriter animos intenderint: & ex ijs ipſimet ſibi ſalubrē ac frugiferam vitę diſciplinā inſtituerint. Cōtraq́; impij ac turbulēti ciues, ſi qui fortè ſunt huiuſcemodi (quales eſſe in hoc regno vel nullos, vel non ita multos cōfido) ex aliorum calamitatibus ſapere ſibi condiſcāt: aut ſaltē ſi id facere nequeāt (nequeunt autem quia nolūt) horū miſerabiles exitus contuentes, perhorreſcant.

NNO Christianæ salutis millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono, cùm ad regẽ Edouardum, eius nominis sextum, nõnulli grauiter conquesti essent, agros publicos intercipi, & à priuatis quibusdã hominibus circunsepiri: eius rei cura auctoritate regia hominibus grauissimis ac integerrimis delata est, quæstioq́; constituta, iussiq́; vt primo quoq́; tempore de istiusmodi quærelis anquirerẽt: & de tota re quàm fieri posset maturè, cognoscerent atque deliberarent. Quod cùm exisset in vulgus, palamq́; fieret, varijq́; rumores dissiparentur, ac inter cætera Cantianos fossas complesse, & agros (quondam publicos) scrobibus ac sepiũ munimẽtis interclusos aperuisse, id quia similiter in prouincia Norfolciensi factum non esset, de plebe homines quidam tenues ac seditiosi, apertè fremere ac indignari cœperunt. Exin immani se scelere ac nequitia constrinxerunt, vt

ipsi contra quàm fas esset, atq; iniussu regis idē facere conarētur, quod in Cantio factitatum esse audierant: cupiētes (vt exitus docuit) non tam agros publicos iniuria quorūdam circū-septos patefacere, quàm nefariam, nefarijs sēsibus inclusam, omnia pereundi perdendiq; libidinem in rempublicam profundere. Ex quo bellum patriæ pernitiosum, & sibimet ipsis exitiale conflarûnt. Nam cùm fama istius nefandæ societatis multorum sermone percrebuisset, passim clandestina cōcilia iniri cœpta, multiq; multis in locis, obscuri & ignobiles viri suam Fortunam conqueri, ac in generosorum atque nobilium potentiam in-
„ temperantius inuehi cœpêrunt. Enimuerò
„ intollerandam iam procerum potentiam vi-
„ deri, suam verò cōditionem miserimam. Hos
„ affluere delitijs & omni rerū copia circum-
„ fundi, languidisque liquefacti voluptatibus a-
„ uaritia duntaxat ardenti, & flagrantissimis
„ cupiditatum facibus inflammari, se labore &
„ vigilia penè enectos, nihil aliud in omni æ-
tate

tate facere, niſi ſudare, algere, eſurire, ſitire. Quæ quidem quamuis miſera ſint & indigna (ſunt autem proculdubiò indigniſsima) ferri tamen poſſe, ſi non hijs efferueſcentibus malarum delectationum fretis immerſi, aliorũ inopiam calamitatemq́ue inſolenti nimis faſtidio inſectarentur. Nunc verò ſe ſuamq; fortunã hominibus ſuperbiſsimis, omniq́; mollitia & otio defluentibus ludibrio eſſe, eam rem (ſicuti debet) tantum menti dolorem inurere, tantamq́; famæ turpitudinẽ infligere, nihil vt ſibi nec ad cõmemorandum acerbiùs eſſe poſsit, nec ad tollerandum iniquiùs. Illam verò agri poſsidũdi conditionem miſerabilem ac planè ſeruilem videri, ad procerum libidinem tenere ſe omnia, non liberè, ſed ex præſcripto & tanquam ad domini voluntatem ac nutum: continuò ſimulac quiſquam aliquem ex purpuratis iſtis offenderit, fortunis omnibus exui, priuari, deturbari. Quouſq; tantã dominandi libidinem inultã ſinerent? Iamq; eò deueniſſe illos crudelitatis & auaritiæ, vt nõ cõtenti ſint

omnia

» omniā rāpere, ſpoliare, & per vim ac ſcelus
» adipiſci, quę in luxū muliebreſq; delitias pro-
» fundant: niſi etiā ſanguinem penè ipſum, me-
» dullāq; ex venis & oſsibus exſuxerint. Agros
» publicos ſibi ac ſuis ſubleuandis à maioribus
» relictos adimi, prædia quæ patrum memoria
» cōmunia eſſent, ea nunc foſsis ac ſepibus di-
» ſtingui; paſcuis ſcrobes circunduci, omnes ſi-
» bi aditus intercludi. Quicquid volucrū cœ-
» lum continet, quicquid piſcium mare cōple-
» ctitur, quicquid frugum terra parit & fundit,
» hoc omne illos deuorare, conſumere, abſor-
» bere. Naturam non ſufficere ad libidinem
» explendam, nouas quoq; artes excogitaſſe, &
» tanq̄ diſciplinas voluptatum, condire, ſuffire,
» aromatibus circumfluere, ſuauia ſuauibus af-
» fundere, omnia deniq; vndique cupiditatum
» inſtrumenta, ac lenocinia libidinum conqui-
» rere: cùm illi interim herbis ac radicibus
» veſcantur, ac continuo labore tabeſcant.
» Enimuerò quòd viuant, quòd ſpiritum
» ducant, quòd libero cœlo ac aëre fruantur

in-

indignari. Nō poſſe amplius tantam ac tam crudelem iniuriā perferre, nec æquo animo nobilium ſuperbiam intueri: ruituros ſe potiùs in arma, & terrā cœlo miſturos, quā poſthac tā atrocia paterētur. Naturam vt illis, ſibi quoq; prouidiſſe, corpus & animam dediſſe, nū cætera inuidiſſe? Formā cùm habeant eandem, & ſortem naſcendi cōmunem, cur haberent vitam diſsimilem, & diſparem fortunam? Videre ſe ad extrema ventum iam eſſe, velle quoque extrema experiri. Septa diſturbare, foſſas complere, aditum ad publica vnicuiq; patefacere, omnia deniq; quę illi nō minus nefariè, quàm auare crudeliterq; circumſepſiſſent ſolo adæquare. Nec vtique paſſuros ſe amplius oneribus inuitos præmi, nec tantum dedecus admiſſuros, vt in his malis cōſeneſcentes, poſteris miſerā ac lugubrem Rempub, relinquant, & multò quàm à maioribus acceperāt peiorem. Quamobrem omnia ſe tentaturos, neq; vnq̄ niſi rebus ad arbitrium compoſitis quieturos. Cupere ſe liber-

" tatem, & permixtam omnium rerum licen-
" tiam: hanc velle, alioquin huius tumultus e-
" undem qui vitæ finem futurum.

His irarum fluctibus & quęrelarum veluti tempestatibus iactati, concitarunt se inuicem perditi ac profligatissimi nebulones, passisque velis ad ea scelera prouecti sunt, quibus & periculũ patriæ, & sibimetipsis exitiũ intulerũt. Ac non ita multò post contigit, vt ludi ac spectacula VVyndhamiæ celebrarentur, antiquitùs ita instituta, vt biduò, duabusq; noctibus perpetuis continuarentur. Ad quę cũ ingens omnium ordinum concursus fieret, proditores nequissimi in hoc solummodò intenti erant, vt virus inuidiæ suæ in patriã euomerẽt loci tãtum oportunitatem ac temporis exspectantes. Itaq; primũ clandestini fiebãt coitus, hominũ huc & illuc discurrentiũ, deindè secessiones & occulta colloquia: ad extremum verò tumultuari omnes & apertè insanire cœperunt. Cũq; inaudissent, Robertũ quendam Kettũ, Coriariũ, hominem ferum ac agrestem,

greſtem, importunaq́; audacia ac violētia effrænata præditum, agri aliquantulum quod aliquando publicum fuiſſet, circumcluſiſſe, ad eum pleni furoris ac amentiæ cōuolauerunt, illiquè quæ ab illis conſilia pacis perturbandæ inita fuiſſent exponunt, ac vehementer ab illo depoſcūt vt quicquid publici circumſepſiſſet, protinùs reuulſis ſeptis, ac ſolo adæquatis, patriæ atque illis communi vtilitati conſulentibus concederet.

Kettus, vt qui iijſdem furorum flammis arderet, quibus iſti conflagrauerunt, facilè paſſus eſt ſeſe in ſocietatem tam execrandi facinoris aſciſci. Reſpondit omnia ſe facere paratum, præſtoq́ue ſemper futurum non ad reprimendam ſolùm, ſed ad comprimendam procerum potentiam: ſperare ſe breui effecturum, vt ſicut illos ærumnæ, ſic iſtos ſuperbiæ pœniteat. Multa nefanda, quæ per hos annos perpeſſi eſſent, oſtendit, multas iniurias ac calamitates quibus affecti, afflictiq́; fuiſſent: Iubet macte virtute eſſe, potentiam hāc

„ tantam, tantam auaritiam, tantam ac tam in-
„ auditam in omni genere crudelitatem, Deo
„ hominibusq; omnibus inuisam ac execran-
„ dam videri. Damna quæ Rebus publicis, a-
„ grisq; communibus, ab importunissimis do-
„ minis importarentur, ab illorum iniurijs se
„ vindicaturum pollicetur, daturumque ope-
„ ram, vt cui agro ille fossam circundedisset, id
„ denuò sibi cum omnibus publicum ac com-
„ mune fiat, illamq; sese primo quoq; tempore
„ suis manibus completurum. Addidit ad ex-
„ tremum, se commodis illorum nunquam de-
„ futurum: habituros illum non comitem dũ-
„ taxat, sed Ducem, non tantæ rei gerendæ so-
„ cium, sed signiferum, authorem, principem.
„ Omnibus deniq; consilijs non interfuturum
„ solùm, verumetiam perpetuò præfuturum.

His illi despicatissimi viri, ac omniũ qui vnquam post homines natos exstiterunt turpissimi, vocibus accensi: cùm vndique circumfusi & gratulabundi succlamassent, repentè velut agmine facto in agrum quẽdam Ketti villulæ

villulæ VVyndamiæ continentem & adiũ-ctum, omnis multitudo ſeſe effudit, ibíque (ſicut conſtituerãt) foſsis terram obducunt. Quod cùm feciſſent tanq̃ effrænes equi, ad eam quam opinionis errore ſibi confinxerãt viuendi licentiam adhinnientes, partim audacia ipſimet ſua, & hoc inani rerum ſucceſſu confiſi, partim Ducis adhortationibus, & clamoribus, tãquam facibus ardentibus inflammati, incredibile dictu eſt, quantis iam furiarum flammis ad pacem perturbãdam, & ſtatum Reipublicæ labefactandam exarſerint.

Exindè Hetherſetum proficiſcũtur, (quod oppidulum nõ longè diſtat à VVyndamia) atque illic in agrum Flowerdui cuiuſdam impetum faciunt, foſſas complent, ſepta deturbãt, clauſtra refringunt. Ad hos tumultus magna lis & altercatio orta eſt, cùm Flowerduus dolore & iracundia grauiter excandeſcens, Kettum acriùs increpaſſet, illiq́; crimini daret, vtpotè qui hanc plebem indomitam & rebellem conciuiſſet: ſubindè eum nefarium

virum, patriæ pestem, & fugitiuorũ ducem appellans. Atq; ab hoc quidem Flowerduo (quoad licuit) illorũ sceleri occursum est, retardatiq́; conatus: factumq́; quantũ potuit à fide inermi fieri, cõtra perfidiam instructam & armatam. Quibus illi dictis factisq; vehementiùs accensi, cũ Ketto vociferabundi circumfusi, clamoribus; querelis, ac mutuis adhortationibus omnia complessent, tãdem ab illo auxilij fidem (qua se recens deuinxerat) implorant, & exposcunt. Ille vt qui omnem spẽ futuri sceleris, in maleficij præsentis euẽtu defixisset, non amplius sibi cunctandum ratus, bono vt sint animo hortatur, seq́; libertatis authorem ac vindicem sequantur. Quæ esset illi à Repub. imposita persona non excidisse, saluti illorum nihil priùs, nihil antiquiùs sibi fore, vtpotè pro qua opes ac vitam (res secundùm illos charissimas) alacri mẽte profusurus sit.

Fama istius flagitiosissimæ vocis vndíque omnes sceleratos ac perditos viros conciuit, adeò

adeò vt repētè magni seruorum ac fugitiuorum greges, in Kettiana castra confluxerint. Quibus ille scelerū satellitibus, atque administris stipatus, cùm tā Hethersetj, q̄ VVyndhamiæ impressa flagitiorum suorum vestigia reliquisset, atq; omnibus penè locis quacunq; incederet, vastitatem intulisset, decimo die Iulij ad locum Etonensi syluæ vicinū peruenerunt. Huic syluæ continentes & adiuncti sunt agri cōpascui ciuitatis Norwicēsis, quos multorum inopū ac pauperum boues depascuntur, illisq; publicitùs custos pręficitur, cui vnaquaq; hebdomada singuli, singulos obolos dependere consueuerunt. Ad hos agros quod illis viua sepes & fossa prętēderetur, ne pecora palantes vspiam dilaberentur, ex infima plebe Norwicensi quidam, pridiè quàm rebelles vrbem versùs iter fecerunt, pręcipiti rabie & amētia districti cōuolauerūt. Publica ea pascua esse (sicut erant) vociferantes, nec se ampliùs publica passuros scrobibus obuallari aut sepibus pręmuniri. Adeò cœco impetu à

mente

mente & ratione auersi ferebantur, vt qūæ maiorum prouida ac sagax industria in communem vtilitatem sepsisset, ea suis manibus ipsi rescindere conarentur. Vix dum in superiori parte agri scrobem demoliti sunt, cùm permulti nefarij ac pestilentes viri, quorū auribus rumor auram aliquam istius pernitiosissimæ conspirationis afflauisset, è ciuitate clā dilapsi, cum Kettianis militibus sese coniungunt. Qui id vt facerent, eò citiùs adducebātur, quòd proditores isti nequissimi impurissimo sceleri suo, salutem semper Reipub. necnō cōmunis vtilitatis curā prętexuissent.

Harum rerum nuntijs in ciuitatem celeriter perlatis, Prætor (Thomas Coddus is dicebatur) re noua trepidus, protinùs huic malo prospiciendū sibi putauit, elaborandumq; vt hij tumultus (si qua ratione confieri posset) primo quoq; tempore comprimerentur. Quam ob rem ex primoribus vrbis aliquot, ac patribus accitis, (Aldermanni ij dicuntur, & semper Prætori in concilio adsunt) ad hos

motus

motus ſedandos in Kettiana caſtra contendit. Ibi illos omnia nefanda patrantes inuenit, atque in luxum & epulas effuſos. Ac primùm pecunia ac blandis pollicitationibus illos pellexit, vt incœpto deſiſterent, & domũ quiſq; ſuam decederet. Illi verò nihilominùs sceleri inſtantes, quicquid erat vſpiam clauſi, aut muniti refringunt. Prætor cùm omnia fruſtrà tentaſſet, neq; prece, aut prętio quicquam profici vidiſſet, quo mentes proditorũ, à tanti ſceleris diritate, ad cogitationem pacis auerterentur; confeſtim in ciuitatem reuertitur. A cuius diſceſſu ſeditioſi rati id quod erat, quodq́; ex rumuſculis quorundam hominũ qui ad illos ex vrbe profugerant, ſubodorari cœperunt: ſi diutiùs diſtracti ac populabundi vagarentur, protinùs illorum conſilijs nullo negotio occurri, & obſiſti poſſe, huic rei pręuertendum exiſtimantes, tutiſsimum ad id ſibi viſum eſt, vt execrandæ ſuæ ſocietatis aſſeclæ vnũ in locum contraherentur. Vndè extemplò ad ſyluam Etonenſem perrexerunt,

quam cùm vndique oculis perlustrassent, & castris ponendis minùs idoneam ac commodam inuenissent, publico consensu decretum est, vti illinc primo quoq; tẽpore Mousholdiam proficiscerentur, eumq́; locum potissimùm deligerent, in quo scelerum suorum sedes, ac rapinarum latibula constituerentur.

Proindè cùm hoc consiliũ omnibus arrisisset, iamq́; nox nec opinantibus interuenisset, missi continuò ad Prętorem qui illi renuntiarent: Sibi esse in animo sine vllo maleficio iter per ciuitatem facere, & propterea quòd via illa esset multò facilior & expeditior, rogare vti eius voluntate, id sibi facere liceat. Prætor ad hæc: Inimico esse illos & hostili animo in Rempub. quapropter non daturũ se illis per ciuitatem itineris faciendi facultatem. Dein eos vt seditiosos, & omnia perturbare, ac cõfundere cupientes, asperimis verbis perstrinxit, & minantibus vocibus, ac ad terrorem vndiq́ue instructis, à tanti sceleris immanitate deterret. Deniq; si furere pergant denuntiat breui

breui futurum, vt tam perditos conatus, horribiles exitus consequantur. Tantũ verò abfuit vt ad hanc orationem illorũ furor deferbuerit, vt multò quã venerint obstinatiores, & in proditionis proposito obfirmatiores, à Prætore recesserint. Cæterùm Kettiani hac spe conatuque depulsi, noctem illam totam in Etonensi sylua delituerunt.

Intereà Prætor primoribus vrbis in cõciliũ conuocatis, quamprimùm ad illos de Repub. refert. Ibi diu multumq́; deliberatũ fuit, veluti ab his quorum animi in ancipites sententias distraherentur. Nonnulli censent celeritate opus esse, protinùs, ac sine mora profligãdos: desperatione ac rabie furentes si non primo quoq; tempore reprimerentur, toti Prouinciæ exitium ac pestem illaturos. Alij contrà sentiunt, rem esse maximi discriminis, deliberationis verò ac consilij summi. Hanc resistendi celeritatem, vt forti ac magno animo profectam, sic lubricã & præcipitem videri, nẽpè cuius omnis laus in euentu defixa foret.

Eum autem vt ſemper ancipites, ſic plerũque miſerabiles exitus ſortiri. Proin ſuadere ſe, vrbem vti muniant, cuſtodias, vigiliaſq; intẽtiùs inſtruant, oppidanos per muros, vrbiſq; opportuna loca diſponant. De cætero quoniam lege DE VI ET ARMATIS HOMINIBVS, cautũ eſt, ne quę copię iniuſſu Regis contrahantur, nihil tentãdum, ſed eius voluntatem authoritatemq́ue expectandam arbitrari. Facilè huic ſententiæ inclinant omnium animi, vt quę è re nata optima viſa ſit, & ad quemuis fortunæ impetum tutiſsima. Miſsiq́ue extemplò, qui maximis itineribus ad Regiam contenderent, ijs datæ literæ, in quibus omnia diligentiſsimè perſcripta ſunt: iuſsiq́ue, vti feſtinatione quanta adhiberi poſſet maxima, ad Regios Conſiliarios perferrentur.

Poſtridiè eius diei, (vndecimus is erat Iulij) coniurati, cùm vt per vrbem iter illis facere liceret, à Prætore impetrari nõ poſſet, omni ſpe præciſa protinùs (id quod optimum fa-

ctu

ctu videbatur) Pontem Hellesdonium transire decreuerunt. Quod cùm commodè fieri nō posset per pontis angustiam, quæ iter prębebat perarduum ac difficile, & iumentis ac vehiculis transducendis impeditissimū, magnam vim lignorum in flumen conijciunt, atque ita fasciculis & arborum truncis congestis, viros, equosq;, atq; impedimenta omnia, trans amnem conuexêre. Hunc in modū fluuium transgressi, insequenti nocte Draytoniæ consederunt: proximo die Mousholdiam versùs cōtendunt, septis ac sepibus vndiq; reuulsis. Quinetiam Sacellum Corbetti cuiusdam diruerunt, omnibusque locis stragem ac ruinam miserabilem intulerunt.

In hunc perditissimū sceleratissimorū hominum gregem, omnia delentem ac vastantem, & quacunque insisterent præcipiti rabie ac furore ruentem, fortè fortuna dum speculandi causa qua venerant incautiùs progrederētur, inciderunt Rogerus VVoodhosius, vir ordinis equestris, & Apelyardij fratres:

hos comprehendunt, ſecumq́ue inuitos trahunt. Exin collem D. Leonardi vrbi Norwicenſi ex aduerſum cœpêre: quo in loco Comes Surreius, præclaram exædificauerat & plenam dignitatis domum, cui infrà flumen publicum præterlabitur (quod medium inter ciuitatem & collem interfluit) habetq́ue ex occidente & meridie ſyluam ac villulam Thorpenſem, ex oriente verò ac ſeptentrione cōpaſcua Mouſholdica, quæ amplius millia paſſuum ſex in longitudinem ac latitudinem protenduntur. Hic illi furorum cubilia, ac quaſi caſtra locarunt: & in ſyluoſis illis latibulis canum inſtar deliteſcentes, omnia iura diuina & humana polluerunt. Quinetiam domum illam magnificentiſsimam homines impuriſsimi inuaſerunt, atq; omnibus in locis ſcelerum ſuorum impreſſa veſtigia reliquerunt.

Iam verò quicquid vſpiam eſt infimæ & abiectæ plebis confluxit: omniſq; fex & ſentina populi Norfolcienſis in hæc ſe caſtra refudit.

fudit. Prætereà magna multitudo Suffolciensium, & hominum etiam in alijs locis, atque regionibus degentium, campanarum tinnitu, & incendio specularum excîta, congregatur. Addunt etiam sceleri scelus: Nam immanem hanc tantam nequitiam, & inauditam omnia delēdi libidinem, specie fictæ ac simulatæ sanctitatis adumbrant. Sacerdotem adhibent: hunc rebus diuinis, ac votis quotidiè manè ac vesperi suscipiendis prȩficiũt. Insuper viros optimos, & quà religionis ac doctrinæ, quà virtutis ac innocẽtiæ laudibus insignes, ad horum scelerum societatem adiũgere conantur. Inter quos fuerunt Robertus VVatsonus concionator, Thomas Coddus Prætor ciuitatis, & Thomas Alderichius de Aula Mangrenẽsi, vir quoad vixit omnibus charus atq; iucũdus. Hos tres quòd se tã nefaria pactione, & perfidiȩ fœdere deuincire recusassẽt, inuitissimos coȇgerũt omnibus interesse cõsilijs, & vnà cũ Ketto seditionis architecto, cũctarũ rerũ administrationẽ suscipere.

Quod

Quod quidem accidit percommodè, nam si quando contigisset, (contigit autem sæpissimè) Kettum, aut ex conspirationis principibus aliquem (vt erant proni nimis ac præcipites ad omne flagitium) consilio furibundæ ac vesanę multitudinis incitatum, aliquid sceleris ac nequitiæ machinari, quod tādem aut vrbem, aut agros, & regionem vrbi vicinam afflixisset, horum perprudens & solers industria, istiusmodi pestiferos conatus sæpenumerò repressit.

Quanquam Kettus ardens scelere, & agrestibus suorum instinctus furijs, solebat interdum mandatorum velut ex authoritate perscriptorum formulas emittere: quæ KETTIANA DIPLOMATA dicebantur: ad quæ nonnunquam intemperantissimus helluo, honestissimorum virorum nominibus abutebatur. Horum diplomatū exemplum subiunximus.

Nos Regis amici ac Delegati: *pecoris & cuiusuis generis commeatus conquirendi, necnon*

in

in castra Mousholdica deferendi potestatem, omnibus concedimus, quocunque in loco deprehenderint, dummodò ne qua vis aut iniuria honesto ac pauperi cuipiam inferatur. Cunctis ex imperio denuntiantes, prout honori ac Maiestati Regiæ, Reiq́ publicæ afflictæ, prouisum & cōsultum volunt, nobis Delegatis, *& his quorū nomina subsequuntur dicto audientes esse.*

ROBERTVS KETTVS.

Et tum ordine longo alij consequebantur: namque Delegatorum numerus erat ingens, quippè qui præter illos huius nefandæ societatis principes ex omnibus centurijs duos sibi viros asciuissent. Erant autem cēturiæ viginti sex. Atque his & huiuscemodi diplomatibus permulti nobiles & optimi viri, quos vulgi furor ac rabies reos fecisset, comprehendebā-tur: multi ac si fontes essent Mousholdiā perducti, atq; illic in custodiam ac carcerem cō-clusi. Præterea valli ac sepimenta quibus agri publici circumscripti ac muniti erant, talium

diplomatum auctoritate reuellebantur, multisque è locis multi citabantur, vt horum tumultuum socij ac participes exsisterent. Atq; hæc omnia fiebãt his tribus, Prætore, VVatsono, & Alderichio, non tacentibus solùm & conniuẽtibus, verumetiã ad speciem interdũ consentientibus. Tempestati identidem obsequi coactis, quò patriæ tum fluitanti in alto, procellis seditionum atq; discordiarum subuenirent. Ne si nequicquam obsistendo aduersum infestũq; vulgus conciuissent: & ipsimet sibi præsens exitiũ, & patrię lamẽtabilem conflassent interitũ. Quę proculdubiò si tum palàm reclamassent, (tanta fuit rabies, adeoq; effrænis) rapinis, incendijs, atq; omnibus publicis exitijs perculsa concidisset.

Intereà ciuitas Norwicensis de hoc rerum statu sollicita, & tantis de tumultibus anxia & suspensa, incerta spe, & diuturna expectatione pendebat. Neq; adhuc à Regia Maiestate quicquam allatum fuit, nec quid illius Consiliarij fieri decreuissent intellectum: &

ciues horum iniussu nihil audẽdum rati, imperium Regis exspectantes in vrbe manebãt.

Accidit autem eàdem tẽpestate, vt multis in locis multi obscuri & ignobiles viri in armis essent, tanquã communi sceleris consensione deuincti, ad Rempub. dilacerandam conspirassent. Etenim quãuis agrestiũ furor multò magis ac atrociùs in prouincia Norfolciensi, quã alibi vspiã exarserat, tamen & eadem fatalis cuncta perturbãdi lues per omnes penè regni partes diffusa, nõ Norfolcienses duntaxat, verumetiam Buchingamienses, Oxonienses, Surreienses, Estsaxones, Cantianos, Cantebrigienses, multosq; insuper mortales ijsdem tumultibus implicuit. Vndè adeò factũ est, vt cùm omnis consiliariorũ cura & cogitatio in his tantis seditionũ flãmis exstinguẽdis consumeretur, (ne si incẽdio protinùs nõ subuenisset tota Respub. deflagrasset,) tardiùs aliquantulũ quã cupiebant ad hos Norfolcienses motus reprimendos accesserint.

Gliscit interim seditio, nec remittit ali-

quid, ſed indies ingraueſcit, ita vt ſexdecim pænè millia ſordidiſsimorum hominum in Kettiana caſtra cõuenerint. Atq; hi quidem Ketto duce omni ſe præſidio munire cœpêrunt. Multiſque è locis bellicos apparatus ac inſtrumenta in caſtra conuexêrunt. Inſuper magnam vim pulueris bombardici, & tormentorum cuiuſuis generis numerum ingẽtem. Ad quæ diripienda huc & illuc paſsim diſcurrentes, multorũ nobilium domos peruagati, eoſque depeculantes, quicquid pecoris in agris, aut pecunię in ædibus, aut frumẽti in horreis reperire poſſent, impiè nefarieq; auferentes, (inſpectantibus etiam dominis) in caſtra deportarunt. Atqui quamplurimi, cùm hũc in modum cuncta vaſtaſſent, compilaſſent, exinaniſſent, ac miſerabilem vbicũque veſtigia poſuiſſent, rerum omnium ſtragem ædidiſſent, maxima prædæ parte auerſa & clãculùm in ſpeluncas retruſa, furtim quiſque ſibi, quantũ rapinarum in latibulis coaceruari potuit, congeſſerunt. Re comperta,

&

& ad Kettum & cæteros GVBERNATORES, (ſic enim dici volebant) delata, huic incõmodo primo quoquo tempore mederi cupientes, communi cõſenſu decretum, locum aliquem deligendum, in quo Iudicia exercerẽtur. Quercus erat annoſa, & patulis diffuſa ramis, hãc tignis atq; trabibus trãſuerſim iniectis contabulauerunt: ibiq; pleruńq; circũfuſa plebe conſiſtentes, de querelis & litibus (ſi quæ fortè cuiq̃ intenderẽtur) prout viſum eſt, ſtatuunt atq; decernunt: & nõnullorum interdum ſolutã nimis ac efferueſcentem omnia rapiendi cupiditatem arctioribus vinculis cõſtringũt. Hanc QVERCVM REFORMATORIAM nuncupa-runt, in quam initio aditus nulli dabatur, pręterquam Ketto, & Gubernatoribus. Ex quibus nonnulli, & inter hos Prætor ciuitatis vt qui maximè, & Alderichius, & alij quos anteà diximus inuitiſsimos talem in numerum aſcriptos, omnibus modis quantum in ſe fuit vehementer cõtenderunt, vt plebeculam in-

ſimam & ieiunam ab hac tã importuna prædandi licentia coercerent. Quem in finem idẽtidem Quercu conſcenſa, orationis grauitate perpulerunt, vt aliquem interdum, ſi non exitum, at ſaltem modum, tantis rapinis, ac tã effuſæ in omni intemperantia violentiæ conſtituerent. Fuerunt item & alij grauiſsimi viri, & Theologi præſtantiſsimi, qui omni opera, ſtudio, ac diligẽtia cõnixi ſunt, plebem tumultuantem, & (legum iam vinculis laxatã) in omne ſe ſcelus ingurgitantem, à rapinis & incendijs quibus omnia miſcuerant, ad pacis cogitationem traducere. Atque hij quidem de die in templis concionando, de nocte verò armati intrà ciuitatem excubando, nihil prætermiſerunt, quod eſſet aut cum officio ſanctiſsimorum Theologorum, aut cõſtantiſsimorum ſubditorũ fide coniunctum. Inſignis tũ inter cæteros Doctoris MATTHÆI PARKERI prudentia, fides, & integritas fuit. Vir venerabilis, ac omni ſemper virtutis decore circumfluens. Ac tum

quidem professor sacræ Theologiæ fuit, hodiè verò (tempore illustrissimæ Reginæ Elizabethæ) Cantuariẽsis sedis Archiepiscopus amplissimus. Huic cùm esset in animo boni pastoris officio ac munere defungi, videretque omnia furorum ac flagitiorum flammis circunfusa, fecit id quod & prudẽtem decuit, & constantem oportuit. Nam & in sceleribus redarguendis fortem se præbuit & magnanimum, & in periculis cautè deuitandis, sagacem & industrium. Vndè & Deo, & regi præstitit quã debuit fidem: & sibimetipsi diligenter consulendo, adhibuit eam, quæ à sapiente imprimis requiritur, prudentiam.

Euenit autem vt cùm die quodam, vnà cũ amicis quibusdam in Kettiana castra cõtenderet, Kettum & alios eius societatis affines, in Quercu stantes, & inter se de rebus varijs differentes inuenerit. Quo quidem tempore Prætoris Coddi egregia virtus enituit, audiebaturq; vox illius magnifica planè & viro forti dignissima.

Nam

Nam cùm Kettus ſcelerum ſignifer illi cupidius inſtaret, vt traditis clauibus, omniq́ue poteſtate ſibi permiſſa, ſemetipſum Prætura abdicaret: enimuerò Coddus ferociter reſpondiſſe dicitur, animam ſe potiùs daturum & ipſam è corpore vitam, quàm aut per ſcelus ciuitatem perfidioſiſsimè deſereret, aut fidem ergà Regem per metum & ignauiam flagitioſiſsimè abijceret.

His vltrò citroq́ue iactatis, inclinato iam in veſperum die, Matthæus videns miſerā plebem vndique potu luxuq; demerſam, ad temulentos & ebrios, quà cibo potuq; onuſtos, quà cœli ſoliſq; ardore cōfectos, parùm profecturam orationem ſanā ac ſobriam exiſtimans, eo die nihil ſibi dicendum putauit. Quamobrem cuncta furorum ac tumultuū plena relinquens, in ciuitatem regreſſus, poſtridiè manè (dies is erat Veneris) cum fratre Thoma Parkero (qui poſteà Norwici Prætor fuit) in Kettiana caſtra reuertitur. Exin (mirabile dictu) omnes ſub quercu orationi

ac

ac precibus intentos inuenit, mediumq́; inter illos Letaniam dicentem Thomam quẽdam templi D. Martini vicarium. Matthæus oblatam iam ſibi dicendi facultatem conſpicatus, Quercum conſcendit, ibique concionem habuit, prudentiæ, grauitatis ac modeſtiæ pleniſsimam. Erat autem omnis illa oratio in tres potiſsimùm diſtributa partes, quarum prima ſapienter eos admonuit ne ijs quę ſui ſuſtentandi cauſa in caſtra comportaſſent, diſsipatis atq; conſumptis, mundi fructus ac munera diuinitùs conceſſa, per luxum ac nequitiam impuriſsimè profunderent. Tum ne priuatas & occultas inimicitias perſequentes, iracundia aut vlciſcendi libidine intemperãtiùs elati, manus cruore ciuili reſpergerent: néue illos quos inſtar hoſtium haberent, cuſtodia aut vinculis coërcerent: vitámue cuipiam nefariè aut crudeliter adimerẽt. Extremum fuit, vti communi vtilitati conſulentes, incœpto deſiſterent, nec fecialibus aut internuntijs regijs fidem detraherent, ſed debitum

Regiæ Maiestati honorem, etiam in tenera & imbecilla ætate deferrent, quò ipsi posteà florescentibus annis firmata iam virtutis stirpe, & altis tanquam radicibus defixa, incredibili cùm voluptate, tum lætitia perfruerentur.

Hoc in loco cùm omnes dicendi neruos contendisset, cunctique concionanti benignè attenteq; audientes circumfunderentur, clamore cuiusdam sceleratissimi ac infimi hominis obstrepi cœptum est. Quousque (inquit) hunc mercenarium doctorem perferemus? qui à generosis prætio conductus huc accessit, vocem adferens venalem, & linguã mercede constrictam. At nos illorum intollerandæ potentiæ frænos inijciemus, illosque tergiuersantes & inuitos, legum nostrarum laqueis implicatos tenebimus.

Tum verò fremere plebs, ac apertè indignari cœpit: multique dicto huius furibundi ac vesani hominis incitati, asperrimis eum verbis & minantibus insectantur. Audităq;

voces

voces nonnullorũ horribiles & infestæ, quæ etiam aures ipsius Matthæi perculerunt. Ac ex ijs quidam ferociter inclamarunt: Optimum esse vt quoniam tam bellè locutus esset tamq́ue lepidis & verbis & sententijs orationem conspersisset suam, telis sagittisq́ue confixus, descendere cogeretur. Enimuerò tum viro optimo pauor iniectus, & ad hunc pauorem, insuper alterius mali suspecti & occulti terror adiunctus. Senserat enim sub pedibus hastarum cuspides ac spicula, magnoq́ue in timore fuit, ne ab irata multitudine transfigeretur. Posteà tamen nullam ab his tanti timoris causam exstitisse intellectum, quippè pænè omnes qui sub arbore constiterunt, Matthæum summo in honore habebant, eumq́ue omni amore & beneuolentia complexi, aduentu illius mirificè lætabantur. Sperabant enim fore, vt illius oratione impulsa ac mansuefacta plebs, aut languidior ad scelus & nequitiam facta penitùs resipisceret, aut saltem

aliquid de tanti furoris atrocitate remitteret: atque ita illi (qui omnes aderant inuitissimi) maiorem libertatem nanscisceretur. Vtcunq; fuit, ingens tum eum horror perstrinxit, magnoq́ue in periculo constitutus videbatur, cũ ecce tibi de repentè Thomas ille (quo de antè diximus) templi D. Martini Vicarius, ascitis tribus aut quatuor Æditimis, *Te Deum* Anglico sermone musa solenni, & modorum interuallis, ad aurium voluptatem elegãter distinctis, cõcinere cœpit. Cuius illi cantus suauitate perfusi, (Musicæ enim insolentes erãt) crudeles & efferæ mentes insueta delectatione delinitæ, paulatìm deferbuerunt.

Matthæus hanc oportunitatem nactus, nõ exspectãdum sibi putauit, dum aut hij canere desijssent, aut illi furere de integro cœpissent, atque ideò de Quercu descendens, cum fratre quà dabatur exitus castris excessit. Euntibus illis per collem D. Leonardi ad portas Pockthorpenses, denuò inferunt se & alij eius societatis asseclæ, tumultuosissimis eum

clamo-

clamoribus insectantes. Qui quidem multis de rebus secum expostulantes contenderunt, maximè verò de magno Sigillo quo concionandi potestas fuit illi permissa. Videns itaq; Matthæus omnes contactos hoc scelere, velut inecta rabie ruentes, tantorum tumultuum pertæsus, ac patriæ malis ingemiscens, clàm quà potuit elapsus, fratrem Thomam Parkerum post se reliquit, qui cum illis de rebus omnibus disceptaret: atq; ita sese illorum furori subtraxit. Postridiè eius diei ædem D. Clementis ingressus, è lectionum altera (quę tum publicè in templo legebantur) denuò causam arripuit, ad dicendum aliquid de hijs pernitiosissimis tumultibus, multis coniuratorum circumuolitantibus. Ac tum quidem nihil dixerũt, sed exitum illius de templo exspectantes indignabundi circumsistũt. Egressum protinùs insecuti, intelligere se aiunt illũ tres vel quatuor cantharos habere expeditos & habiles, qui Regi deseruiant, monent vt statim à prandio præstò sint, se illis confestim

vſuros. Matthæus aut nihil, aut pauca ſanè reſpondit, ſed Hyppatro celeriter accito, iuſſit vt alijs detractis ſoleis, vngulæ ad viuum reſecarentur, alios verò calcantho viridi ſuperinfuſo obliniri, medicamentis delibutos, ac ſi nimio labore & curſu fatigati conficerētur. Seditioſi ita rem habere ſuſpicati, ac poſteà illos dum veluti paſtûm ducerentur, hos pedibus faſcijs deuinctos, illos calcantho perfuſos cernentes, conquieuerunt. Matthæus non ita multò poſt veluti deambulandi cauſa portis egreſſus, ad duo millia paſſuum à ciuitate, præſtò ſibi ad pontem Crynkleforденſem equos inuenit. Quibus conſcenſis, Cantebrigiam verſùs contendit. In itinere verò quæ viderit, quæque audierit, quoſque tumultuantium (quibus in via occurſum eſt) furias ac ſcelera conſpexerit, ſingula perſequi laboris eſſet propemodùm infiniti. Veruntamen Dei benignitate omni hoc motu & populari concitatione defunctus, tanti tādem periculi ſecurus, Cantebrigiam incolumis

lumis peruenit.

Huius igitur amplissimi viri veluti diuinitùs demissa vox & oratio, ad hũc modum ab hominibus despicatissimis, & ab omni non solùm salute, verumetiam spe derelictis, nequiter neglecta, & contempta fuit. Quam etsi tum furore & amentia cœci & pręcipites, velut exitialem, ac tantis ac tam perditis vitæ rationibus inimicam & infestam aspernati sint & respuerint: posteà tamen proculdubiò ex calamitosissimis casibus qui consecuti sunt, diuinæ vindictæ horror omnium mentes perfudit. Nam cùm (vt anteà diximus) huius cœlestis orationis caput exstitisset, vt tanto improbitatis velut incendio in animis restincto, protinùs resipiscerent, ne longiùs progressa proditionis impietas, patriæ propediem funesta foret & horribilis, & sibimetipsis ad extremum lugubris & exitiosa: enimuerò omnia quæ à voce illa persapienti & verè diuina veluti fata populi Norfolciẽsis concinebantur, euenerunt: & ipsi à scelere ad

scelus

ſcelus delapſi , iuſtas tandem ac debitas tanto furori pœnas perſoluerunt.

Intereà verò ſeditioſi (quos anteà diximus nobilium bonis ac fortunis inhiantes, omnia furtorum ac rapinarum ſcelere refudiſſe) exſaturati iam ſpolijs, à prædãdi libidine ad vim crudelitatemq́; conuerſi, per omnem regionem Norfolcienſem terrorem & periculum cunctis qui non ab illis ſtetiſſent denunciantes incedunt. Iamq́; nobilibus vndique quàquà verſùs flagitij ſe furor inclinaſſet cõprehenſis, ac in caſtra perductis, tantus omnibus horror illatus eſt , vt cuncti domibus ac patrijs ſedibus relictis , veſtitu mutato , ne fortè in itinere ac fuga cõſpecti cognoſcerentur, in loca deuia demigrarint : & omnia ab illis extrema metuentes, in ſpeluncarum latibula, ac ſyluas denſiſsimas ſeſe abſtruſerint. Multi etiam coacti ſunt carris equiſq; ſi haberẽt, ſuis vti, ſi non haberent, aliundè cõquirere. Hiſq; imperatum, vt laborem & ſumptum de ſuo impendentes, frumentum commeatumq́ue

in

in caſtra Mouſholdica deueherent. Quibus quidem (niſi protinùs parüiſſent) ab agris & ædibus vaſtitas, à liberis & vxoribus vis denuntiata eſt. Prætereà quoſcunque nobiles ac generoſos comprehendiſſent, (comprehenderant autem quàmplurimos) eos arctiſsimis vinculis aſtringunt, ac ſi ſemetipſis in omni ſcelere nequiores exſtitiſſent. Multiq; Norwicum in cuſtodiam traditi, atq; ex his nonnulli in Prætorium, (vulgò Aulam Gildenſem appellant) alij in carcerem publicum, quidam in ædes Comitis Surræi, inſtar furũ concluſi. Huc accedit quòd ſi quando rei pecuniarię inopia premerentur, (premebantur autem ſæpiſsimè) ex publico ærario ſemper huic difficultati ſubueniendę neceſsitas, Prętori crudeliter impoſita fuit. Quorum importuniſsimis efflagitationibus ſi tum Prętor reſtitiſſet, enimuerò ærario exhauſto & incenſo, omnium fortunis miſeranda lues, & pernicies acceſsiſſet. Et quidem ſæpenumerò eius compilandi nefaria ab iſtis conſilia inita

ſunt, remq́ue ſine dubio transegiſſent, ſi non Prætoris ſedulitate ac diligentia, ſemper hac de ſpe conatuq́ue depulſi fuiſſent. Nihilominùs tormẽta multa & apparatus bellici quicquid comparari potuit, (metuentes videlicet ne quando quid aduerſi contingeret) è ciuitate in caſtra tranſtulerunt. Cunctiſq́ue ciuibus indictum vt primo quoq; tempore præſtò ſint, qui ſe (ſi opus ſit) tueantur atque de-
" fendant. Regios ſe amicos vociferantes, &
" iniurijs diuexatos, legum ac Maieſtatis Re-
" giæ tutelam defenſionemq́ue ſuſcepiſſe. Nec hoc contenti, Regis etiam nomine ad ſcelus & nequitiam abuſi ſunt. Diplomata quędam erant Regia, in quibus quorundam Nobilium nomina perſcribebantur, hijſq́ue poteſtas delata fuit à Rege, iuſsiq́; labẽti Reipub. proſpicere, videreq́; vti hij motus primo quoquo tempore compeſcerentur. Hæc nacti, nobiliũ nominibus deletis atq; inductis, ſua nomina inſcribi fecerunt, Regijſq́ue ſigillis auulſis, & ad ſua commentitia diplomata affixis, ijſq́; in publico

publico propoſitis, plebem imperitam, tan-
tæque fraudis inſciam deceperunt.

Iamq; eò ſceleris ac dementiæ deuenerunt, vt nec à Gubernatoribus, nec à Ketto quidem ipſo, ſeditionis Architecto & principe, tanti tumultus furor ac impetus retardari potuerit. Præthereà non ſolùm ij qui tantorum ſcelerum ſocietatem cum illis coire recuſaſſent, hoſtes iudicati, ſed & multi boni ciues qui cum liberis & vxoribus conſeruandi ſui cauſa, ex vrbe profugiſſent hoſtium loco habiti. Qui quidem tanti periculi terrore tectis expulſi, cùm nullo loco diutiùs conſiſtere auderent, per multitudinis efferatæ vim ac rabiem, diſperſi, diſſipatique huc & illuc vagabantur. Multiſque lamentationibus ac lachrymis illorum temporum iniquitatem deflentes, conditionem patriæ miſerrimam deplorauerunt. Vrbi etiam incendium atque deflagrationem minitabantur, adeò vt ij qui in ciuitate remanſerant, nihil aliud niſi

rerum omnium labem atque ruinam exſpectauerint. Caſtrorum verò horribilis ac miſerãda facies. Nam cùm in illa magna multitudo vndique ex Anglia perditorum hominum latronumq́; conueniſſet, quos ſpes prædandi, otijq́ue cupido ab agricultura quotidianoq́ue labore auocauiſſet, tanta fuerunt flagitiorũ monſtra quæ conceperunt, tantęq́; in omni genere nequitiæ ac libidines, vt eas quodãmodò horreat ac reformidet oratio.

Illud certè conſtat, ſicut omnium agris ac ædibus vndiq; vaſtitatem & ſolitudinem infandam intulerunt, ſic quęcunq; in caſtra deuecta ſunt, luſtris & helluationibus nequiſsimis celeriter conſumſerunt. Adeò vt incredibile penè videatur, ac portenti ſimile, quonam modo illa, tã multa, tam exiguo tẽporis ſpatio deuorauerint. Nam præter cygnorũ, anſerum, gallinarum, anatum, & volucrum cuiuſuis generis numerum infinitum, ad tria millia boum & ouium viginti diebus paucis in caſtris luxurioſiſsimè abſumta ſunt.

Inſuper

Insuper viuariorum vallis ac ſepimentis (in quibus beſtiolæ delectationis cauſa concluduntur) perruptis atque refractis : quicquid vſpiam damarum conſpici aut comprehendi potuit, crudeliſsimè confecerunt. Nihil erat clauſum libidini, nō ratio futuri temporis adhibita , non ijs quæ poſteà acciderunt malis prouiſum, nulli ſceleribus ac nequitię termini defixi , ſed miſerandum in modum diſsipata omnia & exhauſta fuêre. Tantæque ouium paſsim cædes, reliquiq; pecoris trucidationes factæ dicuntur , vt veruex drachma publicè vęnierit, capitibus atq; extis, velut eſcis contemtiſsimis faſtiditis atque reiectis, propterea quòd nullus inuentus fuit , qui illis in tanta delicatioris cibi copia veſceretur . Quid hic nemorum vaſtationes, ac ſyluarum ſtrages commemorem? quibus radicitùs penè exſtirpatis atque deſectis, omnem eam materiam quæ erat cæſa, aut incendunt, aut (quod multò fœdiùs fuit) in ſcelerum ſuorum ſedibus ac latibulis exſtruendis inſumunt. Additur

tur ad hanc tam atrocem licentiam, (talium plerumq; factorũ semper comes) crudelitas. Hominibus honestissimis ac integerrimis, à fœdissimis belluis, omniq; diritate teterrimis, catenæ iniectæ sunt, multisq; manicæ cõpedesque impactæ, quibus bini pariter reuincti, acerbissimum illum quasi carceris cruciatum ac carnificinam diutissimè pertulerunt.

Custodes etiam ad omnes portas & vrbis introitus dispositi, ne qui fortè elaberentur, iussiq; vicorũ submagistri vti viderẽt ne quis vrbe excederet. Magniq; agrestium ac rusticanorũ hominum greges coacti, quibus præstitutum vt certis in locis vigilias & excubias agerent. Ijs à vicorum submagistris (vulgò Constabularij dicuntur) omnia ad libidinem & luxum suppeditabantur, adeò vt tantis, ac tam profusis sumtibus multi honesti viri, re familiari valdè comminuti, funditùs conciderint. Odium autem quod inclusum in animo, in omnes conceperunt, id crudelissimè in eos quos cõprehenderant, expromserunt.

VVharto-

VVhartonus erat quidam, (magno vir præditus animo, ſed minimè populari:) hunc dum in Ciuitatē ad carcerem & vincula duceretur, ingens ſeditioſorum caterua circumſepſit atq; muniuit, deſtinata videlicet quæ ei pręſidio foret, ne fortè in itinere à veſana multitudine violaretur. Sed nec VVhartonum ſua probitas & fides, nec ſeditioſorum diligēs cuſtodia ſatis tutata eſt, parumq́; abſuit quin interficeretur, multique mortem illi & interitum intentarunt, corpuſque illius plurimis in locis haſtilibus & ſpiculorum cuſpidibus perſtrinxerunt.

Accidit autem vt eodem penè tempore quo hæc fiebant, contendentibus illis ad vrbem, Moultonumq́; quendam inſtar captiui trahentibus, (cuius odio deflagrarunt immani quòd eſſet vaferrimo ſemper, venaliquè vir ingenio (erat enim leguleius:) necnon ſicuti opinio fuit diris votis, ac horrendis ſuperſtitionum portentis, inferorum manes elicere conſueſſet) dum itaq; (vti ſupra dictum eſt) Moulto-

Moultonum hunc mulierculæ cuiusdam indicio, in syluis paulò antè repertũ, atq; ex vepribus & dumetis, in quæ se melioris inops consilij recens abstruserat extractum, omnibusque oneratum probris & contumelijs secum pertrahunt, cœlum non sine ingenti audientium stupore, horribili tonitru contremuit, maximique imbres grandine permisti defluxerunt, terræque repens labefacta est, vtpotè quæ non longè à Quercu (quam Reformatoriam appellarunt) in immensam altitudinem desedit. Cæterùm tantum abfuit, vt ad hæc veluti diuina prodigia expauescerent, vt iam perindè ac si cœlesti voce incitarentur, ardentiores ad omne nefas, & multò quàm anteà fuerãt inflãmatiores exstiterint.

Neq; porrò minori tempestate conflictatæ sunt nobilium mentes, quos agrestes sæuitia insigni, atq; feritate detestabili furentes, catênis iniquissimè constrinxerant: qui omnes aut mortem quotidiè pertimescebãt, aut ipsa morte diriora tormenta, & quæcunq; ab impuris-

purisſimis latronibus cogitari potuerunt teterrima. Etenim nonnulli ac ſi quid nefandi ſceleris admiſiſſent, in deſperatorum hominũ cœtum, tanquam ad iudicium vocati, ac prò Quercu conſtituti, veluti è vinculis cauſam dicere cogebantur. Cumq́ue ab imperita & agreſti multitudine quæſitum fuiſſet, quid de illis fieri decreuiſſet: vno veluti ore ab omnibus cõclamatũ eſt, SVSPENDEANTVR, SVSPENDEANTVR. Denuò ſciſcitantibus illis, cur hac tam truci voce vterentur in ignotos præſertim, & nullius noxæ aut criminis conſcios, ferociter reſponſum eſt: vſurpari illam vocem ab alijs, & ideò ſe viciſsim eâdem vſuros. Neq; præterea quod dicerent habebant: quanquam alij hanc huius crudeliſsimi clamoris rationem adferebãt, Generoſos eos eſſe, & ideò de medio tollẽdos, ſcire enim ſe, quòd ſi quando illi victoria potirentur, omnes ſibi ſint cruciatus, acerbitateſque perferendæ. Proin pręſtare vt his quos iam in poteſtate haberent, vita priuatis,

uatis ipsi, ipsi demûm otio ac securitate perfruantur, quam illis vsuram vel vnius horulæ ad viuendum largiri, à quibus postmodũ veluti pecora trucidarẽtur. Adeò inuisum iam nobilium nomen erat & exosum, vt furore pęnè plusquâm hostili flagrantes, infimę sortis homines, non nobiles tantùm, sed ipsam etiam (si fieri posset) Nobilitatis stirpem delere funditùs & exscindere concupierint.

Hunc igitur in modum cùm omnis propè Regio Norfolciensis huius funestissimi tumultus tempestate perculsa & afflicta fuisset, ac iam viginti ferè à primo dies elapsi interfluxissent, nihilque interim vbique fieret, nisi vastationes, incendia, rapinæ, omniaque non modò miseranda visu, verumetiam auditu horrenda: tantus omnibus bonis, ac præcipuè ciuitati Norwicensi dolor inustus est, vt ad hunc patriæ tam lugubrem aspectum asiduo pænè mœrore ac lachrymis contabuerint. Resistere autem huic tantæ improbitati, per illam quæ

iam

iam vndique in castra conuenerat perditorum hominum multitudinem nequibant, & (quod caput erat) arma sumere iniussu Regis, lege, vt antè diximus, prohibebantur. A cuius consiliarijs quoniam nihil adhuc perlatum fuit, vrbi perniciem & deflagrationem quotidiè metuentes, abscissa propemodum omni salutis spe, omnisque consilij inopes, intra muros permanserunt.

Erat autem tum fortè Londini Leonardus quidam Sothertonus, ciuis Norfolciensis, qui illinc velut è flamma, & communi incendio vitæ conseruandę causa profugit. Hũc Regij Consiliarij ad se accersunt, & de illo omnia seditiosorum consilia sciscitantur & exquirunt. Sothertonus quæ sciret, enunciat: ingentem nefariorum colluuiem confluxisse, ab his omnibus locis calamitatē ac pestem inferri, numerum indies augeri, nihil sceleris fingi aut excogitari posse, quod non conceperint, homines optimos cōprehensos,

„ ac in vincula ductos, domos direptas, ágros
„ vastatos, syluas incensas & prostratas, pecus
„ omne trucidatum, præ rabie ac furore nihil
„ vspiam intactum inuiolatúmue relictum, sed
„ populari petulantia cuncta confundi: vrbi
„ etiam nisi celeriter cōsultum & prouisum sit
„ interitum & ruinam impendere. Sperare se
„ tamen, atq; etiam inaudisse, permultos esse in
„ illis castris ac scelerum speluncis, qui propo-
„ sita sibi apud Regem veniæ ac impunitatis
„ spe, arma abiecturi sint, & Maiestatis Regiæ
„ clementiam amplexuri. Obsecrare ergo, &
„ vehementer ac demisissimè contendere, vt
„ publico edicto Rex fidem astringat regiam,
„ fore omnibus impunè, qui ab illis castris di-
„ scesserint, posse ita facilimè hos cœtus dissi-
„ pari. Comprobato consilio, ex Regis autho-
„ ritate & sententia statuunt atq; decernunt.
„ Maiestati Regiæ placere, ægrotæ atq; affli-
„ ctæ Reipublicæ, primo quoque tempore me-
„ dicinam adhibere, quò à periculosissimis illis
„ motibus, & seditionum malis, quibus eam

perfidiæ

perſidiæ peſtis inuoluiſſet expiata, conualeſceret. Verũtamen omnia experiri velle, priuſquàm id quod in illa contactum eſſet atque peſtiferum (ne reliquo corpori noceret) amputaretur. Proin decreuiſſe: pœnas iamdiu improbitati, nequitiæ, ſceleri, ac libidini debitas tantiſper differri, ſpem ſalutis cunctis ſi incœpto abſiſterẽt, denuntiari, fidem Regiam interponi, omnem ſeueritatis metum præcidi, dummodò poſsint clementia & manſuetudine ad pacem ſanitatemq́ue perduci. His igitur hunc in modum deliberatis atque ſtatutis, hoc ſolummodò reſtabat, vt hæc Maieſtatis Regiæ miſericors clementia plebi è veſtigio proponeretur. Fecialis ad id miſſus, (qui eodem Leonardo Sothertono Comite ad celeritatem adhibito) magnis itineribus Norwicum contendit. Illinc in caſtra continuò progreſſi, caduceator propter Quercum ſtans fecialibus indutus inſignibus, clara voce ita vt omnes, qui vndique circumfundebantur, loquentem exaudierint. Audite

 (inquit)

" (inquit) audi tu scelerũ signifer Kette, & vos
" omnes quotquot adestis, audite.
" Etsi mos maiorum, & huius imperij digni-
" tas, & nominis Regij Maiestas postulare vi-
" deatur, vt vos qui nefaria in patriam arma
" sumsistis, & in apertam coniurationem ac
" latrocinium vosmetipsos coniecistis, hostium
" instar ferro ignique profligati, debitas scele-
" rum quæ concepistis pœnas sustineatis: ta-
" men Maiestatis Regiæ tanta mansuetudo est
" atque clementia, vt quos ad pœnam & sup-
" plicium sceleris atrocitas deposcat, eos tamen
" pro singulari & incredibili benignitate con-
" seruatos velit & incolumes. Proin iubet vt
" protinùs omnes arma deponatis, castra hæc
" & furorum cubilia relinquatis, domum de-
" cedatis, errori si id feceritis veniam largiri, ac
" omnium quæ suscepistis flagitiorũ impuni-
" tatem. Sin autem in sentẽtia, & perfidię pro-
" posito permanseritis, se cuncta maleficia &
" scelera quæ patrastis, acerrimè, vt par est, ac
" omni supplicio vindicaturum, nec pas-

surum hæc quæ resecanda sunt & sanari non "
poterunt, longiùs ad perniciem totius Regni "
dimanare. "

Hoc cùm magna (vt antè dictum est) voce promulgasset: ab omni pænè multitudine conclamatum est, REGIAM MAIESTATEM DEVS TVEATVR INCOLVMEM. Is clamor cùm identidem redintegraretur, multi in genua prouoluti, hanc tantam & tam inauditam clementiam ac misericordiam laudibus ac lachrymis prosecuti sunt. Quam quidem omnes tum proculdubiò complexi fuissent, vtpotè quorum animi pudore ac metu sensim infringi, ac remollescere cœperunt, si non scelestissimæ nonullorum voces, Kettique adhortationes perfidiosissimæ, eos à pacis cogitatione auersos, denuô ad sceleris consensionem retraxissent. Ille asperè sanè & ferociter respondit.

Consuesse Reges flagitiosis hominibus nō "
innocentibus & integris veniam dilargiri. "

Nihil

« Nihil se meritum, nec vllius sibi culpæ con-
« scium, proin eam vt inanem ac suis rationi-
« bus inutilem aspernari. Exin conuersus ad
« suos, rogat ne se deserant, néue animo conci-
« dant, sed meminerint quo se fœdere obstrin-
« xerint: paratum se qui vitam (si opus sit) pro
« eorum salute profunderet.

Hæc vbi rabidè iracundeque dixisset: Fecialis homini turpissimo, & tot perfidiæ notis insigni, imminutæ Maiestatis crimen infligit, eumq́ue proditorem teterrimum, & summi sceleris reum pronunciauit. Iussitq́ue deindè Ioannem Petibonium Prætoris ensiferum, latroni profligatissimo actionem perduellionis intendere. Enimuerò tum tumultuari cœptum est, vtrisque hinc atq; illinc, nō minùs pertinaci, quàm pernicioso certamine contēdentibus. Fecialis videns iterum labare plebis animos, (quos anteà pacis denūciatione nōnihil emolliuerat) & Ketti verbis velut furiarum stimulis instinctos, à salute quā priùs amplexuri videbantur, denuò ad scelus nequi-

nequitiamq́ue deuolui, castris excessit. Multiq́ue eum nihilominùs mortales consecuti sunt, qui abiectis prioribus consilijs armisq́ue depositis, Regis se fidei permiserunt. Hij omnes vnà cum Prætore & Thoma Alderichio in ciuitatem ingressi.

Prætor continuò portas obstrui iubet, præcipuè verò eam quæ Episcopalis seu Pontificia nuncupatur, quòd illàc ê vestigio (nisi celeriter huic consilio obuiam itum fuisset) seditiosi in oppidum irrupturi viderentur. Ad hæc omnes generosi quos anteà diximus, à Kettianis in carcerem coniectos, leuati vinculis & è custodia emissi fuêre, adhibitiq́ue in concilium, quæsitumq́ue ab illis quî potissimùm hostium impetus retardari possent: rationesq; initæ vrbis defendendæ, ne perditorum introitu ac militari licentia omnia diriperentur. Placuit ad extremum ciuitatem quaquá versùs muniri, portas murosq; asseruari, custodias vigiliasque disponi, itinera intercludi, quò commeatus supportandi facul-

tate vndique incisa atq; prærepta, coniuratorum animi cibariorum inopia, & bellandi tędio perculsi languescerent.

His de rebus, dum remotis arbitris multa inter se (vt fit) deliberabundi ac consultantes egissent, trepidi à portis nuntij superueniunt, rem atrocem incidisse prædicantes. Multos esse ciuium qui se horum scelerum communione cõstrinxissent: ex his nonnullos è Kettianis militibus quamplurimos in vrbem intromisisse. Cùm hoc tantum repẽtini periculi præter opinionem contigisset, & seditiosi in vrbem ingresi, cuncta protinùs direpturi viderentur, isq; metus omnium animos perstringeret, à primoribus vrbis facilè impetratũ est, vt generosi denuò in carcerem cõcluderẽtur. Ne fortè cõspectis ijs in ciuitate solutis, ac demptis, quę recens iniecta fuere vinculis, seditiosorum animi furoris & irarum pleni, ad cædem & sanguinem irritarentur. Conuocati omnes atq; iterum in custodiam conclusi. Posteà tamen intellectum

hoste

hostes vrbe qua venerant, egressos, in castra recessisse. Prætor ac primores hoc periculo defuncti, videntes cōiuratos, omniū iam fortunis vndiq; perniciē ac interitū machinari, totos se in ciuitatis cōseruandę cura defigunt. Quãobrem decē maioribus tormētis versùs hostes in fossa (quæ castello circūditur) directis, & ad vrbis defensionē (si qua vis ac impetus fieret) aptè dispositis, quibuscūq; in locis, ac potissimū in ijs quæ vetustate iam dilapsa corruerunt, custodias vigiliasq; constituunt. Quibus protinùs ibidem cōsistere iussis, vt si qui nocturnus hostiū terror incideret, continuò lapidibus, telisq; disiecti, vrbe portisque depellerētur: cęterę multitudini imperatū, vt ad quemuis euentū armata omnis in foro, & in trāsuersis viarū diuerticulis præstolaretur.

Et quoniā apparebat tormenta (quæ quidē priùs diximus) in fossis & murorū ruinis defixa, nec hostibus multum obfutura, nec ciuibus quicquam ad defensionem opis allatura, idcircò Prętoris imperio ea omnia in planiciē

confestim deuecta sunt: ijsq; prata quæ inferiori vrbis parti subiacent, celeriter instructa. Noxq; ferè tota quæ insecuta est, crebris atq; infestis vtrinque tormentorum emissionibus absumta fuit.

Postero die coniurati vicissim cernentes, ex illo nocturno tumultu, plus vrbi terroris quã cladis illatum (propterea quòd glandes quæ è bombardis emitterentur, ciuitatem transuolantes, damni nihil fecissent) tormẽtis quæ habebant omnibus è summo in planum deductis, ijsq; ad radices montis defixis, vrbem quatere de integro cœpêre.

Verùm enimuerò quòd non ita multò post totis castris cibariorum inopia premi cœptũ est, quò commodiùs posset ex finitimis locis commeatus subuehi, inducias cum ciuibus pacisci decreuerunt. Iacobum quendã Guilielmum, & Radulphum Suttonum, homines impurissimos, ac de infima ciuium Norwicẽsium plebe postremos, huic muneri defungendo præfecerunt. Hij protinùs illinc cũ

indu-

induciarũ vexillo ad portas profecti, & permissu ciuium ad Prætorem & Senatũ introducti, demùm ita locuti traduntur.

Dux noster Kettus, eiusque commilitones, » ab hac ciuitate & à vobis Prętore, patribusq́;, » paucorum dierum pacem & inducias depo- » scunt. Quò sibi per vrbem (sicuti nuper fieri » consueuit) detur commeatus supportandi fa- » cultas. Quam vtiq; nisi concesseritis, per vim » se in oppidum irrupturos, atque cuncta ferro » flammaq́ue deleturos denunciant. Prætor ad » hæc respondit. »

Proditores esse illos tęterrimos, perfidia & omni inaudita nequitia coopertos. Nolle se » eorum iniquissimis postulationibus quicquã » deferre: nec si velit, licere quidem: præsertim » illis (hominibus qui vnquam post homines » natos exstiterunt) turpissimis. Tot illos, tanta » ac tam intolleranda facinora suscepisse, vt nõ » solùm è ciuitate excludendi, verumetiam ex » finibus humanæ naturæ (si fieri posset) peni- » tùs exterminandi viderentur. Regiam ab illis »

Maiestatem imminutam, patriam vastatam, « Norwicensem pęnè omnem ciuitatem quaquà versùs depopulatam, sibi posterisq; æternum sceleris & perfidiæ dedecus inustũ, per « vim ac nefas vexata, polluta, perturbata, dissipata omnia: tamen vt in ciuitatem admittãtur rogare? vt sint eo iure quo ciues? fructuũ « ac munerum diuinorum participes? inopiæ « demũ vt ab his subueniatur deprecari? Quid? « non poenitere scelerum quibus se obstrinxissent? ne pudere quidem? Enimuerò statuere « nõ posse sceleratioréśne sint qui hęc patrarint, « an impudentiores qui istæc postularint. Sperare verò se à Prętore, & eodẽ Prętore, quem « nuper carceris contumeliam perferre coëgerunt, ab hac vrbe, quam funditùs excîsam cupiunt, à populo Norwicensi, cui vim ac belli « terrorem vndiq; intulerunt, annonam & cõmeatum (veluti furoris pabulum) subministratum iri, cuius tandem dementiæ videri? « Eant ergò eant, & Ketto consceleratorũ flagitiosissimo duçi hæc renũtient. Ciues Norwicenses

wicenſes Regiæ Maieſtati, non patriæ prodi- »
toribus & belluis immaniſsimis obtempera- »
turos. Se ne tanti quidem facere pericula & »
terrores, quæ vrbi ab illis intenderentur. Ir- »
rumpant, vaſtent, deleant, exſcindãt, proſter- »
nant, depopulentur omnia, dũmodò vindicẽ »
ſciant & vltorem Deum, & tantorum tandẽ »
conſcientia ſcelerum perhorreſcant. Daturos »
enim proculdubiò eas propediẽ pœnas, quas »
ipſimet ſibi furore & amentia contraxiſſent. »

His in caſtra ad Kettũ & comites celeriter perlatis, impotẽti ira odioq; (tanq̃ œſtris) perciti, clamore truci ac infeſto vociferantes de colle decurrerũt. Cũq; propè ad portas peruenisſẽt, omni vi cõnixi ſunt in vrbẽ irrũpere, ſed telis ſagittisq; repulſi, eo conatu deſtiterũt. Ac tum quidem quicquid erat tormẽtorum, (quæ anteà diximus in ſubiectos vrbi cãpos delata) id omne à noſtris in hoſtes effuſum: cæterùm in magna tormentarij pulueris inopia, & libratorum imperitia, parùm aut nihil ſanè profectum. Verum [redacted] multi tamen

ſagittis

ſagittis confixi vulnerabantur , quæ cùm in terram frequentes decidiſſent, puberes ruſticani (quorum erat numerus ingens) & alij de fece homines ſordidiſsimi eas legere ſolebant & ad hoſtes deferre. Adeoq́; omnes exarſerant animis, vt inermes etiam pueri (perindè ac ſi vis quædam illos à ſenſu mentis abſtraxiſſet) paſsim diſcurrentes, omni verborũ contumelia noſtros laceſſerent.

Addebatur huic maledictorum importunitati facinus odioſum & immane. Etenim (legẽtibus tamen honos præfandus eſt) quidã ex illis clunibus detectis , & ad ludibrium in noſtros verſis, truci clamore ac vlulatu cũcta complentes, palàm, ſpectantibus omnibus, ea fecerunt, quę ab homine verecundo ſcribi nõ poſſunt. Sed natibus tranſiectis , nonnulli dignas (vti par fuit) ſceleris pœnas dependerunt. Quinetiam ferunt quoſdam ex illis ſagittas in corpore defixas (horrendum dictu) ipſos ſuis manibus è recenti vulnere extraxiſſe, illaſq; (ita vti erant) cruore & ſanguine

ſtillan-

ſtillantes , ex coniuratis iјs qui circumſteterant dediſſe , quo in noſtros refunderentur. Tanta inerat in omni pænè ætate cuncta delendi cupido, tantaque ſanguinis hauriendi ſitis.

Intereà verò cùm ex altera parte ciuitatis horribilis clamor oriretur, AD ARMA, » AD ARMA, Ciues ſi viri eſtis AD » ARMA: hoſtes in vrbe ſunt: illucq; om- » nes de repētè, vti trepidantiū mos eſt vbi maximè tumultuantium voces ſtrepituſque exaudiuntur, concurriſſent, coniurati de ſuperiore loco omnia cōtemplātes, & oppidanos raros in muris,& pro portis conſpicati, extēplò eam partem ciuitatis quam defenſoribus vacuam vidiſſent inuadere ſtatuerunt. Ibi pueri (de quibus anteà diximus) & ex illa colluuione agreſtium,turba ingens, rem auſi ſunt non modò viſu mirabilem, ſed & auditu profectò incredibilem. Namque inermis cæteròqui multitudo, pars fuſtibus & gladiјs,aliј baculis,ſparis,aut lanceis,(vt quemq; caſus

armauerat) instructa, in fluuium quo vrbs ad portã (quæ Episcopalis appellatur) alluitur, pręceps se demisit. Quem intrepidè tranãtes, & ad portas tumultuosissimis clamoribus vociferabundî deuolantes, omnium mentes tãto horrore perfuderũt, vt nullus pænè exsisteret qui non eũ diem sibi vrbiq; fatalẽ futurum crediderit. Itaque pauidi ferè omnes consternatiq; diffugerunt, & qua cuiq; dabatur iter in domuum ac tectorũ abdita (vrbem indefensam relinquentes) obstrepserunt. At cõiurati omnibus portarũ claustris reuulsis, quodcunq; tormentorũ & instrumenti militaris reperibant è ciuitate in castra transportarunt. Ibi cùm è nostris nonnulli ex harum rerum miserabili intuitu, dolore ac cõmiseratione perculsi, voce flebili, ac oculis lachrymantibus, hanc tãtam à ciuitate calamitatem deprecarẽtur: à pueris, & rusticanis, qui ludibundi circumsteterunt, proditores appellati, ac indignissimum in modum omnibus probris maledictisq; lacerati, afflictiq; fuêre.

Sedenim

Sedenim patefactis iã (vt anteà diximus) portis, cùm omnia seditiosorum audacia violentiaque permiscerentur, (frequentes enim è castris in oppidum conuenerant) Fecialis (namque adhuc in vrbe fuerat, necdum dies vltima à Maiestate Regia multitudini præstituta, ante quam liceret sine fraude ab armis discedere præterierat) cum Prætore in forum magna multitudine ciuium circumfusus deuenit. Ibi Regis nomine denuò denuntiat vti arma deponant, castra relinquãt, » domum (quisque suam) decedant, misericordia & clementia Regia supplices vtantur, si fecerint saluos se fore, omnisque supplicij securos: alioquin nihil aliud nisi acerbissimos cruciatus, mortem, extrema denique omnia exspectanda. Huic cùm dixisset arroganter sanè & asperè à seditiosis succlamatum est: Iret in malam pestem malumq; » cruciatum, cum suis inanissimis pollicitationibus: insanire ipsum qui talibus blanditijs in illorum aures influens, confideret eos »

« verborum lenocinijs delinitos, oppreſſos ad
« extremum & circumuentos iri. Iſtiuſmodi
« verò miſericordiam deteſtari ſe, & modis
« omnibus exſecrari, vtpotè quæ extrinſecùs
« lubrica & inani impunitatis obiecta ſpe, pe-
« nitùs omnem inſidioſiſsimè ſalutem præcidat
« & amputet.

Fecialis videns cunctos furori & nequitiæ veluti mancipatos iam, & addictos, nec poſſe vllo vel ſupplicij metu, vel impunitatis ſpe, de ſceleris cogitatione deduci: infecta re, vrbe confeſtim excedens, ad curiam reuertitur. Protinùs à cuius diſceſſu coniurati Leonardum Sothertonum ad ſe acciri iubent, quò illi vincula inijcerentur, quòd is ſe comitem feciali in itinere coniunxiſſet. Sed Sothertonus re intellecta, veritus ne inſana & turbulenta plebs, odio quo in omnes bonos incitata flagrabat, corporis illi carnificinam, necémue infligeret, clanculùm apud ſuos in ciuitate delituit. Deindè Kettus prætorem, Robertum VVatſonum, Guiliel-

mum

mum Rogerum, Ioannem Homersonum, Guilielmum Bramptonũ, & alios complures comprehensos, è ciuitate in castra, atque indè in custodiam deduci iubet. Quamobrẽ omnibus catenæ iniectæ, atque in montem Surræium conclusi, ibique ad extremũ coniurationis diem in carcere, ac vinculis detenti, tandem pars dimissi, pars verò crudelissimè interfecti sunt.

Dum hæc & huiuscemodi in castris tumultuosissimè geruntur, Kettus cernens eò iam rem deuolui, necesse vt sit illi aut cruenta victoria contra patriam potiri, aut dignum moribus factisq; suis exitum propediem sortiri, commodissimum suis rationibus existimauit si copiæ quàm possent maximæ contraherẽtur. Quamobrem omnes vndiq; qui conciri poterant fugitiuos, & homines tam à re quàm à spe derelictos, præmijs ac pollicitationibus illexit, vt sese ad societatem huius exsecrandi tumultus adiungerent. Itaque incredibile est, quantam & quàm penè innu-

merabilem facinoroſorum hominum multitudinem de repentè conflauerit.

Attamen ciues indignè ferebant Prætorem ſuum virum optimum & integerrimū, à flagitioſiſsimis ſicarijs, & ſanguinis vt iam videbatur ſitientiſsimis vinciri, & vincto inſuper carceris contumeliam & dedecus impingi, metuentes etiam ne tandem ab illis crudeliſsimè per vim morte mulctaretur, eò quòd pars eorum multa atrocia illi minitarentur: pars verò honeſtiſsimi viri nomen ſcurrili & inſulſo ridiculo, necnon periculoſo (vtpotè quò mors illi quodammodò portenderetur) perſtrinxiſſent. Nam cùm Coddus nominaretur, piſcis autem ſit marinus, quem noſtrates COD appellant, (qui idem Latinis Capito nuncupatur) in Prætoris optimi nomine ac periculo anſas ad riſum & ludibrium alter alteri inuicem ſubminiſtrantes, identidem clamare & vociferari ſolebant, vti omnes craſtinò conuenirent, Capitonis caput eo die publicè in caſtris

denario vænum iri. His de causis veriti, ne à seditiosis grauiùs aliquid in eum statueretur, Prætoris de se optimè meriti periculo mirificè perturbati, ad Thomam Alderichium certatìm de hac tam importuna audacia, violentiaque effrænata questûm venerunt. Fuit hic Alderichius vir (vti antè diximus) omnibus vehementer charus, tantumque prudentia, grauitate, & modestia perfecit (erat enim impigro atque acri ingenio) vt immanissimis etiam hostibus illius nomen plerunque terrori exstiterit. Nam cùm illum omnes magnoperè dilexissent, singularem eius humanitatem ac modestiam admirantes, in tantam (etiam apud seditiosorum principes) authoritatem breuî peruenit, vt eius neque consilium, neq; incœptum vllum frustrà vnquam ceciderit. Itaque multis bona, quæ per vim à coniuratis ademta fuerant, illius opera restituta sint, multique Rebellium pestiferi conatus eius prouidentia ac sedulitate restincti.

Hic

Hic igitur cùm quanto in discrimine Prætoris salus ac vita versaretur, intellexisset, indignitate rei permotus, ad Kettum in castra perrexit, monet vti Prætori vincula adimeret, eumque è custodia liberaret. Ad hæc Kettus cùm veluti cogitatione defixus, verbum nullum emisisset: Alderichius clara voce inclamans, non te pudet proditor nequissime, non dico hominem innocentissimum, sed Prætorem, id est Regiæ maiestatis vicarium fidelissimum, carcere ac vinculis coërcere? Adeóne ferox & cruentus es, vt cùm omnium fortunas ac bona luxu ac libidine dissipaueris, satiari iam non potes nec expleri, nisi ad extremum innocentium etiam sanguinem exsorbueris? Quin ergo homo omnium quos terra sustinet sceleratissime, eum confestim de custodia deduci iubes?

Hæ verborum tanquam faces acriter in Kettum intentæ, tantam siue hominis qui loquebatur verecundiam, siue, quod verisimiliùs est, ex scelerum conscientia metum ac for-

formidinem incusserũt, vt quod alij precibus atq; omni cõtentione impetrare nequissent, id ille minis ac orationis grauitate perfecerit. Cuius prudentia Prætor libertatem adeptus, etsi prorsus omnem illã turbulentissimi temporis procellam deuitare nõ potuerit, tamen & carceris acerbitatem & vitæ periculũ fœlicissimè subterfugit. Quamobrem facta illi vltro citroq; in ciuitatem commeandi facultate, multis posteà ciuiũ in ijs malis quæ tum vrbem oppressêre subsidio fuit illius probitas & industria. Et quoniam omni tempore ad gubernacula ciuitatis sedere nequibat (quippè qui plerumq; perpetuò in hostium castris cõmorari coactus fuerat:) Augustino quodã Stuardo in illius locum suffecto, omnem vrbis defendendę curam (se absente) delegauit. Qui quidem ascitis sibi Henrico Bacono, & Ioanne Atkinsono vicecomitibus, ciuitati diligentissimè pręfuit, omnesq; oppidanos (nisi qui fortè immaniores exstitissent) in officio facilè continebat.

Cæterùm hic operæpretiũ erit referre, quã tristes & tetrici Iudices exstiterũt in eos quos captos, & in vinculis detentos, omni ludibrio & ignominia crudelissimè afflixerunt. Quorum tanta fuit atrocitas & nequitia, vt quos singulari primum & inaudito scelere violassent, eos ad extremum diuexatos, & acerbissimis affectos iniurijs, stolidissimæ & insanissimæ multitudini iugulandos obiecerint. Indicto namq; die, quo comprehẽsi veluti rei in publicũ producerentur, vt præpostero Iudiciorum more quęstio de ijs exerceretur: Kettus palam omnibus inspectãtibus, arborẽ quã vocant REFORMATORIAM conscendens, (ordine vnoquoque nominatim citato) ab asseclis & scelerum cõscijs qui circumfusi steterũt, sciscitari solebat: quidnam illis videretur? Ibi furiosissimi nebulones, de vita innocẽtissimorũ hominum quæsitores ac iudices constituti, si nihil de reo cõperissent, BONVM VIRVM eũ esse, BONVM VIRVM, & absolui

debere

debere conclamarûnt. Sin autem tenuiſsima alicuius leuiſsimi criminis ſuſpicione, illius qui nominaretur fama perſtricta fuiſſet, aut quæuis vel minima res reperiretur, qua fortè quempiam ex illis aliquando offendiſſet, SVSPENDEATVR, SVSPENDEATVR reſpondet aliquis: cuius voce cætera plebes velut furijs inſtincta, tametſi hominem albus aterue fuerit penitùs ignoraret (vtpotè cuius antea nomen ne audierit quidem) tamen idipſum ſemper vociferari conſueuit.

Atq; hunc in modum proditores peſtiferi, non iudicio & ratione ducti, (ne ſui fortè diſſimiles viderētur) ſed cæco ac repētino quodā impetu animi (quaſi turbine) correpti, vno perſæpè verbo, & veſano veluti furoris nutu, viris integerrimis miſerrima & crudeliſsima ſupplicia inflixêre. Tanta certè vis morbi, atque vti tabes omnium animos inuaſerat, vt alienatis propè ſenſibus, & tantorum ſcelerum atrocitate ſtupefactis, omnia

iura diuina & humana immani furore & audacia polluerint.

Paucis ab illo tempore interiectis diebus, rei militaris præfectura, belliq; administrandi potestas, GVLIELMO PARO Marchioni NORTHAMTONIENSI ex imperio regis delata est: iussúq; vti protinus Norwicum cōtenderet, daretq; operam vt quoniam hij tanti furores, clemētia ac mansuetudine consopiri nequiuissent, Kettianos perindè ac proditores & Maiestati Regiæ hostes immanissimos ferro flammáq; persequeretur. Northamtoniensis ex sentētia rebus omnibus paratis compositisq;, cum mille quingentis militibus (sicuti imperatum fuit) paulò post Norwicū proficiscitur. Erant autem illo in exercitu reguli duo, Sheffeldensis, & VVentworthēsis, pręterea Anthonius Dēny, Richardus Southwellius Radulphus Sadlerus, Ioānes Gatesius, Thomas Pastonus, Henricus Bedingfieldus, Ioannes Suliardus, Gulielmus VValgrauius,

Ioan-

Ioannes Cutzius, Thomas Cornwalleysius, equestris ordinis viri. Ad hæc Armigerorũ, & Generosorum, tam Anglorum quàm Italorum, cateruæ splendidissimæ.

Cũ iã mille tantùm ab vrbe passuũ abesset Marchio Northamtoniensis, feciale confestim pręmisit, qui vrbi (sicuti mos est) nisi paruisset, bellũ indiceret. A quo omnibus quæ fieri cõsuescunt, in ciuitate promulgatis atq; transactis, Augustinus Stuardus vrbis propraetor, celeres protinùs nuntios dimittit, qui Coddo Prætori renũtiarẽt, (inuitissimũ hũc anteà diximus in Ketti castris detentũ) quæ mandata Regio nomine ciuitati à Marchione Northamtoniensi proponerẽtur. His eâdem qua profecti sunt celeritate reuersis, demùm feciali à Prætore responsum. Nihil sibi „ vnquam in vita accidisse tristius, quàm hæc „ mala quę à seditiosissimis hominibus inuecta, „ patriam ac ciuitatẽ Norwicensem, antea flo- „ rentem, iam pænè inexpiabili scelere peruer- „ tissent. Se quantum humana ratione proui- „

« deri potuit) omni ſpe adnixũ, vti hij tumul-
« tus primo quoquo tẽpore profligarẽtur: ne-
« quiſſe tamen præ ſcelerum rabie quibus im-
« plicatę omniũ mentes tenerẽtur. Carceris ſe
« terrorem, mortis pericula, omnes deniq; acer
« bitates pertuliſſe, ac nunc quidẽ ab hoſtibus
« vndiq; circũſeptũ teneri, alioquin (ſicuti par
« erat) ad Marchionem Northamtonienſem
« cõfeſtim vẽturum fuiſſe. Verum enimuerò
« quò facilius ciuitatem in officio contineret,
« eius tuendæ auctoritatẽ Auguſtino Stuardo
« homini induſtrio delegaſſe, ne fortè ſe abſen-
« te, plebs per imprudentiã laberetur. Vrbẽ in
« illius poteſtate futurã, ſeq; (ſi Kettus permit-
« teret) libenter ad eum iter in caſtra ſuſceptu-
« rũ, & ſuas, ciuitatiſq; fortunas, eius fidei per-
« miſſurũ. Hijs properè per fecialem ad Nor-
« thamtoniẽſem delatis, Proprętor cõtinuò cũ
« vicecomitibus ac magno ciuiũ numero ſub-
« ſecutus, in Northamtonienſis caſtra conceſ-
« ſit. Cui enſe tradito (inſigne is eſt Regiæ ma-
« ieſtatis & potentiæ, atque in maximis An-
gliæ

gliæ ciuitatibus prætori ſemper præferri con- »
ſueuit) demõſtrat quemadmodũ pręțor ipſe »
(quòd maximè in votis erat) venire nequi- »
ret, ſe tamen atq; primores ciuitatis ſuæ adeſ- »
ſe, qui vrbẽ, ſe, ſuaq; omnia in fidem atq; po- »
teſtatẽ Regiã tranſdaret: fateri permultos op- »
pidanorũ exſtitiſſe, qui deterreri non potue- »
rint, quin cũ his conſentirent, maximã tamen »
optimorum ciuiũ partẽ in fide ac officio per- »
mãſiſſe, neq; ſe cum reliquis cõiunxiſſe, neq; »
cõtra maieſtatẽ Regiam omnino coniuraſſe: »
hanc paratã eſſe, & imperata facere, & eum »
exercitũq; in ciuitatem accipere. Northam- »
tonienſis oppidanorum animos verbis cõfir-
mauit, pollicituſq; eſt ſibi ciuitatẽ curæ futu-
rã, magnam ſe habere ſpẽ, fore vt hij tanti fu-
rores, quibus nunc omnia arderẽt, breui cõ-
peſcerentur. Quæ cùm dixiſſet, Southwellio
enſẽ tradidit: quẽ ille (qui honos ſemper à no
ſtris, Pręfectis regijs antiquo more & ſolenni
defertur) nudo præ ferens capite, Northam-
tonienſi in ciuitatem præibat. Qui per por-
tas

tas D. Stephani ingreſſus, protinùs indicit, vti omnes ad ſe in forum conuenirent. Ibi diu deliberatum, multáq; à multis tam ad vrbis defenſionem quàm ad hoſtium impetus retardandos excogitata. Tum vigiliæ in muris & prò portis excubiæ, omnibuſq; in locis (ſi quæ fortè infirmiora videbantur) armati ad quemuis euentum collocati.

His conſtitutis rebus atque peractis, Northamtonienſis ſub noctem, venit in domum Proprætoris, ibique cum cætera multitudine Nobilium, ac Generoſorũ cœnatus eſt. Peracta cœna, cuncti in illis ædibus, etſi itineris tædio, ac æſtu languidi, armati tamen, ne incauti opprimerentur, ea nocte conquieuêrũt.

Atq; hic caſu ne, an conſilio euenit, nondũ ſatis comperi, factum tamẽ eſt, vt Itali quidã cum magna Coniuratorum manu (multis vtrinq; vulneribus acceptis & illatis) conflixerint. E quibus vnus, cũ intrepedantius ſe in medios hoſtes inferret, vir fortiſsimus, primùm multitudine circumuẽtus, ad extremũ

captus,

captus, & ignominiosissima morte affectus est. Nam vestibus omnibus, & armis (quibus indutus erat sumtuosissimis, & affabrè sanè factis) detractis, nudum eum (multis tamen prius affectũ probris & cõtumelijs) de quercu in arce Surriensi suspẽderũt. Magnũ equidẽ omnes acceperunt dolorẽ, ex tã crudeli, ac miserabili morte optimi viri, ac militis præstantissimi, hancq; tam atrocem ignominiam ab illo (si licuisset) pecunia (quanta certè æstimari non potest) libẽtissimè redemissent. Verũtamẽ ex huius calamitate, statim initio perspectũ, qualis & q̃ detestabilis in ijs qui contra patriã scelerata arma sumserũt inesset immanitas. Quanquã nõ ita multò post consilio diuino (neq; enim malos diu cõsistere patitur inultos innocentiũ profusus cruor) Caymus ipse qui author huius tam diræ crudelitatis exstiterat, eodem genere mortis, etsi nimium seras, dignas tamen tam exsecrabili sæuitia pœnas suscepit.

At, enim Northamtoniensis nocturnos

hostium in vrbem introitus metuens, iussit vt custodiæ, & vigiliæ, (quas anteà diximus diuersis in locis dispositas, in muris, & pro portis, cōstitisse) acerbiùs, & diligentiùs (quã vulgò fieri consueuit) circumirentur. Quò (nostrorū tū oculis tū animis in omnes hostiū conatus paratis atq; intentis) si quæ fortè nocturni tumultus procellæ exsuscitarētur, eorum cōsilijs facilimè, ac nullo negotio occurri posset & obsisti. Quod quidem à cētu-rionibus sedulò factum fuit, cæteriq; omnes milites in foro excubabāt, qui magna lignorū strue exstructa, eandem incenderunt, ne si quid fortè contingeret, nostri tenebris & locorū inscitia impediti, hostiū insidijs, imprudentes, & incauti, circumuenirentur.

Edwardus VVarnerus, (equestris ordinis vir) & tum tribunus militum (Mareschallū vulgò appellant) tesseram dedit. Thomę autem Pastono, Ioanni Clero, Gulielmo Valgrauio, Thomę Cornwaleisio, Henrico Bedingfeldio, (exploratæ virtutis, atq; pruden-

tiæ

tiæ viris) diuersæ vrbis partes ad defensionẽ ipsius distributæ sunt. Qui omni studio rem complexi, summaque cum alacritate officio functi suo: tùm huc, & illuc, perpetuò circũcursitantes, nostrisque nunc voce, nunc vultu, nũc labore, & alacritate ipsimet sua, vim & aculeos addentes, pestiferos rebellium conatus prudentissimis consilijs anteuerterunt.

Porrò cunctis iam rebus ex sententia confectis, Northamtoniensis, quique cum illo venerant omnes (ijs solummodò exceptis, quibus, vt diximus, propugnãdę vrbis cura incubuit) corpora diurno fessa labore, quieti tradere constituerunt.

Iamque suaui sopore, nostrorum hominum membra deuinxit somnus, cùm concubia ferè nocte coniurati, ac si iamiam in vrbem irrupturi forent, terribili tormentorum tonitru, horrificisq; omnia circum clamoribus permiscuerint. Quanquam certè percommodè ea in re accidit, vt ferreæ

pilę,quę maioribus è tormentis in vrbem disploderētur, perpetuò suprà nostrorum capita volantes,non magnoperè nocerent,siue eas ignis vis,impetusque,violentiùs abstulerit,siue libratorum manus infidæ (nam sunt qui pecunia corruptos putent)tormenta sua altiùs aliquantulū quàm expediret, de industria direxerint. Quæ quidē dū hūc in modū (quāuis semper sine damno) creberrimè tamen, ab impuris importunisq; latronibus excercerentur,continenti fragore,reboatuq; horrisono tantum terroris inuexerāt, vigiles vti nostri qui in muris, quique in portarum stationibus constiterunt,(AD ARMA) sæpiùs conclamarent. Idq; cùm crebrò fieret (neq; enim hostes vnquam furere destiterunt). Northamtoniensis qui se, si quid in vrbē tumultuosius coniurati machinarētur, protinùs acciri iusserat, à Tribuno militum excitatus,ijs quos in exercitu habebat nobilibus ac generosis stipatus, in forū descendit. Deincèps quò paucitati atq; infrequētiæ militum

litũ proſpiceretur, oppidũq; faciliùs propugnari poſſet, conſiliũ cœperũt huiuſcemodi: vti omnes auerſæ ab hoſtibus portæ, murorũq; ruinę obſtruerētur, rati ſic nec militē ad mœnia defendenda defuturum, ſi copiæ anguſtiùs contraherentur, & hoſtem ſine periculo vrbis introitu arceri poſſe.

Rebus hijs inſtitui iam cœptis, & ad exitũ pænè perductis, ſeditioſi ad vnũ ferè omnes, rapidiſsimi torrentis more, è ſpeluncis deuoluti ſuis, diſſonis cum clamoribus, atq; vlulatibus feris, inconditiſque, ad vrbem decurrerunt. Ibi ferro, igniq; portas comburere, atq; exſcindere conantur alij, alij muros conſcendere: fluuium tranare nonnulli: multi per loca humiliora, & vetuſtate collapſa mœnia, in oppidum ſeſe inijcere. Cōtrà noſtri omnia moliri cœperunt: magnaque vi contendere: ingreſſum hoſtem vndiq; fortiter repulerunt: aduentautem iam, & influentem, viriliter repreſſerunt: haſtis, ſagittis, gladijs, omni telorum genere profligarũnt:

eoq́ue rem deduxerunt, vti fractus paulatim atq; imminutus irruentium vigor, fluctuare aliquãtulum incœperit. Cæterùm pugna fit inflãmatißimis vtrinq; armis, sæua, peratrox, cruenta, (si qua alia) dũ in vrbẽ per vim infundere se niterẽtur hij, nostri autẽ illos omni aditu prohibere. Itaque ad horas ferè tres, acerbißimis inter se conflictati odijs decertarunt, cõmissumq́; acriùs (suprà quã quis crederet) & ardentiùs, diuersis in locis prȩliũ: euẽtu certè adeò dubio, & ancipiti, vt nisi nostrorũ hominũ ad repugnandũ ardor mirificus, Pastonij verò, Valgrauij, cæterorumq́; equitum peregregia virtus, & planè inexsuperabilis exstitisset: ea nox nostris proculdubiò vna omnium calamitosißima cõtigisset. Tanto siquidem furore rebellium mentes ignitæ atque incensæ fuerunt, tantaque bellandi libidine, vt quamuis mortiferis concîsi vulneribus, pugna tamen abstinere noluerint, sed semianimes, & suo, atq; alieno, immersi cruore, ad extremũ vsq; spiritũ, nostris

indignabundi restiterunt. Multi etiã pectoribus ferro transfixis, & fœmorum neruis, atq; poplitibus incisis, (horresco referẽs) genibus innixi tamen, tam diris exagitabantur furijs, nostrorum vt nates atque crura intermortuis iam pænè manibus, & planè exsanguibus conuulnerarent. Verùmenimuerò nostri inclinatam iam tandem hostium vim & subdebilitatem animaduertentes, impetu adeò vehementi sese intulerunt, vti sustinere repugnãtes diutiùs, aut cõsistere nequierint, sed viribus vndique protritis atque contusis, ingenti cum strage suorum (trecẽti enim in illa pugna ceciderunt) ex oppido expulsi, reiectique, in perinuisa cubilia denuò sese condiderint. Quo nostri prælio defuncti, (paucis ex suis desyderatis, vulneratis verò paulò pluribus) aduersus omnes hostiũ insidias securi, id quod supererat noctis, (superfuit autem non multùm) quieti dederũt.

Crastinus autem vbi illuxisset dies, ex oppidanis nonnulli ad Northamtoniensem

nienſem detulerunt, permultos eſſe coniuratorũ in Ketti caſtris, quorũ in animis omnis iam furor reſtinctus deferbuiſſet, hos perfacile & nullo negotio impelli poſſe, vt ab illa cõſcelerata perditorum hominum ſocietate deſciſcentes, ad officij cogitationẽ & ſalubriora cõſilia ſeſe traduci ſinãt. Pertæſum enim iamdiu ſcelerum quæ perpetraſſent, præſtoq́; eſſe ad portas Pockthorpenſes, quatuor vel quinque millia hominum, qui nihil aliud exſpectent, nihil deſiderent, niſi pacem & veniam, quę ſi iam tandem ab illo proponeretur, cõfidere ſe illos è veſtigio arma abiecturos, & Regiæ ſe clementiæ miſericordiæq́ue permiſſuros. Northamtonienſis ex hoc nuntio, incredibili ſanè lætitia ac voluptate perfuſus eſt, vtpotè qui maluerat facilem & incruentã reportare victoriam, quàm (etſi perduelles eſſent & nocentes) lugubrẽ tamẽ, & ciuili ſanguine reſperſam. Fecialem vnà cum Tubicine confeſtim dimittit, iubet fidem vti Regiam interponeret, impunè fore

omnibus

omnibus qui ab armis recederent. Hij continuò ad portas Pockthorpenſes progreſsi, neminẽ tamen illic inueniunt. Verùm fecialis buccina ſignum dat, ad quod cùm ab hoſtibus effuſiſsimè de Monte decurſum eſſet, Flotmannũ quendam (hominem ferum & immanem) conſpicatus, (princeps enim de colle deſcenderat) clara voce fecialis conſiſtere iubet. Quærenti quidnam eſſet? & cur tubæ cantu illos ad colloquium conciuiſſet: Fecialis: Abi (inquit) & à Marchione Northamtoniẽſi, huius belli pręfecto tuis, renũtia: Maieſtatem Regiam monere, vti iam tãdem reſipiſcant, & his tantis furoribus finem imponant: ſi fecerint: ſaluos ſe fore: & illius clementia tutos, & incolumes, neq; cuiquam quod admiſiſſet ſceleris, fraudi futurum.

Ad ea Flotmannus (vt erat volubili ſemper lingua, & ad petulantem loquacitatẽ celeritate quadam præcipiti) ſuperbè, minaciterq; reſpõdit: Quod ad Northamtonienſem attinet, ſe ne tanti quidem facere, nullius neq;

"virtutis, neque consilij, neque fortunæ
"virum, sed eum contemnere, & pessimè
"odisse, tanquam infamem, leuem, impu-
"rum, atque alienæ semper opis indigentem:
"perfidia denique, atq; omni proditionis tur-
"pitudine delibutum. Regiæ salutis, dignita-
"tisque propugnatores, se semper acerrimos
"exstitisse, eáq; mente perpetuò futuros, illius
"vt incolumitate suas, omniumque bonorum
"fortunas, inniti arbitrentur. Arma se indu-
"isse, non contra Regem, sed quæ Regi, sibiq;
"in posterum salutaria futura confidant: neq;
"vlla, vel concepti sceleris cōscientia, vel læsæ
"maiestatis dedecore illigari. Ecquid enim
"aliud conari? quàm regium nomen, maiesta-
"temq; defendere? cōmuni saluti prospicere?
"legum libertatisque iura tueri? semetipsos,
"coniuges, liberos, fortunasq; suas cōseruare?
"rem deniq; publicam (indignis vexatā mo-
"dis) ab inimicorū suorū detestabili superbia,
"libidine, crudelitate, vindicare? Proin cul-
"pæ expertes à pœna ita immunes ac liberos
esse

eſſe debere. Nam quod perſplendens ille »
præco, multoq́; perinſignis auro, ad ſpeciem »
præclara ſibi quædam & magnifica dudum »
propoſuiſſet: id eo ſanè fieri cōſilio, vt aut in- »
ſidioſa pacis cōditione, libertatis reciperan- »
dæ ſtudia reſtingueret, aut ipſos ſalutaribus »
quibus ſepti fuerāt pręſidijs nudatos, omniq́; »
ope excluſos, truculentiſsimis belluis deuo- »
randos obijceret. Impunitate igitur (inquit) »
tua qui deliquerint, fruantur: per nos licebit: »
nos qui hijs armis, atque innocentia tecti no- »
ſtra, ſecuri tutiq́; ſumus, nullius vnquam mi- »
ſericordiam implorare decreuimus. Etenim »
proſtratā iam pænè Rempub. & generoſorū »
indies importunitate labefactatā, & impulſā, »
aut hijs conatibus, ex miſerabilibus in quibus »
iam diu iacuit ruinis, ad priſtinā dignitatem »
excitaturi ſumus: aut (quod viros fortes, ma- »
gnoq́; pręditos animo decet) capitis periculo »
audacter decernentes, in prælio (nequaquā »
prodita, quāuis oppreſſa libertate) morituri. »

Vix dum finem fecerat huius furioſiſsimæ

orationis (homo mortalium omnium perfidiosissimus, cum repens de improuiso clamor omnem quaquà versus vrbem peruasisset, horribilesq́; exaudirentur hominũ trepidantium, & AD ARMA conclamãtium voces, quibus omniũ vndiq; aures personauerũt. Namq; hoc ipso tempore dũ hęc ad portas Pockthorpenses fierent, coniurati insanabili rabie ac pertinacia incitati, per loca quædam propter infirmorũ hospitia in vrbem irrumpentes, hostilem in modum omnia ferro igniq́; vastantes incedunt. Verũtamen à nostris in planicie iuxta palatium Episcopi Noruicensis celeriter occursum est, ibique pugnatum diu sanè atq; acriter, circiter centum & quadraginta hostium cæsi, & ex nostris militibus aliquot, vtrînq́; autem multi grauissimis vulneribus affecti.

Sed omnium oculos mentesque miserabili luctu ac horrore perstrinxit DOMINI SHEFFELDII mors indignissima. Hiç dum (vt fit) generis ac dignitatis, magis quàm

quàm ſalutis ſuæ memor, viuidus, & ferox, reiq́; gerendæ percupidus, in confertiſsimos hoſtes alacriùs & incautiùs pugnans inuehitur, fortè fortuna, ab rapido curſu circumagēdo equo effuſus, in foſſam præceps deuoluitur. Ibiq; vir nobiliſsimus à ſicario ſceleſtiſſimo crudeliſsimè interficitur. Cumq́; hanc tam dirã, & atrocem à ſe mortem, omnibus modis, quà præmia maxima pollicitãdo, quà nobilitatem, nominiſque ſplendorem ſæpiùs indicando, deprecaretur: tantum afuit illorũ vt animos, aut hominis, aut nominis, cõmiſeratio ſubierit, vt eò ferociores exſtiterint. Poſteaq; de facto (velut glorioſiſsimo) inter ſe contendentes, ad laudem eius tam inuiſi facinoris, ita cuncti animis exarſerant, vt pænè ad vim ventum ſit, cùm vtrînq; incenderētur, ad decus & gloriam, quæ apud ſuos propoſita videbatur ei, qui homini ſplendidiſsimo, fatale illud vulnus, ac mortiferum inflixiſſet. Sed omnium opinione, Fulcus cęteris palmam præripuit, qui palàm prædica-

bat (Deum deteſtans) à ſe claua ictum interiſſe. Vtcunque fuit, vir clarus & honoratus, hoc tam triſti fato functus, occubuit. Et Fulco non ita multò poſt (vindice Deo) debita tanto ſceleri præmia perſoluta ſunt.

Verùm enimuerò dici non poteſt quantũ ſemper in vtramq; partem valeat ad victoriã, ampliſsimorũ virorũ interitus. Etenim hoſtes cognito hoc tam lugubri caſu, infeſtiores fieri cœperunt, & ad pręliũ cõmittendũ alacriores: noſtri autẽ ſenſim animis imminuti, paulatim elãgueſcere: adeò vt cõiurati lętitia elati, magno vndique clamore quaſi explorata iã victoria, ſublato, in vrbẽ (quà dabatur iter) noſtros hoſtiliter inſequẽtes, inuolauerint. Qui partim multitudine oppreſsi, (viginti enim pænè millia cõiuratorũ erant: noſtrorũ autẽ mille tãtũ quingenti) partim autẽ huius illuſtriſsimi adoleſcẽtis clade perculſi, vrbe ceſſerũt: diuerſiſq; itineribus per deuia tota nocte inter ſaxa, vepres, & virgulta dilapſi, Londinum tandem omnes reuerterunt.

At ciues tot tantisq́; onerati atq; obruti malis, cùm omnia vndiq; hostium plena essent, vim ac cædem, cunctaq́; quæ in captis vrbibus fieri solent hostilia metuentes, omni spe abiecta, è ciuitate diffugerunt. Tantoq́; pauore plerumq́ue omnium animi defixi fuerunt, vt multi mentibus simul luctu, metuq́;, à sensu rerum suarum abalienatis, vxores & liberos, omnesq́; fortunas in hostium potestate relinquerent. Multi verò suam quisque spem, sua consilia (communibus deploratis) exsequentes, quicquid esset auri, argētiue, & supellectilis pretiosi, in cloacas puteosq́; demerserunt. Vrbem verò totam quaquà versùs perculit luctus, & mulierum puerorū́q; ploratus, qui cum hostiū clamore, & flammę sonitu, & ruentium tectorū fragore permistus, horrendo cuncta compleuerat sono. Nam coniurati statim à Northamtoniensis discessu tectis ignem iniecêre, isq; per domos vicosq; horribili flamma diffusus, magnā vrbis partem celeriter absumpsit. Etenim quæ

erant

erant ad vicum Holmensem ex vtraq; parte incēdebātur omnia, hospitiaq́; quæ plebi inopi ac valetudinariæ destinabantur, tum Episcopalis, Pockthorpensis, Magdalenensis, Bearestretensis portæ, multaq́; prætereà varijs in locis ædificia conflagrauerunt.

Accidit autem peropportunè, vt eodem tempore, magni imbres de cœlo defluerent, quibus ignis celeriter restinctus, nequaquā tam passim, ac latè quā hostes volebant, peruagatus est. Ad hæc proditores diuitum domus ingressi, eas diripuerunt, exhaustas etiā nonnullas igni concremauerunt. Tantaq́ue, & tam varia, nefandæ crudelitatis exempla vbique ediderunt, vt iam non homines, sed immanes belluæ formam hominum indutę, in vrbem ingressæ viderentur. Etenim satis constat, illa tempestate ciuitatis speciem, tam lugubrem, ac miserabilem exstitisse, cùm nihil aut oculis hauriretur, aut auribus conciperetur, nisi vlulatus, cantusque hostium dissoni, fletus muliebris, virorū clamor, & huc

&

& illuc discurrẽtium strepitus, tum ferrum, flamma, ruinæ, cæteraq́ue (quæ ne narrando minora faciam prudens prætereo) vt nõ videntium solùm mentes oculosq; horror perfuderit, verumetiam audientium aures & animos incredibili mœrore perculerit.

Capta igitur hunc in modum à coniuratis vrbe, incẽsa, direpta, deserta, cùm omnia vndiq; (præterquam ab hostibus) solitudo occupauisset, (nam qui in oppido remanserãt, obseratis ianuis in intima ædium sese abdiderant) Proprætor solus, velut ad spectaculum occidentis patrię à fortuna relictus, consilij, & auxilij expers, cùm de summo ædium cuncta flammis ac ruinis vastata vidisset, ratus, hostes non ita multò post, sicut ædibus stragem intulissent, sic hominibus vicissim vim ac mortem illaturos, occlusis foribus domi se continebat.

At coniuratorum intereà manus ingens, velut agmine facto, per portas Augustinenses in vrbem irrupit, cunctiq; præcipiti cursu

ad Proprætoris domum delati, fustibus & ijs quæ sors obiecerat baculis armati, fores effringere conãtur. Demùm ignis subijci cœptus, ad quem terrorem Proprætor cùm cohorruisset, ianuam (namque omnes serui in fugam se proripuerant) recludit. Protinùs illũ comprehendunt, palliumq́; (quo tũ fortè vtebatur) detrahunt, proditorẽ appellant, necẽ deniq; minitãtur indignã, nisi indicaret quo in loco Northãtoniensis delituisset. Cũ ille, discessisse omnes respõdisset, eam vocem cũcti clamore ac indignatione tumultuosissimè exceperunt, omniq; impetu in ædes irruentes, loca quęlibet furacissimè perscrutãtur. Deindè ad prædam dilapsi, spolijs onusti recesserunt. Sed multi, partim pecunia alijsq́; rebus à proprætore acceptis, partim cuiusdã hominis voce, qui illa intolleranda esse dixit, & furta ac flagitia omni supplicio vindicãda repressi, sarcinas oneraq́; quę prius asportassent denuò in officinas coniecerunt. Veruntamen permulti ciuium, quorum domus seditiosi

ditiosi intrarunt, cùm Northãtonienses tantùm querere prę se tulissent, omnibus fortunis exuti spoliatiq; sunt. Pręcipuè verò eorũ ædes despoliauerant, qui vrbe cesserunt, illos proditores, Maiestatiq; Regiæ hostes apertissmos esse prędicantes, bonaque illorũ se in fiscũ redacturos. Cęterùm oppidanorũ nõnulli id consilij cœperunt, vt panem ac potũ, omnisq; generis alimenta furiosissimæ multitudini exhiberent: quibus misera ac ieiuna plebs delinita, nonnihil à rapinarũ rabie cõquieuit. Nihilominùs quàmplurimi, hac inexspectata calamitate accepta, magna dãna, iniuriasq; pertulerunt, tantisq; depressi difficultatibus fuerũt, vt semper posteà dũ vixerant (viuunt autẽ adhùc etiã nõnulli) domesticis rebus implicatiores exstiterint. Subit interim rebelliũ animos (vt videbatur) futuri tẽporis recordatio: proin à vi ad salutis curã cõuersi, Proprætori, vrbisq; primoribus imperãt, vti ostiatim à ciuibus, ad omnes portas custodiæ vigiliæque quotidiè instruantur:

ni fecerint, mortem ac cruciamenta acerbissima interminari.

Præterea in templo (horrendum dictu) in templo Dei optimi maximi, proditores importunissimi, quoties pluuia decidisset, furorum suorum castra locarũt. Eoq́; progressa est improbitas & audacia, cunctaq́; delendi libido, vt nec sapientissimorum hominum voces, nec diuinæ vindictæ terror, nec mulierũ lamenta, & lachrymæ, eos à scelere auocare potuerint. Etenim fœminæ, postquàm cæde inermium temperatum conspexissent, frequentes sese in vijs obiecerant, vti patriæ parcerent rogantes, sibi, suisque, homines se meminerint, hominibus natos, satis in illos, quorum causa arma ceperunt, sæuitum, inijcerent modò frænos iræ, pacem veniamq́;, atque omnia proculdubiò bona à Maiestate Regia cõsecuturos. Sed vt anteà dictum est, nec minæ, nec sapientum consilia, nec precũ blanditiæ, neque vlla denique res, potuit eos à tanta flagitiorũ atrocitate deterrere: donec

patriæ

patriæ miserandam cladem, & sibiijpsis dignum talibus sceleribus exitiũ tandem contraxissent.

Namque Rex postquam intellexisset maiestatem suam indies magis magisq; minui: nefariorum hominũ cœtus augeri: cuncta hoc exsecrabili insanissimi tumultus furore permisceri: clementiam & mansuetudinem regiam cõtemni: nullũ iam misericordiæ locum relinqui: lenibus remedijs nihil profici: insanabiles esse animos, & letali lue contactos: omnem denique salutis spem penitùs ademtam, nisi eam solã quæ in vi & suppliciorum atrocitate defixa foret: hanc primo quoquo tempore adhibendam existimauit. Quamobrem in Comitatu Lincolniensi, & varijs Regni regionibus, delectus institui, ac militem conscribi iussit, magnumq; Heluetiorum numerum accersiri, ratus (id quod res monebat) sceleratã iam gẽtem stirpemq; penitùs interfici debere, alioquin si latiùs se dissiparet, vicinamque plebem sceleris con-

tagione inficeret, tum demùm difficulter ſiſti poſſe, illius peſtis feruor longiùs peruagatus, atque in regni tanquam venas ac viſcera illapſus, omnes eius partes funeſtiſsimis perfidiæ flammis inuoluiſſet. Huic exercitui IOANNES DVDLEIVS comes VARVICENSIS, peregregiæ nobilitatis admirandæque virtutis vir, præficitur: illiq́; literis mandatiſque Regijs imperij ſumma defertur.

Hæc autem tũ apud noſtrates opinio omnium ferè ſermone percrebuit, huius ampliſſimi Comitis tantam eo tempore animi magnitudinẽ ac rei militaris ſciẽtiam exſtitiſſe, vt aut ab hoc ſuperari, aut à nullo certè profligari poſſe viderentur. Harum igitur rerũ voces in vulgus crebrę ſparſę diſſeminatęq́;, aliquã exercitus, apparatuſq; regij, rumoris auram Kettianis afflauerat. Poſteà verò cùm pro certo comperiſſent delectus illos, Ducem, arma, cohortes, omniaq́; bellici terroris inſtrumenta, in ſe inſtituta, parata, in-

tenta

tenta fuisse, cõfirmare se indies, ac omnia circumspicere, ac periclitari cœperunt, quò instructiores essent ad resistendum. Tantum abfuit vt eorum immanitatem & audaciam vlla vel ratio imminuerit, vel terror infregerit.

Hunc in finem cùm multa quotidiè à seditiosis tumultuosiùs fieri animaduertissent ciues quidam, vim, cædem, rapinas, incendia, omniumq́; rerum lamentabilem interitum metuentes, demũ ne inuiti etiam ab illis stare cogerentur si in ciuitate remansissent veriti, rebus omnibus quæ raptim coaceruari poterant, in vnum congestis, ijsq́; aut in terram defossis, aut cæmentariorum opera, latere lutóue circumclusis, noctu clàm ex vrbe profugerunt.

Varuicẽsis intereà, postquã se milite tã domestico q̃ externo, pecunia, armis, cunctisq́; quæ bello vsui sũt, rebus instruxisset, omnibus copijs circũfusus Lodino proficiscitur. Fuerũt in illo exercitu Marchio Northamtoniẽsis, (penes

(penes quem rei militaris administratio nuper fuit) VVilloughbæus, Poijsius, Braius, multique alij proceres illustrissimi: prætereà equitum, armigerorum, generosorum, Heluetiorum, & cuiusuis ordinis militum circiter millia penè quatuordecim. Cùm ad Cãtebrigiam peruenissent, ibi, ad castellum Varuicensi obuiam fit à primoribus aliquot vrbis Norwicensis, cæterisque ciuibus, quos paulò antè diximus, ex formidabili & perinsana coniuratorum audacia, timore cõcepto, cõfusos, perterritosq; ex oppido profugisse. Hij squalore, & sordibus obsiti, & in genua prolapsi, vniuersi se ad pedes illius proiecerunt, flebilibusq; eum vocibus atq; lamentis
" vehementiùs obsecrare cœperunt: Ne quid
" grauius in se statueret, nullius se culpæ con-
" scios, Regiam tamen clementiam ac miseri-
" cordiam deprecari. Incredibilem sanè dolo-
" rem, ex hac miseranda patriæ clade ac vasti-
" tate cõcepisse, extrema omnia perpessos de-
" mùm quò vitæ consulerent, fugere è ciuitate

coactos,

coactos, ferro, flammaq; ab vrbe, ab vxore, „
à liberis, & pænè à complexu suorum diuul- „
sos & eiectos. Tantis in miserijs (quibus vn- „
diquè premerentur, nihil tamen aliud obte- „
stari, nisi, vt si in hoc communi, & summo „
omnium timore, per errorem & imprudenti- „
tiam, inscios se aliquo scelere implicauissent, „
id ne fraudi sit, sed vt huic omnium dolori „
& precibus condonaretur. Varuicensis
ad hæc: Intelligere se quãto in periculo fue- „
rint, magnamq́ue eam perditorum hominũ „
proculdubiò vim exstitisse, quę ab omnibus „
ijs rebus eos ; quæ tantum non vita cario- „
res sunt, abstraxisset : fateri nihil illos (quod „
sciat) perperàm admisisse. Quòd vrbem in „
tanto terrore reliquissent, humanum id qui- „
dem & ferendũ videri. Vna in re paulò im- „
prudentiores fuisse, qui initio, hijs tantis ma- „
lis non obstiterint, perpaucos quidem fortes „
& prudentes viros, momento temporis illos „
cœtus discussuros, si recenti re, se pro salute „
patriæ intrepidè obiecissent. Veniam nihilo „

" tamen secius quàm peterent concedere, Re-
" giamq; cunctis clementiam impertiri. Iube-
" re insuper vbi se telis militaribusq; rebus in-
" struxissent, parati vti sint qui agmen sequã-
" tur, colla tæniolis circumuincti, quò à cęteris
" discerni queant.

His peractis, Cantebrigia proficiscitur, & a.d. X. Kalendas Septemb. omni cũ exercitu Intwoodiam peruenit. Distat autẽ Intwoodia Norwico, ad duo ferè millia passuũ, ibiq; Thomas Greshamius quidã (equestris ordinis vir) domũ habuit sanè peramplã & ornatã, in qua Varuicensis eo die, & insequẽti nocte cũ suis permansit. Armati tamen omnes fuerũt, & ad pręliũ instructi, si quid fortè tumultus repentini hostes exciuissent: qui quidẽ è speculis & turribus cuncta quæ fierent cõtemplabantur. Varuicensis intereà dum (vt anteà dictum est) cum omnibus copijs VVintwoodię cõsedisset, fecialem mittit, qui Regis nomine vrbi, ciuibusque (vti mos est) bellum denunciaret, nisi portis quã

primùm patefactis, atq; reclusis Regium exercitum in oppidum intromisissent.

Kettus vbi fecialem ad portas peruenisse intellexisset, Augustinũ Stuardũ proprætorem & Robertum Ruggũ vrbis primores, adire eũ iussit, & ab illo quid postulatũ venisset sciscitari. Ij per posticũ emissi, re cognita, feciali respõdẽt: Miserrimos sese arbitrari omniũ qui vnquã vixerũt mortaliũ, tot tantisq; cladibus & animo, & corpore perfunctos, vt ad earũ memoriam totis artubus cõtremiscant. Veruntamen hoc vnũ præterea etiam ad summam calamitatem, doloris & dedecoris adiungi, quòd eam quam Regiæ maiestati fidem deferre & debeant, & cupiant, hoc tempore pręstare nequierint. Infœlicissimos sese existimare, quorum in illa tempora ætas incidisset, quibus implicita, semper aut vitæ, aut dignitatis discrimen subeundum foret. Nihilominùs benè se de Regia Maiestate sperare, vtpotè qui nullo horum se scelerum consensu deuinxerint,

" sed ea (quantum certè fieri potuit) à ciuibus
" suis magna cum rei familiaris iactura, & in-
" credibili semper vitæ discrimine depulerint.
" Vnum hoc insuper à Varuicensi demisissi-
" mè deprecari, vt quoniam in vrbe Kettiano-
" rum innumerabiles essent inermes, inopes,
" ac nudi, quos (præterquàm quòd metu &
" flagitiorũ conscientia, astricti tenerentur, cę-
" teroqui huius societatis pertæsum esset, (vt-
" potè qui cupiditatem ipsam malefaciendi,
" furorũ satietate repleuissent) rem sæpiùs fru-
" strà tentatam, semel tamen iterùm experiri
" dignaretur. Magnoperè sese confidere de-
" monstrant, si hoc tempore impunitatis spes
" denuò proposita sit: fore vti protinùs sine
" cæde ac sanguine ab armis discedatur. Æter-
" nam eius rei ad posteros memoriam futurã,
" & gloriam quauis victoria pręstantiorem: si
" pacem ac tela ciuili nequaquã imbuta cruo-
" re domum reportasset.

Fecialis continuò à colloquio Proprætoris in castra Varuicensis digressus, cuncta quæ ab

ab illo didicisset demonstrat. Varuicensis, cui nihil antiquius fuit, quàm vt (si qua ratione confieri posset) incendium hoc, tam periculosum, & acerbum, sine cruore ac sanguine restingueretur: statuit & ipse quoq;, huiusce rei consilium, non facinorum, quæ designassent atrocitate, sed dignitate Regia, & regni vtilitate metiri.

Metuebat insupèr ne Generosi qui vincti in carcere ac custodijs detinebantur, magnis indies terrorum iactati fluctibus, tandem ab illis crudelissimè interficerentur. Namque mortem illis quotidie interminabantur, & permultos ex ijs, ac præcipuè Rogerum VVoodosium, equestris ordinis virũ, omni verborũ contumelia lacerarunt. In quo sanè viro violando atque vexando, inauditam illam suam atque insatiabilem animi crudelitatem exercuerunt.

His igitur de causis placuit denuò experiri possentne iam tandem veniæ & impunitatis spe, de sceleris errore deduci. Dimissus ad id

ſtatim cum tubicine fecialis , quibus vrbem ingreſsis, obuiam fit protinùs à quadraginta ſeditioſis, qui bini pariter incedentes (erant autem omnes in equis) multo cum plauſu, ingentiq́; clamore à porta diui Stephani ad Epiſcopalem perrexerũt. Exin tubicen buccinę cantu ſignum dat, ad quod cùm confertìm de colle magni coniuratorũ greges confluxiſſent, citato curſu equites ad illos diuolarunt. Iubent vti vtraque parte viæ ordine directo conſiſterent. In quem cùm ſe è veſtigio retuliſſent, fecialis cum tubicine, ciuitatiſq́ue primores duo, per medios hoſtes progreſsi, magnis vndiq; clamoribus ac vociferationibus excepti ſunt. Nãq; ſinguli capitibus denudatis, vno veluti ore ac conſenſu ad vnũ ferè omnes cõclamarunt: VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX. Collaudati ob id à feciali & primoribus ciuitatis, atque ordinem quem tenerent vti eundem pauliſper conſeruarent rogati : fecialis cùm

eum in modum ducentos quinquaginta ferè passus cõfecisset, tandem collis cacumen cõscẽdit. Ibi sacris ac sollemnibus velatus insignibus, paululùm moratus, (nondum enim Kettus venerat) demùm ita locutus fertur.

Non ignorare illos ex quo primùm scelerata arma in patriam cœperunt, quot quantísq; modis, omni studio, labore, sollicitudine, Regia Maiestas eam in curam incubuerit, vti à scelerum atrocitate, qua omnia iura diuina atq; humana violauerũt, ad aliquam officij, & salutis suæ cogitationem, (conuersis tãdem voluntatibus) traducerentur. Nõ semèl tãtũ, sed sæpiùs iterùm atq; iterùm, pacis pręcones, atq; internũtios ad illos misisse, quos tamen despectos semper, atq; omni affectos ludibrio, detestabili furore ac perfidia neglexissent. Nunc verò (prô Deũ immortalem) quò ruerent? quò se fortunasque suas exitiabili vesania præcipitarent? quem perfidiosissimis furoribus modũ? quem impurissimis consilijs exitum imponerent? Quousq;

pesti-

" pestiferis incitati cupiditatibus, quas semel a-
" nimos vincendi spes falsas atque perinnanes
" imbibissent, lætali semper vanitate consecta-
" rentur? Quoùsq; turpissimam exitiosæ pro-
" ditionis impietatem, ementitis verborum ti-
" tulis, condecorarent? Quoùsque horribiles
" impuritates, atq; nequitias, fallacissimis vir-
" tutum integumentis inuoluerent? Quoùsq;
" deniq;, earum rerum, fatali desyderio tene-
" rentur, quas si assequi liceret, atque indipisci,
" totius continuò Reipublicæ interitus, longè
" acerbissimus, atq; luctuosissimus accideret?
" Quin potiùs iã tandẽ circũspicerẽt paulisper,
" atq; animũ, mentemq́; adhiberent, REM-
" QVE suam PVBLICAM, (de qua
" omni in sermone non perinsulsè minùs, quã
" nefariè, impieq́; gloriari solerent) intentiori-
" bus oculis acerrimè cõtemplarentur. Enim-
" uerò tũ facilimè perspici posse, fideléſne sub-
" diti sint, & bonorum ciuium nomine digni,
" qui contra maiestatem Regiam hostilia ar-
" ma induerint: qui despicatissimorum homi-

num

num, flagitiosissimos greges cõflauerint: qui ,,
patriæ (communi omnium parenti) impias, ,,
atq; sacrilegas manus intulerint: qui plebis ,,
fecem, & mortalium vilissimos, (omni pænè ,,
ex Anglia excussos) in Rempublicam, ad ,,
bonorum interitũ, & regni disperditionem ,,
immiserint: qui maximam ornatissimæ ci- ,,
uitatis partem acerbissimo incendio deleue- ,,
rint: qui permultis fortibus, atque integerri- ,,
mis viris fœdissima vincula iniecerint: non- ,,
nullos autem exquisitissimis cruciatos tor- ,,
mentis pernecarint: qui refertissimas domus ,,
penitùs exhauserint, vicinasq; villulas com- ,,
pilarint: qui multorũ (nuper diuitum, nunc ,,
autem illorum immanitate, miserorum atq; ,,
egentium) fortunas, ad se, in sua nefanda ca- ,,
stra funesto latrocinio transtulerint: qui fal- ,,
sas leges, falsas literas, falsa diplomata, Regis ,,
nomine cõfinxerint: qui templa Dei optimi ,,
maximi profanauerint: priuatorum homi- ,,
num domus prostrauerint, agros circum- ,,
quàque perculerint, & afflixerint: qui cogi- ,,

" tationes omnes, ſtudia, conatus, ad depopu-
" lationes, cædes, vaſtationes, incendia, rapi-
" naſq; cõuerterint: qui deniq; nihil ſupereſſe
" ſiuerint, quo progredi longiùs poſſet furoris
" rabies & amentia, quin id totũ, aut profun-
" diſsimæ libidines abſorpſerint, aut importu-
" nitates tæterrimæ diſsipauerint. His cùm ſe
" tot, tantis, ac tam horrendis, flagitiorũ fœdi-
" tatibus, Deo, Regi, Reiq; publicæ, obſtrictos
" videãt: cumq́; iam eum in locũ res ſuas, for-
" tunaſq; omnes, deductas animaduertãt, atq;
" ita planè profligatas, & perditas, peiore vt
" conditione quàm nunc ſunt (ſunt enim peſ-
" ſima) ne ſi cupiant quidem, eſſe queant,
" tum ipſi ſecum recordentur, quàm in im-
" menſum malorũ mare pręcipites ſeſe deuol-
" uerint: cogitentq́;, quid pertimeſcendum ſit
" illis, quorum capitibus ſemper impendeant,
" (quæ vitari certè nullo pacto poterunt) di-
" uini numinis ira, & inuictiſsimus violati in-
" feſtique Regis exercitus. Etenim decreuiſſe
" maieſtatẽ ſuã, nõ pati diutiùs hęrere hoc tãtũ

malum

malum in visceribus regni sui, neque tam fe- ,,
ram, immanem, & intolerandam audaciam ,,
vlteriùs impunitam & inultam relinquere. ,,
Itaque delegisse Comitem Varuicensem, ,,
(celebris gloriæ, multique nominis virum, ,,
& huic rei à maiestate sua præfectum) qui ,,
illos ferro, ignique persequeretur, iussisseq; ,,
vti nunquam priùs desisteret, quàm hancil- ,,
lorum tam tętram & horribilem societatem ,,
radicitùs excîdisset. Nihilominùs tantam ,,
esse eius immensæ bonitatis, atque clemen- ,,
tiæ magnitudinem, vt quem perditorum fa- ,,
cinorum (si perseuerarent) vindicem con- ,,
stituerit, eundem quoque (si secùs fecerint) ,,
misericordiæ suæ interpretem atque admi- ,,
nistrum esse voluerit. Quam nisi iam de- ,,
terioribus posthabitis consilijs, amplecte- ,,
rentur, Varuicensem per omnia sacra iu- ,,
rare, nunquam eam posthac cuiquam ob- ,,
latam iri, sed se (sicuti sibi à Rege imperatū ,,
fuit) omnes eius pernitiosissimæ coniura- ,,
tionis socios, satellites, ministros, adiutores, ,,

" vt maiestatis regiæ hostes infestissimos ferro, ignique persecuturum: neq; antè persequendi finem facturum, quàm illi qui hoc nouo, inaudito, inexpiabili parricidio, cuncta polluissent, & se tam insanis scelerum fluctibus obruissent, meritas Deo, Regique pœnas, debitasque persoluerint.

Hæc cùm dixisset, etsi multi de rerũ euentu magnoperè solliciti, & quà angore conscientiæ, quà flagitiorum suorum recordatione conuicti, cohorruissent: tamen plæriq; omnes huic orationi grauiter infensi, ita intimis exarserant sensibus, vt fecialem protinùs clamoribus vndique infestis, maledictisque " conscinderent. Nonnulli eum proditorem " esse vociferarunt, non à Rege missum, sed à " nobilibus instructum, & subornatum, qui illos in fraudem impulsos, verborum blandimentis atque delitijs consopiret, quò faciliùs " veluti cõniuentes, incauti, & nihil triste formidantes, opprimerẽtur. Alij veniam illam " ad speciem quidem pręclaram, & magnificã

videri,

videri, sed reuera exitiosam tandem, & lu-,,
gubrem futuram, vtpotè quæ nihil aliud,,
esset, nisi DOLIOLVM CAPI-,,
STRIS REFERTVM. Tunicam,,
autem illam pictam, auroque distinctam &,,
illustrem, neutiquã esse fecialia insignia, sed,,
quiddam ex Papisticis consutum ornamen-,,
tis. Multa prætereà in illum (pestilenti ve-,,
cordia turbidi atque præcipites) rabidè fu-,,
rioseq; coniecerunt, dum quaquauersùs cũ-,,
cti, acerrimis in eum vocibus, & mortem re-,,
dolẽtibus, virus acerbitatis suæ profunderẽt.,,
Nihilominùs fecialis illinc cũ Ketto digres-,,
sus, alio in loco eadẽ quę ibidem promulgas-,,
set, cæteræ plebi, (namque anteà præ multi-,,
tudine omnes audire nequierant) proponit.,,

Accidit autem vt prius quàm orationi finẽ imposuisset suę, scelestissimus puer nates flagitiosissimè denudarit: facto insuper fœdissimo, addita sunt verba fœdiora. Qua indignitate quidam permotus (nam cis flumẽ erant ex nostris aliquot, qui eò speculatum

 venerant)

venerant) puero fistulæ glande plūbea suprà renes, plagam repentè mortiferam inflixit. Quod coniurati cùm conspexissent, equites duodecim de sylua furiosissimè conclamantes decurrerūt: Circumuenimur ô socij, nisi prouideritis, circumuenimur. Nónne videtis commilitones nostros coràm trucidari? ac tormentis transijci? Quid speremus sparsi & inermes, cùm etiam iam armatis vis inferatur? Enimuerò fecialem nihil aliud conari, nisi vt cuncti insidijs circumclusi debilitatiq;, à nobilibus contrucidemur. Hæc cùm dixisset, dissipati omnes, ac veluti repentino furore conciti diffugerunt.

Attamen Kettus feciali se adiunxit, eratq; illi in animo Varuicensē coràm affari: iamq; collem pænè Sturtelhensem descenderant, cùm ingens eum seditiosorum caterua clamoribus insecuta, ad vnum omnes vociferari cœperunt. Quonam iret rogātes? se paratos omnem (quamuis vel acerbissimam) cum illo fortunam subire. Quin si longiùs

progredi

progredi perrexisset, habituros illos itineris „
etiam comites, ac vitæ necisque participes. „
Fecialis cùm à tergo tantam hominum consectãtium vim vidisset, Kettum rogabat vti hos cõcursus ac tumultus sedatum retrò cõcederet. Qui cùm ad suos se retulisset, protinùs conticuerunt, cunctique cum illo ad castra reuerterunt.

At Varuicẽsis cùm vniuersos furore quodam, & cęco veluti mentis impetu ad interitum præcipites ferri animaduertisset, neque vllis aut precibus aut pollicitationibus, neq; porrò supplicij denunciatione permoueri, vti à tã fœdo incœpto absisterent, pacis spẽrem tâm à se, quàm ab alijs sæpiùs frustrà tentatam, in æternũ sibi dimittendã putauit, & tandem de bello agendũ. Itaq; confestim ad portas diui Stephani exercitum ducit, (quas cataractis dimissis, perduelles occluserant) iussitque magistros libratorum regibs, ita bombardas pro portis locare, vt ijs deturbatis, atque tormentorum impetu

refractis,

refractis, militi in vrbem aditus præstrueretur. Quæ dum fierent, ab Augustino Stuardo proprætore intelligit, ianuam esse auersam (quam vulgò æneam appellãt) hanc ab illis maximis defixis trabibus, ijsq́ue terra lapidibusq́ue repletis munitam, nihilominùs nullo negotio distrahi atq; perrumpi posse. Munitores accersuntur, ijs imperatũ vti refringant. Effracta porta, per patentem eam nostri primùm in vrbem ingressi, multis interfectis, hostem eo loco facillimè submouerunt. Iamq; tormentariorum præfectus, cataractis disclusis, atq; diruptis, dimidiam ferè portæ partem, frequenti tormentorum ictu quassatam disiecerat, cùm Northamtoniensis, & Druryus quidam (perspectæ fortitudinis vir) cum cohortibus suis, illàc in vrbem inuolantes, Kettianos istinc quoque multo inflicto vulnere, multisq; trucidatis, è vestigiò depulerint. Ex altera item parte vrbis, Proprætor perfecit, vti portæ Vestuicenses aperirentur, quibus reclusis patefactisq́ue,

Varuicen-

Varuicēsis omni cum exercitu intromiſſus, reſiſtente pænè nullo, in forum peruenit. Ibi ſexaginta ferè hoſtium deprehenſi, in quos confeſtim militari more animaduerſum eſt. Indicta enim cauſa, omnes protinùs (vt in bello fieri conſueuit) manifeſti ſceleris conuicti, vltimo ſupplicio afficiebantur.

Ac non ita multò poſt, vehicula ac impedimenta omnia, quæ propter tùm ſubuectionum difficultates, tùm frequentes, ac repẽtinas hoſtium incurſiones, aliter importari nequirẽt, per illam quoq; portam in oppidũ introducuntur. Sed accidit (vt fit) calonum temeritate & inſcitia, dum noſtri grauioribus negotijs implicarẽtur, vti ad portam Epiſcopalem Mouſholdiam verſùs, vrbe excederent. Quod ex ſeditioſis quidam conſpicati, miſsis qui auerſos calones adorirentur, noſtros impedimentis omnibus exuerũt. Qui ex hoc incredibiliter gauiſi (nã anteà ab iſtiuſmodi rebus imparatiſsimi fuerũt) carros tormentis, ac puluere ſulphureo,

omniq́; militari instrumento onustos, in castra perduxerũt. Sed peroportunè cũ cohorte sua Drurius interuenit, qui (neque tamen omninò sine militũ iactura) vehicula quædã ab hoste recuperauit. Deindè perduelles hoc cõsilij cœperunt, vt in trãsuersis platearũ diuerticulis, cateruatim ex insidijs subsisterẽt: rati nostros incautos, & viarũ insuetos, propter tùm locorũ insolẽtiam, tũ vrbis magnitudinem, celeriter confici posse. Quamobrẽ vicatim distributi, pars ad diui (quẽ vocant) Michaelis, pars ad Simonis, alij ad Petri, nõnulli ad Vymerensem vicum, parati omnes ad præliũ, instructiq́; cõstiterunt. Ibi nostros necopinantes adorti, tres vel quattuor generosos, prius quàm quispiam subsidio venire posset, crudelissimè interemerunt. Re cõperta, & in forũ diuulgata, Varuicensis omni cũ exercitu ad hostem submouendũ proficiscitur. Cùm per plateam (quam vulgò Ioannis vocant) ad templum diui Andræi peruenissent, hostes de improuiso magnam

ſagittarũ vim atq; procellam in noſtros effuderunt. Sed ſagittãtibus illis, & terram cœlo miſcere conãtibus, denuò cũ ſclopetarijs ſuis, ſummæ pernicitatis atq; peritiæ iuuenibus, derepentè infert ſe Druryus, tantamq́; viciſſim tormentorũ tẽpeſtatem (grandinis ritu) refundit, pũcto vti temporis trepidãtes omnes in fugam impulerit. Circiter centum & triginta interfecti: multiq́; dum in cœmiteria & ſub muros correpſerunt comprehenſi, & acerbiſsimo ſupplicio affecti ſunt. Cætera omnis colluuies ad caſtra Mouſholdica, velut in ſentinam refluxit. Quibus exhauſtis, ciuitas (quòd tantam peſtem euomuiſſet, foraſq; proieciſſet) recreari tandem, & magnoperè releuari videbatur.

Seditioſis itaque hunc in modum reiectis, vrbeq́; depulſis, Varuicenſis quò oppidum cõmunitius fieret, muros militibus, rebuſq; ad hoſtem repellendum idoneis inſtruxit: iuſsitque vti protinùs cunctis in vijs armati collocarentur, omneſque aditus in vrbem

portæq; (extra vnam aut alteram) obstruerentur. Namque per illas nostri magnã tormentorum multitudinem deuexerunt, quæ parata inibi stabant & instructa, quò postridiè Mousholdiam deportarentur. Sedenim Kettiani rati nostros magna pulueris sulphurei, cæterarumq; rerum omnium (quibus tormenta exerceri solent penuria laborare, videntesq; insuper ad impedimenta & vehicula passim stare VVallos, quos tum propter paucitatem, tùm insitam (vt opinio est) genti ignauiam, magnoperè despexerunt, oblatam sibi magnam rei benè gerẽdę facultatem existimarûnt. Itaque dũ Varuicenses, quà ab vrbis defensione, quà à cæteris rebus distentissimi, maioribus curis impedirẽtur, Milo quidam, vir (vt videbatur) audacissimus, & pilarum eiaculandarũ peritissimus, oportunitatem eius facinoris, tempusque diligenter aucupans, Præfectum libratorum Regium tormenti glande transfixit. Quem illi exanimem conspicati, pars

nudi & inermes, pars baculis, clauis, ac bidẽ-tibus instructi, phanatico veluti cursu instincti, de colle in nostros impetum fecêre. Ne primam quidem impressionis procellã tulerunt VValli, (sed ouium instar) obstupefacti, perterritique (impedimentis omnibus carrisque relictis atque desertis) magno cum clamore discursuque vndique fugæ se mandarunt. Quamobrem seditiosi VVallis dispulsis atque fugatis, tormenta quædã quæ inibi deprehenderunt, carrosque cunctis rebus quæ bello vsui forent onustos (priusquã auxilio à nostris veniri posset) in castra comportarunt. Quæ sanè res aduersa nostris & incommoda fuit. Nam præterquàm quòd instrumenti militaris, quo se hostis instruxit posteà indiguerint, Kettiani libratores, pilis ferreis, quæ è bombardis, & tormentis quæ cœperunt, in nostros creberrimæ infensissimæque torquebantur, vrbem vehementer afflixêre. Multisque interfectis, tormentorumque rabie laceratis, atque discerptis, hoc

insuper addidêre sceleris & nequitiæ, magnã vt muri partem, turrimq́; quæ in summo Episcopalis constiterat portæ, furiosissimè deturbarēt. Quanquàm certè (diuini numinis clementia) ea tùm populi Norwicensis fortuna fuit, vt circumuolitantes tormentorum pilæ, siue casu, siue consilio, siue (quod magis reor) collibrantium (vt interdum accidit) temeritate, & inscitia altiùs emissę, domuum tecta sine damno, præteruolauerint. Quæ res vtique nisi contigisset, ab impurissimis latronibus deterrimisq́; continenti tormentorum impetu ædificijs vndique disiectis atque detersis, maximæ vrbis partes, leui momento constratæ, æquatæque solo concidissent. Atquî equidem proculdubiò detrimentum opinione omnium maius, publicis rebus eo die importatum fuisset, si Drurius, virtute sua, & haud contemnenda militum strage, hoc incommodo expiato, hostibus profligatis, atque repulsis, maximam eorum quæ tum auerterunt, partem

non

non præripuisset.

Varuicensis post hæc, quarundam portarum ingressibus concîsis, atque aggere obseptis, in pontibus & vicorum flexionibus, ac diuerticulis, diuersa suorum præsidia disponit, magnamque armatorum manum ad portam Episcopalem constituit, cui Dominum VVylloughbæum pręfecit: sicque omnia milite circumsepsit, atq; muniuit, vt ea nocte hosti introitum in vrbem, vndique præcluserit.

Postero tamen die, seditiosi flumen transgressi, circa locum quendam quem Counsforth appellant, incendio terribili, & ad aspectū sanè perlugubri cuncta permiscet. Nam omnibus duarum parœciarū ædificijs exustis, ignis ita latè se diffudit, vt vicina plæraq; loca horribili flamma comprehēderet. Domus erat quædā in qua Mercatores Noruicēses, ea quę Yarmoutho deuexissent, deponere cōsueuerūt: huic ignis illatus, quo momēto temporis domus ipsa, vnàq; maximus frumenti

frumenti numerus, multæq; honeſtiſsimorum negotiatorum fortunæ concrematæ, deflagrauerunt.

Fama eſt (neque abſonum fidei videtur) decreuiſſe illos totam vrbem incendio delere: atq; eo conſilio quibuſdam tectis ignem iniecisſe, quò videlicet vniuerſi ad ardentes domus diſcurrentes, ſeditioſi eodem tẽporis puncto, portis omnibus inundantes, noſtros diſsipatos, & mutuo intercluſos auxilio, hinc flamma, illinc ferro conſtringerent. Id prudenter animaduerſum, & hoſtium conatus fefellit, & noſtros eam in ſententiam adduxit, vt ignem paſsim per tecta, populabunda velocitate graſſantem, vagari ſinerent, neq; orientem eum quamprimùm reſtinguerẽt.

Veruntamẽ cùm noſtris iſta hunc in modum omni ex parte infœliciter accidiſſent, calamitates alias ſuper alias perpetuò accumulãte fortuna, multorũ animos ingens ſtupor ac mœſtitia defixit, adeò vt deſperatione ac timore langueſcentes (deficiente iam

ad

ad omnia consilio) pænè succũberent. Hij Varuicẽsem adeũt, demõstrãt vrbẽ esse ma- „ gnam, portas omnes aut fractas, aut exustas, „ summã propugnantiũ paucitatem, hostium „ verò copias ingentes, defendi non posse, ro- „ gãt enixè vti saluti consulat, ciuitatem relin- „ quat, néue rem in summum discrimẽ deduci „ sinat. Varuicensis (vt erat corde semper excelso sanè, & inuicto, tũ acer, & vehemens in ferro vir, omnisq; insolens infamiæ) Quin „ igitur (inquit) tam citò animis concidistis? „ Tantáne derepentè offusa menti caligo, vir- „ tutis aciẽ perstrinxit, vt hoc aut vos velitis, „ aut me viuo fieri posse arbitremini? Ego vt „ vrbem relinquam? prius ferrum, prius flã- „ ma, prius deniq; omnia, quàm tantam mihi, „ vobísue ignominiæ aut dedecoris labem a- „ sperserim. „

His dictis, gladiũ distrinxit, fecêre idem & cæteri nobiles (aderant enim frequentissimi) iussitque vti alter alterius ensi (militari more in maximis periculis interdũ hoc fieri

consueuit) osculum & sacræ crucis signum imprimerent, & iureiurando, sanctoq; fœdere conceptis verbis vniuersi se deuincirent, nō prius istînc discessuros, q̃ aut hostem funditus profligauissent, aut vitā pro Regia maiestate dimicantes fortiter profudissent.

Dum hęc fierent, seditiosi alia ex parte oppidi, qua nostri illos minimè ingressuros rebantur, in vrbem perrumpunt, sed cùm iam pęnè ad pontes peruenissent, à nostris celeriter occursum est, multisq; cædibus vulneribusq; repulsi, fuga quà intrarunt præcipites se effundunt. At Varuicēsis, quò hanc hosti vrbis adeundę potestatē penitus præriperet, iussit omnes pōtes quaquàuersus interscindi. Posteà verò quibusdā de causis secus imperatū: isq; tantum qui vulgò Carmelitarū dicitur interruptus: cæteris omnibus perstrenui milites præsidio impositi, cunctaq; loca, & pręcipuè portę, quod illę maxima ex parte omnes, aut prostratę cōcidissent, aut incēsæ deflagrassēt, hominibus impigerrimis, & in

in militari re exercitatiſsimis, tuēdę ad quoſuis repētinos caſus trāſditę. Vndè adeò factū eſt, vt improuiſi, atq́; nocturni hoſtiū impetus, omnes omniū caſsi, & inanes exſtiterint.

Poſtridiè eius diei (is fuit. a. d. VII. Kalen. Septemb.) Heluetiorum mille quadraginta peracres (vt vulgus hominum exiſtimabat) bellatores & egregij, Lōdino ad Varuicēſē venêre. Hij lætis acclamationibus à noſtris ſuſcepti ſunt, qui multis tormentorū bombis gaudiū atq; alacritatē ſignificarûnt ſuā. Demùm per vicos domuſq; diuiſi, & à ciuibus perliberaliter perq; benignè accepti inuitatiq;, vt noſtrorū animos exſultātes, & rei bene gerēdę fiducia ſubnixos ad certā ſpē erexerūt, ſic hoſtiū mentes, noua iā cōfuſas formidine, conſternataſq;, ad haud dubiam futuri interitus cogitationem depreſſerunt. Intereà verò ſeditioſi, nihil aliud niſi bonorū omniū ſanguinē exſorbere cupiētes (cuius iā ſpē aliquā auidiſsimis imbiberant animis) in eo rem totā verti exiſtimarûnt, ſi Varuicēſis

copię, primo quoquo tēpore profligarentur. Et certè sicut Deum optimū maximum deseruerunt, sic ab illo spreti vicissim, abiectiq;, diabolo sese constringendos dediderunt. Hic anili superstitione mentes imbuerat, perfecitque vti cæcis ariolorum ineptijs impliciti, vicinam quandam cōuallem veluti huic fatalem bello deligerent.

Quanquā equidem (sicuti memoriæ proditum est) non defuêre portēta, & manifesta diuini furoris indicia. Namq; anguis ex columna lignea in gremium vxoris Ketti dilapsus, non tam multorum pectora terribili pauore perculerat, quàm Kettum ipsum anxijs impleuerat curis. Sed hîc forsan operæpretium erit referre, quàm futili opinionis errore inflati, sese ad exitiosa deuoluerint, cùm quæ reuerà iram & vindictam, (vti videbatur) diuinam portenderunt, væcordi feritate atq; pertinacia tumentes, vniuersi neglexerint. Tātam certè noctem hu-
manæ menti diabolus offundere consueuit,

quoties

quoties eam ſcelere demerſam conſpexerit. „
Etenim cùm multa eſſent vaticinationũ deliramenta in vulgus relata, ex quibus neſcio quam victoriolæ ſpem exſuxerant : inconditos tamẽ quoſdam & inſulſos verſus (ſtultæ animorum truculentiæ indices) præ cæteris omnibus amplexi ſunt. Qui cũ crebris quotidiè ſermonibus vſurparentur (falſi ſiquidem vates ſingulis pænè momentis huiuſcemodi ineptias auribus inſtillarunt ſuis) res erat exempli poſt natos homines planè inauditi, quæque omnem exſuperet fidem, quemadmodum ad eorum mentionem furibundos ſenſus incitarint animaduertere: tùm quanta & quàm inani lætitia geſtierint, intueri. Perindè ac ſi illis vnis verſibus certa ſibi ſalus & victoria, noſtris autem interitus, & miſerabiles fortunarum omnium ruinæ portenderentur.

Hij autem erant iſtiuſmodi:

The cũtry gnoffes, Hob, Dick, & Hick, with clubs and clouted ſhoon,
Shall fill vp Duſſyn dale with ſlaughtered bodies ſoon.

Quos nos (vt potuimus) Latino ſermone expreſsimus,

Ruſtica plebs clauis, & agreſti induta perone,
Duſſoni vallem miſeranda ſtrage replebunt.

Hij cũ quotidiè &(vt ſuprà dictũ eſt) vbiq; decãtarentur, ſceleratiſsimorũ hominũ mẽtibus, id veneni dæmon infudit, vt ambiguo falſi, fortunę loci, ſpes ſuas delegare decreuerint. Itaque omnibus ſcelerũ ſuorũ latibulis atq; ſpeluncis (quas paſsim ex ligno ipſimet ſibi cõſtruxerãt) incẽſis (adeò vt fumus è tot ſimul diſtantibus locis ortus, toti pænè cœlo veluti noctem induceret, ſubiectaſq; planities atra caligine integeret) indè in vallem Duſſonenſem cum vexillis, ac ſignis militaribus viginti perrexerunt. Tanta ęrat ſeditioſorum prædæ ſpe, impunitateque allecta multitudo. Ibi omnia conari, atque moliri cœperunt, quò noſtris aditum, & negotij conficiendi ſpem adimerent: adeò vt momento temporis vallo, aggere, munimentiſq; ſe circũſepſerint, foſſas vijs tranſ-

uersas perduxerint, itineraq; omnia sudibus stipitibusq; in terram defixis intercluserint.

Hæc cùm Varuicensis intellexisset, statuit & ipse quoque belli fortunam periclitari vt quos lenitate ac patientia frangere nõ potuerit, eos vi & armis superaret. Insequẽti itaq; die (is fuit. a.d. VI. Kalend. Septemb.) instructo exercitu per portam Costlinienſem cõtra hostem iter ingreditur. Adiunxerant se comiti Marchio Northamtoniensis, VVylloughbæus, Poijsius, Braijus, Ambrosius Dudleyus Varuicensis filius, & prætereà nobilium, ac fortissimorum virorum cohortes lectissimæ.

Priùs tamen quàm in hostiũ cõspectũ veniretur, Edmundũ Knyuettũ, & Thomam Palmerium, equites ex aula perillustres, atque alteros totidem sciscitatum dimittit, vellentne nunc demum furores deponere suos, & sceleris, crudelitatis, perfidiæ, belli deniq; contra patriam faciendi consilia abijcere. Tantam esse nimirum & tam incredibilem

bonita-

bonitatis atq; clementiæ Regiæ magnitudinem, vt quamuis impietate pænè indelebili maiestatem ipsius, dignitatemq́; polluissent, seséque sempiternis turpitudinum notis maculisque conspersissent: admissorum nihilo tamen seciùs facinorum veniam pacemq́ue semel iterùm cũctis (vno aut altero excepto) denuntiari iusserit: dummodò ex hoc cursu malignitatis atqúe nequitiæ iter iam tandem (pœnitentia ducti) ad obsequium tranquillitatemq́; conuerterint. Sin verò in amentia peruersè, atq; impiè persistere decreuissent, extremaq́ue omnia experiri, nunc demùm adesse scirent, malè sanæ leuitatis atq; perfidiæ pœnas suæ: ipsumq́; Varuicensem, quãquam serum, certum tamen, tam nefandæ coniurationis vindicem. Hijs hoc vnum, idq́ue ferocissimè ab omnibus responsum: SE NOLLE.

Quibus ad Varuicensem relatis, non longiori oratione milites peracri iam pugnę desyderio deflagrantes, cohortatus est, quàm

Vti

vti ſortiter hoſtem inuaderent, nêue pertur- „
barentur animo, ſed eam quam conſpicerēt „
ſeditioſorum multitudinem, non homines, „
ſed feras, omni diritate prędiitas exiſtimarēt. „
Nec ſe ad pugnam, ſed ad pœnam veniſſe „
arbitrarentur, eam confeſtim à flagitioſiſſi- „
mis latronibus depoſcerent, peſtem patriæ, „
pietatis atq; officij ſtragem, belluas denique „
truculentiſsimas, maieſtatiq́ue regiæ feritate „
inſanabili reluctantes, proſternerent, afflige- „
rent, delerēt. His dictis, quia nō longiùs ho- „
ſtes aberāt, q̃ quò glans è tormento propelli poſſet, prælij committēdi ſignū dat. At Kettiani noſtros contra ſe venientes conſpicati, ſuos ita inſtruxerūt, omnes vti nobiles quos damnatorum more catenatos, duriſsimiſq; vinctos compedibus ſecū duxerunt, in prima acie locarint. Id eo conſilio factum, quò noſtri, à noſtris interficerentur. Sed Dei immortalis numine & incredibili militum virtute contigit, vt (ſecus quàm hoſtes volebāt) omnes pęnè incolumes euaſerint. Milo ſiquidem

quidem (hunc modò Kettianum librato-
rem eſſe diximus, artiſque tormentariæ
ſcientiſsimum) ferreâ pila, regio vexilli-
fero fœmur percuſsit: quæ per equi hume-
rum, quo is vectus fortè incedebat, altiùs
adacta, ipſum quoque equum, eodem
vulnere tranſuerberauit. Id noſtri indignè
ferentes, diſploſis viciſsim tormentis, horri-
bilique pilarum procella in hoſtes effuſa,
ordines perrumpunt. Quibus continuò
impulſis, atque perturbatis, omnes nobi-
les qui in prima fronte conſtiterunt, fugiē-
tes, belli tempeſtatem deuitarunt. Etenim
noſtri equites, poſtquàm hoſtes crebris tor-
mentorum, ſclopetorumque traiectibus diſ-
pulſos fugatoſque conſpexerunt, ſubitò om-
nibus copijs prouolarunt, impetumque in
illos fecerunt, quem tantum afuit illi vti
ſuſtinuerint, pecorum vt inſtar, promiſ-
cuè, citato curſu, cuncti præcipites in
fugam proruerint. Cæterùm cùm ex in-
ſequentium ſtrepitu, atque clamore, in
vltima

vltima iam perfidiæ obſtinatione, feroces ac præferuidæ mentes, tacitas neſcio quas odij atque doloris flammas corripuiſſent: (velut feræ) ex deſperatione & ſcelerum memoria, in rabiem verſi, è fuga ſe repentè conuertentes exitiabili peruicacia, noſtris aliquandiù reſtiterunt. Veruntamen tantus fuit pilarum vis, tantuſque noſtrorum hominum (qui victoriæ perauidi effrenatiùs in aciem hoſtium perruperant) irruentium ardor, vt Kettianæ cohortes vndique acri impetu, pulſæ, protritæque, nullo pænè negotio loco pellerentur. Itaque Kettus, vti dux in ſcelere ſtrenuus, ita Imperator in bello ignauus, vbi aduerſa omnia vidiſſet, ordines interrumpi, ſuos diſijci, noſtros infeſtos inferri, neque ſalutis, neque præſidij vllam ſpem, animo varius, & immanium facinorum conſcientia exæſtuans, fugæ ſe mandans, clàm ſuis pugna exceſsit.

Ea res vtiq;, poſtquàm cognitum eſt, du-
cem è prælio profugiſſe, incredibiliter hoſti
animos minuit, tantumq́ue breui temporis
momento perfecit, vti omnis ille ardens nu-
per, ac vehemens repugnandi feruor, pro-
tinus ad tam necopinatæ fugæ famam elan-
gueſcens refrixerit. Quamobrem primùm
murmur, & tacitæ querelæ, poſt clamor, ad
extremùm verò vndique fuga fieri cœpta.
Effuſos noſtri equites perceleriter inſecuti,
ſtragem ingentem dederunt. Namq; ad tria
millia quingenta cæſi, & ſauciorum magnus
numerus, cùm omni ex parte diſsipati, aut
vulnerarentur, aut trucidarẽtur. Quod qui-
dã è ſeditioſis animaduertentes, ſublata om-
ni prorſùs, vti rebantur, veniæ ſpe, efferatos
iam multis ĩmanibus factis animos, ad ma-
iora inuicem in ea deſperatione ſalutis ſcele-
ra exacuerunt. Itaque peruicaci audacia cõ-
fertim è fuga ſe recipientes, prælium redin-
“ tegrare decreuerunt: prædicantes, malle ſe
“ fortiter dimicantes occumbere, quàm fugi-
entes

entes (pecudum ritu) contrucidari. Porrò ,, vbi ſe telis, alijſque rebus (quæ humi paſsim inter aceruos cæſorum corporum ſtratæ iacebant) inſtruxiſſent, & verua, ſudes, ſtipiteſq; pręacutas ſolo infixiſſent, fidem aſtrinxêre, aut illîc ſe vitam viriliter proiecturos, aut victoriæ demũ compotes futuros. Itaq; cùm alter alteri propinaſſent (ominis id erat inſtar, & ſignũ animarum morti deuotarũ) precibus votiſq; ſolemni more ſuſceptis, ad pugnam ſe confirmant.

Varuicenſis re intellecta, fecialem mittit, monet vti arma deponant, impunè fore ſi fecerint, ſecùs omnes ad vnũ interituros. Reſpondent perlibenter ſe ab armis diſceſſuros, ſi ſcirent illam impunitatem ſibi ſalutarẽ futuram, ſed animaduertere in ſuæ ſocietatis homines vndiq; ſæuiri, id adeò indicio eſſe, mentionem hanc veniæ à nobilibus inſidioſiſsimè inductã, nimirùm quò falſa & perinani clementiæ ſpe (veluti laqueis) circunretiti tandem atque deuincti, ad cruciatum

omnes, & cædem constringerentur. Et re-uerà quicquid illi præ se ferant, scire se tamē perq; bellè intelligere, veniam eam nihil aliud esse, quàm DOLIOLVM RESTIBVS & CAPISTRIS REFERTVM. Proin mori decreuisse.

His relatis, Varuicensis ingemuisse dicitur turbæ iamiam periturae, atq; commiseratione ductus, denuò misisse qui sciscitarentur: Num si ipse veniret, & coràm fidem obligaret suam, arma abiecturi forent. Conclamant omnes, id si fecerit, fidem habituros, & regis se arbitrio, potestatique permissuros.

Nec mora: Varuicensis protinus ad illos pergit: fecialem publicè litteras regias legere iubet, quibus recitatis (quòd eæ veniā omnibus persanctè polliceretur) ijs cōfisi, arma abijciūt, cunctiq; vno veluti ore gratulabūdi exclamant, VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX. Atque ita multi

mortales, velut è fati faucibus erepti, Varuicensis prudentia ac misericordia conseruati sunt. Confecto prælio, præda omnis eodem die militi permissa, atq; Norwici publicè in foro diuendita.

Illud insuper memoriȩ proditũ est, nobiles complures, ac primores etiã aliquot ciuitatis, in ipso tumultu & ardore pugnæ transfossos, etsi ingentem pecuniam, magnaq́ue munera militibus dedissent, quò suȩ vitæ, incolumitatiq́ue prospiceretur.

Postero die quorũdam hominum nuntijs ad Varuicensem perfertur, Kettum dum equus labore languescens fortè (vt fit) itineri succubuisset, fugæ pertæsum in horreum correpsisse. Illic à duobus seruulis cuiusdam Richesij de Swannington comprehensum, domumq́ue illius deductum asseruari. Missi protinus equites viginti, qui illum ibidem in sordibus, lamentis, luctuq́ue iacentem offendentes, exsanguem metu, ac vitæ diffidentem, desperantemq́ue suæ,

vinctum Norwicum pertraxerunt.

Eodem die iudicia exerceri cœpta, quæstionesq; de ijs qui coniurassent habitæ in castello, multique mortales patibulis suffixi, acerbissimo cruciati supplicio, necatiq; fuêre. Dein nouem, qui eius tumultus antesignani & principes exstiterunt, de Reformatoria Quercu suspensi: complures item eorum affines facinorum in crucem sublati: ijs (incisa protinus resti) in terram dilapsis, (sunt hæc apud nostrates proditorũ supplicia) abscissa primùm quæ procreandi causa affinxit natura, tùm viscera viuis extracta, & in ignem iniecta, caput amputatum, idq; fixum in pilo, & in turris fastigio defixum, reliquũ corpus in quattuor partes laceratum atq; dissectum, eæq; totidem in locis sparsæ, atque ad terrorem omnibus propositæ.

Verumenimuerò agrestibus hunc in modum deletis, permulti nobiles iracundia & vlciscendi studio vehementiùs incitati, animum Varuicensis ad crudelitatem incẽdere

cona-

conabantur. Qui non paucorum pœna cõtenti, volebant omnem penitus stirpem sceleratam exscindi: adeoq; acres in eo fuerũt, & peracerbi, vti Varuicẽsem coegerint palàm ad illos hac oratione vti. Adhibendum » esse modum: eum ne fortè in puniendo ex- » cederent, in primis cauendum. Scire se ma- » leficia eiusmodi acerrimè vindicari debere, » & atrocissimo supplicio cõstringi. Sed quo- » usq; progrederẽtur? ecquid semper sese im- » placabiles inexpiabilesq; præberent? nullum » deprecationi, nullum veniæ, nullum miseri- » cordiæ locum relinquerẽt? An essent & ipsi » agricolæ futuri, & terrã aratris perstricturi? » Hæc oratio vindictæ cupiditatẽ magnoperè sedauit, perfecitq; vt multi qui anteà ad immanitatem toti exarserant, postea tamen aduersùs miseram plebeculam longè humaniores exstiterint. Sub noctem trucidatorum cadauera sepulta sunt, ne ex tabe corporum, lues morbiue progignerentur.

Postridiè eius diei (inciderat is dies in ante

diem. IIII. Kalendas Septemb.) præclarissimus, ac in summa sapientia & fortitudine illustrissimus princeps Varuicensis, vnà cum cæteris omnibus nobilibus ingentiq; nō virorū modò, sed etiam fœminarum omnium generum, ætatū, ordinum turba, templū diui Petri ingressus est: ibiq; Deo optimo maximo gratiæ actæ, & ob rem peregregiè gestā supplicationes habitę. Quibus peractis, cum omni comitatu vrbe excessit.

At ciues superfundenti se lætitia, vno consensu omnes Varuicensem in cœlū laudibus efferre, de illo omnia bona prędicare, plausibus, hilaritatibus, gratulationibus, implere, miscereq́; omnia, magificentissimisq́; verbis tanti ducis famam, tātæ virtutis memoriam cōcelebrare, vitā suam, cōiugum, liberorūq́; animas, fortunas deniq; vniuersas, illius dūtaxat prudentiæ, fœlicitati, fortitudini acceptas referre. Statuerunt prætereà, ad notam, & ignominiam illorū temporū sempiternā, vti eo ipso quo hostes fusi sunt die, cuncti tē-

pla adirent: ibiq́; preces à sacrorum ministris sollenni instauratæ ritu, quotannis celebrarentur. Quibus de more susceptis, decreuerunt insuper concionem in publico fieri, ad quam vniuersi conuenirēt. Quæ cōsuetudo ex huiuscemodi introducta principio, etiam ad hæc quoque tempora permanauit.

Sedenim horum omnium scelerum signifer Kettus, Londinum vnà cum Gulielmo Ketto, homine plurimis flagitiorum turpitudinibus infami, fratriq́; suo, (non tam sanguinis communione, quàm morū importunitate, & perditissimis vitæ rationibus coniuncto) pertractus est: atque in turrim Londinensem coniectus.

Interiectis autem aliquot diebus, etsi maniste perduellionis cōuicti, & omniū iudicijs ignominijsq́; cōscisi, flagitiorū suorū conscientia conciderint, tamen ad Iudicū subsellia traducti, more maiorū quæstio de ijs habita est. Cōdemnati ducūtur Norwicum alter, alter VVindamiam, vbi de vtrisq́; suppliciū

ſumtum fuit. Etenim Roberto Ketto Norwici in caſtello catenę iniectę ſunt, collumq́; in laqueum inſertũ, atq; ita de terra viuus in crucem ſublatus, ad diuturnam tanti ſceleris memoriam pepẽdit: donec infœlix & triſte cadauer, turpi tandem dilapſum tabo defluxiſſet. Gulielmus autem Kettus, VVindamiæ vndè omnes illi furores velut à fõte redundarunt (namq; inibi ambo habitauerũt) conſimili mortis genere excruciatus interijt.

Atq; hunc in modum ciuitas, omniſque regio Norfolcienſis (cùm ad ſexaginta ferè dies, hęc impura & mortifera perfidię peſtis ad multorum perniciem & interitum peruagata, cuncta lamentabili clade concuſsiſſet) Dei tãdem optimi maximi benignitate, & Varuicenſis præcellentiſsimi principis admirabili virtute, hoc tam funeſto ac lugubri perfuncta tumultu, conquieuit.

FINIS.

ALEXANDRI NEVYLLI ANGLI,

NORVICVS.

LONDINI,
Ex officina Henrici Binnemani Typographi.
Anno salutis humanæ
CIϽ.IϽ.lxxv.

Lectori.

EME (LECTOR optime) existimes vel famæ desiderio (quo sanè nō conficior) vel præmij inuitatum & illectum spe, (quod nunquam concupiui) ad scribendum accessisse. Enimuerò non sum ita mentis inops, ita omnis consilij egenus, vt in hac tanta mea vel eruditionis, vel ingenij mediocritate, vel huius peruersissimi seculi maledicendi libidine (nam quæ tempora inimica magis virtuti?) vllam aut laudem, aut lucrum exspectem. Vidi equidem vidi, & longè antè præsaga mens atq; præscia futuri prospexit, fore vt hic labor meus non meo certè (quod quidam forsan suspicabuntur) iudicio, sed alieno susceptus imperio, in popularis inuidiæ procellas, & varias maleuolorum reprehensiones incurreret. Sed ego is sum, qui sicuti doctorum atq; prudentiū

iudicia permagni ſemper ad laudem & decus intereſſe putarîm , ita inſipientium perpetuò ſuſurros ac murmura neglexerim.

Et verò niſi præſtantiſsimi & optimè de me meriti præſulis authoritas, quæ mihi iſtius operis aggrediendi cupiditatem iniecerat, eadem perficiendi quoque neceſsitatem impoſuiſſet, (ſiquidem moriens vti liber typis quàmprimum peruulgaretur teſtamento cauerat) citius (mihi crede) in cribro ad Antipodes pernauigaſſem , quàm in re tam ſterili, atque pertenui vel induſtriæ meæ vel ingenij neruos intendiſſem.

Porrò autem cùm animo ob eas vitæ acerbitates atque ærumnas quas in me ſimul vno eodemq; tempore quaſi conflauerat atque profuderat fortuna incredibiliter angerer: omneſq; mihi vndiq; venti reflauiſſent , quò aſpirare mens mea tantis malorum mōtibus circumcluſa potuerit certè non reperio.

AD HÆC accedit, cùm neq; ingenio, (quod mihi quidem minus quàm mediocre

eſt)

est) neq; arte aut studio dicēdi (quibus in rebus aut nihil, aut non multum sanè temporis impendi) neq; vsu & exercitatione quicquā valerem, ecquid mirum si cogitationes & spes meæ vniuersæ, tantis difficultatibus depressæ funditùs concidissent? Quibus cum rebus omnibus ab omni prorsus scriptione deterrerer: ægerrimè passus sum ijs me litteris atque laboribus inuolui, quæ plus mihi dedecoris viderētur & molestiæ, quàm splēdoris aut emolumenti allaturi. Quid enim mea intererat, qui qualesuè fuerint Noruicenses, vndè orti, quibus primûm vrbs auspicijs nata, quibus deinceps aucta, quos curia Prætores, quos habuerit Ecclesia Pontifices? quæ omnia etsi ad legendum alijs vtilia videbuntur, & fortaßis non ingrata, (neque enim contrà disputo) mihi tamen ad scribendum permolesta sanè atque periniucunda fuêre?

Veruntamen clarißimi (vt anteà dixi) & sapientißimi Antistitis voluntati obtempe-

randum fuit. Cuius cùm animus multum se & aßiduè in huiuscemodi rebus inuestigandis peruolueret quid facere potuit abstrusissimæ cognitionis, & perreconditæ pontifex vel ad nostram vtilitatem præstabilius, vel ad nominis sui famam præclarius, quàm si eã antiquitatis notitiam, quæ in illius pectore semper vixit (fragilitatis cõscius humanæ) nobis (æternis literarum monumentis custodiendam) relinqueret?

Cæterùm quot capita (vt ait ille Orator omnium maximus) tot sensus. Neq; enim defuturos quosdam arbitror (nam quid peruersius huiuscemodi ingenijs?) qui tam prudentißimi Præsulis studium, quam meam qualis ea cunq; videbitur industriam, improbaturi sint.

Sed tanti est apud me (Lector humanißime) leuißimorũ hominum ineptias & maledicta subire, (quem enim illi mortalium maledicentiæ spiculis non confixêre?) dùm modò doctos atque prudentes si quæ fortaßis

minus

minùs probabuntur æquiores inuenero.

Qui tamen si se mihi iusta petenti, duriõres præbere in animum induxerint, (quod eos facturos minimè reor, quandoquidem sapientium nomine atque dignitate nihil alienius) communi me nihilominus omnium qui vnquam scripserunt conditione consolabor: & eius viri authoritate qui recusantem, & quiduis me potiùs facere cupientem ad hanc scribẽdi audaciam impulerat (vel apud iniquos et inuitos Lectores) omne tam temeritatis quàm inscitiæ crimẽ deprecabor. Vale.

X. Kal. Decemb.
CIϽ.IϽ.lxxv.

Alex. Ne. amico suo ingenuo atque omni humanitate perpolito, Tho. Dranta Archid. Leuicensis.

Quisquis inexpletum seros decurrere in annos
Ardet, honorato nomen sumturus ab ore,
Ille Neuylleo splendescat Apolline: quisquis
Sons animi, probitatis inops, & degener altæ
Virtutis, nocuis audax occalluit ausis,
Quiq; miser meruit laniantis dentibus æui
Rodier, innumeris populataq; nomina linguis
Linquere, longeuæ nec se subducere labi,
Ille Neuylleo calamo vilescat vtroq; est
Par: culpare malos: dignos aut tollere laude.
Tu mihi, tu teneris, ita note, Neuylle, sub annis,
Te melos, & pulchræ iuuenilis gloria linguæ,
Te studium semper flagrans, te nobilis ardor,
Et decorauêrunt cœlestis sensa cerebri.
Ac velut emollita foco bona cera calenti,
Antea formarumq; atque omnis imaginis exors,
Quaslibet admittit facies, & protinus omnes
Fingitur in vultus, rerumq; capacior exstat:
Sic in multiplices fandi decor inclytus vsus
Flectitur ille tuus, diuiniq; ætheris haustus
Quodlibet audendi fœlix, facen impetus omnes
Quos velit egregios fluit obsequiosus in actus.
Certè ego, de docto potatus plurima fonte,
Quiq; hederas potui fronti vinxisse sequaces,
Offulsus meliore deo: te dispare canna
Tentabam, pronumq; tuæ me cedere Musæ
Sæpè quidem solitum non vllus, amice, negabo.
Quantus eras tum, cùm memori quàmplurima sensu
Eruit in medium, vel cùm centena profatu
Extudit illustri tua mens diuinior arte?
Quantus eras vel cùm, fluuiorum lenè labantûm

Instar

Instar vt sermo? vel cum neruosior esset
Intentanda acies, & acuti cordis acumen?
Quantus cum tumidis certabas rhetore rostris
Grandia fulmineo iaculatus verba rotatu?
Quantus, quantus eras semper cùm maximus ille
Effingendus erat Cicero, vestigia pressis
Cùm signanda notis? dij, dij quàm plurimus vsque
Egregias laudes, famæ & decora alta tulisti?
Non tu nullus eras, nec eras non maximus inter
Pernassi proceres, & amœni fontis alumnos?
Quin ego qui poteram varias fulgere per oras,
Inscribiq; polo meritis, & diuite cantu
Frangebar fatisq; malis, hominumq; nocenti
Inuidia: rebus latè spoliabar: & omne
Viluit in lites studium, vitamq; leuandam.
Me malus exedit liuor, me inscitia lucri,
Me dolus, amissis dubijq; in rebus amici
Fortuna pepulêre bona: spissiq; cerebri
Fex hominum fausto vita de tramite trusit.
Heu nihil inuita fas *quenquam posse crumena*
Nunc patrare boni: nunc, nunc obiere patroni
Non cauponantes doctorum præmia, Musæ,
Musæ inhonoratæ languent, squallentq;, gemuntq;,
Insipidus gliscit numerus: nummo geritur res.
O animæ pars grata meæ generose Neuylle
Diuis orte bonis, cui corpore viuida virtus,
Frontis bellus honos, & amicæ mentis honestas.
Quæq; deos statuunt: si quid mea carmina possunt
Semper in innumeros Virtute Neuylle decores.
Ecquid & infestis iactatus quando procellis
Hæc mecum documenta refers? sollersuè tacendi
Defugis incuruos hominum reprehendere mores.
Tu quoq; non paucis iamdudum quasse periclis
Pondere nutasti grandi: te præsulis Aula
Excipit hospitijs, sed sic vt dicere velles
Nordouicum populum, mitraq;, stolasq;, patresq;,

Qui peda gestarunt illic, ita pluribus ille
Mæcenas voluit vester, quia paruulus inde
Creuerat, & ditem scandebat fortè cathedram.
Sic tu tam lautus rerum memorator herili
Imperio, medicamq; vrbem, medicumq; Senatum
Ingenti premis ore: seges tibi creuit ab illo
Id populus curet potiùs, tradantq; parentes
Obscuri gnatis, & musset quisque viritim.
Ingenijs apta est hæc area turpiter hyrtis
Dicere, quot patres, quot segnis quisque sedebat
Lustra patrum, quota scita dabant, fatuoq; popello
Addiderant ritus, vel quot conuiuia ciues
Secum agitant læti, quibus est authoribus orta
Vrbs: quibus & templum: quæ vix ego stans pede in vno
Dictarem vetulis nisi plus vel patribus ipsis
Vrbs, vel ciue suo magis increbresceret orbi.
Nec tamen his teritur tua laus, aut fama loquendi,
Siue canaculices vox est tu cycnea cantu,
Nec si grandisono pangas regalia plectro,
Id stolidus pendet mundus satrapaue supini,
Sordiduliuè gregum patres, ita vergit in æra
Mens hominum, surdaq; cupit ditescere fama.
Tu tamen vt non sint pulchra sua præmia laudi
Macte animis, musisq; mica, virtuteq; fulge,
Mors ruit, & mundi volat irreparabilis ætas,
Sola viret virtus, & vis maiora patrandi.
Actibus augustis infer te te ardums astris.

Errata quæ in hoc volumine occurrunt, vbi notandum est quod numerus primus paginam, secundus lineam denotat.

6. 11. debilitatis, lege debilitatus. 18.15. stadiroum, lege stadiorum. 19. 3. abaducta. lege abducta. 32. 11. Tertia, lege Territa. 40, 1. Britannicam, lege Britanniam. 41. 11. conflicto, lege conflictu. 43. 6. quid, lege quòd. Ibidem. 15. colon: pro cõma, 77. 10. Ordiuico, lege Ordouico. 94. 8. illorum, lege pontificum. 109. 1. duxit, lege perduxit. 117. 2. pontifica, lege pontificia. 142. 5. a.d. Kal. lege a.d. XII. Kal. 160. 6. vti, lege vbi, 173. 3. ijs, lege ij. 208. 5. Balliua, lege Balliuorum.

Errata quae in hoc volumine occurrunt,
vbi notandum est quod numerus
primus paginam, secundus
lineam denotat.

6. 11. debilitatis, lege debilitatus. 18. 25. Radiorum, lege Radiorum. 19. 3. abadicta, lege abdicta. 22. 11 Terrin, lege Terrae. 40. 1. Britanniam, lege Britanniam. 52. 11. consiste, lege consistite. 47. 6. qui, l. lege quod. indidem. 6. solem: pro solem 77. 25. Guidone, lege Guidone. 74. Bullonium, lege pontificum. 103. 1. duxit, lege perduxit. 127. 2. pontifices, lege pontifices. 143. 5. a d. Kal. lege a. d. XII. Kal. 163. 5. vt, lege vbi. 173. 3. [illegible] lege [illegible]. 208. 5. Rallorum, lege Ballivorum.

Alexandri Neuylli Norwicus.

RBIS Norwicē-
sis historiolam per-
scripturus sum: non
absolutam illā qui-
dem, aut suis vndiq;
numeris perfectam
(neq; verò id medi-
ocris est artis & in-
genij) sed vt in tanta rerum obscuritate
fieri, à me præsertim potuit, breuem, illu-
strem, & apertā. Etenim cùm multa dies
deleuerit, nec pauciora fœda barbaries,
ac nonnullorum incuria deprauauerit,
veritatem tātis in sordibus demersam, in
integrū restituere, maius est certè quid-
dā quàm homines opinantur, pluribusq;
molestijs circûnfusum. Nam cùm senio,
ac æui labentis, tāquam faucibus, ipsa ve-
tustas multa cuiusuis generis deglutierit:

tùm rei literariæ quantum cladis inuexerit, dici equidem vix poſſe exiſtimo. Et certè iure optimo expulſam ſe veritas, & omnibus è locis eiectam, & exterminatã conqueri poſſet: ſi nõ horum temporum fœlicitas magnã nobis virorum optimorum copiam, & in omni eruditionis genere excellentium profudiſſet: quorum opera ac labore, obſcurata prorſus bonarum artium ſtudia, & exſtincta, denuò dilucere cœpiſſent. Hi deſertam pænè ab omnibus veritatẽ, ac velut in alieno peregrinantem ſolo, hoſpitio ſuſceperunt, vulneraq́; illa ſanarûnt, quę tempora inimica virtuti inflixerunt: tum priſtinam oris, ac formæ dignitatem reſtituerunt eam, cui vel hominum improbitas, vel (vt aliô culpa deriuetur) fortunæ quædã fatalis calamitas turpiſsimas maculas impreſsiſſet. Veruntamẽ quantũ ornamenti ac ſplendoris, ſingulæ, à ſingulis ſibi viris, artes aſciuerint commemorare, neq; propoſitum

positum est mihi hoc loco, neq; certè necessarium. Historia verò vt se poliuerit, limarît, illustrarît, omnemq́ue vetustatis veluti fecem absterserit: qui non videt coecus est: qui videt, nec agnoscit, tamen ingratus. Verumenimuerò quanquam multi singulares viri, ac pænè admirabiles hoc in genere elaborarînt, multumq́; operæ ac studij in nostrarum antiquitatum monumentis peruestigandis adhibuerint, tamen cùm omnes omnium industrias animo ac cogitatione complexus fueris, reperietur vnus, qui quantum cæteris dignitate præstiterit: tantũ omnes huius eximiæ virtutis laude superauerit. Primus namq; is (quod sciam) antiquitati Britannicæ, depressæ prius in tenebras, atq; in coeno iacenti dexteram porrexit: eamq́; princeps in hominum coetus deduxit, vt quę anteà vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria deformata delituerant, ea nunc typis æneis excusa, &

nouis tanquã depicta coloribus, omnium ora vultusque non reformident. Etenim cùm huic præsuli amplissimo Deus optimus maximus summam patriæ semper iuuandæ voluntatem, & non minimam cum voluntate facultatem tribuisset: eo sanè animo perpetuò fuit, vt naturam nihil habuisse melius existimaret quàm vt vellet, nec fortunam maius quàm vt posset, rei literariæ afflictæ vehementer & perculsæ subuenire. Tãtũ itaq; cõsecutus est, quantũ & voluit vir omniũ optimus, & potuit præsulum præsul amplissimus.

Vigent ergo (vt anteà dixi) tùm huius maximè, tùm aliorum illustrium virorum industria, bonarum literarum studia, artesque optimæ indies illustrantur: adhibentur etiam & cohortationes, & præmia, vt & gloria adolescentes illecti, & commodorum spe compulsi, ad honestarum scientiarum studia incenderentur. Nam vt de me ipso coniecturam

faciam, quem esse nihil in literis fateor, (vt aliquid tamẽ sim quotidiè laboro) dici non potest quantũ huius præstãtissimi præsulis bonitate incẽsus, ad ea studia exarserim, quæ (de virtutis via deflectens) dudum demens abiecerã. Etenim cũ me aulicæ iam leuitatis, vitæq; pertęsũ, ac rei familiaris angustijs vndiq; implicitũ, sibi ab epistolis asciuisset, erectus mente atq; animo, cœpi flagrãtiùs multò, ac inflammatiore quàm vnquam anteà voluntate, in bonarum artium studijs disciplinisque versari. Vndè factum est, vt & effusam illam & vagam iuuentutis meæ licentiam, arctioribus vinculis astringerem, & quæ anteà mihi in otio, ac voluptatis veluti regno degenti, ex animo effluxissent, ea (tanquam postliminio) domum reuocarim. Sed accidit sanè iniquo meo fato, vt quem in tenera ætate cognitionis, ac scientię ardorem, aduersus nescio quis meis optimis

ſtudijs genius repreſsiſſet: Eũ nunc huius clariſsimi Pontificis præſidio excitatum denuò, & ardentem, imbecillitatis meæ recordatio reſtinxerit. Nam cùm vndiq; intuerer viros admirabili ſcientia, & copia florentes, mihi autem ipſe meæ tenuitatis conſcius forem, quamq́ue nullis inſtructus eſſem optimarum artium diſciplinis, longumq́ue iter vidiſſem ad illa, quæ iam alij cõtigiſſent, deſperatione debilitatis in ipſo pænè curſu concideram. Itaq; cùm hanc hiſtoriolam illuſtriſsimi Põtificis imperio ac auctoritate ſuſcepiſſem, rei magnitudinem ac difficultatem cogitatione ac mente complexus, cœpi ipſemet mihi diffidere, omnemq́ue penitus perficiendi ſpem abijcere. Etenim cùm iſtæc ætas, nihil niſi egregium & excellens admiretur, omniumq́ue aures eloquẽtiſsimorum hominum ſcriptis, ac vocibus circumſonent, quis mihi locus erit adoleſcenti infantiſsimo, & nullis opti-

timarum artium diſciplinis inſtructo: Veruntamen ſi ſuſtinere tantam rem nō potero, teſtificor me inuitum, & domini mei (vt par eſt) ampliſsimi, ac optimè de me ſemper meriti imperio obſecutum, hanc ſcribendi impudentiam ſuſcepiſſe. Iniquus autem erit lector, quiſquis inopiam & imbecillitatem meam pro crimine poſuerit, meq́ue imprudentiæ potiùs condemnauerit, quia quod debui nō potuerim, quàm induſtriam probauerit, qui quod potui certè voluerim.

(:.:)

RITANIAM omnium insularũ quas cõtinet terrarũ orbis nobilissimã, & esse, & multis à retrò seculis exstitisse, cunctorũ iam pænè literis ac linguis percrebuit, siue naturam loci, sitùsue speciem atq; pulchritudinẽ spectes, siue vbertatem soli, siue gentis rerumq́ue à gente gestarum magnitudinem. Hæc in tres est diuisa partes, quarum vna Anglia, Albania (Scotiam hodie appellant) altera, tertia Cambria siue VVallia nũcupatur. Harum maxima, & cæterarum omnium florentissima Anglia est: semperq́ue fuit: quondam Albion dicta, deinceps Britania: quod nomen genti à Bruto inditum, ad hanc vsque ætatem à Britocambris (antiquis huius terræ incolis) vsurpatur. Hi etenim Britanum

hodierno

1 Anglia
2 Albania seu Scotia
3 Cambria seu Wallia

hodierno die ſua lingua *Britvvn* & Britannos plurali numero *Britaniaid*, & *Brython* appellant: quæ voces proculdubiò à rege Bruto dimanauerunt. Nam quòd Polydorus homo Italus (magni certè ingenij vir, mediocris verò fidei auctor) libros ſuos neſcio quibus coniecturarum deliramentis reſperſit, Britanniæq; & nomen, & originem aliundè deriuauit, id certè nullius momenti eſſe debebit, præſertim cùm Ioannes Pryſeus (equeſtris ordinis vir) viuenti adhuc Vergilio, vanitatis & mēdacij dicam impegerit, multiq; poſt Pryſeum ſcriptores grauiſsimi, leuiſsimi Itali errores & commenta refutauerint. Britannia ergo antiquitùs (quod fatētur omnes) dicta fuit, ab eaque (teſte Plinio) adiacentes inſulæ Britanniæ denominatæ ſunt, multique ſcriptores antiqui & illuſtres, huius inſulæ mentionem fecerunt, nempè Ariſtoteles, Cleomedes, Cæſar, Cicero, Di-

 oniſius

onisius Halicarnassæus, Diodorus Siculus, Diō, Eustathius, Mela, Herodianus, Plinius, Plutarchus, Pausanias, Ptolomęus, Strabo, Eutropius, Lāpridius, Vopiscus, cōpluresq; alij Poetæ, Philosophi, historici, partim Græci, partim Latini: qui omnes Britaniam hanc, & minores huic circūfusas insulas (velut maiori appendices) Brytanias, siue Brytanicas cognominauerunt. Nam quamuis Plinius (antiquitatis indagator acerrimus) secùs fortasse cuiquam sensisse videbitur, sic enim scribit: *Albion ipsi nomen fuit cùm Britaniæ vocarentur omnes*: tamen & ipsemet Plinius Britaniam appellatam fuisse fatetur, & Aristotelem magistrum secutus (cuius hæc sunt verba, νῆσοι Βρεταννικαὶ Αλβιον καὶ ἰέρνη) insulam vocabulo veteri, & suo iam seculo prorsus obsoleto, ad notā cæterarū prudenter distinxit. Alioquin quid quæso causæ esse putemus, quod neque Tacitus, neque Cicero, neq; ipse Cæsar,

Cæſar, qui harum rerum (quo fuit certè ingenio) obſeruantiſsimus ſemper fuit, neq; tot præterea politi ſcriptores, atque concinni, qui eius inſulæ famã ſcriptis celebrarũnt ſuis, Albionis vnquã meminerint, ſed vno veluti cõſenſu Britaniam vniuerſi nuncuparũnt. Veruntamen vtcunque hæc ab alijs accepta ſunt, haud equidem in magno ponã diſcrimine: mihi certè ſatis erit ad id quod propoſui, ſi ex his quæ dicta ſunt, lectores & nomen inſulæ, & nominis originem cõprehendãt.

Quales autem ab initio mortales regionem hanc incoluerint, quas res geſſerint, quibus ex oris hanc in terram deuenerint, (quamuis Cæſar & Siculus aborigines, & αυτοχθονας eius inhabitatores fuiſſe arbitrentur) quemadmodum poſt (deuictis atq; deletis à Bruto, & Troianorũ reliquijs, gigantibus, & veteribus huius regni incolis) regio in tãtam magnitudinem excreuerit, vt à Britanis

ad Saxones, â Saxonibus ad Normãnos decurſu temporis imperium defluxerit, ea ſubtiliùs perſcrutari nequaquam mihi quidem in animo eſt: quãdoquidem has res accuratè plæriq; commentarijs perſcripſerunt ſuis, & ego nõ totius mihi gẽtis, ſed vnius duntaxat ciuitatis hiſtoriam explicandam ſuſcepi. Ad cuius vrbis amplitudinem atque ſplendorem permagni mihi ſanè intereſſe videtur, ſi priùs quàm ad eius res geſtas illuſtrandas peruenerô, totius inſulæ ſitum, formamq́ue depinxerô. Etenim & ipſa ſibi ciuitas excelſior quodammodò & auguſtior videbitur, ſi inſulæ huius vniuerſæ, velut filia matris, condecorata laudibus reſplendeſcat, & noſtræ gentis atq; nationis ignari homines, clariùs perſpicient, quantam, & quàlis populi vrbem ſcriptis noſtris celebraturi ſumus.

BRITANNIA igitur inſularum (vt ſuprà demonſtrauimus) omniũ maxima,

xima, atq; populosissima, cui quōdā Albion nomen fuit, nūc autem Anglia vocatur, Oceano circūflua, inter septētrionē & occidentē sita est, à Germania, Gallia, Hispania, maximis Europæ partibus multo interuallo disiuncta. Hanc quondam sicut Siciliam continenti adiunctam fuisse nonnulli existimarûnt, maritimisq; indè æstibus abruptam atque diuulsam: qua de re Virgilius:

Et penitùs toto diuisos orbe Britannos.

Et Claudianus etiam Poeta:

Paruit & nostro diducta Britānia mūdo.

Quæ quidem opinio siue vera sit, siue falsa, (quis autem rem tam veterem pro certo affirmare audeat?) diuturnitate tamen temporis extabuit.

Habet à meridie Galliam Belgicam, cui aduersæ sunt *Rutupiæ*, vrbs sanè perantiqua, & (Bertiniano teste) regum quondam sedes: de qua Lucanus libro sexto:

Aut vaga cùm Tethys, Rutupinaque litora feruent,
Vnda Caledonios fallit turbata Britanos.

Ab Anglosaxonibus olim (sed corruptè) *Repteacester* dicebatur, à nostris autē hodiè *Richborow* nuncupatur. A Morinis porrò siue Picardis (namq; id hodiè genti nomen est) breuissimus est in Angliam transmissus (sic enim Iulius Cæsar commentariorū quarto scribit:) & dein quinto: *Ex Iccio portu* (Caletū nunc dicitur) *cōmodissimū esse in Britaniam transiectū didicisse se demonstrat*. Quāquā nonnulli (inter quos est Strabo) à Gessoriaco Morinorū gentis litore proximo, transmissū putēt, stadiorū ter centū viginti sex: nōnulli autē millia passuū quinquaginta. Plinius etenim ad hunc modū scribit: *Ex aduersò huius (nempè Rheni) sita est Britania insula, Græcis nostrisq; monumentis clara, inter septentrionem & occidētem iacet, abest à Gessoriaco Morinorū gentis litore*

tore proximo traiectu quinquaginta millia passuum ad minimùm. Hæc Plinius. A Septētrione autem Oceano infinito patet, vbi inter Britaniam & Hispaniam dispersæ interiectæq́; sunt multæ minores insulæ, quas Orchadas appellant: inter quas omnium extrema Thule est, cuius Vergilius meminit Georgicorum primo:

Tibi seruiat vltima Thule.

Quibus de insulis quandoquidem permulti multa scripserunt, operæ prætium erit, neq́; proposito (vt arbitror) alienum nostro, si quid quisq; hac de re monumētis prodiderint suis, ipsorū verbis luculēter expresserô. Quod quidē tū demū facere decreui, cū ad vrbiū & ciuitatū Britanicarū descriptionē peruenerô, quoniā is mihi locus ad hāc rē aptissimus videtur. Nūc autē de situ, quę restāt Britanię, breuiter (vt cœpimus) persequamur. Habet autem ipsa Britania clarissimas ęstate

noctes,

noctes, & multa luce conſpicuas, adeò vt medio ſępè noctis tempore (vt Bedę verbis vtar) in quæſtionem intuentibus venire ſoleat, vtrûm crepuſculum adhuc permaneat veſpertinum, an iam aduenerit matutinum. Qua de re Cleomedes, (auctor ſanè grauiſsimus) ſic ſcribit:

In Britannia quùm ſol circa Cancrum eſt, diem longiſsimum facit, vt decem & octo horarum ſit dies æquinoctialium, nox autem ſex, vndè etiam tum nocte lumen emicat, ſole ipſo ſecundùm finientem procurrente, & ſupra terram lucem emittente. Et certè æſtate dies lõgiſsimi ſunt, hieme verò breuiſsimi, adeò vt horarum ferè ſex ſpatio Decembri menſe conficiantur. Forma inſulæ triquetra eſt, eáque ita vndiq; diſtincta portubus, & munita mari, vt nihil ad eius defenſionem firmius ab ipſa pęnè natura excogitari poſſe videatur. Cuius ſpeciem & magnitudinem, quoniam viri quidam omni exculti doctrina, atq; eru-

ditione

ditione præcellentes, ſcriptis ſuis memoriæ commendarunt, haud ab re fuerit, ſi eorum quoq; ſententiolas breuiter ſubiungam. Cæſar itaque (vt ab eo potiſsimùm exordiar) libro commentariorum ſuorum quinto hunc in modum ſcribit. *Inſula natura triquetra, cuius vnum latus eſt contra Galliam, huius lateris alter angulus qui eſt ad Cantium, quò ferè omnes naues ex Gallia appelluntur, ad orientem ſolem, inferior ad meridiem ſpectat. Huius latus tenet circiter millia paſſuum quingenta. Alterum vergit ad Hiſpaniam atq; occidētem ſolem, qua ex parte eſt Hybernia. Huius eſt lōgitudo lateris (vt illorum fert opinio) ſeptingentorū millia paſſuum. Tertium eſt contra ſeptentrionem: cui parti nulla eſt obiecta terra, ſed eius angulus lateris maximè ad Germaniam ſpectat. Hoc millia paſſuum octingenta in lōgitudinem eſſe arbitrantur: Ita omnis inſula eſt in circuitu vicies centena millia paſſuum.* Cum Cęſare cōſentit

Diodorus Siculus, cuius hæc ſunt verba: *Eſt hæc inſula triangulari forma Siciliæ ſimilis, latera habens inæqualia cùm protẽdatur per obliquum Europam verſùs. Vbi minimum à continenti abeſt, promontorium eſt quod appellatur Carion, procul à terra quo tempore mare fluit, ſtadijs fermè cẽtum: alterum promontorium (Velerium nomine) abeſſe aiunt à continenti nauigatione dierum quattuor, reliqua pars quam Orcham appellant, ad mare ſpectat. Minimum latus Europæ adiacens protendi aſſerunt ſtadijs ſeptem millibus. Lateris ſecundi longitudo à Carione vſq; ad promontoriũ ſtadiroum complectitur quindecim millia. Tertium latus ſtadiorum millia viginti. Ita vniuerſæ inſulæ ambitus ſtadiorum, & milliûm duorum & quadraginta.* Hucuſque Siculus: Mela autem ſic ſcribit: *Inter Septentrionẽ & Occidentem profecta grãdi angulo Rheni oſtia proſpicit, deindè obliqua retrò latera abſtrahit, altero Galliam, altero*

altero Germaniam ſpectans. Tum rurſus perpetuo margine directi litoris ab tergo reabaducta, iterùm ſe in diuerſos angulos cuneat, triquetra, & Siciliæ maximè ſimilis. Plinius verò ſic: *Britaniam circuitu patere tricies octies centena viginti quinque millia Pytheas & Iſiodorus tradunt: triginta iam propè annis Romanorum armis notitiā eius nō vltrà vicinitatē ſyluæ Caledoniæ propagātibus. Agrippa lōgitudinē octingēta millia paſſuum eſſe: latitudinem millia ter centum credit.* Hæc Plinius. Solinus item de Britaniæ magnitudine ſcribens, ad hunc modum loquitur: *Finis erat orbis ora Gallici littoris niſi Britania inſula non qualibet amplitudine, nomen pænè orbis alterius mereretur, octingentis enim & amplius paſſuum millibus longa porrigitur, ita vt eum in Caledonicum vſque angulum metiamur. In quo receſſu Vliſſem Caledoniæ appulsū manifeſtat ara Græcis literis inſcripta voto. Multis inſulis nec ignobilibus circundatur.*

Exposui de magnitudine & specie huius Insulæ doctorum quorundam hominũ sententiolas: restat nunc vt de fœcunditate soli, & admirabili gloria gẽtis pauca quædã pari breuitate perstringamus. Ac primùm de magnitudine cõmodorum quæ percipiuntur ex cœli temperatione, fœcunditate terrarum, aliarumq́ue vtilitatum opportunitatumq́ue complurium copia: multa dicere superuacaneũ arbitror, præsertim cùm Deus optimus maximus nihil in toto pęnè terrarum orbe, hac Insula sollertiùs fabricarît, nihil meliùs, nihil pręstabiliùs, nihil pulchriùs, nihil vtiliùs. Etenim vt illa quæ sunt voluptatis magis quàm vtilitatis pręteream, camporum amœnitates, piscatus, venationes, aucupia, multaq; eiusdem generis, quibus ad delectationem nostrã abutimur: qualia sunt illa? quanta? quàm præclara? quàm omni laude & prædicatione digna, quæ terra humano generi v-

bertim fundit, fruges, fructus, pecora, pisces, ferri, æris, plumbi, nonnullisq; item in locis, auri, argentiq; reconditas venas? Quid hîc vrbium, ciuitatumq; situs cõmemorem? Quid templorum venerandam maiestatem? Quid priuatarum ędiũ magnificentiam? Quid nobilium in tanti regni dignitate sustinenda amplitudinem? Pontificũ in religione ac sacris ritè procurandis pietatem? Eruditorum in omni genere doctrinarum excellentiam? Militum in prælijs ineundis fortitudinẽ? Negotiatorum in mercibus importãdis sedulitatem? Opificum in rebus singulari artificio fabricandis sollertiam? Rusticorum in agris colẽdis parsimoniam & industriam? Quid deniq; cætera, quæ sunt innumerabilia, persequerer omnia, tam admirabili ordine descripta designataque, vt nihil neque ad vsum præclariùs, neq; ad speciẽ pulchriùs esse posit. Adde huc piscosos amnes, riuos liquidissimis

aquis profluentes, balnearum fluuios in morbis depellendis saluberrimos, camporum immensitates vndiq; arboribus, floribus, herbis viridissimis vestitas, asperitates syluarum & nemorum densissimas, montium altitudines, amœnitates vallium, adde ouium greges, armenta boûm, equorum reliquique pecoris vim innumerabilem, auium siluestrium domesticarumque numerũ incredibilem: multaq; præterea, quæ si enumerare cũcta conarer, vereor ne in infinitum progrederetur oratio. Ac ne fortè quis istæc à me ad libidinẽ fingi arbitretur, quò patriam immeritis laudibus ornarem meã, quorundam mihi scriptorum testimonia hac de re proferenda existimaui. Etenim quæcunque talibus de rebus in lucem edidero, cunctos tamẽ hortabor, ijs fidem ne adiungant, nisi quatenùs probabili nixa ratione, firmissimis probatissimorum auctorum sententijs comprobabuntur.

Mamer-

Mamertinus igitur Romanus, in panegyrico Maximiniano dicto, ſic ſcribit: O (inquit) *fortunata, & omnibus beatior terris Britania: meritò te cunctis cœli & ſoli bonis natura donauit, in qua nec rigor nimius hyemis, nec ardor æſtatis, in qua ſegetũ tãta fœcũditas, vt muneribus vtriuſq; ſufficiat & Cereris, & Liberi: in qua nemora ſine immanibus beſtijs, terra ſine ſerpentibus noxijs: contrà pecorum mitium innumerabilis multitudo, lacte diſtenta, & onuſta velleribus, cæteraque omnia quæ propter vitam diliguntur: longiſsimi dies, & nullæ ſine aliqua luce noctes.* Hactenus ille. Quę omnia ſcriptor quidam perantiqui ſanè nominis, & eruditionis haud ſpernendæ, luculentiſsimis verſibus expreſsit.

Illa quidem longè celebri ſplendore beata
Glebis, lacte, fauis, ſupereminet inſula cũctis
Quas regit ille deus, ſpumanti cuius ab ore
Profluit Oceanus.

Et paulò poſt:

Teſtes

Testes Lūdoniæ ratibus, Wintonia Baccho,
Herefordia grege, Wirecestria fruge redūdās,
Batha lacu, Salebyra feris, Cantuaria pisce,
Eboracum Syluis, Excestria clara metallis.
Norwicum Dacis, Hibernis Cestria, Gallis
Cicestrū, Norwagenijs Dunelma propiquās.
Testis Lincoliæ gens infinita decore,
Testis Eli formosa situ: Rouecestria visu.

Confirmat hoc quoque Solinus his verbis: *Circuitus* (inquit) *Britaniæ, quadragies octies septuaginta quinq́ millia paßuum sunt, in quo spatio magna & multa flumina, fontes calidi, opiparo exculti apparatu ad vsus mortalium, quibus fontibus præsul est Mineruæ numen, in cuius æde perpetui ignes nunquam canescunt, in fauillas, sed vbi cinis tabuit, vertitur in globos saxeos: præterea vt taceam metallorum largam variamq́ copiam, quibus Britaniæ solum vndiq; generum pollet venis locupletibus. Gagates hic plurimus optimusq́ est lapis, si decorem requiras, nigrogemmeus, si qualitatē,*

nullius

nullius ferè ponderis: si naturam: aqua ardet, oleo restinguitur: si potestatem: attritu calfactus applicata detinet aeque vt succinum. Hæc Solinus: Beda verò magnæ doctrinę vir, & ingenio prędítus eximio, hūc in modum de Britānia scripsisse fertur: *Optima frugibus atque arboribus Insula, & alendis apta pecoribus, ac iumentis, vineas etiam quibusdam in locis germinans: sed & auium ferax terra marique generis diuersi, fluminibus quoque multum piscosis, ac fontibus præclara copiosis. Et quidem præcipuè ißicio abundat, & anguilla: capiuntur autem sæpißimè vituli marini, & delphines, necnon & balenæ, exceptis variorum generibus conchiliorum, in quibus sunt & musculæ, quibus inclusam sæpè margaritam omnis quidem coloris optimam inueniunt, id est, & rubicūdi, & purpurei, & iacinthini, & prasini, sed maximè candidi. Sunt & cochleæ satis superque abundantes, quibus tinctura coccinei coloris*

 efficitur,

efficitur, cuius rubor pulcherrimus nullo vnquam solis ardore, nulla valet pluuiarum iniuria pallescere: sed quò vetustior, eò solet esse venustior. Habet fontes salinarum, habet & fontes calidos, & ex eis fluuios balnearum, omni ætati & sexui per distincta loca iuxta suum cuiq; modum accommodos. Aqua enim (vt S. Basilius dicit) feruidam qualitatem recipit, cùm per cætera quædam metalla transcurrit, & fit non solùm calida, sed & ardens. Est etiam venis metallorum, æris, ferri, plumbi, & argenti fœcunda. Gignit & lapidem Gagatem plurimum optimumque: est autem nigro colore gemmeus, & ardens igni admotus: incensus serpentes fugat: attritu calefactus applicita detinet æquè vt succinum.

Iam verò quantum belli gloria floruerint huius regionis incolæ, quàm inuicto semper animi robore exstiterint, quo in rebus gerendis consilio, virtute, fœlicitate, quantum potuerint, quid effecerint,

qui,

qui, qualesq; fuerint, ea si oratione complecterer omnia, & Polydoro perfidiæ labem æternam inurerem, & nostrarum rerum rudes, singulari tantæ fortitudinis admiratione perfunderem. Sed cùm (vt anteà demonstraui) ciuitatem tantummodò Norwicensem illustrandam suscepi, eò mihi contento semper cursu vela facienda sunt, neque tam vastum mare ingrediendum, ne si fortè de via semel deflexerit oratio, aut longis erroribus fatigata (veluti ventis cessantibus) languescat, aut in ipso portu rerum magnitudine (tanquam fluctibus) obruatur. Quanquam quid est in hac causa quod orationis magnoperè indigeat? præsertim cùm tot pręstantissimorū hominum scripta nostrę gentis laudibus, & incredibili factorum fama vndiq; circumsonent. Nam vt illa antiquiora crassissimis inuoluta tenebris prætercam, quæ quidem tanta ignorationis caligine

longa obsepsit vetustas, vt pęnè à conspectu omni luceq́; remouerit: quis est adeò rerum Britãnicarũ insolẽs, illud vt ignoret, quantum à Bruti in hanc insulam aduentu, vsque ad hæc tempora nostra natio nominis sui gloriam virtute bellica propagauerit? Percurre omnes omnium scriptorum annales, veteraq́; rerum Britãnicarum monumenta scrutare, quotq́; reges à Bruto vsq́; ad Cassiuelaunum regnarînt, qui, qualesq́ue fuerint, animaduerte, omnem denique illam mille quadraginta annorum historiam euolue (totidem enim annos à Bruto ad Cæsaris in Britãniam aduentum regnatum est) tum demùm manifestò apparebit, quantum ætas illa militari laude refulserit. Quid quod Polydorus Virgilius ipse, scriptor alioquin nomini (vt apparet) Britãnico infensissimus (imbelle enim & infidum hominum genus Britãnos appellat, multisq́ue in locis iniquissimis calumnijs no-

ſtræ gentis honori inuidioſiſsimè detrahit) coactus tamen fuerit populo Britãnico virtutis teſtimonium impertiri. Anglicæ enim hiſtoriæ ſuæ (ſic enim appellat) libro primo ad hunc modum ſcribit: *Secutum eſt posteà tempus militaris gloriæ, non item aliarum virtutum prorſus ſterile, quo reges fuerunt Reginus, Morganus, Ennanus, Idwallo, Riuio, Gerontius, Catellus, Coyllus, Porrex eius nominis ſecundus, Fulgentius, Eldalus, Androgeus, Vrianus, & Eliud.* Sed enim de Polydoro poſthac fortaſsis aptior erit dicendi locus, qui tantum afuit, hiſtoriam vt vnquam puram, & integram, omniſque expertem labis cogitarit: vt etiam quæ ab alijs caſtiſsimè deſcripta ſunt, turpiſsimè corruperit, libroſque nonnullos veteres manuſcriptos (certiſsimos Britãnicarum rerum indices) homo Italus, (vt fertur) exemplo poſt homines natos peſsimo exuſſerit. Itaque nihil illius ſcriptis con-

temtiùs, nihil leuiùs, nihil inquinatiùs existimari iam cœptũ est, præsertim cũ nuper viri quidã nõ vulgari eruditione prędıti exstiterint, qui illius vanitatẽ ac perfidiam apertè coarguerint. Constat ergò (vt eò vndè digressi sumus reuertamur) vel hoc Polydoro teste, multis seculis ante Cæsaris in Britanniam transmissum, gentem Britãnicam bellicosissimam exstitisse. Videamus nunc ecquæ macula turpitudinis & ignauiæ contracta sit, postquam Cæsar omnium (vt ipsi gloriantur) gentium victor instructa classe, insulæ potiundæ spe impulsus Britãniam inuaserat. Quod autem indicium exstare potest maius, & ad insignem memoriâm fortitudinis Britannicæ, & ad iustam Romani nominis turpitudinem, quàm quòd constat Cæsarem imperatorem talem ac tantum, qui propè totum terrarum orbem sui nominis fama replesset, bis à Britãnis fusum, ignominiosã nescio

cuius victoriolæ vmbram domum reportasse. Etenim si veram gloriam & solidam concupîerit, (erat autem laudis auidissimus) quî fit quòd non gẽtem omnem subegerit, sicuti Galliam, Germaniam, finitimosque populos continuis prælijs subiugauerat? Quid est quod cum Cantianis tantùm (hominibus equidem semper ad laudem & gloriam natis) & circumuicinis oppidulis cõflixerit, neq; insulam altiùs penetrarît, sed in litoribus semper & extremis regionis oris constiterit? Quæ res impulit virum prudentissimum, & rei militaris scientissimum, vt impolitis adhuc rebus, & acerbis tam subitò recesserit? Illud equidẽ negari non potest, illũ adipiscendæ huius insulæ spe, & Romani imperij dilatãdi desyderio in Britãniam nauigasse. Credibile itaq; est, tentatis insulanorum viribus, omnique tanti facinoris perpetrandi facultate præcisa, voluntatem quoque præstantissimo

duci

duci defuisse. Et quidem quanquã Cæsar ipse, (quo fuit certè ingenio) multiq; alij conati sint ex ignominiosa fuga illustrem victoriam (tanquam portentum aliquod & monstrum) progignere, tamen non defuére magni nominis quidã poetæ, qui res illas vti gestæ fuerant, carminibus depinxêre suis. Etenim Lucanus insignis poeta Pharsalidos secundo, de Cæsare sic scribit:

Tertia quæsitis ostendit terga Britannis.

Et Tibullus qui eorum temporũ æqualis fuit, & Cæsari perfamiliaris, ad Messalã hunc in modum scripsit:

Te manet inuictus Romano marte Britannus.

Tibulli ergò (id est) viri ingeniosissimi ac vndecunque doctissimi testimonio, qui mentiri neq; audebat propter Cæsarum amplitudinem atque potentiam, neque volebat (erat enim illorum amantissimus) neq; potuit ne se impudenti mendacio

dacio, præſenti hominum teſte memoria, cõſtringeret) huius inquam Tibulli excellentiſsimi poetæ teſtimonio, Cæſare gentium iam omnium domitore defuncto (recens enim in ſenatu viginti tribus vulneribus confoſſus interijt) manebat nihilominùs (vt illius potiſsimùm verbis vtar) *Inuictus Romano marte Britannus.* Quod ſi verum ſit (eſt autem proculdubiò veriſsimum) nunquam Britanniæ à Cæſare deuictæ, ſed Cæſar à Britãnia repulſus profligatuſque, aut cruentam & turpem victoriam Romam reportauit, aut quod veriſimiliùs eſt (iuuat namque Lucani verbis vti,)

Cesar conquered not Jngland.

Territa quæſitis oſtendit terga Britannis.

Sed hæc poetarum teſtimonia ſunt: veniamus ad hiſtoricos. Eutropius de bello Gallico ſic ſcribit: *Nauibus onerarijs, atque actuarijs circiter octoginta præparatis, in Britanniam tranſuehitur Cæſar, Britãniſq; bellum infert, ibi acerba pugna primũ*

fatigatus; deindè aduersa tempestate correptus, in Galliam reuersus est.

Et posteà:

Iterum primo vere in Britanniam transuectus, equitatus primo congressu à Britannis victus, ibique Labienus Tribunus occisus est, & secundo prælio cum magno suorum discrimine hostes in fugam vertit. Huc accedunt quæ scripta sunt à Dione Cassio consulari, (magni sanè nominis viro) *Cæsar cum Britannis contra animi sui sententiam bellum composuit, postulatis adhuc pluribus obsidibus, quorum tamen exiguam partem accepit: Ita in continentem reuectus est, & quæ inibi concitata se absente fuerant, sedauit, nihil neque sibi, neque Romæ ex Britannia adeptus, &c.* Atque hij quidem domestici testes sunt: verumtamen tantum abest, vt aut Britannorum fortia facta depresserint, aut Cæsaris victoriam altiùs extulerint, vt nescio quid subtriste & impeditum præ

se

ſe ferat oratio. Cui rei fidem quoque facit epiſtola quædam Marci Tullij Ciceronis ad Quintum fratrem, qui tum cum Iulio Cæſare in Britannia militabat. Sic etenim libro tertio ſcribit: *De Britannicis rebus cognoui ex tuis litteris, nihil eſſe nec quod metuamus, nec quod gaudeamus.* Quæ quidem verba apertè indicant Cæſarem nullam (quod iſti inſulsè nimis gloriantur) de Britannis victoriam conſecutum, aut ſi quam adeptus eſt, humilem eam & subobſcuram exſtitiſſe.

Alioquin non ſolùm Senatus omnis, populuſque Romanus, (quod fieri ſemper in maximis bellis conſueuit) in gaudium atque lætitiam ſeſe effudiſſet, verumetiam Orator ille (omnium qui vnquam vixerunt) eloquentiſsimus, magnificentioribus verbis tantæ victorię famam exornaſſet.

Verumenimuerò operæpretium erit

animaduertere quemadmodum vbique prudens & persubtilis orator, rerum minùs prosperè gestarum rumusculos orationis subtilitate adumbrarit. Etenim eodem libro ad eundem Quintum fratrem hisce verbis perscripsit: *Sed me illa cura sollicitat, angitq; vehementer, quòd dierum iã amplius quinquaginta interuallo, nihil à te, nihil à Cæsare, nihil ex istis locis non modò litterarũ, sed ne rumoris quidem affluxit. Me autem iam & mare istuc, & terra sollicitat, neque desino ea quæ minimè volo cogitare.* Et alio deinceps loco Cæsarem ex Britãnia ad se litteras dedisse demonstrat, *Satis commodas de Britannicis rebus.* Quidnam (quæso) aliud causæ fuisse putemus, quamobrem huius summi artificis in Cæsaris semper laude efferuescens oratio tantoperè refrixerit, nisi quòd res illæ quas in Britannia (vt Cæsaris ipsius verbis vtar) *satis* tãtùm *commodè* gessisset, Ciceroni non magnoperè illustrãdæ viderentur.

derentur. Quæ certè res (ni fallor) prudentissimũ oratorẽ perpulit, vt in scriptis & orationibus suis, quæ ferè totæ Cęsaris laudibus circumfluunt, verbum tamen nullum, cùm vndiq; omnes dicendi flosculos carpat atq; delibet, omnia vbiq; orationis ornamenta asciscat, verbũ tamen (expressè) de Britannia nullum faciendum sibi existimarît. Sed hæc coniectura nituntur. Illud verò quale, ac quãti tãdem momenti esse debebit, quod Cornelius Tacitus (& ipse quoq; Romanus) in historia sua de Cæsare scriptum reliquit, *Cæsarem ostendisse potiùs Romanis Britanniam quàm subegisse*. Et deinceps: *Recessuros Romanos, vt Diuus Iulius recessisset, modò Britanni virtutes maiorum suorum æmularentur*. Suetonius itẽ Trãquillus nònne omnem fidem commentarijs Cæsaris detraxit hunc in modum scribens: *Pollio Asinius parùm diligenter, parumq; integra veritate compositos (Cæsaris*

 commen-

commentarios putat. Cùm Cæsar plæraq; & quæ per alios gesta erant, temerè crediderit, & quæ per se (vel cõsultò, vel etiã memoria lapsus) perperàm ediderit: existimatque rescripturũ & correcturum fuisse. Hæc ille.

Quid? mores quibus in prælijs vsi sunt, & belli gerendi ratio nónne insignem nostrorum hominũ fortitudinem, & incredibilem in periculis ineũdis audaciam declarant? Quam confligendi consuetudinem Iulius ipse Cæsar, talibus verbis libro Commentariorum quarto explicauit. *In prælijs plærunque vti consueuerunt essedarijs. Genus hoc est ex essedis pugnæ: Primo per omnes partes perequitant, & tela conijciunt, atque ipso terrore equorum & strepitu rotarum ordines plerunque perturbant: & cùm se inter equitum turmas insinuauêre, ex essedis dissiliunt & pedes præliantur. Aurigæ interim paulùm è prælio excedunt, atque ita se collocant, vt si illi à multitudine hostium*

stium premantur, expeditum ad suos receptum habeant. Ita mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in prælijs præstant, ac tantum vsu quotidiano & exercitatione efficiunt, vt in decliui ac præcipiti loco incitatos equos sustinere, & breui moderari, ac flectere, & per temonem percurrere, & in iugo insistere, & indè se in currus citissimè recipere consueuerint. Illi etiam consultò plerunque cedunt, & cùm paululùm à legionibus nostros remouissent, ex essedis desiliunt, & pedibus dispari prælio contendunt. Equestris autem prælij ratio & cedentibus, & insequentibus par atque idem periculum inferebat. Accedebant huc vt nunquam conferti, sed rari, magnisque interuallis præliarentur: stationesque dispositas haberent, atque alij alios deinceps exciperent, & recentes defatigatis succederent. Huc vsque Cæsar. Diodorus etiam Siculus, qui Augusti tempore scripsit, eundem bellandi morem honorificentissimis verbis expressit.

Britan-

Britannicam colunt incolæ Aborigines, qui priſcorum more vitam degunt: Vtuntur in pugna curribus, veluti antiquos Græcorum herôes vſos in bello Troiano ferunt. Vberiùs iſtæc aliquantulum Gyraldus, ſummæ quondam dignitatis vir, ac ſcriptor antiquiſsimus explicauit. Scribit enim ſic: *Gens agilis, gens aſpera, potiùs quàm robuſta, gens armis dedita tota: non enim nobiles hic ſoli, ſed totus populus ad arma paratus habetur. Bellica tuba ſonante, non ſegniùs ab aratro Agricola, quã aulicus ab aula ad arma prorũpit. Nec enim hîc vt alibi redit: Agricolæ labor actus in orbem. Solum quippè Martio & Aprili ſemel aperiunt ad auenas, nec bis in æſtate, tertioq́; hyeme ad tritici trituram terras vertendo laborant. Totus propemodùm populus armentis paſcitur. Auenis, caſeo, lacte, & butyro, carne pleniùs, pane parciùs veſci ſolent. Non mercimonijs, non nauigijs, non mechanicis artibus, nec vllo prorſus, niſi*

Martio

Martio labore vexantur. Pacis tamen tutelæ ſtudent, & libertati: pro patria pugnant, pro libertate laborant, pro quibus non ſolùm ferro dimicare, ſed vitam dare dulce videtur, vndè & in thoro turpe, in bello mori decus reputant. Et hij olim rèliquiæ Æneadûm in ferrum pro libertate ruebãt. De his hoc etiam ſpectabile, quòd nudi multoties cum ferro veſtitis, inermes cum armatis, pedeſtres cum equeſtribus, congredi non verẽtur: in quo plærunque conflicto ſola ſunt agilitate, & animoſitate victores: illiſq; quorum Poeta meminit ſitu & natura haud diſsimiles. Populi quos deſpicit Arctos

Fœlices errore ſuo, quos ille timorum
Maximus haud vrget leti metus, indè ruẽdi
In ferrũ, mens prona viris, animiq; capaces,
Mortis, & ignauum eſt rediture parcere
vitæ.

(Et alibi) *Gens leuiter armata, & agilitati potiùs quàm robuſtis viris confiſa, ſi hodiè victa ſit, & cruentam in fugam turpiter*

conuersa, cras nihilominùs expeditionem parat, nec damni, nec dedecoris recordata, & si apertis congreßibus bello indicto non præualet, insidijs & nocturnis irruptionibus hostē grauat. Itaq; cùm nec fame, nec frigore grauata, nec martio labore fatigata, nec casibus aduersis in desperationem data, sed post lapsum statim resurgere prompta, belliq; discrimina denuò subire parata sit, sicut prælio facile, sic bello difficile vinci solet. Vndè & Claudianus poeta de gentis eiusdem natura sic loquitur.

Si corda parumper
Respirare sinas, nullo tot funera sensu
Prætereunt, tantiq; leuis iactura cruoris.

Hæc ille: Quas equidem laudes omnes Iosephus in Antiocheide eleganti carmine constrinxit:

Inclyta fulsit
Posteribus ducibus tātis, tot diues alumnis,
Tot fœcūda viris, premerēt qui viribus orbē:
Et fama veteres: hinc Constantinus adeptus

Imperium, Romam tenuit: Byzantion auxit.
Hinc Senonum ductor captiua Brennius vrbe,
Romuleas domuit flammis victricibus arces.
Hinc & Scæua satus, pars nō obscura tumultus
Ciuilis, Magnum solus qui mole soluta
Obsedit, meliorq́; stetit pro Cæsare murus.
Hinc celebri fato fœlici claruit ortu
Flos regum Arthurus, cuius cùm facta stupori
Nō micuêre minus: totus quid in aure voluptas
Et populo plaudente fauus. Quæcunq́; priorum
Inspice Pelæum commendat fama tyrannum.
Pagina Cæsareos loquitur Romana triūphos,
Alcidem domitis attollit gloria monstris.
Sed nec pinetum corili, nec sydera solem
Æquant, annales Latios: Graiosque reuolue.
Prisca parem nescit, æqualem postera nullum
Exhibitura dies. Reges supereminet omnes
Solus, præteritis melior, maiorq́; futuris.

Quæ cùm ita sint, desinant posthac Polydori fautores, & si qui fortè sint qui eam hæresim sequantur, veterum Britannorum famam scriptis violare suis, neque

magni Cæſaris vmbram nobis amplius obijciant, qui aut nullam domum victoriam, lauréamue niſi cruentam, & Romano reſperſam ſanguine reportauit, aut potiùs quod nonnulli autumant, fuſus, fugatuſq; æternam poſt ſe dedecoris memoriam reliquit. Brennum potiùs meminerint Britannum, & Belini Britãniæ regis fratrem, ducem inuictiſsimum, qui eo animi robore fuit, vt cum Romanis in Italia depugnare nõ dubitauerit, ea autẽ fœlicitate vt tres ſimul Tribunos militũ conſulari poteſtate præditos, vno eodẽq; momento cum ingenti ſtrage in fugam verterit: ciuitatem poſtridiè cœperît, captam incenderît, Senatores omnes, vrbiſque primores in ſellis curulibus conſidẽtes trucidarît, mortalium nemini (perindè ac in captis vrbibus fieri conſueuit) pepercerît: cæde, cruore, incendio, cuncta confuderît, nomen denique populi Romani & effloreſcentem illam imperij

maieſta-

maiestatem penitùs pænè exstinxerit: adeò vt aduersa fortuna & desperatione debilitati, vastatam incendijs ruinisque Romam relinquere, & Veios vrbem paulò ab ijs antè expugnatam migrare decreuerint. Meminerint Bundwicam fœminam, sed incomparabili fortitudine fœminam, quæ suis auspicijs septuaginta Romanorum millia prostrauit. Cuius tantus terror vrbem Romanã (vt scribit Virunnius) peruaserat, & Italiam quoq; omnem, quantus nunquam anteà neque in aduentu Brenni, neq; Pyrrhi, aut Hãnibalis ciuitati inciderat. Meminerint Aruiragum Britannici imperij fulmen, libertatem inuitis Romanis rerum dominis conseruantem, atq; toties pro aris & focis fortißimè dimicantem. Denique tot belli duces præstantißimos, tot millia virorum fortium, tot legiones atque cohortes, tot reges militaris scientiæ laude florentes, qui à Bruto vsque ad Caduel- Cadwallader vltimus Britanorum Regum

lodaurum (qui vltimus Britannorum in Anglia regnauit) meminerint: qui omnes grauiſsimis ſemper atq; periculoſiſsimis impliciti bellis, cum Romanis, Pictis, atq; Saxonibus, (æternis Britannici nominis hoſtibus) decertarûnt. Multa pręterea (neq; enim õnia perſequi in animo eſt) & hæc ipſa quæ dixi, ſingularem noſtrorum hominum virtutem & admirabilem in bellis obeundis fortitudinem abundè ſatis demonſtrant.

Neque minor certè gloria fuit Anglosaxonûm, aut obſcurior in re militari laus & induſtria, qui pulſis deuictiſque Biritannis clariſsimis omnia victorijs triumphiſque decorarûnt. Etenim illud quantæ fortitudinis eſt? quantæ virtutis? quàm admirabilis audaciæ? non dicam quod ſua defenderint, quòd domi bellis diſtricti ciuilibus ſtrenuè ſe geſſerint, quòd foris externo marte laceſsiti præclara militiæ facinora ediderint:

rint: ſed quòd longinquas regiones peragrauerint, quòd gentes ferocisſimas contriuerint, quòd imperij fines Noruegiam vſque protulerint: quòd finitimas omnes inſulas in poteſtatem redegerint, quòd denique multis & maximis prælijs cum acerrimis nationibus de imperij dignitate contenderint. Ac ne fortè cuiquam in iſtarum rerum commemoratione magnificentiùs quàm par eſt, exſultare videatur oratio mea, tabellis veluti obſignatis, confirmandi & teſtificandi cauſa agere decreui, quidq́ue hac de re in vetuſtisſimis Anglicanæ antiquitatis monumẽtis inuenerim demõſtrare. Ad hunc igitur modum in antiquisſimis diplomatibus, quæ multorum pręſulum, principumq́ue ſigillis conſignantur (ſicuti in archetypo videre licet) perſcriptum reperitur. *Edwardus Dei gratia, rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hyberniæ, omnibus ad quos præſentes litteræ*

peruene-

peruenerint, salutem. Inspeximus chartam confirmationis, Domini Edgari quondam regis Angliæ progenitoris nostri, quam fecit Oswaldo Episcopo Wigorniensi, & Monachis Wigorniensibus in hæc verba. ✠

Altitonantis Dei largiflua clementia, qui est rex regum, & dominus dominorum, ego Edgarus Anglorum βασιλεύς, *omniumque regum, insularumque Oceani Britanniam circumiacentium, cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur, imperator, ac dominus. Gratias ago ipsi Deo omnipotenti, regi meo, qui meum imperium sic ampliauit, & exaltauit super regnum patrum meorũ, cui concessit cum Anglorum imperio propicia diuinitas, omnia regna insularũ Oceani, cum suis ferocissimis regibus, vsq; Noruegiam, maximamq; partem Hyberniæ, cum sua nobilissima ciuitate Dublina, Anglorũ regno subiugare, quos etiam omnes meis imperijs colla subdere coêgi.*

Verùm hæc antiquiora, diutinoque supe-

ſuperiorum ſeculorũ ſilentio ſepulta pæ-
nè atq; obliuione obruta iacent: illa verò
recentiora quis pro incredibili geſtarum
rerum magnitudine ſatis comprehende-
rit? Quæ etenim in terris natio, quod re-
gnum, quę gens, vel pacis artibus illuſtri-
or, vel militari laude glorioſior vmquam
exſtitit. Bella quæ à noſtris regibus non
ita multis ab hinc annis inaudita cũ glo-
ria ſuſcepta, geſta, confecta ſunt recorde-
mur, tum demùm intelligemus quanta
fortitudine, virtute, audacia, addã etiam
conſilio, grauitate, prudentia, noſtra ſem-
per regio redundarît. Nullus etenim in
tota ferè Gallia locus, templũ pænè nul-
lum, nulla vrbs, nulla paulò celebrior ci-
uitas, vbi non triumphorum ſuorum in-
ſignia, & victoriarũ tropæa defixerunt.
Mitto hîc Scotiam à noſtris ſæpè exerci-
tibus direptam, vaſtatam, incenſam: mit-
to captos reges: mitto in prælio interfe-
ctos: mitto ſtragem nobilium, cædem
Gg. militum,

militum, ruinas vrbium, multaq́; alia quę nostræ genti immortale decus, famamq́; perennem pepererũt. Iam verò illa quãta sunt? quàm admirabilia? quàm omni laude, honore, prædicatione digna? quòd vno eodemq́; momento nostri exercitus cum duobus potentissimis regibus conflixerint? quòd foris in Gallia Gallum, domi in Anglia Scotum fregerint? quòd nuper paucissimis cum militibus, & exigua bellatorum manu, absente etiam rege, formidolosissimoque bello in Gallia detento, influentes in Angliam Scotorũ maximas copias tumultuaria pænè pugna represserint, exercitum ferè omnem deleuerint, regem denique ipsum interemerint? Quid? maiores nostri? nònne Galliam vi ac armis sæpenumerò subegerunt? plebem proceresque in sua verba iurare coegerunt? cõditionibusq́; quibus vellent, obstrinxerunt? maximi nominis atq; potentię Regem, in bello cœperunt?
captum-

captumque in Angliam perduxerunt? Quibus rebus quid prestantius? quid excelsius? quid in omni paenè seculorū memoria magnificentius enumerari potest? Atq; haec omnia publicis sunt litterarum consignata monumentis: tantumq; abest ego vt istaec ad libidinem meam cōfinxerim, vt nostrorū hominum res gestae vel inimicis etiam nostris inuitissimis, singularis cuiusdam ac ferè diuinae fortitudinis confessionem extorserint.

Quāobrē ex hijs quae breuiter exposita sunt (non enim sum copiam quam potui persecutus) cōcluditur profectò, Britāniā (quam hodiè Angliam nuncupamus) sicut vbertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, omniumque commodorū opportunitate & copia facilè caeteris omnibus Insulis antecellit: sic rei militaris scientia, atque bellandi gloria insignem semper atq; admirabilem exstitisse. Quae cùm ita sint, cumque huic

parti abũdè iam ſatiſfactum arbitror: reliquum eſt, quoniam de inſulæ nomine, ſitu, forma, magnitudine, fertilitate, rerumq́ue geſtarum fama curſim quædam (vt potuimus) perſtrinximus, nunc deinceps de ciuitatibus lociſque celebrioribus nonnulla dicamus.

Cantium Kent

Ac primùm vt à *Cantio* potiſsimùm exordiamur, quandoquidem ea regio oppoſita & obiecta Galliæ, à tranſmarinis partibus commodiſsimũ præbet in Angliam traiectum: manifeſtum eſt regionem illam omnibus ijs rebus abundare, quibus florentiſsimæ quęquæ gentes circunfluere conſueuerunt. Etenim præter ſoli vbertatem, frugifera & immẽſa camporum ſpatia, vicorum, atq; vrbium frequentiam, maris finitimi non minùs vtiles quàm iucundas opportunitates, portuum receſſus tutiſsimos, quibus ex rebus, incredibile dictu eſt, quantum incolæ vtilitatis ac commodi percipiant, illic

ſunt

ſunt fontes dulciſsimi ac perennes, limpidiſsimis aquis profluentes: illîc ſunt ouium, boûm, diuerſorumq́ue animalium greges paſsim per agros vberes & opimos diſcurrentes: illîc deniq; auium, piſcium, cunctarumq́ue pænè rerum tanta copia, vt ad eam regionem commoditatum omnium, quoddam quaſi mare affluxiſſe videatur. Princeps ciuitas *Cantuaria* dicitur, (olim *Dorobernia* nomen fuit) vrbs ſanè perantiqua, & quondam diuitijs & opibus, & deſcriptione ædificiorum, & ſacrarum ædium pulchritudine, in primis nobilis. Nunc verò vel vetuſtate, vel Caliſij (quod ipſi queruntur) amiſsione, vel ciuium (quod pleriq; autumant) ignauia atq; diſcordia, priſtinum pænè ſplendorem omnem decuſq; penitùs amiſit. Siquidem legulei, ſartores, lanij, pharmacopolæ, cæteriq́ue parui atque perangusti animi opifices, (qui in ſordida arte verſátur omnes) auidi lucri,

diditi rixæ, inuidia & æmulatione sæpenumerò ardentes, & leuissimis plerunq; de causis sæuis (vt fit) inter se nonnunquam & immanibus irarum vndis exæstuantes , eos malorum fluctus in vrbem inuexisse putantur , qui statum ipsius intestinis concussum dissidijs incredibiliter dilacerarûnt. Cæterum harum rerum vtra magis rem Cantuariensium publicam (quondam vt dixi florentem) afflixerit, an simul omnes ad perniciem & ruinam , tantæ ciuitatis concurrerint : affirmare temerè, neque audeo certè, neque debeo. Proin rem integram : ijsq́ue dijudicandam relinquo , qui ciuium mores , vsitatamq́; viuendi consuetudinem meliùs perspexerunt. Vna tamen in re , cæteris adhuc omnibus Britanniæ ciuitatibus antecellit. Illîc etenim est Archiepiscopi sedes , sicuti multis abhinc iam seculis

culis fuit. Namque à primo vſque ad *Matthæum Parkerum* antiſtitem ampliſsimum (cui nunc quoque illius eccleſiæ cura incumbit) ſeptuaginta Archipræſules exſtiterunt. Reſtat igitur illud vnicum veluti diuinitùs, afflictæ vrbi, ac pænè iam deploratæ ſolatium, quòd adhuc Archiepiſcopali ſede reſplendeat, totiuſque Angliæ & Cambriæ ciuitas Metropolis cognominetur.

Proxima Cantuariæ *Roffa* eſt: (Nam *Feuerſhamiam, Myltonum, Syttingburnam,* & interiecta nõnulla oppidula prudens certè prætereo) vetus & illa vrbs ſicut murorum ruinæ, & quædam antiquitatis veſtigia declarant.

Atque hæc quidem de *Cantio* breuiter dicta, ſufficiant: Etenim ſyluas, portus, villulaſque, quæ hinc indè ſparſæ circumiacent, (colitur enim vndiq; & habitatur frequentiſsimè) tranſire decreui,

ne ſi curioſiùs aliquantulum in iſtiuſmodi rebus perſequendis ſubſtiterit oratio, peregrinari nimiùm, & immoderatiùs excurrere videretur. Itaque certum eſt, in cæteris hanc eandem rationem ſequi, nimirum vt nominatis maximis vniuſcuiuſque prouinciæ vrbibus, atque notatis tantùm, reliquas breuitatis cauſa prætereuolem. Quod eò libentiùs adducor vt faciam, quandoquidem *Gulielmus Lamberdus*, præſtanti ingenio, eruditione, iudicio vir, nuper iſtæc vernaculo ſermone non minùs eleganter quàm copioſè deſcripſit. Qui (quod eum facturum magnoperè cõfido) ſi in via quam ſemel ingreſſus eſt, perſtiterit, atque eodem penicillo ijſdemq́; coloribus quibus Cãtium depinxit, Angliam nobis omnẽ expreſſam, depictamq́; dederit: equidem non video quid in eo genere ab aliquo alio politiùs poterit, perfectiùſue proferri.

Cantianis proximi ſecundùm Thameſis ripam

 Southsaxons

ripam meridionalem, sunt *Suthsaxones* & *Surreyenses*. Southsaxonum celeberrima ciuitas *Cicestria* est, Surreyensium *Guldefordia*. Quanquam & ipsa quoque *Craiduna* partim clarorũ virorum cœtu qui eò quotannis semel iuris dicendi causa confluere consueuerũt, partim Archiepiscoporum Cantuariensium palatio nobilitata est: habent enim illîc exstructam magnificè, & plenam dignitatis domũ. Quo nomine etiam *Lomethis*, (quæ vulgò *Lambyth* appellatur) atque in extremis Surreyensis prouinciæ finibus consistit, circunuicinis oppidulis clarior multum & illustrior exsistit. Etenim postquam VVestmonasterij ab Archiepiscopis Cantuariensibus habitari desitũ est, (ibidem enim vsque ad tempora regis Richardi, eius nominis primi, ædes habuerunt amplissimas ludo (qui nunc est) literario aduersas, VVestmonasterio Lamhithum migrarunt. Vbi cùm de

Hh. locorum

locorum quorũdam permutatione cum monachis Roffensibus transegissent sibi ac successoribus suis palatium magnificentissimum exædificarûnt. Quod inchoatum à *Baldwino* anno. 1183. dein ab alijs auctũ antistitibus, postremò a *Mortono*, *Warhamo*, & *Polo* Cardinali renouatum amplificatumq́;, ad hanc tantam peruenit (qua hodiè conspicitur) magnitudinem. Atq; hic quidem (pace tanti antiquarij dixerim) *Johannes Leylandus*, si non per errorem lapsus est, at certè titubauit aliquantulum, & ignoratione veritatis de via deflexit. Ait enim Archiepiscopos Cantuarienses à tempore aduentus Normannorum in Angliam, *Lambithi* sedem ac domicilium habuisse. Quod secùs esse ex ijs quæ superiùs dicta sunt quis non videt? nisi fortè plus vni *Leylando* (homini quod non infitior apprimè docto, & in harum rerum studijs non mediocri-

ter

ter verſato) credendum ſit, quàm vetuſtiſsimis antiquitatis Anglicanæ monumentis, quæ certiſsima huius migrationis teſtimonia continent. Addam ipſius *Leylandi* verba, ne qui mihi fortè vitio dent, quod homini multis laudibus claro, & quod familiam ducit antiquario, ignoratæ antiquitatis crimen inflixerim. *Lomithis* (inquit) *id eſt ſinus luteus ſiue Lamithis, vulgò* Lamehyth *notiſsimus Tameſinæ ripæ locus, de quo nihil antiquiùs legi, quàm quod* Canutus Fortis *rex Angliæ hîc inter conuiuia & pocula, vt refert* Henricus Venantodunenſis, *diem obiuerit ſupremum. In confeſſo eſt, Archiepiſcopos à tempore aduentus Nortomannorũ in Angliam, hîc ſedem habuiſſe.*

Baldwynus *&* Hubertus *Archiepiſcopi, nobile fanum* Lamhythi *erexerunt, decreuerãtq́ præbendarios (vt vocãt) ibidem conſtituere. Durouernẽſes monachi*

locorum quorũdam permutatione cum monachis Roffenſibus tranſegiſſent ſibi ac ſucceſſoribus ſuis palatium magnificentiſsimum exædificarûnt. Quod inchoatum à *Baldwino* anno. 1183. dein ab alijs auctũ antiſtitibus, poſtremò a *Mortono*, *Warhamo*, & *Polo* Cardinali renouatum amplificatumq́;, ad hanc tantam peruenit (qua hodiè conſpicitur) magnitudinem. Atq; hic quidem (pace tanti antiquarij dixerim) *Johannes Leylandus*, ſi non per errorem lapſus eſt, at certè titubauit aliquantulum, & ignoratione veritatis de via deflexit. Ait enim Archiepiſcopos Cantuarienſes à tempore aduentus Normannorum in Angliam, *Lambithi* ſedem ac domicilium habuiſſe. Quod ſecùs eſſe ex ijs quæ ſuperiùs dicta ſunt quis non videt? niſi fortè plus vni *Leylando* (homini quod non infitior apprimè docto, & in harum rerum ſtudijs non mediocri-

ter

ter verſato) credendum ſit, quàm vetuſtiſsimis antiquitatis Anglicanæ monumentis, quæ certiſsima huius migrationis teſtimonia continent. Addam ipſius *Leylandi* verba, ne qui mihi fortè vitio dent, quod homini multis laudibus claro, & quod familiam ducit antiquario, ignoratæ antiquitatis crimen inflixerim. *Lomithis* (inquit) *id eſt ſinus luteus ſiue Lamithis, vulgò* Lamehyth *notiſsimus Tameſinæ ripæ locus, de quo nihil antiquiùs legi, quàm quod* Canutus Fortis *rex Angliæ hîc inter conuiuia & pocula, vt refert* Henricus Venantodunenſis, *diem obiuerit ſupremum. In confeſſo eſt, Archiepiſcopos à tempore aduentus Nortomannorũ in Angliam, hîc ſedem habuiſſe.*

Baldwynus *&* Hubertus *Archiepiſcopi, nobile fanum* Lamhythi *erexerunt, decreuerãtq́ȝ præbendarios (vt vocãt) ibidem conſtituere. Durouernẽſes monachi*

hoc ægrè ferentes, cum Romano pontifice de fano diruendo egerunt. Postremò Monachis victoribus, ruinam locus passus est, & quidem magnam. Hæc Leilandus.

Southsaxonibus finitimi sunt *Atrabates*, (quos nunc Barcshirenses vocamus) quorum vrbs primaria *Caleua* olim, hodie *Wallingforda* cognominatur. Nam de *Segentio, Pontibus, Spinis, Cunetione*, quæ nunc *Cilcestre, Reding, Newbery*, & *Malborow* dicuntur (antiquis sanè oppidulis) plura fortaßis dicerem, si non ad alia maiora festinaret oratio.

Inter hos & mare siti sunt *Simeni*, quos *Hamshirenses* hodie nũcupamus, quorũ amplißima ciuitas *Venta* est, quæ multis abhinc annis fama percelebri fuit, & à Britannis, (qui eo tẽpore regionem hanc incolebant) *Caerwynt* dicebatur: nũc autem à nostris *Wynchestre* appellatur.

Vndè nõ longè distat Portus magnus, (hodiè nomen *Portsmuth*) in cuius ostio

ciuitas erat *Caerperis* olim , iam verò *Portchestre* nuncupata. Est etiam in eadem prouincia *Trisantonis*: portus pulcherrimus atque peramplus: antiqui adhuc nominis vestigia retinens, *Southhāpton* enim hodierno die dicitur. Ex aduerso sita *Vectis* est: Insula clara, fertilis, opima, & Romanorū monumētis celebrata: de qua Leylandus sic scribit: *Vecta siue Vectis Britannicè*, Gueid *vel* Guith, *Anglicè* VVight, *insula tùm Latinis tùm Græcis scriptoribus cognita. In primis autē* Ptolomæo, Plinio, *&* Antonino. Samuel Beulani *discipulus, qui annotationes in* Nennij *Britanni historiam scripsit, hæc dum* Vectæ *interpretationem significanter excutit, refert: Quam Britones insulam* Gueid *vel* Guith *vocabāt, quod nomē Latinè diuortium dici potest. Forma insulæ ouo simillima: longa quidem est viginti passuum millia, lata verò decem. Rupes habet litus horrentes. Terra frugum fertilißima,*

ne syluæ indiga. Amniculis aliquot commodè alluitur. Neoportus *aliâs* Medena, *vnicum insulæ emporium. Villæ præterea plus minus.* 24. *in quibus vt plurimum non vicatim, sed sparsim habitatur.*

Locus hic admonet vt quod initiò facturum me receperam, id nunc demùm præstem. Etenim de Insulis Britanniam circumiacentibus dicturum me aliquid pollicebar: quod quidem libenter facerem, si aut susceptæ historiolę ordo atque natura pateretur, aut non aliò ad se inuitaret, & quasi raperet oratio. Ne tamē hanc partem intactam prorsus relinquerem, aliquid hac de re dicēdum mihi hoc tempore existimaui, hortans nihilò tamē seciùs omnes, qui talium rerum desiderio tenentur, auctores vt consulant eos, qui istęc pleniùs & vberiùs in commentariolis explicarûnt suis.

Est igitur Anglia (quemadmodum superiùs demonstratū est) multis clarissimis

mis insulis circundata, quarũ aliæ remotiores sunt, & longiùs disiunctæ, alię verò veluti paruæ filiolæ, matri magnæ circunfusæ. Harum omnium maximę sunt, *Vectis* (cuius paulò antè mentionem fecimus) *Menevia* (quam Ptolomæus *Monoada* appellat: nostri *Man*) & *Mona*, de qua deinceps dicemus. Nam de *Teneta*, *Sheppeia*, *Ely*, *Axholmia*, *Aualonia*, & cæteris, (quæ quò angustioribus definitæ terminis sunt, eò fama semper minori exstiterunt) hoc tantùm in oratione ponam mea, insulas illas fertiles esse & peramoenas, & rebus pænè omnibus ad vitã necessarijs redundantes.

Mona itaq; ea est quã *Angleseiam* hodiè nominant: cuius Cæsar commentariorũ libro quinto meminit, *Monamq;* eam appellat. Quanquam *Polidorus* ex *Mona*, *Manam* fabricare conetur, homo vtique non indoctus, sed qui vel ignoratione & inscitia, vel (quod pleriq; putant)

putant) maleuolentia, & nescio qua gloriolæ cupiditate occœcatus, densissimis identidem errorum nebulis veritatem inuoluerit. Quæ res mouit *Humfredum Lhuid* & *Johannem Leilandum* (summæ equidem in antiquitate perlustranda, industriæ viros) vt immoderatā istam *Polidori* in vrbium, locorum, ciuitatumq; nominibus deprauandis licentiam hisce verbis perstringerēt. Ac primùm *Humfredus Lhuid* eleganti quadam epistola, quam nuper cum suo totius orbis terrarū Theatro *Abrahamus Ortelius*, (præstantis & eruditionis & ingenij vir, coniunxit, sic scribit: *Restat* (inquit) *de* Monæ *insulæ nomine & situ, quæ apud antiquiores, & modernos authores obseruaui, quæque ipse exeperientia & ex linguæ Britannicæ cognitione didici, tibi cui aliquid denegare quod vires meæ præstare possint, apud me piaculi loco erit, aliquid scribam, quamuis scio me hoc factitando nomē meum*

multorum

multorum calumnijs exponere, quia errores ſemel imbibiti difficillimè euelluntur, maximè cum Polidori Virgilij *viri docti, & non vulgaris eloquentiæ authoritate confirmentur, ſed pace eorum dixerim, virum hũc annales ſuos manifeſtis erroribus & mille mendis impleuiſſe, idq́; non ſolùm ei accidiſſe ob imperitiam linguæ Britannicæ, ſine qua nec nomen ipſius inſulæ rectè intelligitur, cũ alij per* p, *alij per* b, *alij per* ph, *litteras ſcribunt: ſed etiam quòd meliores authores non legerit, vel quòd inuidia Britannici nominis tumens,* Gulielmi *cuiuſdam & re & nomine* Parui, (*ſpretis melioribus, eorumq́ue authoritates paruipendens, ſibiq́ue nimium tribuens) cœcutientis, cœcus veſtigia ſecutus ſit: Sed crepat licet Britannicæ gloriæ vellicator impudentiſsimus: dum exſtant inter Græcos* Diodorus Siculus, Dion Caſsius *bis Conſul,* Herodianus, Plutarchus, Pauſanias, Ptolomæus, & Strabo : *inter Latinos* Cæſaris commentaria, Cornelius

Eutropius, Suetonius, Oroſius, Ælius Spartianus, Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flauius Vopiſcus, Aurelius Victor, Amnianus, Marcellinus, Sextus Rufus, Panegyrica Mamertini, *& aliorũ*: Plinius, Antoninus, Mela *&* Solinus, *præter annales antiquißimos Britannicè ſcriptos*, Gildas tres, Nenium, *& clarioris eruditionis multos alios, qui res Britannicas ſcriptis ſuis illuſtrauêre*: Aſſerius, Obbernus, Felix, Monumetenſis, Huntingtonenſis, Malmesburienſis, Annouillanus, Iſcanus, Necchamius, Giraldus Pariſienſis, Triuettus, *& infiniti alij. Crepat* (inquam) *licet imperioſus* Vrbinas, *& clarißimis* Britãnorũ *rebus geſtis oblatret, dũ hi claßicũ Britannicæ gloriæ cãtẽt, nuſquã poterit mẽdaciſsimis ſuis calũnijs* Britãniæ *decus & nominis famam à tot clariß. viris decantatã, vel obſcurã reddere, vel aliqua infamia inurere. Iam ad* Monã *redeũdũ eſt, quã* Polydorus *ſatis pro imperio nomine antiquo priuauit, anonymãq́ reliquẽs,*

M

Menauiã *vtroq; decorauit: quod facilè, & ex* Romanis, Græcis, & Britãnicis *scriptoribus, & incolarũ lingua hunc in modum probatur.* Eundẽ in finem, sed mitiùs aliquantulũ *Leylandus*: Mona, *Britannicæ terræ* Mone. *Hæc ab* Anglis *vi occupata*, Anglesey *dici cœpit, id est*, Anglorũ insula. Polydorus Virgilius *cõtẽdit miris modis ex* Meuania Monam *facere: si nomen quod vel adhuc retinet, si vrbs quæ è regione sita est, vnde & nomen* Aruone, *pro* Ar-Mone *habet, si traiectus breuissimus quidẽ ille, cuius & Romani scriptores meminerũt, si* Penmona *promõtorium, quæ dictio caput* Monæ *significat. Si arborũ ingentes trunci ac radices sabulo obtectæ, quæ latè per* Monæ *litora eruũtur. Si abietes miræ lõgitudinis in vliginosis cãpis, passim sub terra inuẽtæ, nõ satis probãt eã* Monã *fuisse, quæ nũc* Anglesey *vocatur: nihil amplius in præsẽtia dicã, nisi quòd decimo quarto apud* Tacitũ *libro hæc legerim. Excisiq; luci sæuis super-*

stitionibus sacri. Ego verò (& meritò) assurgo Polidoro. *Præstitit in historia quæ potuit optima, si meliora potuisset, facilè quidem voluisset. Quo nomine & posteritas multum illi debebit. Sed vt conniueam in meridie, & indulgeam manifestis erroribus, qui frequentiusculè erudito occurrunt lectori, siue ille per ignorantiam, siue vt candidus interpretor per incuriam peccauerit, mihi nec commodum nec æquum videtur. Quando amor erga patriam meus, & veritas ne faciam, prohibent, & quidem seuerè. Mihi quidem si esset cum eo familiaritas vlla, libere eum, at opportunè, interim nec minus candidè & modestè admonerem, vt sexcẽtas eiusmodi maculas in historia quam edidit, elueret.* Hucusque *Leylandus.*

Quam eandem *Polidori* temeritatem seu mauis petulantiam reprehẽdit etiam *Priseus* scriptor politissimus: *Mona* (inquit) *insula, quam Angli nũc* Anglesey *appellant, etiam nunc antiquum nomẽ inter*

Brytan-

Britannos Cabrenses retinet, nempè Môn *dicta. Tametsi* Polidorus *ob linguæ Britã-nicæ ignorantiam, & quia alia non multùm distans Insula* (Man) *apud Anglos nunc vulgò appellatur, illam videlicet* Mônam *eandem quam* (Man) *nunc Anglicè vulgò appellant, fuisse putat, interim nescius, quod & hæc quæ* (Man) *Anglicè dicitur*, Mô-noada *olim à* Ptolomæo, *& antiquis, & nunc etiã à Britannis* (Manaw) *affini vocabulo vulgò dicitur. Vndè videre est, vtramque insulam antiquitatis expressa vestigia adhuc retinere apud Britannos.*

Quid quod *Plinius* harum quoq; trium insularũ mentionem fecerit, & duas suis nominibus appellarît, tertiam, (quanquã obscurê) aliquantulũ tamen subumbrarît: *Inter* Hyberniam & Britanniam *sitæ sunt* (inquit) Mona, Manapia, & Vectis *insulæ. Monam & Vectim* antiquis nominibus insigniuit: & eã quã nos hodie *Mân* appellamus, *Manapiam* nũcupauit.

cupauit. Prætereà *Cæsar* ſcribit eam in medio curſu eſſe inter *Angliam* & *Hyberniam*, ſuoq́ue nomine *Mônam* appellat, quo quid dici poteſt apertiùs ad reprimendam ſcriptoris inconſideratiſſimi vanitatem? Tres itaque (quod anteà dictũ eſt) propè *Britannam* inſulæ ſunt, finitimarum omnium inſularum maximæ. *Man* (veteri adhuc nomine inſignis) *Mona*, (quam *Angleſeyam* hodiè appellamus) & *Vectis*. De quibus *Henricus Huntington* ad hunc modum ſcribit: *Tres maiôres inſulæ Britanniæ ſunt* Orchades, Man, Mona, (Liſeuboniam, *vel* Euboniam, *vel* Euſoniam *vocat*) *quæ in vmbilico maris inter* Hyberniam & Britanniam *ſita eſt: Tertia* Guith *cõtra* Normannos, *de quibus dicitur in prouerbio, iudicabit* Britãniam *cum tribus inſulis*. Hæc *Henricus*. Videamus nũc quid de remotioribus inſulis veteres ſcriptores tradiderint. *Antonius* ait: *In mari Oceano, quod*

Gallias

Gallias & Britanniam *interluit, ſunt inſulæ Orchades*, Glota, Vierione, Vecta, Riduna, Sarnia, Cæſaræa, Barſa, Biſia, Andium, Sicdelis, Vixantiſma, Vindelis, Siada, Iga. *Sunt* (vt inquit *Plinius*) *qui aliâs prodant*, Scandiam, Dumnam, Bergos, *maximamq́ omnium* Nerigon, *ex qua* in Thyle *nauigetur*. Addunt etiam nonnulli numerum, inter quos eſt *M. Capella*, qui ſic ſcribit. *In vltimo eius, ſylua* Caledonia, *inſulæque quamplures, inter quas* Orchades *ſunt, quadraginta pænè iunctæ*. Et *Mela*, cuius hæc ſunt verba: *Quadraginta ſunt* Orchades, *anguſtis inter ſe diductæ ſpatijs: Inſulani ſtatura ſunt procera, ſemper ſano fermè corpore, pariter atq; mente, quo ſit vt longiſsimam vitā degant, etſi piſcibus plurimùm victitent, nam terra cōtinuò propemodùm frigore obſita, multis in locis vix frumentum fert, arborem verò pænè nullam*. Conſentit cū vtriſq; Plinius: *Quadraginta ſunt* (inquit)

Orchades

Orchades *modicis inter se discretæ spatijs.* *Solinus* item de Hebudibus hæc tradit: *Multæ sunt circa* Brytanniam *insulæ, è quibus* Thyle *vltima, in qua æstiuo solstitio, sole de Cancri sidere faciente transitum, nox pænè nulla brumali solstitio, dies adeò conductus vt ortus coniunctus sit occasui. Vltra* Thylem *accepimus pigrum esse & concretum mare. Inde à* Caledonio *promontorio* Thylem *petētibus bidui nauigatio est. Indè excipiunt* Hebudes *insulæ quinque numero, quarum incolæ nesciunt fruges, piscibus tātùm & lacte viuunt. Rex vnus est vniuersis, nam quotquot sunt, omnes angusta interluuie diuiduntur. Rex nihil suum habet, omnia vniuersorum, ac ne auaritia diuertat à vero discit paupertate iustitiam, vtpotè cui nihil sit rei familiaris, verùm alitur è publico.* Atque hæc cursim strictimq; de Insulis, nunc ad reliqua denuò reuertamur.

Simenos ordine consequuntur *Seueriani* nunc

nunc *Wylshiremen* dicti, horum nobilissima ciuitas *Caerseuerus*, alijs *Caercaradoc*, à nostratibus hodiè *Seuerisbury*, vel corruptè *Sarisbury* cognominatur. Inter hos est nobilitatus ille Britannorum heroûm clade locus, qui *Mons Ambrosij* appellatur, hodiè *Stoneheng*: vbi immensæ magnitudinis saxa conspiciuntur, modo tam incredibili constructa coagmentatáq;, vt omnes (qui vnquam conspexerunt) in admirationem tãtæ ac tam inauditæ structuræ conuerterint. De quibus *Henricus Huntington* quodam in loco sic scribit: *Quatuor autem, sunt quæ mira videntur in* Anglia, *primum quidem est, quòd ventus egreditur è cauernis terræ, in monte qui vocatur* Pec, *tanto vigore, vt vestes iniectas repellat, & in altum eleuatas procul eijciat. Secundum est apud* Chedernhole, *vbi tam magna cõcauitas est sub terra, vt eam multi sæpè ingreßi sunt, & ibi spatia magna terræ, & flumina pertransierint, nunquam ta-*

men ad finem eius venire potuerint. Tertiũ est, quod in quibusdam partibus, pluuia videtur eleuari de montibus, & sine mora per campos diffundi. Quartum est apud Stanengs, *vbi lapides miræ magnitudinis in modum portarum eleuati sunt, ita vt portæ portis superpositæ videantur, nec potest aliquis excogitare, qua arte tanti lapides adeò in altum eleuati sint, vel quare ibi constructi sint.* Hucusque *Huntingtonus.* Prætereà in *Seueria* est etiam & altera non minùs ferè nobilis vrbs, quæ *Shaftesbury* nominatur, à Britannis olim *Caerbaladin,* & *Caersepton* dicebatur. Hijs finitimi sũt *Durotriges,* Brytãnis *Durugueir,* Anglis *Dotsetshyremen* dicti: à quibus non longè absunt *Damnonij,* (*Deuonshyremen* hodiè vocantur) quorum amplissima ciuitas *Isca* est, cui olim *Augusta* nomen fuit, & *Caerwyck,* nunc à nostratibus *Excestre* cognominatur.

Proxima & vltima omniũ *Cornauia* est, inco-

incolis *Cernico*, ab Anglis *Cornwallia* dicta. Suprà *Damnonios* sita est *Murotrigũ* regio, quæ Britannis *Guladarhaf*, Anglis verò *Somersetshyre* dicitur. Huius prouinciæ vrbes primariæ sunt, *Ilcestre*, *Bristou*, & *Bath*, in qua sunt aquæ calidæ, è terræ quasi venis atq; visceribus mirabiliter ebullientes, humanisque coporibus, tabifica lue aut morbo contactis, admodùm salubres. Ab hijs non longè absunt *Dobuni*, siue *Claudiani* (*Glocestrenses* nostri nuncupant) tribus ciuitatibus, *Glocestria*, *Cicestria*, & *Malmsburia* insignes.

Regiones quæ ad australem Thamesis orã sitæ sunt indicauimus omnes, reliqua nunc eodem quo cœpimus ordine, consectabimur. Et primò contra *Cantium* ex altera parte Tamesini fluuij sunt *Trinouantes*, qui hodiè à nostratibus *Estsaxones*, & *Mediosaxones* appellantur, quorum princeps ciuitas *Londinum* est,

olim *Trenouantum* dicta, vrbs Anglicarũ omnium maxima, pulcherrimaq́;. Nam & situ est tùm egregio, tùm ex omni aditu, vel terra, vel *Tamesi*, (qui fluuius vrbem præterfluit) ad aspectum præclaro: dein templis, ædificijs, locisq; tam priuatis quàm publicis, ita ornata atque distincta, vt longè cęteris omnibus ciuitatibus, & specie & magnitudine antecellat. Nec me certè mouet, quòd *Polydorus*, (vir vt sæpè iam dixi, in rebus nostris explicandis minùs castè integreq́; versatus) aliter aut senserit, aut se sentire finxerit, præsertim cùm tot vbique præstantissimorum hominum scripta illius commentitias futilesque coniecturas, atque ineptias (plus pænè quàm aniles) detexerint. *Trinouantibus* proximi sunt *Iceni*, quorum ciuitas *Venta* est, ea, quã nostrates hodiè *Norwycum* nuncupant. Quam quoniam ornandam quoad potero, meisque scriptis celebrandam suscepi: non committam,

vt

vt quas laudes illius pulcherrimæ vrbis perpetua oratione (cùm ad id loci peruenero) persequi decreueram, eas nunc in hoc rapidissimo orationis meæ cursu, festinantiùs quàm par est, explicem atq; profundam. Quāquam mirari satis certè non possum, quid *Polidoro* in mentem venerit, regionem vt hanc *Nordouicensem*, ciuitatem verò *Nordouicum* appellandam existimaret, atque ex *Ordiuico*, peritissimus proculdubiò vrbium architectus) vnica tantùm litterula adiecta, *Nordouicum* tam subitò construeret. *Vna solummodò præter* Londinum *ciuitas* Ordouicum (inquit) *nomen vetus retinet, tametsi nos addita* N. *littera in principio*, Nordouicum *vocamus*. Hunc in modum purus ille scriptor, & rerum (quod profitetur) Anglicarum fidissimus interpres, ea quæ certis locis, temporibus, atque nominibus distincta sunt, singulari quadā temeritate atq; audacia permiscet

semper atque confundit.

Prysæus (auctor sanè grauissimus) in historia sua hac de re sic scribit: *Quale est illud quod de* Ordouicibus Polydorus *cēset, hanc videlicet ciuitatem solam, præter* Londinum, *antiquum nomen, videlicet* Ordouicū *in hæc tempora retinuisse, quod de* Norwyco *ciuitate, nunc ad orientis insulæ extremum latus posita innuit, cùm* Ptolomæus Ordouices *planè ex Diametro, videlicet ad extremum Occidentis insulæ* Britanniæ *constituit. Nec ipsa loci longitudinis aut latitudinis vllo modo ratio patiatur eos vbi* Norwycum *est, constitui: Nec dum tempore* Ptolomæi Saxones, *vndè hoc vocabulum* Norwich, *dubio procul originem traxit, in hanc insulam applicuerant, videlicet à* (North) *&* (VVich) *quod Latinè sonat,* Aquilonaris vicus, *quod* Polydorum *minimè obseruasse plurimùm admiror.* Ordouices *etiam non ciuitatis, sed gentis nomen erat.*

Nec

Nec omninò verum est, quod cætera loca omnia sua antiqua nomina penitùs amisère, vt Polydorus *in suggillationem historiæ receptæ asserit. Quippè* Londinum *quod* London, *&* Eboracum, *quod non ita pridem* Euerwyck: *Venta,* VVinchestre, Trisantonis hostia, Sowthampton: Cantium, Kent: Sabriana, Seuerne: Corinij, Cornismen: Dannonij, Deuonshyre men: Tamesis, Tames: *multiq́ue alij loci atq; vrbes palàm faciunt, non omnia vt* Polydorus *censet, huius insulæ loca sua antiqua nomina amisisse.* Hæc ille. Sed de *Polydoro* satis: Nos eò, vndè defluxit oratio reuertamur.

A Norwicensibus non longè distant *Cantebrigienses*, quorū ciuitas olim Britānis *Caergrant*, & ab antiquioribus Anglis *Grātecestre* (à flumine vrbē prę terlabēte) dicebatur, nūc verò vulgò (sed corruptè) *Cambridge* appellatur. Academia omniū celeberrima, eruditissimisq; semper hominibus

minibus atq; liberalissimis bonarum artium studijs florentissima. Cuius & vrbis & Academiæ antiquitatem, & cum antiquitate dignitatem, *Ioannes Caius* nuper eleganti volumine cōplexus est. Nec procul indè dissitæ sunt hæ gẽtes, *Catychlauni*, siue *Hertfordiẽses, Buckinghamenses, Hũtingtonẽses, Bedfordienses, Oxonienses*, & post hos, *Lincolniẽses, Leicestrẽses, Nortauondunẽses, Staffordiẽses, Waruicẽses, Wigornienses*. Hertfordiensium ciuitas fuit *Verolamium*, vrbs perantiqua, & *Saxonum* furore funditùs excisa, cuius etiam adhuc vestigia quædam manent, & mœniorum ruinæ, cis amnem non lõgè à fano diui (vt vocant) Albani. Nunc inter cæteras eius prouinciæ vrbes, *Hertfordia*, (nationis insignita nomine) principem locũ obtinet. Eodem modo *Buckinghamensium, Huntingtonensium, Bedfordiensium, Oxoniensium, Lincolniensium, Leycestrensium, Nortauondunensium, Warui-*

Waruicẽsium, Staffordiensium, Wigorniensium, primariæ vrbes omnes (*Staffordiensium* duntaxat excepta, quæ *Lychfeldia* nuncupatur, gẽtium nominibus insigniuntur, siue (nam id quoq; incertum est) gentes sibi vrbium, an vrbes gẽtium vocabula contraxerunt. Inter has maximi nominis vrbs *Oxonium* est (secũdùm *Cãtebrigiã*) nobilissima, & antiquissima totius pænè terrarum orbis Academia. Sequuntur *Salopienses*, quorum antiquissima ciuitas *Vricouium*, Saxonico perculsa bello, funditùs concidit: hodiè *Salopiam* habent vulgò dictã *Schreusbury*, vrbem non multò minùs nobilem & illustrem. Dein sunt *Deuani*, siue *Cestrenses*, & non procul ab hijs *Doruentani*, qui nunc *Derbienses* dicuntur. *Deuanorum* ciuitas maxima ea est, quam in hunc diem Britanni *Caer Lheo Ddourduw* nuncupant, veteres Latini *Deuam*, Angli *Legancestre* appellarunt, quam eandem hodiè breuius e-

quidem sed multò corruptiùs) *Chestre* cognominamus. Derbiẽsium vrbi *Dorguent* quondam nomen fuit (ab albis aquis sic dicta:) quæ vox longo tẽporis interuallo, inflexa nonnihil, atq; paululùm immutata, à *Dorguent*, ad *Derby* iam tandem deuenit. Vltimi omnium sunt *Snottingomenses*, nunc *Notyngamenses* dicti, *Eboracenses*, *Northumbrenses*, *Westmerlandenses*, *Cumberlandenses*, *Lancastrenses*. *Notingamenses* ciuitatem habent suo nomine percelebrem atq; insignem, (*Notynghamia* etenim nuncupatur) positaque est in summo colle, pellucidis vndique amnibus ac riuulis circunflua. Ea autem est vicinorum vrbi natura locorum, siue amœnitatem agrorum, siue vbertatem spectes, vt illic potissimùm constituti ciues videantur, quò omnibus tùm vitæ commodis, tùm voluptatibus circumfunderentur.

Eboracenses olim *Brygantes* dicebãtur, pugna-

pugnacissima gens, & *Romanorum, Pictorum, Scottorum, Saxonũ*, atq; *Danorum* aduersa semper, atque inimica tyrannidi, adeò vt perpetuò illorum rapinis obstiterint, neq; vnquam ne assiduis quidem fracti bellis conquieuerint. Horum ciuitates *Ptolomæus* nominat, *Eboracum, Bynionium, Calatum*, vel *Calcaria*, *Rhygodunum*, *Olicana*: quæ hodiè à nostris *Yorcke, Bynecestre, Tadcastre, Rippon*, & *Haligfex* denominantur. Harum omnium maxima, amplissima, atque augustissima ciuitas *Eboracum* est, totius prouinciæ Metropolis, atq; Archiepiscopali nobilitata sede, quæque secundùm *Londinum*, summę est & dignitatis, atq; magnitudinis: multis clara triumphis, atque nobilium regum ducumq́; illustrata victorijs. A Britãnis olim *Caerfroc*, ab Anglis verò (vt anteà dixi) *Euerwick*, & nũc (contractiùs aliquantulũ, sed corruptiùs) *Yorck* appellatur. *Northambymbrenses*,

Westmerlandenses, *Cumerlandenses*, atque *Lancastrenses*, has habent præ cæteris principes dignitate vrbes, Northumbrēses *Nouum castrū*, VVestmerlandij, *Applebeiam*, Cumerlandij *Carliolum*, (ciuitatem nobilem, antiquam, & splēdidam, (olim *Luguballia* nomen fuit) Lancastrenses *Mediolanum*, quæ *Lācastre* dicitur, & *Mancuuium*, cui nunc *Manchester* nomen est.

Neq; miretur hic quisquam, quòd vetera vrbium nomina obliuio iam pænè obruerit, præsertim cùm *Saxones*, postquàm per vniuersam pænè Angliam, lōgè lateque victorias disseminarûnt suas, cūctis locis aut noua prorsus nomina indiderint, aut antiquiora ob linguę (vt fit) inscitiam penitùs deprauauerint. Patet hoc ex ijs quæ *Henricus Huntingtonius*, (scriptor grauissimus) hac de re memorię mādauit: cuius ex verbis liquidò perspici potest, non solùm quemadmodum

Saxones antiquiſsima vrbiũ nomina immutarûnt, verumetiam vtpotè regnum vniuerſum in prouincias atque pagos diſtribuerunt. Hæc igitur ille: *Ciuitatum nomina quondã hæc erant, Britannicè* Caer Ebranc, *Eboracum*: Caer Chent, *Cantuaria*: Caerguragon, *Wigornia*: Caer Londone, *Lundonia*: Caerlyrion, *Leiceſtre*: Caercollon, *Colcheſtre*: Caer Glow, *Glouceſtre*: Caercey, *Ciceſtre*: Caeroder, *Briſtow*: Caercery, *Cireceſtria*: Caergwent, *Wynceſtria*: Caer Grant, *Granteceaſtria*, (*quæ modò dicitur* Grantebrigia:) Caerlion, *quam vocamus Carleuil*: Caerdauri, *Doroceſtria*: Caer Dorin, *Dormeceſtria, quæ ſita eſt in* Hunthedun *prouincia, ſuper flumen quod vocatur* Nen, *penitùs deſtructa eſt*: Caerlotthiot, *Lincolne*: Caermardin, *quæ nunc quoque ſic vocatur*, Caer ſegent, *Sylceſtre*. Hæc erant nomina ciuitatum tempore Romanorum & Britãnorum. *Prætereà*

Caerguercon, Caer Gucerat, Caer Gortegrin, Caer Vruac, Caer Celemiō, Caer Megniad, Caer Licilid, Caerperis, Portcheſtre, Caerlegion, *in qua fuit Archiepiſcopatus tempore* Britonum, *nunc autem vix mœnia eius comparent, vbi* Vſca *cadit in* Sabrinam. Caer Draiton, Caer Marcipit. Et alio deinceps in loco: *Britannia etiam ciuitatibus quondam nobiliſsimis viginti nouem inſignita fuit, præter caſtella innumera, quæ & ipſa muris, turribus, & portis, ac ſeris erant inſtructa firmiſsimis. Quando autem* Saxones *hanc terram ſibi ſubiugauerant, reges ſeptem ſtatuerunt, regniſq́; nomina pro libitu impoſuerunt. Primum regnum vocatum eſt* Kent, *ſecundum* Sudſeax, *in quo ſita eſt* Cyceaſtria: *tertium* Eſtanglia, *in quo ſunt prouinciæ quæ vocantur* Nordfolc, *&* Sudfolc. *Quartum eſt* VVeſtſeax, *cuius caput erat* VViltonia, (*quæ nunc data eſt ſanctimonialibus*) *in quo ſunt vrbes* VVinceaſtria, Saleſ-

Salesberia, *& plures aliæ. Quintũ* Nordhumbriæ, *in quo est* Eboracum. *Sextum regnum est* Eastsex, *quod non durauit diu, sed certis regnis subiugatum est. Septimum* Merçe, *in quo est* Lincolnia, Leicestria, *& aliæ complures. Postquam autem reges* VVestseax *cæteris præualuerunt, & monarchiam obtinuerunt, terras per viginti quinque prouincias sibi diuiserunt, quarum situs & nomina scribere nõ piguit, quamuis habitatoribus notissima sint. Deueniet enim forsitan, vt quemadmodum nomina ciuitatũ prædicta, quæ olim grata & excelsa erant, modò in barbariem & risum vertuntur, ita etiam decursu temporum, quæ modò notissima sunt, incognita & incredibilia fiant: vndè patet quàm miserè & frustrà nominis nostri famam incolæ prouinciarum appetamus, cùm nec ipsarum vrbium, vel prouinciarum durare possunt.* Atq; hæc de septem regnis & ciuitatibus, videamus vicissim quid de prouincijs tradiderit.

Prima

Prima prouincia (inquit) Kent, *in qua Archiepiscopatus est* Cantuariæ, *&* *episcopatus* Roueceastriæ. *Secunda est* Sudseax, *in qua est episcopatus* Ciceastriæ: *Tertia* Sudrie: *quarta* Hantshyre, *in qua est episcopatus* VVintceastriæ: *quinta est* Bercshire: *sexta* VViltshire, *in qua est episcopatus* Salesbyriç: *septima est* Dorset, *octaua* Somerset, *in qua est episcopatus* Badhç: *nona* Dauenshyre, *in qua est Episcopatus* Exceastriæ: *decima est* Cornualliæ: *vndecima est* Essex: *duodecima*, Middelsex, *in qua est episcopatus* Lundoniæ: *Tertia decima*, Sudfolc: *quartadecima*, Nordfolc, *in qua est episcopatus* Norwici: *quinta decima* Cantebrigeshyre, *in qua episcopatus* Ely: *sextadecima* Lincoleshyre, *cuius caput est* Lincolnia, *cui subiacẽt sex aliæ prouinciæ*, *scilicet*, *prouincia* Leicestriæ, *&* Hantoniæ, *&* Huntyndoniæ, *&* Hertford, *&* Bedford, *&* Buckyngham, *&* Oxenford, *extenditur enim Episcopatus* Lincol-

Lincolniæ *à magno flumine* Humbri, *vsque ad flumen* Tameſis. *Viceſima quarta eſt* Glouceſtreſyre, *viceſima quinta* VVyreceaſtreſyre, *in qua eſt epiſcopatus* VVigorniæ: *viceſima ſexta* Herefordſyre, *in qua eſt epiſcopatus* Herefordiæ: *viceſima ſeptima*, Salopſyre: *viceſima octaua* Ceaſtreſyre, *in qua eſt epiſcopatus* Ceſtriæ: *viceſima nona*, VVarwic: *triceſima* Stafford. *Poſt trigeſimam prima eſt* Derby, *ſecunda* Notingham, *tertia eſt* Euerwyckſyre, *in qua eſt epiſcopatus* Eboraci: *quarta eſt* Nordumberland, *cui præeſt Epiſcopus* Dunelmiæ: *quinta illa regio, in qua eſt nouus epiſcopatus* Carluil. Sira *verò Anglicè, Latinè prouincia dicitur, igitur decem & ſeptem epiſcopatibus inſignita noſtro tempore floreſcit* Anglia. *Vrbes verò multò plures ſunt quàm epiſcopatus, vt* Glouceſtria, Leiceſtria, Oxenfordia, *& aliæ plures Epiſcopis carentes.* Quamuis nunc vtraque ciuitas & *Glou-*

cestria, & *Oxenfordia* suos habēt Episcopos. Ex hijs omnibus liquet, quantum post deuictos *Britannos*, in rebus suis cōstituendis *Saxones* elaborarînt: quam curam in propagandis imperij sui finibus adhibuerint: vtpotè nominibus nouis, vrbibus, atq; prouincijs impositis, vetustiora deleuerint: denique quemadmodū regionatim, vicatimq́ue gentem omnem dispertiuerint. Quid quod non minori etiam cura publicæ vtilitati prospectum est, cùm vijs quatuor, latis atq; perpetuis, itinera trans *Angliam* pænè omnia distinguerent, eiusq; facinoris perpetuitatem atque memoriam solennibus edictis decretisq́ue deuincirent. Qua de re ad hunc modū libro primo *Henricus Huntington* scribit: *Tantæ autem gratiæ inhabitantibus fuit* Britannia, *quòd quatuor in ea calles, à fine in finem construerent, regia sublimatos autoritate, ne aliquis in eis inimicum suum inuadere auderet. Primus est*

ab

ab Oriente in Occidentem, *&* *vocatur* Ichenild. *Secundus est ab Austro in Aquilonem, & vocatur* Ermingestrate. *Tertius est ex transuerso à* Dorobernia *in* Cestriam, *scilicet, ab* Euroaustro *in* Zephyrum *Septentrionalem*, *&* *vocatur* VVatlingstrete. *Quartus maior cæteris*, *incipit in* Catnes, *&* *desinit in* Totness, *scilicet à principio* Cornwalliæ, *in finem* Scotiæ, *& hic callis vadit ex transuerso*, *à Zephyro Australi, in Eurum septentrionalem, & vocatur* Fossa, *tenditq́ per* Lincolniam. *Hij sunt quattuor principales calles* Angliæ, *multũ quidẽ spatiosi, sed nec minus speciosi, sanciti edictis Regũ, scriptisq́ verendis legũ.* Hæc ille. Vndè facilè quis animaduerterît, quibus (veluti) ex fontibus ad laudem atq; ęternã nominis gloriã, antiqui Reges profluxerunt. Etenim si perenni fama digni sunt ij qui res in bello maximas, admirabili cum virtute atque audacia designauerûnt: (sunt autem dubio procul

dignissimi) quantis honoribus eos cumulabimus, qui, quæ alij cruento marte pepererunt, dulci pace, atque diuini cuiusdam consilij grauitate, cõseruauerint, auxerint, defenderint. Veruntamen hijs de rebus non est hic dicendi locus, & certè si esset, subtiliùs ista persequi superuacaneum foret, præsertim cùm *Gulielmus Lamberdus* (is cuius paulò antè mentionem feci) multorum nuper antiquorum regum priscas leges, è vetustatis tenebris in lucem veritatis vindicauerit. Ad alia nos maiora rapimur, & sępenumerò ante oculos *Norwici* imago obuersatur nostros, quæ nos ad se identidem reuocans, promissi laboris fidem atque constãtiam efflagitat. Etenim cùm illius causa suscepta institutáque sunt hæc omnia, iamq́; tanquam è scrupulosis cotibus emerserit atque enauigarit oratio, cumq́; vniuersam ferè *Britanniam*, (eam præsertim quã hodiè *Angliam* nũcupamus) breuiter

breuiter enucleateq́; deſcripſerim, eiuſq́; nominis rationem, ſitum, ſpeciem, magnitudinem, fertilitatem, rerum geſtarũ famam, finitimas inſulas, mira, prouincias, vrbes primarias, vias denique (pingui quamuis vt aiunt Minerua) dilucidè tamen ſatis, (vt mea fert opinio) aperteq́; depinxerim, cũctaq́; (quoad potui) grauiſsimorum, atque antiquiſsimorum authorum teſtimonijs cũfirmauerim: quid reſtat, niſi vt quibus aſtrictus teneor, ijs me continuò vinculis exſoluã? Quocirca quandoquidem hunc in modum celeriter per omnem pænè *Britanniam* cucurrimus, mariaq́; immenſa oratione peragrauimus, iamq́; propè, atq; in ipſo planè cõſpectu noſtra *Norwycus* eſt, cuius dũtaxat cauſa tam latè euagati ſumus, paſsis eô velis curſum confeſtim dirigamus.

1. Tres igitur partes erunt huius hiſtoriolæ: primo loco Vrbis vt nunc eſt, formam, deſcriptionemq́ue inſtituemus,

quibusque initijs creuerit, donec ad hanc tantam peruenit (quâ hodiè visitur) amplitudinem, ostendemus. 2. Tum consequētur Pontifices, qui sacris ac religioni præfuerunt: 3. ac post hos Prætores. Semper autem vt quid memoria dignū inciderit, id ordine, & (vt poterimus) aptè, in illorum vitas ac tempora includemus.

NORWICVS ciuitas *Angliæ*, vna inter multas celeberrima, ad oriētis insulæ latus extremum, propter *Baradenum* fluuiū sita est: qui à mari *Hyermuthico* (in quod profluit) sexaginta millia passuum abest. De nominis ratione, atq; origine, variæ sunt & multiplices diuersorū hominum opiniones. Siquidem qui ea de re scripserunt, (scripserunt autē permulti) in dubias & ancipites sentētias distrahuntur. Quidam enim à regulo quodam seu duce *Noro*, (nam id imprimis traditur) nomen ciuitati impositum putant.

Nonnulli à *Norico* (antiqui sanè nominis fluuio) cæterùm & fluuius, & fluuij nomen (perindè vt mortalia quæq;) vetustate iam penitùs exaruit. Alij de piscinis quibusdam nescio quid nõ minùs fabulosè, quàm ridiculè & perinsulsè comminiscuntur. Sunt qui ex hijs duobus *Saxonicis* vocabulis (*North* & *Wich*) simul iunctis, ac si dicas *Aquilonarem vicum*, (talis enim Latino si exprimantur sermone, istorum verborum vis est,) (*Norwicum*) nuncupatam, autument. Hos vt sequar potissimùm (quandoquidem de fluuio nihil constat) inclinat animus.

Hęc in leui collis deiectu posita, & magnitudine, & situs opportunitate, cæteris omnibus Angliæ ciuitatibus (paucis dũtaxat exceptis) lõgè antecellit. Latè patet ab ortu in occasum, hoc est, à mõtis radice, quam flumẽ alluit ad summũ verticẽ passus ferè mille: vndè sensim crescẽdo, in

maxi-

maximam amplitudinem diffunditur: in longitudinem verò à meridie in Septẽtrionem mille quingenta passuũ & paulò amplius protenditur.

Forma eâdem quæ arcui vehementiùs intento, cùm sagittarius pleno nisu incũbit, iam iam sagittam emissurus, cuiusmodi apud Astronomos signi cœlestis, (cui nomẽ fecêre *Sagittarij*) arcus est: nisi quòd hic figurã habet Scythici, ille Britannici: hoc est, non incuruantis mediũ, nec extrema tenosue flectentis in auersum. Ad hanc formam ab angulo incipit, & se paulatim hinc ædificiorum latè efferentium tractu, inde murorum arcuato flexu extendit, dilatatque, ad maximam ipsius amplitudinem. Tum sensim se cogit arctatque, ac tandem lateribus ex diuerso propè côeuntibus, alium facit angulum, sed priori ampliorem. Hanc in formam cùm fluminis naturâ, tùm manus artificum vrbem cogebant.

Fluui-

Fluuius etenim ab occaſu ex duorũ fontium, quaſi ad *Wymondhamiam* confluxu profluens, (quorum alter ſuprà *Derhamiam*, alter ſuprà *Attilburgum* æquali ferè ſemper ſpatio decurrit,) mediam vrbem partim interluit, partim prӕterfluit, itaque è ciuitate deuolutus, latus vrbis quod ad ſolem exorientem ſpectat lambens, præcingit & alluit. Naturam iuuit ars, & ciuiũ ſollers induſtria, qui firmiſſimo muro vrbem circumcinxêre, cuius ea ratio eſt, vt nec ad eius defenſionem quicquam munitius, nec ad ſpeciem ornatius cogitari potuerit. Nam & lapide quadrato, ſiliceq́ue elaborato conſtruxerunt, itaq; crebris pinnarum interuallis, fornicibus, ſpeculis, frequentiq́; turri diſtinxerunt, vt & defenſionis opportunitati, & intuentium voluptati cùmprimis proſpexiſſe videātur. Et certè ſi non ad vſum ciuium, & peregrè aduentantium commoditatem, plurima porta interrũ-

retur, nuſquam non perpetuus foret. Nā quà vrbem deſerit flumini coniungitur, & paulatim aſſurgendo per vniuerſum montis cacumen porrigitur, indeq; ſenſim denuò deuexus, amni (qua ex ciuitate ad ſeptentrionem emergit) committitur. Vndè fit, vt quod fluuius propter loci celſitudinem naturali munimento defendere nequierit, id murus artificum ingenio tutiſsimum reddiderit. Occidentalem enim & præruptiſsimā vrbis partem murus, murum foſſa præalta, foſſam agger ambit. Latus Orientē verſus murū habet nullū, ſed profluentem tantùm qui cum muro ſibi (vt anteà dixi) qua ex ciuitate effluit, commiſſo, ac in ſeptentrionem ad portas vſq; *Magdalineas* proiecto ita ſe habet ad reliquam vrbis arcuatę formam, vt neruus adductus ad arcum. Ergo quia id latus nullū habet artis beficium, ſed naturæ tantùm (habet enim propter ſe amnem, propter amnem pratulum,

tulum, pro anni tempestate viride semper satis & amœnum: nonnunquã tamẽ fluidum & vndosum: quem mons alius asper, & densissima vestitus sylua, indè se attollens, atque ex aduerso vrbem respectans, suo sinu excipit receptatque,) quà ergo (vt dixi) nullum habet artis præsidium, duo prostant propugnacula, duarum turrium instar erecta, quæ plena foraminibus ad tormenta exercenda affabrè excauatis, & ferreis machinis ad bombardas sustinendas instructa, & vrbi decus, & hosti terrorem inferunt. Horum alterum trans amnem ad vrbis angulum, solido ex lapide in ripa positum: commune & aquæ & terræ patentium, nec debile munimentum est. Et ex hoc transmissas fuisse antiquitùs, in citeriorem ripam (vt nunc in statione publica fit) cathenas, & in opposita muri arce receptas, indicio sunt cathenarum reliquiæ, &

turrium tùm recipientium, tùm emittentium ruinæ. Periculíne ad prohibendum cymbarum aditum: an portorij causa (vt nunc fieri cõsueuit) incertũ. Alterum ex aduerso vrbis vmbilico, quà amnis è ciuitate præcipitat, cis fluuiũ ex cocto latere cõstructũ: ea vrbis loca defendit, quę munimentorum (præterquàm amnis ea ex parte vadosi, & pręcipitiorum impeditissimorum) expertia, eorum exposita sunt iniurijs, qui ex Oriente vrbi periculum inferre possent.

Ad hunc modum partim natura loci asperi, montosi, iniqui, & syluestris, partim artis & ingenij machinationibus sollerter ad defensionem excitatis, vrbs est vndequàq; munitissima, adeò, vt hostiũ quamlibet numerosam multitudinẽ (si opus fuerit) facilè ac nullo negotio disiecerit.

Atq; quemadmodum situs, lociq; natura multúm adfert vrbi roboris ac firmamenti,

mamenti, ita ingenium, ars, virtus, & industria ciuium plurimùm addidêre & opportunitatis ad vtilitatem, & ad delectationem dignitatis & ornamenti. Etenim quamuis nunc ampla ſit, nobilis, florens, celebris, & ciuitatum omnium, ſecundùm *Londinum* (vniuerſi regni emporium) multò maxima auguſtiſsimaq́;, tamē initia habuit (quemadmodùm omnia) vt non vſque quaq́; illuſtria, ita humiliora fortaſsis, quàm pleriq́; homines arbitrantur: omninò tamen obſcura nō auſim appellare. Nō enim Romā florētē (vt vulgò loquuntur) vidit vna dies: nihilq́; ſimul inuentum idem, & perfectū: & abundè clara ſunt initia quæ commēdarûnt fœlicia incrementa: iſque ſemper dicendus eſt benè cœpiſſe, qui in inſtituta ratione rectè proceſſerit. Quò magis laudi dabitur ijs, qui ex initijs humilioribus clariora, ex paruis maxima, ex illuſtribus illuſtriſsima fecêre. Nam cùm

insigni semper apud omnes gloria floruerunt ij, qui quæ à maioribus tradita sunt conseruantes, ampliora eadem & ornatiora quàm acceperunt ad posteros trãsmiserint: quos & quantos honores tribuemus ijs, qui magnorum operum veluti fundamenta ponentes, quæ prudenter inchoarunt, prudentiùs multò perfectiusque absoluerint. Hæc enim sua sunt: cætera quæ non fecimus ipsi, *vix ea nostra voco*, vt verissimè cecinit *Ouidius*: nec merentur laudem: cùm talium virorum industria sempiterna seculorum omnium memoria vigebit. Etenim vt pleræq; ciuitates (quarum prima fundamẽta posita sunt illustria) socordia, inertia, luxu, & ignominia defluxêre, nec virtute aut relligione (firmissimis ad æternitatem præsidijs) circunseptæ sese extulerunt, sed fœdos & perditos exitus habẽtes, ęterna se sceleris labe & ignominia commacularunt: sic quæ (minimis primùm

mùm ac languentibus viribus) ciuium industria tamen, virtute, cōtinentia, modestia, ac frugalitate paulatim auctæ, ad maximas tandem opes, & summum fœlicitatis gradū peruenêre, omnium vocibus & sermone celebrātur. Hinc veteres illi Heroës, *Moses*, *Cecrops*, *Cadmus*, *Romulus*, innumerabilesq; alij (magnarum autores rerū) tantam nominis sui amplitudinem, ad perennem ipsius memoriam, posteritati propagarûnt. Contrà verò *Rehoboam*, *Sardanapalus*, *Creon*, *Sylla*, *Cinna*, *Nero*, *Heliogabalus*, omnesq; qui vel morum immanitate, & importuna tyrannide, vel noxijs & impuris libidinibus patriæ vastitatem & exitium intulerunt suæ, æternam sibijpsis, & nullo interituram æuo turpitudinem inflixerunt. Nec iniuria. Illi namque clades & interitus rerum publicarum fuere, hij authores: illi longis duratura seculis, exiguo temporis momento pessum

dedêre,

dedêre, hij breui ſpatio virtute ſua multa, ad innumerabilia ſecula permanſura peperêre. Reſpublica ab hijs incœpit, at in illis deſijt. Siquidē amplitudini quaſi vitã dediſſe, multò magnificentiùs eſt, & ad nominis perpetuitatem glorioſius, quàm acceptam iugulaſſe. Itaq; ſi auium in nidis conſtruendis prouidam induſtriam, ſi araneolorum in telis texēdis ſubtilem ſollertiã, ſi formicarũ perpetuos in victu parãdo labores, ſi apũ admirabilē in Republica ſuà adminiſtranda diligentiam, (multaq; prætereà, quæ parens natura paruis animalculis inſeuit) tantopere admiramur & ſuſpicimus: quid hîc fieri conuenit? vbi non malleolis aut ſarmentis nidi, ſed ciuitates: non leuiter ſuſpenſa ad muſcarum interitum & inſidias retia, ſed leges ad concordiã fiunt: vbi non naturæ imperio omnia, ſed virtutis arbitrio geruntur: vbi denique non de fauis, aut aluearijs, ſed de recta ciuium inſtitutione,

tione, rerum ſuarum conſeruatione, vita beata diſceptatur, & communi omnium ſalutę. Quo quid humano generi vtilius excogitari poteſt? Itaque quemadmodũ familiam qui benè inſtituit, qui inſtrumento domeſtico, qui ſupellectile largè copioſéque inſtruit, qui omnia in ordinem cogit digeritque, qui rem deniq; familiarem pertenuem, & anguſtam, amplam facit & magnificam, ſummo eſt apud omnes in honoré, prudenſq; paterfamilias & οἰκονομικός perhibetur: ſic qui reſpublicas ad eum modũ moderantur atq; gubernant, hij non viui ſolùm inter ſapientiſsimos numerabũtur, ſed poſt mortem etiã admirabili ſemper laude ac gloria circumfluent. Ergo ne longum faciam, rem paulò altiùs repetam. *Norwici* primordia hæc erant.

Æneas Anchiſæ Veneriſq; filius, Troianorũ qui capta *Troia* profugerunt dux nobiliſsimus, cùm per *Macedoniam* atq;

Siciliam ſedis quærendæ cauſa deuectus, *Laurentem* agrum (qui locus eſt *Italiæ*, qua parte olim *Latium*, hodiè *Campania* eſt) anno ante Chriſti aduentum milleſimo centeſimo primo occupaſſet : ex *Lauinia Latini* regis filia, (quam vxorem duxerat) *Aſcanium* filium ſuſcepit. Is dein *Syluium*, *Syluius Brutum* procreauit. *Brutus* autem vt in inſulam *Albiona* delatus eſt, (eius ab originibus fuſis, ſe primùm regem inſulæ conſtituit, anno ante *Chriſtum* natum milleſimo centeſimo triceſimo tertio, eamq́; ex ſuo nomine *Britanniam* (*Albion* vt dixi prius nomen erat) appellauit : ac *Nouam Troiam* (hodiè *Londinum*) ad *Thameſim* fluuium anno ante *Chriſtum* milleſimo centeſimo condidit. Quid multis? Res *Brytannorum* iam inde paulatim propagari cœperunt, cùm tamen neque *Norwici*, neque caſtelli quod in eo viſitur, vllum adhuc nomen (ante

Gurgunti

Gurgunti Bellini filij tempora (qui à *Bruto Britanniam* vigesimus quartus rexit) exstitisset. Is etenim postquam tributum quod *Bellino* patri, vectigales *Dani* pendere consueuerant, occiso *GutLaco Danorum* rege, anno regni sui sexto, illato genti fœdifragæ bello recuperasset, rediensque per *Orchades*, *Hyberniam* prius incultam atque inhabitatam, *Parthalao*, *Cantabroque Hispanorum* ducibus, subditorum astrictam iure, stipendio insuper imposito, hospitij incolendique causa concessisset: in ea *Brytanniæ* parte quæ ortum solis spectat, (quam orientalem vocabant incolæ) loci naturam arci condendæ satis idoneam conspicatus, castelli cuiusdam fundamenta posuit. Quod forma iam quadrata inchoatum, & ex albo lapide in collis excelsi vertice fundatum, (ad flumen olim *Sydumanum*, nunc *Hierum*

nuncupatum) Rex sui vt videtur nominis rationem secutus, *Kaier Guntũ* (quod Latinè *Gunti castellum* rectè dixeris) appellauit. Sed in rebus humanis vt nihil est perpetuum, ita opere imperfecto auctor fatis concessit.

Veruntamen *Guthelinus* (qui proximus à *Gurguntio* numeratur) rex Græcæ & Latinæ linguæ peritissimus, opus inchoatum perfecit, idq́ue muro, vallo, fossaq́ue duplici circummuniuit. Quarum alteram monti ad eius radices vndique circundedit, alteram ante portam pontemq́ue ita perduxit, vt in semicirculi figuram recuruata, atque ad interioris fossæ diametri ferè fines reducta, vtroq; suo cornu cum ea tantùm non coîret. Nisi iam vrbis purgamentis (vt aliquot nunc ab annis fieri cœptum est) & sordibus quæ ex ædibus indies exportantur, ciues eam compleuissent. Præterea ad castellũ testudines quasdam subterraneas, longo fornice

fornice, cœcoq; itinere duxit. Dein mutato cum suo *Gurgunti* nomine, *Kaier Guthelin* (quasi *Guthelini* castellum) Britannica voce loco nomen fecit.

Atq; ita re nomineq; integra ad multos annos arx permansit, nulla memoria digna (quæ scriptorum monumentis cõprehensa est) accessione facta, nisi quòd *Julius Cæsar* omnium ferè gentiũ victor, quadraginta (vt fama est) ante *Christum* natum annos, multa circà castellum ædificia exstruxerit.

Veruntamen posteà res Norwicenses crescere indies, atq; illustriores fieri cœperũt. Annus is fuit à partu virginis quadringentesimus, quadragesimus nonus, cùm *Vortigerus* Gerseorum rex, Brytanniæ quoq; regnum per vim ac nefas occupauisset. Is etenim vt quod immani nequitia, adeptus esset imperium firmiori tueretur præsidio, gentem Saxonum sceleris sibi sociam asciuit, quæ ducibus

Hengisto atq; *Horso* maximis copijs sese in *Brytanniam* infudit. Tenuêre tum ad orientem maximam insulæ partem *Picti Scotiq́,* (gens aspera & multū in sanguine & cæde versata) post hos *Anglosaxones*, dein *Dani*:tum *Normanni*:vltimò *Belgæ*: sed *Pictis* atq; *Danis* prorsus deletis, ad nostra vsq; tempora habitatum est in *Albania* à *Scotis*, in *Cābria* à *Brytannis*, in *Saxonia* Orientali, Occidentali, Meridionali, & inter vtrāq; media, à *Saxonibus*, à *Belgis* verò per vniuersam insulam cū *Normānis* mistìm, tū pręcipuè in *Wallia* occidentali. Inito igitur cū *Scotis*, *Pictisq́*, contrà *Britannos* fœdere, *Horsoq́* in bello quod cōtra *Aureliū Ambrosiū* gessit, interemto, superstes fratri *Hengistus*, homo feritate incredibili præditus, & bonitatis cœli soliq; nō ignarus, regionisque occupādę percupidus, quò faciliùs omnē *Britanniā* domesticis perculsā dissidijs inuaderet, *Ibittos* (*Iutas* nōnulli : alij *Vitas* appellāt)

pellāt) gētē eius partis *Germaniæ* quę hodiè *Alemania* dicitur, *Anglosq;* qui *Angliæ* regionem inter *Saxones* & *Ibittos* positā incolebāt, huius fecit sui consilij crudelissimi participes. Quæ barbara lues breui temporis interuallo, ita se per omnes regni partes diffudit, vt cūctis rebus immani rabie deuastatis, *Britannorumq;* viribus post longa bellorum incommoda fractis atq; contusis, vniuersa pænè regio in eorum ditionem concesserit.

Ibitti etenim *Cantium* occuparunt: *Saxones* prouincias quas nunc nostri *Westsexiam*, *Estsexiam*, *Sudsexiam*, & *Middlesexiam* nuncupant: *Anglosaxones* autem *Brytanniam* Orientalem, eam quæ hodiè *Northfolciæ*, *Suthfolciæ*, & *Cantebrigiæ* comitatus continet.

Nec dum nouem expletis annis *Ibitti*, anno Domini. 457. suo *Cantio* regē præfecerunt, & post hos (annis videlicet viginti quatuor ab illo tēpore elapsis, *Angli* quoque

quoque, suæ *Britanniæ* orientali suum.

Exin nouus rex *Guthelini* castellum sedem regiæ capit, Angli'que circum arcem ædificare, ibi'que deindè habitare, & piscibus capiendis operam nauare cœperunt. Tum ex insigniore duce *Noro*, (cuius auspicijs in *Britanniam* venerãt) natùra'que loci piscatorij qui eorum lingua *Wices* dicebatur) *Norwici* loco nomen dedêre, falsa quidem inueterata tamen opinio) castrum'que *Burchestrum* nuncupauêre.

Ex hijs principijs tanta *Norwicus* deindè incrementa cœpit, atque eô magnitudinis longo tandem interuallo deuenit, vt totius *Britanniæ* orientalis vrbs pulcherrima, florentissima, potentissima'que facilè exsisteret. Etenim imbecilla primùm, & quasi in cunis vagiens, reges habuit illustrissimos, & insigni præditos prudentia pontifices: infantiæ (vt ita dicam) alumnos suæ, quorum admirabili

bonitate

bonitate alta indies, & educata fuit, donec postmodùm corroborata iam ætate, ciuium industria exculta, & ornata, eam adepta est (qua nunc quoq; fruitur) plenam opulẽtæ dignitatis senectutem. Tales namque habet magistratus annuos, quales hodiè Londinenses habẽt, & numero, & dignitate pænè pares, eosdem ritus, eundem in muneribus delegandis ordinem, eandem Prætorij iuris descriptionem, ac viuendi disciplinam. Quamobrem vrbs est tum natura, situ, & ædificiorum pulchritudine apprimè nobilis, tum rebus ijs omnibus, quibus abundare solent benè moratæ ac constitutæ ciuitates, instructissima.

Atque vt opibus creuit, ita relligione claruit, iam indè à *Sigeberto* Orientalis *Britanniæ* Rege, sub quo Christi fidem suscepit. Is enim intereà dum in *Gallia* exulabat, (inita cum *Fœlice* quodã *Burgundo* amicitia) mortuo iam *Corpuwallo* in

Angliam reuersus, *Angliæ* orientalis (ibi enim habitabat) regno est potitus, *Fœlicemque* principatus sui præsulem constituit. Qui dein suos ad *Christi* fidem conuertit, ac *Donuoky*, *Donwycum* nonnulli appellant, (ciuitas propter mare in orientali *Southfolciæ* parte posita, hodie *Fylchestown* dicitur) sedem habuit. Sunt tamen qui putant antè *Fœlicem* *Angliæ* orie̅talis episcopos fuisse, qui *Sohāmi* iuxta stagnum Eliensis oppidi co̅sederint. Vtcunq; fuit (quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?) constat certè hunc *Fœlicem* postquam prouinciæ Noruice̅si & Southfolcensi, annos decem & septem præfuisset, extremum obijsse diem, atque *Donwyci* sepultum. A cuius morte in episcopatum surrogati sunt *Thomas* quidam *Fœlicis* Diaconus, ex *Giruiorum* prouincia oriundus qui quinque annos Ecclesiam rexit: & post hunc *Bonifacius*, qui totidem annos, quot *Fœlix* vtriusque

usque Ecclesiæ gubernacula tenuit. Post *Bonifacium* autem *Bysus*: sed *Byso* mortuo, duo eidē prouinciȩ prȩsules præficiebantur. Quorum alteri *Donwocy*, alteri *Elmhamiæ* sedes erat. Horum omnium nomina prout quisque munus pontificium obierat, ordine subsequuntur.

Elmhamenses Episcopi.	*Domwycenses.*
Beadwynus primus.	*Acceius primus.*
Northbertus.2.	*Astwolfus*.2.
Headeulacus.3.	*Aerdredus*.3.
Neathilferethus.4.	*Cuthwynus*.4.
Eanferethus.5.	*Aldberthus*.5.
Athelwolfus.6.	*Eglasus*.6.
Alcharus.7.	*Heardredus*.7.
Sybba.8.	*Aelphunus*.8.
Humferthus.9.	*Tydferthus*.9.
Humbyrctus.10.	*Weremundus*.10.
Weremundus.11.	*Wylredus*.11.
Wylredus.12.	

Totidem erant â *Biso* vtriusque sedis Episcopi, quorum res gestę vetustate obliteratæ iam penitùs euanuerunt. Nec mutata multùm harum rerum conditio fuit, donec ad tempora *Humberti Elmhamensis*, & *Wylredi Donwycensis* episcopi peruentum est. Horum enim ætas incidit in perturbationem ecclesiasticæ disciplinę, regnantibus *Ludicano*, & *Egberto Merciorum*, & *Westsaxonum* regibus. Ab *Ludicano* enim afflicta Ecclesia, rebusque pontificijs vehementer perculsis, ad vnum denuò pręsulem episcopalis dignitas deuoluta est. Quàm primùm *Athulfus* suscepit, ac sub *Edwyno* rege *Elhami* consedit. Huic suffecti sunt hi quorum nomina consequuutur.

Alfridus.2.	*Algarus*.6.
Theodredus.3.	*Alwynus*.7.
Theodredus.4.	*Alfricus*.8.
Athelstanus.5.	*Alyfreicus*.9.

Cui defuncto, *Stigādus* succesſit, aſcitus

in Pontificatum, & statim eiectus. Consimili clade de sede pōtifica decidit *Grinchefalus*, honore ac fortunis exclusus amplissimis. Hunc etenim postquàm compertum esset aditū sibi ad eum quem adeptus est honorem mercede ac pretio patefecisse, denuò deturbarûnt, & *Stigandū* rursus in episcopali cathedra locarûnt. *Stigando Ægelmarus* eiusdem *Stigandi* frater successit: atque hij omnes ad *Gulielmi Normanni* tempora *Elmhamy* consedêrunt. Huius tempore anno Domini millesimo tertio, ciuitas *Norwicensis* subitis ignibus deflagrauit: qui casuné vrbem inuaserint, an eos nefarij ciues clādestino scelere tectis intulerint, incertū. *Ægelmaro* episcopo *Gulielmus* rex sacellanum suum *Arfastum* substituit: qui ex cōsilij sententia sedem episcopalem *Elmhamo Thetfordiam* transtulit. Vbi is solus, ac qui illi surrogatur, *Gulielmus Galfagus* consedêre.

Proximus ab hijs *Gulielmus Herbertus*, pontificiæ dignitatis gradus conscendit, vir sanè illustris, ac (vt illa ferebant tempora) insigni eruditione præditus.

Veruntamen priusquam vlterius progredior, hoc in loco, tacitis quorundam hominum reprehensionibus occurrendum mihi existimaui. Neq; enim defuturos quosdam suspicor, qui cùm ea quæ à me optimum in finem describuntur, (vt est talium virorum captus) inuidiosissimè detorserint, iniquum meis scriptis vel inscitiæ, vel superstitionis crimen imponent.

Quid tu mihi (inquiet aliquis) hos *Beadwynos*, *Northbertos*, *Accios*, *Tydferthos*, *Astwolfos*, *Weremundos*, & id genus alios, quisquilias veriùs quàm pontifices commemoras? quos aut nunquã natos sanè oportebat, aut sempiterna obliuione sepultos? Enimuerò horum hominum proteruam insolentiam satis

demirari nequeo, qui ardentibus inanis gloriæ flammis perusti, vsque adeò semetipsos diligunt, ac magnificè circumspiciunt, vt ea solùm scribi debere arbitrentur, quæ illorum aures nescio qua inani ac futili delectatione permulceant. Nolumus (inquiunt) talia literarum monumentis prodi: Nolumus *Romanos* sacerdotes, templa, sacra, cæremonias audire: Nolumus denique abolitam illam iam pænè papisticæ tyrannidis memoriam cuiusquā scriptis redintegrari. Cur quæso? Nimirùm quia tempora illa impietatis, errorum, & ignorantiæ plenissima, immani vndique superstitione redundarûnt. Quasi verò nos istuc aut ignoremus, aut occultemus, aut quouis modo oratione nostra illorum impuritati suffragemur. At fuerunt plærique omnes illius ætatis pontifices impij, crudeles, auari, indocti, & (quod caput est) papistę: Esto, fuerint:

(quamuis

(quamuis hoc quoq; infitiari certê licebit) ſed fuerint tamen improbi, fuerint ſacrilegi, fuerint ſpurciſsimis ſuperſtitionibus polluti, fuerint deniq; flagitiorum omnium vitiorumq́ue antiſtites. Quid tum? Nónne ideò illorum exemplis alij à conſimili ſcelere & nequitia deterrebũtur? Quid? hac duntaxat vna ſuperſtitionis lue, & ſuperioris ſeculi labe excepta, an non multi exſtiterunt præſulés eruditionis laude alioquin inſignes, virtute præſtantes, vitæ diſciplina admirabiles, tamen & horum ſilebitur?

Iam verò illud cuius eſt, nõ dicam ſtultitiæ ſed amẽtiæ? arrogantiæ, importunitatiq́; tuæ, neſcio quod cõſcientię vulnus, ac ſuperſtitionis peſtem prætexêre, perinde ac ſi mẽtis caſtimoniam talium voluminum lectione coinquines. Itané verò? *Herodotum, Thucididem, Cæſarem, Titum Liuium*, cùm legimus, & veterũ ſeu Romanorum, ſeu Græcorum res geſtas

remi-

reminiſcimur, quos ad virtutem ſtimulo ſentimus? quo inflammamur ardore quanta denique ſuauitate perfundimur & adeò ingrati erimus, noſtros vt infra Ethnicos amandandos putemus? Quid Sacra *Veneris*, Orgia *Bacchi*, Solēnia matris *Berecynthyæ*, *Iunonis*, *Dictinnæ*, Floralia, Eleuſina, Saturnalia, cùm audimus quotidiè, legimus, manibus ferè atque oculis vſurpamus, nonnè ſingulari odio & deteſtatione ſceleris tam horrendi inardeſcimus? & noſtrorum hominum vetuſta volumina, ritus, mores, cęremonias perſcrutantes, periculum erit, ne conſcientiæ noſtræ illarum ſordium cōtagione reſperſæ violentur? Quid? Poetæ? nonnè in iſtarum rerum deſcriptionibus crebri ſunt ac frequentes? quis tamen vnquam illorū carminibus relligionem ſuam labefactari ſenſit, aut mentem perfidię maculis contaminari? Tres illi *Marci Tullij Ciceronis* de naturâ Deorū libri, omnibus

verborum ac ſententiarum floribus conſperſi? ecquos recordari poſſumus, quorũ ex animis aureum illud orationis flumen diuini numinis cognitionem eluerit? *Augustinus* ipſe, qui horum omnium ſacrilegiorum portenta vno volumine complexus eſt, ecquem illius oratio, gentium ſpurciſsimis ritibus implicuit? Veteres illi Chriſtianæ Eccleſiæ anteſignani, ac martyres glorioſiſsimi, *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Cyrillus*, *Arnobius*, *Lactantius*, innumerabileſque alij, quanta eloquentia, arte, ingenio, copia, horum cultus, ſacra, cæremonias, mores, inuenta, inſtitutáque perſecuti ſunt, cùm tamen in omni pænè ſeculorum memoria ne vnus quidem vnquam inuentus fuerit, cuius animum illorum ſcripta deprauauerint? Pleni ſunt omnium philoſophorum libri, talibus ineptijs, annales vetuſti, & antiquorum ſcriptorum monumenta huiuſcemodi fabulis

ac monſtris referti, qui tamen vbique abſque periculo, incredibili certè cum legentium voluptate, teruntur, leguntur, ediſcuntur. Nec tamen adhuc quiſquam exſtitit adeò ſceleratus & excors, qui ex horum voluminibus virus aliquod ſuperſtitionis exſuxerit, aut tam impuræ relligionis guttulam aliquam in animum ſuum illabi ſiuerit, ſed eò magis ab illorum diris ſacris, ac nefandis myſteriorum deliramentis abhorruerit. Ergo in horum libris euoluendis caſtiùs verſabimur quàm in noſtris: & ab illis nihil damni metuentes, perniciem, ab his & conſcientiæ peſtem perhorreſcimus: Equidem ea ſemper mente fui, vt iſtius ſententiæ homines, aut bonorũ ſtudijs apertè inimicos & infenſos exiſtimarem, aut papiſtarũ ſceleribus occultè & inſidioſè præuaricari. Nam qui iſta ferre nequeunt, neſcio ob quam putidã & delicatam curioſæ mentis puritatem, quam

stultitiæ suæ prætendunt, superbas me-
dius Fidius aures habent, & morbo quo-
dam mentis ac iudicij quo laborant, po-
pularium scripta fastidientes, ingenij sui
vanitatem, & cordis virulentiam depro-
munt. Qui autem omninò tanquam in
obscuritatis cœno, iacere veterum mo-
numenta volunt, neque ex occultis ea te-
nebris in lucem vindicari, non tam relli-
gionis amore id exoptãt quidem, (quàm
fortassis funditùs deletam & exstinctam
cupiunt) quam impuritatum conscien-
tia, quas sempiternis silentij latebris atq;
integumentis inuoluere conãtur. Vterq;
sanè & cœlo solem, & nocti diem inui-
dent: & manifesta mentis deprauatæ in-
dicia dantes, insignem sibi vel perfidiæ,
vel inuidiæ notam inurunt, dũ ea obrue-
re & opprimere nituntur, quæ cognita
cunctis summam importabunt salutem,
Sathanæque atq; Antechristi insidijs atq;
sceleribus detectis, gloriam Dei optimi
maximi

maximi mirificè illustrabunt.

Quapropter hoc maneat semper, ac fixum sit: harum rerũ lectionem, vt multis iucundam, ita nemini inutilem futuram: solosq; eos pollui ac commaculari, qui picem impietatis tetigerint, id est qui vel praua voluntatis consensione papisticis fecibus sese fœdarînt, vel maleuolentia & inuidia cæcati, mentis oculos, & ingenij lumen amiserint.

Neq; verò velim quisquã me arbitretur hoc in loco, vel hominibus, vel illorũ tẽporum relligioni, seu potiùs superstitiosissimis sacris quicquam honoris impertiri. Nõ me latet quàm cœca & horribilis nox, illa ætate orbem terrarum oppri-meret, quamq́ue crassis obducta & circunfusa tenebris, ipsa veritas, ac relligio Christiana iaceret. Verùm si in tanta ac tam illustri Euangelij luce qua hodie Dei benignitate circũfundimur, horum hominũ sanctimoniam, vel si mauis super-

ſtitionem intuentes, illorum exemplo ad virtutem inflammemur, ecquis iure reprehenderit?

Sint igitur iſta nobis ſemper ad imitãdum propoſita, eoque ſimus animo, vt ſi quæ temporum illorum antiſtites pietatis monumenta ad poſteros tranſmiſerint, ea nos non hominum voluntate, ſed naturæ regula, & rei ipſius magnitudine metiamur. Parum etenim iam noſtrâ intereſt, quo conſilia ſua direxerint, quemq́ue ſibi benè aut ſecùs agendi finem propoſuerint, dummodò illorum pro ſua conſcelerata relligione ſuſcepti labores, mentes noſtras ad virtutem & ſanctitatem exacuant. Nihil enim nobis oberit, clarorum hominum exemplis, ad pietatis officia incitari, ſi in virtutis ſtudio defixi, actiones noſtras omnes ſenſuſq́ue, ad fratrum vtilitatem, & Chriſti gloriam conferamus. Proin ſcelus omne, impietatemq́;

ac superstitionem ex animo execremur, talium verò factorum memoriam, summa semper beneuolentia prosequamur. Verùm vt eò vnde egressa est, denuò se referat oratio.

Fuit igitur *Herebertus* iste (de quo anteà diximus) *Oxonij* natus, & *Roberti* cuiusdam de *Losinga*, VVintoniensis Abbatis filius, quem *Fiscani* tum *Normanniæ* Monasterio præpositum (Priorem vulgò nuncupant) *Gulielmus Rufus* in *Angliam* acciuit. Cui cùm in aula versaretur assiduus, omnibus in rebus ita se probauit, vt & illum Rex non solùm magnoperè diligeret, sed & præmijs etiam cumularet amplissimis. Vnde factum est, vt infrà triennium tantos nummorum aceruos construxerit, vt & sibi pontificatum (dicitur enim sedem suam à *Gulielmo Rufo* 1900. libris obtinuisse) & patri cœnobium turpissimo mercatu coëmerit.

Cuius

Cuius exsecrandæ Symoniæ labem ac maculas multi scriptis suis ambitiosissimo præsuli sempiternas asperserunt, & eius delicti causa, eam quam mox dicam templorum exstruendorum necessitatem ad tanti facinoris pœnam à Papa *Paschali* inflictam, monumentis perscriptum veteribus reliquerunt.

Illud certè cõstat, fuisse eum cæteroqui virum (vt temporibus illis) pereruditũ, & haud vulgari doctrina excultũ. Quò magis miror, quęnam ratio ipsum ad hãc tantam turpitudinem impulerit, vt cùm artibus se instruxisset optimis, quæ semper hominibus ad decus & dignitatem præsidio esse cõsueuerũt, nihilominùs tamen aditũ sibi ad eam quã animo cõplexus est amplitudinẽ, tam immani flagitio munierit. Enimuerò illius inexplebilẽ vt ita dicã pecunię sitim, ac insaturabilẽ ambitionis ingluuiẽ *Gulielmus Malmsberius* huiuscemodi verbis perstrinxit.

Tres

Tres sunt in Anglia *Episcopatus, qui ex antiquis sedibus in alias transierunt.* VVellensis, *per* Iohannem *in* Bathoniam, Cestrensis *per* Robertum *in* Couentreiam, Thetfordensis *per* Herbertum *in* Norwicum. *Omnes nummorum maleficio, omnes venalitatis ambitu, ac sacrilegio. Deniq; vt primùm de postremo dicam,* Herebertus *cognomento* Losinga, *quod ei ars adulationis impegerat, ex Abbate* Ramsey *emit Episcopatum* Thetfordẽsem, *patre suo* Roberto *eiusdem cognominis in Abbathiam* VVintoniæ *intruso. Fuit ergo vir ille magnus symoniæ fomes in* Anglia, *Abbathiam Episcopatumq; nummis aucupatus, pecunia scilicet regiam sollicitudinem inuiscans, & principum fauori promißiones nõ leues aßibilans.* Vnde quidem egregiè tunc temporis versificans, sic ait:

Surgit in Ecclesia monstrũ, genitore Losinga,
(Symonidûm secta Canonũ virtute resecta)
Petre nimis tardas, nã Symon ad ardua tẽtat.

Si præsens esses non Symon ad alta volaret.
(Proh dolor) ecclesiæ nūmis vendūtur & ære:
Filius est præsul: pater abbas: Symon vterq;.
Quid non speremus si nummos possideamus?
Omnia nūmus habet: quod vult facit: addit, & aufert.
Res nimis iniusta nummis fit præsul & Abba.

En qualis in iuuentute exstiterit, videamus nunc vicissim quemadmodū seni hę tam immensæ gloriæ atq; pecuniæ cupiditates deferuerint, atq; idipsum quoque eiusdē *Gulielmi* testimonio comprobemus. Eodem igitur in loco institutā narrationem hunc in modum persequitur.

Veruntamen erroneum impetum iuuentutis aboleuit pœnitentia, Romam *profectus senioribus annis, vbi loci dalmaticam, & baculum & annulum deponens, indulgētiā clementissimæ sedis iterum recipere meruit. Quod* Romani *sanctius & ordinatius obseruāt, vt Ecclesiarum omnium sumptus suis potius marsupijs inseruiant, quàm quorumlibet*

bet regũ vsibus militẽt. Itaq; Herbertus domũ reuersus, sedẽ episcopalẽ quæ quõdã fuit in Helmhã, & tũc erat apud Thetford ad insignem mercimonijs & populorũ frequẽtia vicum transtulit nomine Norwycum. Ibi monachorũ congregationem numero, & relligione percelebrẽ instituit, omnia eis necessaria ex nũmis mercatus domesticis. Prouidens suorũ successorũ querelæ nullos de episcopatu terras monachis largitus est, ne illi Domini famulos fraudarent victualibus, si quid donatũ offendissent, quod suis cõpeteret rebus. Prætereà apud Thetford monachos Cluniacenses instituit, quòd sint illius cœnobij professores vbiq; penè gẽtium dispersi, locupletes in seculo, & splẽdidissimæ relligionis in Deo. Ingẽti ergo & numerosa virtutũ gratia præteritarũ offensarũ molẽ obumbrauit, disertudinis et litterarũ copia, nec minus secularũ rerũ peritia ratione quoq; celsitudinis suspiciendus. Fuitq; Herbertus mutatus vt Lucanus de Curione dixit momẽtũ &

mutatio rerum sicut tempore istius regis symoniæ causidicus, ita posteriùs propulsator inuictus, nec ab alijs fieri voluit, quod à se præsumptum iuuenili feruore indoluit, præ se semper (vt aiunt) ferens Hieronimi *dictum, Errauimus iuuenes, emendemus senes. Postremò, quis in illius facti laudem dignè pergat, quod tam nobile monasterium Episcopus multum pecuniosus fecit, in quo nihil frustrà, deside, vel in ædificiorũ sublimium specie, vel in ornamentorũ pulchritudine, vel in Monachorũ relligione, & sedula ad omnes caritate. Hunc & viuũ spe fœlici palpabant, & defunctũ (si non vana fides pœnitentiæ) super æthera tulerunt.* Hæc ille.

Sedenim ô verè miseram illorum temporũ conditionem, cùm diuini numinis ignoratio cuncta densissimis erroribus obsepsisset, cùm homines non vitæ integritas, sed turpitudo summa & indignita: non pietatis ardor, sed ambitionis flãmæ: nõ sacrarum rerum scientia, sed scelestissimæ

lestisſimæ libidines, ad ecclesiasticas dignitates eueherent. Quantò nos fœliciori fortuna nati ſumus, qui Dei benignitate ex hoc ſuperſtitionis veluti orco, ad cœlum & vitam æternam emerſimus. Alia ſiquidem iam noſtræ Eccleſiæ ſpecies & dignitas, alia Romanæ, alia Chriſtianorū ratio alia Papiſtarum, non idem relligionis ſplendor, impietatiſque tenebræ: lux denique longè alia eſt Euangelij, & lychnorum, quibus illorum tenebricoſiſsima templa collucent. Iam verò illud cuius tādem ſtupiditatis ac dementię fuit, quòd cùm iuuenis tam diris ſe flagitijs dedecoraſſet, decurſa iam propè ætate, non ad Chriſtum (vnicum æternæ ſalutis fontem) ſed *Romam*, ad lutulentas impuri pontificis lacunas cōfugeret. Qua profectione tātum abeſt vt illius facinoris dedecus deleuerit, vt ad ſymoniæ potiùs infamiam (meo iudicio) perfidiæ quoque ſcelus adiunxerit.

Vtcunq; se res habet domum reuersus, extremis pænè ætatis temporibus ita vixisse dicitur, vt tum Regi charus, tum iucũdus omnibus esset. Etenim posteà episcopatus sui munere magna cum laude perfunctus, & sibimetipsi perennem gloriam conflauit, & posteros consimili virtutis ardore flagrantes, exemplo suo non mediocriter ad studia pietatis incendit. Nam cùm *Romæ* (vti suprà memoraui) beneficio Papæ, eam esset, quam opinionis errore sibi cõfinxerat peccatorum impunitatem consecutus, omnesque symoniæ sordes, in cœnosissimis Romanæ curiæ puteis abluisset, nihil post reditum in *Angliam* priùs, neque antiquiùs habuit, quàm vt eam pecuniam quam iuuenis rapinis coaceruauerat, senex, in sacris ædibus construendis collocaret. Ac primùm non ferens vagæ pro hominum arbitrio sedis molestiam, certum aliquem locum, ac

veluti

veluti domicilium episcopali dignitati cōstituere decreuit. Et quoniam eo tempore *Norwycus* ciuitas esset Orientalium omnium, & ad aspectum pulcherrima, & ad vitæ necessitatē instructissima, idcircò vrbs ea maximè præ cæteris opportuna visa est, quæ & pontificij splendoris amplitudinem, & tantę sedis dignitatem sustineret. Quod cùm ciues omnes libentissimis excepissent animis, Regesq; *Gulielmus*, & *Henricus* primus, Papaq; *Paschalis* (vti temporibus illis fieri consueuit) diplomatibus suis confirmassent: omni cogitatione in curam ecclesiastici muneris incumbendū sibi existimauit. Itaq; primùm ædē Cathedralem suis impensis exstruendam locauit, areamq; pulchrā coëmit (locū quem veteres *Cowholme* appellarūt) inibiq; tēplū augustissimū, & monachorū domus exędificauit. Cuius fūdamēti lapidē primū ipse suis iecisse manibus dicitur, paucisq; maiusculis

litteris

litteris lapide incisis, eius rei memoriam posteris sempiternam tradidisse. Eæ autẽ erant huiusmodi. *HVNC PRIMVM HVIVS TEMPLI LAPIDEM DOMINVS HERBERTVS POSVIT: IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI. Amen.* Dein templum Sanctæ Trinitati dedicauit, locupletissimisq; prędijs donauit, adeò vt agrorũ fructus quos quotannis perciperent, sexaginta monachis, atque amplius alendis sufficerent. Tum libris, omniq; sacra supellectile instruxit, breuique effecit, vt nihil nec ad Monachorum vsum, nec ad tanti templi spendorem maiestatemq; deesset.

Hanc tantam publicæ vtilitatis curam, excepit haud minor domesticę dignitatis cogitatio. Itaq; ex Aquilonari parte Ecclesiæ palatium ipse sibi construxit: quod prudens à monachorum cellulis secre-

uisse dicitur, ne crebrò hominum huc & illuc discurrentium tumultu, illorum solitariæ mentes à cœlestibus rebus cõtemplandis abstraherentur.

Quinque insuper fana exstruxit, quorum vnum sancto *Leonardo* consecrauit, idq́ue in summo colle cathedrali ecclesię aduersum, (interiecto flumine) constituit. Alterum *Norwyci*, *Elmhami* tertium, quartum *Lhynni*, quintum ad ostium *Gerni* fluminis. Ea fana perpetuò Monachorum potestati subiecit, quosdamq́ue ex eo cœtu ac numero semper esse voluit, qui votis concipiendis alternatim vacantes, Romanos ritus cęremoniasque indies obirent.

Fertur etiam *Thetfordiæ* Monachos Cluniacenses instituisse, multaq; alia designasse, quibus plebis imperitę animi (vt illa fuerunt secula) rudes, superstitionũ laqueis implicarentur.

HÆC à me eò referuntur, non quòd

illa probem: (Quis enim tantã impietatem nõ aſpernetur & oderit?) Sed vt noſtri homines horum in Romanis ſacris ac ritibus aſciſcendis ſollicitam induſtriam contemplantes, illorumq́; exemplis excitati, ad Dei optimi maximi amorem, & veræ pietatis cultũ flagrãtiùs exardeſcãt. Etenim cùm homines anili ſuperſtitione, & inexpiabili fraude cõſtrictos, eo diuini numinis metus impulerit, vt maximas facultates in res peruerſas ac impias profundere non dubitarînt: quo nos tãdem animo eſſe debemus, qui diſpulſa erroris nube, cœleſti diſciplinæ ſolẽ diſpicimus? Quapropter quemadmodum hij in templis conſtruendis, & ſacrificulorum cœtibus conflandis, nullo neq; labori, neque ſumtui pepercerint: ſic nos viciſsim miſerorũ hominum inopiam egeſtatemq́; ſubleuemus: & nuda Chriſti membra mœrore ac luctu perculſa, mãſuetudine ac miſericordia (vt par eſt) cõplectamur.

Huius

Huius pontificis tempore (anno Domini millesimo centesimo duodecimo) pestis magna omnium ferè ciuiũ domus peruagata, multos mortales absumsit.

Obijt.a.d.XI.Kal.August.1113.regnãte *Henrico* primo, atq; *Norwici* in ecclesia cathedrali ad altare summũ sepultus est.

Defuncto *Hereberto*, successit *Euorardus* Archidiaconus *Sarisbyriæ*, qui cõsecratus fuit à *Rodolpho* Archiepiscopo Cantuariensi, anno Domini millesimo, centesimo, vicesimo primo. Sed iniuria temporis factum est, vt huius pontificis memoria, abolita pænè vetustate, perierit. Nam cùm annos viginti nouem Episcopatui pręfuisset, perfecit eadem quæ omnia delet vetustas, vt nulla eius ingenij monumenta mandata litteris, nullũ opus otij, nullum dignitatis munus ad pietatis gloriam exsistat.

Hoc tantum in pontificijs cõmentariolis perscriptũ reperitur, quod cùm totidẽ

quot anteà diximus annos orientalem rexiſſet eccleſiam, regnante *Stephano*, idibus Octobris vitam cum morte commutauerit.

Hunc conſecutus eſt *Gulielmus* cognomento *Turbus*, genere *Normannus*, & ineunte ætate Noruicenſis Monachus, poſt Prior, demùm à conuentu (ſic enim religioſorum cœtū & frequentiam nuncupant) electus Epiſcopus, atque à *Theobaldo* Archiepiſcopo Cantuarienſi conſecratus. Huius tempore combuſta fuit eccleſia Norwicenſis. Obijt, anno pontificatus ſui viceſimo quinto, & a.d. XVI. Calend. Feb.

Huic ſucceſsit *Iohannes* primus (dictus *Oxonienſis*) anno Domini milleſimo, cētesimo ſeptuageſimo. Hic incœptā priùs, & inchoatam ab *Hereberto* Eccleſiam perpoliuit, & infirmorum hoſpitia exædificauit. Templum prætereà Trinitatis *Gipwyci* exſtruxit, & ædes quamplurimas

mas incendio consumtas, restaurauit. Mortuus est anno pontificatus sui vicesimo sexto, quarto nonas Iunij, & sepultus est ante altare summũ cum *Hereberto* & *Gulielmo*, anno Domini millesimo, ducentesimo: & regis *Iohannis* secundo. Huius tempore (anno ab humano genere redemto suprà millesimum, centesimũ, septuagesimo primo) *Norwici* templum sanctæ Trinitatis igne fortuito incensum, denuò deflagrauit.

Huic suffectus est *Iohannes* de *Grey*, vir illustris & eximius, Reipublicæ administrandæ, ac Iuri interpretando) Iusticiarius vulgô nuncupatur) à rege prefectus. Hic in omni vita eam adhibuit, sanctitatem, relligionem, prudentiam, & in legibus æquitate explicandis integritatem, ac fidem, vt illum Rex ad Archiepiscopatũ Cantuariensem (tanquam ad summum honoris culmẽ) euehere decreuerit. Sed immatura mors desponsam iam, & de-

ſtinatam præſuli ampliſsimo dignitatem præripuit. Aulam & omnem illam (quæ hodiè *Gaywodiæ* viſitur) molē exſtruxit. Obijt anno pontificatus decimo quarto, & a.d. Kal. Nouemb. ſepultus *Norwici*. Poſt hunc autem ab Epiſcopo per ſeptēnium vacua fuit pontificia ſedes.

Quo temporis ſpatio decurſo, *Radulphus* (quem alij quoque *Pandulphum* appellant) epiſcopi Romani legatus, *Norwicenſis* Præſul factus eſt. Hic à conuentu electus: *Romæ* ab *Honorio* inſignia pontificia ſuſcepit: anno Domini milleſimo, ducenteſimo, viceſimo ſecundo: & Regis *Henrici* tertij, ſexto.

Multa monachis dediſſe fertur, ac inſigni ſemper ſapientiæ laude floruiſſe. Verùm nomen eius, nec præſtās naturæ bonitas, nec tanta ingenij magnitudo, ab interitu vindicare potuerunt. Namq́ue factorū famam vetuſtas ita afflixit, vt funditus illorum omnium memoriam peruerte-

uerterit. Obijt anno Episcopatus sui quinto.a.d.XVI.Kal.Septemb. A cuius morte Pontificia sedes, annos tres absque Episcopo permansit.

In qua tandem (vt nonnulli volũt: quidam enim huius nullam omninò mentionem faciunt) *Thomas* de *Blondeuilla* à *Stephano* Archiepiscopo Cãtuariensi cõstitutus est: qui quoque cùm per decennium eo munere perfunctus esset, ex vita migrasse dicitur, anno Domini millesimo, ducentesimo, tricesimo sexto.

Triennio exacto (totidem enim annos prouincia sine Episcopo fuisse perhibetur) *Gulielmus* de *Raghle* ecclesię gubernacula suscepit: anno Domini. 1239. In qua cùm Regi specimen pietatis ac prudentiæ suæ dedisset, tertio pontificatus anno Rex eum *Wintoniensi* ornauit Episcopatu.

Vnde factũ est, vt *Gualtherus* de *Suthfield* illi (haud dum defũcto) succederet:

vir totius diuini ac humani iuris peritissimus. Hic Hospitale (vt appellant) *Ægidij Norwici* construxit, & possessionibus ditauit amplissimis. Insuper sacellum Beatæ virginis in Ecclesia Cathedrali ædificauit: vbi posteà sepultus fuit, anno pontificatus sui decimo tertio: a.d. XV. Kalend. Iunij, & anno regis *Henrici* tertij quadragesimo primo.

Nec ita multò post *Symon* de *Wanton* Regis *Henrici* sacellanus, & iudiciorum ac iuris publici interpres summus (vulgò Iusticiarium appellant) episcopalem dignitatem consecutus est. Sed vt omnia humana fatali quodam temporis impulsu, ruunt & concidunt: sic huius res gestas, ætas labefactauit omnes atque peruertit. Igitur cùm annos octo Ecclesiæ præsedisset, ex hac misera & caduca vita migrauit, corpusque *Norwici* in eodem sacello (quod paulò antè *Gualtherus* cōstruxerat) compositum est.

Huic

Huic ſucceſsit *Rogerus* de *Skerwyng*, anno Domini milleſimo, ducẽteſimo, ſexageſimo quinto, & *Henrici* tertij quadrageſimo nono. Huius Pontificis nomen ad ſempiternã memoriam temporis calamitas propagauit. Etenim illo Eccleſię præſidente, grauis ac funeſta clades vrbẽ *Norwicẽſem* afflixit: quæ leuiſsimis profecta initijs, exitus habuit lugubres & perhorrendos.

Et quoniam aliorũ caſus ac ruinas contemplantes, ſępenumerò cohorreſcimus, & ſceleris odio ac deteſtatione perfundimur: iccircò viſum eſt rem paulò altiùs repetere, operæ pretium me facturũ ſperans, ſi ſaltem aliquos, mente & animo minùs benè conſtitutos, harum calamitatum intuitu, ad pacis ſtudiũ & amorem inſtigem.

Euenit igitur vt cùm quodam fortè diė nundinę (pro porta Prioratus) *Norwici* celebrarentur, ac multi illuc iuuenes ex

circũuicinis oppidulis villulisq; conflue-
rẽt,lis acerrima inter ciues, & religiosorũ
famulos exoriretur. Quo in certamine
vtrinq; ita animis exarserant, vt à verbis
ad vim versi,totis inter se viribus tumul-
tuosissimè cõfligerẽt. Ibi in turba (vt fit)
multi ciues grauissimis affecti vulneri-
bus,cõplures verò crudelissimè peremti.
Cumq; arbitri,qui quęstioni de nece per
vim, aut casum cuipiã illata præesse con-
sueuerunt (coronatores vulgò appellan-
tur) pronuntiassent ciues illos à religio-
sorum famulis nefariè per vim ac scelus
trucidatos videri, vicorum submagistris,
ac lictoribus negotium datũ est, vti son-
tes (si fortè in vrbem venirent) primo
quoque tempore comprehenderentur.
Eius rei veluti indignitate permoti Mo-
nachi, ira vehementer accensi, inuidia &
odio in ciues immani flagrare cœperunt.
Et primùm diris execrationum fulmini-
bus in eos tonantes, miseram plebeculam
per-

perterrefaciunt. Dein verò vt conceptus animo furor acriùs efferbuerat, scelere & nequitia deflagrantes, vrbi pestem & exitium machinantur. Itaque cùm se gladijs, fustibus, scutis, ac omni ferè telorum genere instruxissent: clausis cœnobij valuis, transeuntes crebris balistarum ictibus conuulnerare cœperunt. Die vero Dominica ante festum Diui *Laurentij*, effusi omnes è portis infestis clamoribus, vrbem ingenti terrore perculerunt. Etenim noctem illam totam (quæ insecuta est) circa vrbem armati debacchantes, nihil prætermiserunt nefandi sceleris, & nequitiæ quod non conceperint. Nam & mercatores quosdam miserè diuexatos, & bonis exutos omnibus, crudelissimè interemerunt, & ciuium domus perscrutantes, ac quicquid vspiam nancisci potuerunt diripientes, tantum pauoris cunctis incusserant, vt (tanquam in capta vrbe) ciues

hostilia omnia metuentes, lamentabili clamore cuncta replerent. Tantáque nefarios homines & humani iuris, & diuini (quo se deuinxerant) cœpit obliuio, vt cùm onusti præda, & pænè humano respersi sanguine, è ciuiũ tectis recessissent, omnem vndique vrbem (quacunq; incedebant) impio latrocinio exsultantes, importunis vlulatibus ac insanis permiscerent. Demùm à scelere ad scelus dilapsi, in tabernam cuiusdam *Hugonis* de *Bramholm* irrumpentes nihil illic vini reliquerunt, quod non aut turpiter exhauserint, aut dolijs cõfractis & pertusis sceleratiùs effuderint. Hanc tantã ac tam inauditam in omni genere crudelitatis libidinem exosi ciues, cùm illos immani rabie præcipites ad vim ac cædem ferri cõspicarentur, cõmuni consilio illorum pestiferis conatibus obsistere decreuerunt. Itaque missis celeriter nuntijs, qui maiestatem regiam de hoc tã nefario tumultu certio-

certiorem facerent, quique de religioso-
rum iniurijs grauissimis verbis conque-
rerentur: ipsi conuocatis vndique auxi-
lijs, se ad vrbis defensionem accinxêre.
Sed vt sunt hominũ plerunq; mentes ac
naturæ, in inimicitijs persequendis effræ-
natæ nimiũ ac præcipites: sic isti iracun-
dia & vlciscendi desiderio intemperan-
tiùs (quàm par fuit) elati, consimili se sce-
leris atrocitate constrinxerunt. Etenim
cùm vndique omnibus ex locis hominũ
concursus fierent, vrbisque præfecti pa-
làm edixissent, vti cuncti in foro ad horã
decimam conuenirent, tanta multitudo
armatorũ ciuium confluxit, vt pænè iu-
sti exercitus speciem præberent. Qui ira
& odio ardẽtes, tam violento & horribi-
li impetu de foro ad Prioratũ cõuolaue-
runt, vt vno eodemq; momento diuersis
locis ignem iniecerint. Vnde factum est,
vt campanile, portæ, Monachorũ cellu-
læ, stabulum Prioris, pistrinum, hospitia

 paupe-

pauperum, denique templum ipsum, & propinqua templo loca cuncta, acerbissimo incendio deflagrarînt. Vt verò exustis valuis aditum ipsi sibi in cœnobium patefecissent: magna religiosorum strages facta est, multique mortales ferro vtrînque absumti. Quo in certamine superiores ciues, à cædibus ad prædam dilapsi, memores crudelitatis & iniuriarum quibus eos pridiè Monachi affecerant, nihil intactum relinquere decreuerunt, adeò vt libris, vasculis argenteis, sacræ supellectili, cunctisq; religiosorum thesauris sacrilegas manus admouerent. Tantusque stupor seu potiùs furor omnium animos tenuit, vt cũ mutuis cædibus vrbem hij, Prioratum illi afflixissent: neque hij tãtarum calamitatum sensu ac recordatione, neque illi (in grauissimis malis) diuini numinis metu ac reuerentia, à tãti sceleris diritate reuocarẽtur. Quinetiam tantum abfuit monachorũ vt anmios aut

tædium

tædium malorũ, aut vrbis, templiue deflagrantis commiseratio subiret, vt Prior ipse (sic religiosorũ antistitem appellant) ex *Geremutha* armatorũ subsidia accersierit. Qui infesto agmine vrbẽ intrantes, cũ omnia tubarũ sono, & hostili clamore cõplessent, cũcta ferro ac flãmis miscẽtes, vt religiosorum animos nõnihil ad spem salutis erexerant, ita ciuium mẽtes incredibili luctu perculerũt. Nec defuere sanè horrẽda prodigia, præsagaq; iræ cœlestis indicia, quæ fatalem illã vrbi cladem denuntiauerunt. Etenim eodem anno, immò eodem pænè mense, quo hæc patrata sunt, cùm Monachi (vt fieri consueuit) de re dubia deliberabundi, frequentes conuenissent, tantæ subitò ortæ tempestates sunt, cum magno fragore tonitribusq;, vt turrim excelsã & duas colũnas lapideas deturbarẽt. Quo repentino casu cùm ingens cunctis esset terror iniectus, monachi de templo vniuersi diffugerũt,

(tribus

(tribus duntaxat exceptis) qui præ metu exanimes conciderunt.

Pręter eà formidabilis & inaudita aquarũ vis regiones vicinas inundauerat, tantumq́; vastitatis & agris & vrbibus inuexit, vt domus, & obuia quæq́ue lamentabili ruina peruerterit. Multaq́ue alia euenerunt, quæ maximarum semper solent esse calamitatum prænuntiæ.

Veruntamen diuina non solùm monita ingruente fato spreta sunt, sed humana insuper consilia neglecta. Nam priusquã cædibus, rapinis, ferro, flamma, & mutua internecione ipsi alternatim se funestassent, re adhuc integra multi sancti ac prudentes viri, tam perniciosorum consiliorum exitus, longè antè animis prospiciẽtes, ab vtrisq́; vehementer contenderũt, vt sese ad aliquam otij & tranquillitatis conditionem traduci sinerent. Excepta res primùm est omnium consensu, arbitriq́ue ex vtraq́ue parte delecti, quibus permis-

permissum vti de re tota statuerent atque deliberarent. Verùm enimuerò cùm horum hominū mentes erectæ in spem pacis, nihil aliud percuperent, votisq; omnibus exoptarent, nisi vti res primo quoquo tempore transigeretur, cumq́ue iam veluti fœderis leges, quibus vtriq; parti caueretur, descriptæ forent, eæq; tabulis comprehensæ palàm recitarentur: tātum afuit vt ad pacem & concordiam mutuis sensibus conspirarûnt, vt ipse Prior (quod anteà se facturum spoponderat) pacificationem illam sigillo suo confirmare recusaret, vnde omnes illi fluctus posteà in rempublicam redundarûnt. Et certè nisi rex ipse *Henricus* (eius tum nominis tertius) profligatorum hominum consilia aduentu suo dissipauisset, fieri nō potuit quin vrbs vna, (omnium pænè pulcherrima) tāto labefactata motu funditùs cō-cidisset. Veruntamen is celeriter nefariorum pestiferos cœtus profligauit, &

ruenti ciuitati subuenit, eamque ferè è flammis eripuit: demùm solutos nimium & fluentes ciuium mores iudicij seueritate constrinxit. Etenim postquàm ad illius aures istius tanti tumultus fama peruenit, statuit ipse *Norwicum* proficisci, atque in sceleribus vindicandis boni Regis munere atq; officio defungi. Quo cùm omnium opinione celeriùs venisset, illicque miserabilem vrbis ac templi deflagrationem conspexisset, cædem, vastitatem, rapinas, & quicquid prætereà mali vel prædæ cupiditas, vel odij acerbitas ciuitati inflixisset, tam incredibilis erat is, quem & oculis vsurpauerat, & hauserat animo dolor, vt vix sibi Rex optimus temperasse dicitur, quin eum lachrimis exprimeret. Itaque confestim *Nicolaum Triuetum*, litium ac iudiciorum moderatorem summum, ad causam adhibuit, illique inquirendi munus coràm delegauit, iussitq; vti pœnam vnicuique

pro

pro criminis atrocitate infligeret. Intereà Rex ipse ciuitatem omni iure ac libertatē priuauit, veteres immunitates abrogauit, leges dissoluit, magistratus, senatum, publicū ex vrbe consilium sustulit, imaginem nullam Reipublicæ reliquit. Nimirùm hoc voluit sapientissimus princeps, vt quæ ciuitas illustrissimorum Regum benignitate ad vim & scelus abusa foret, ea careret ijs rebus omnibus quibus cæteræ florentes ad maximam amplitudinem conscenderunt. Dein Episcopus *Roffensis* (fortè enim hic quoque aderat) omnes qui hanc perniciosorū flagitiorū societatē coissent, diris ominibus, & exsecrationibus publicis deuinxit.

Attamen Monachi è iudiciorū laqueis elapsi, rem integram *Romam* reijciunt. Ea etenim illius temporis calamitas, & Regum miseranda conditio fuit, vt ne Principi quidem ipsi ius suos in ciues foret, nisi accessisset nefanda impu-

rissimi sacerdotis auctoritas. Vnde factũ est, vt sæpenumerò perditi homines, ijs soluti legum vinculis, quibus alij astricti tenerentur, (velut feræ è custodia emissæ) omni se nequitia ac fœditate commacularẽt. Quemadmodũ Monachi, qui cùm auctores scelerum, principes tumultuum, euocatores *Yeremuthensium*, & hominum profligatissimorum concitatores exstiterunt: tamen ad *Papam* prouocãdo, viri teterrimi, fallacissimi, crudelissimi, ac omnium impuritatũ libidinumq́; maculis notatissimi, id consecuti sunt, vt ijs se iudiciorum flammis eriperent, quibus miseri ciues conflagrauerũt. Etenim oppidanorum magna multitudo, qui se ijs tumultibus immiscuerant, multiq́ue mortales qui in patrandis cædibus, templis inflammandis, sacris auferendis, diro se scelere contaminassent, ad equorum caudas deligati, & per plateas ac viarum strata ignominiosissimè tracti sunt: ac

acer-

acerbiſsima demùm morte mulctati. Mulier etiam quæ princeps ignem portis ſubieciſſe dicitur, combuſta fuit: dignam factis paſſa pœnam, vt quæ ignem ad ſceleratæ mentis libidinem explēdam adhibuiſſet, eadem ambuſta quoque flāmis igne interiret.

At Monachi (vt anteà dixi) cùm ad Pontificem Romanum prouocaſſent, eo artificio in *Romanorum* mentibus deliniendis vſi ſunt, vt nō ſolùm furorum ſupplicio ſeſe expedirent, verùm etiā in poſterum (vt videbatur) flagitiorū omnium impunitam licentiam conſecuti ſint. Etenim cùm alij capitali pœna plectuntur, alij tanquam criminis immunes ſupplicij terrore liberantur, quis non videt flagitioſiſsimo ſceleri, inſidioſiſsimā pacem concedi? Monachi igitur cùm duos è cœtu ſuo *Romam* miſiſſent, *Geruaſium Fordhamium*, & *Richardum Bramtonum*, qui procuratorum vice fungerentur, iiſq;

quattuor (vt appellant) suffraganorũ ecclesiæ *Catuariensis* litteras ad *Papam* dedissent, quibus in litteris totius tumultus historia perscribebatur, tãtùm opibus & gratia valuerunt, vt Maximus Pontifex cognitionem de postulatis Monachorũ contrà ciues *Norwicenses*, ad Antistites *Eliensem* & *Londinensem* diplomate suo reiecerit. Sed *Londinensi* alienissimo tempore, in ipso ferè huius relligiosissimi certaminis initio exstincto, Monachi re infecta, cum *Eliensis* litteris ad sacrosanctum Pontificem denuò *Romam* reuertuntur. Verùm non ita multò post contigit, vt (cùm *Edouardus*, eius nominis primus (pater enim recens obierat) è terra *Sancta* in *Angliam* rediens, in itinere *Romam* venisset, ibiq; honorificentissimè à *Papa* & purpuratis suis exciperetur) Monachi à *Romano* Præsule facilè impetrarûnt, vt totius litis æstimandæ potestas Maiestati Regiæ permitteretur.

Qui demùm deprecante, atque adeò instigante *Rogero Norwycensi* Episcopo, secundùm Monachos sic decreuit.

1. Primùm vt vtrînque in perpetuum inimicitiæ ac simultates omnes, omnium ex animis radicitus exstirparentur.

2. Tum vt ciues ad reficiendam Ecclesiam, & ea instauranda, quæ vel flammæ vis, vel hominum furor diuastasset, millia mercarum tria infrà sex annos persoluerent: videlicet quotannis quingentas. 3. Deinde vt vas aureum septem pondo confestim fieri curent, quod Christi corpori sustinendo, (sic enim Cererem illam suam Papistæ nuncupant) perpetuò deseruiret. 4. Prætereà vt ex quacunque ciuitatis parte collibitũ foret, in cœnobium vltrò, citroq; commeandi potestas detur, portasque vbi velint constituant, dummodò detrimento neminem, aut grauiore incõmodo afficiant. 5. Vltimum fuit, vti proprijs sumtibus

ſumtibus ciues, homines idoneos *Romã* mitterent, qui ſummum Pontificem de tota re certiorem facerent, ciuibuſq; ſuis deuotis iam, & admiſſorum conſcientia conſtrictis, pacem ac veniam demiſsè deprecarentur. Hæc vti ciues præſtitiſſent, Rex eos priſtinæ dignitati reſtituit, magiſtratus reddidit annuos, Senatum, conſilium publicum, omniaq; ea quæ Pater dudum ademerat. Ærarios tamen eſſe iuſsit, vtpote qui ab illo tempore in hodiernum vſq; diem, ad perpetuam eius rei memoriam, quadraginta ſolidos quotannis Regi perſoluerint.

Atque hunc exitum habuit ciuium temeritas: & Monachorum nefandũ ſcelus: qui etſi in vrbe violanda fraudes inexpiabiles concepiſſent: auctoreſque eius tumultus exſiſterẽt: tamen operæpretiũ erit animaduertere, quemadmodũ præſulum iniquitate ſupplicio ſeſe ſubtraxerint, & miſeros ciues in flammam illorũ

tempo-

temporum coniecerint.

Visum est autem nobis sempiternis literarum notis, testata hæc atque expressa ante omnium oculos ponere, vt mali exemplo admoniti, pœnaque deterriti, meliores efficiantur: boni verò in virtutis via quam semel ingressi sunt alacrius insistant. Quæ certè cogitatio longius orationem prouexit, quàm aut opinio tulerit, aut voluntas mea, sed dum omnia nō quo decet iudicio, sed legentium cōmodo metimur, factum est, vt verbosiores fortassis hac in parte quàm par est, exstiterimus. Quapropter his omissis, reliqua eâdem qua instituimus breuitate, persequamur.

Restincto igitur (vt paulò antè memorauimus) hoc funesto fatalique incendio, *Rogerus Skeruyngus* (solutis demùm caducæ carnis vinculis) ex hac fragili turbulentaq; vita migrauit. Post cuius obitum ad *Gulielmum Mideltonum* Archi-

diaconum Cantuariensem , Pontificius honos deuenit.

Hic Ecclesiam *Norwicensem*, crudelibus nuper deformatam flammis, restaurauit, eamq́; nunquam anteà dedicatam, conceptis sollenniter de more votis, rege *Edwardo* præsente, multisq́; regni antistitibus, atq; proceribus consecrauit. Cessit è vita anno Pontificatus sui vndecimo: pridiè Kalend. Sept.

Cui Monachi communi consensu *Radulphum* de *Walpoole* suffecerunt, qui sacris insignibus ab Archiepiscopo *Ioanne Peckamo*, *Cantuariæ* susceptis, *Norwicensis* Presul factus est, anno à Christo nato millesimo, ducentesimo, octuagesimo octauo: (& Regis *Edwardi* eius tum nominis primi) septimo. Quā cū annos vndecim prudenter satis, ac piè gubernauisset, à *Norwicensi* ad *Eliensem* Episcopatum à *Bonifacio Romano* Pontifice euectus est. A quo tempore non ita diu super-

superstes fuit: Etenim secundus à translatione (vt loquũtur) annus nouæ dignitatis, vitæque finem fecit.

Idem *Bonifacius* qui *Radulphum* exstulerat, illumque *Eliensi* (vt modò diximus) Ecclesiæ præposuerat, *Ioannem* quendam eiusdem Ecclesiæ præfectum, *Norwicensi* pontificatu insigniuit. Hic diplomata quædam & codicillos de primis fructibus, à *Clemente* Papa impetrauit: Ædiculamq; quandam ad occidētalē cathedralis Ecclesię partem cōstruxit: quattuorq; sacerdotes instituit, qui inibi Romanos ritus, sacraq; peragerent. Magnam insuper aulam & sacellum in Palatio Episcopi, impēsis proprijs exædificauit. Obijt in cœnobio Monachorum de *Folkstane* iuxta *Doueriam*, anno Domini millesimo, trecentesimo, vicesimo quinto, pridiè nonas Iulij.

Inter hunc & *Gulielmum Ayerminum* numerant nonnulli *Robertũ Baldockum*,

Regis *Edoardi* Cancellariũ, primarium ſanè virum & illuſtrem. Veruntamen hic Monachorum renuntiatus ſuffragijs tantùm, cùm eam dignitatem intellexiſſet, nemini, præterquàm ad Romani põtificis libidinem ac nutum delatam iri, ſponte ſua ceſsit, ne fraudi Monachis foret, quod eum inſcio *Papa* (& fortaſsis inuito etiam) delegiſſent.

Quapropter *Gulielmus* (is de quo paullò antè mentionem fecimus) paucis interiectis diebus, ex Romani Præſulis auctoritate, epiſcopalem prouinciam obtinuit. Fama eſt hunc pluſquam anili ſuperſtitione implicitum, ducentas libras duobus Monachis dediſſe, nimirùm vt illi, & qui in poſterum eo munere (quod illi tum fortè habebant) fungerentur (erant autem cœnobio à vinis) perpetuò defuncti memoriȩ, miſsis & ſceleſtiſsimis ritibus parentarent. O admirandam illorum temporum cœcitatem. Sperabat videli-

videlicet prudētissimus pontifex his nefandis peractis sacris, diuinū numen placari posse: perindè ac vitiorum omnium labes, mortalium mentibus suffusæ (talibus tanquam piaculis) puriter expiatæ, diluerentur. Obijt *Sharingiæ* iuxta *Londinum*, anno pontificatus vndecimo: & Cal. Apr. sexto.

Huic successit *Anthonius* de *Beck*, sacræ Theologię professor, qui cùm *Romæ* diu in aula summi antistitis, & in illis pōtificijs sordibus vixisset, seque ibidem in sacrarum rerum nundinationibus per aliquot annos quæstuosissimè exercuisset: facilè tandem scelestus, à scelestiore præsule, præsul impetrauit, vt eum *Norwicensi* Episcopatui præficiendum curaret. Nunquam effluxerant illi ex animo ea quæ *Romæ* dudum didicerat, itaque importunam tyrannidem & immanem in Ecclesia sua exercuit, itaque se gessit, vt nihil illo insolentiùs vnquam exstiterit.

Omnem ſiquidem Monachorũ in rebus domeſticis adminiſtrãdis potẽtiam infregit, & imminuit, eamq́; totã ad ſemetipſũ inſidioſiſsimè tranſtulit, neq; paſſus eſt quenquã munere aliquo defungi, quẽ nõ ad id, ipſe prius deſignauiſſet. Cũq; *Robertus Wincheſleeus Cantuarienſis* Archiepiſcopus, *Norwicenſem* diœceſim (de more) peragrare decreuiſſet, quo ſordes quę huius cõtaminatiſsimi ſacerdotis dominatu in Eccleſiã influxerãt, diſciplina eccleſiaſtica exhaurirẽtur: apertè reſtitit, cõfirmans, nullubi ſe niſi *Romæ*, reſponſurũ, monachoſq́; alios ſpe, metu alios ita deuinxit, vt cõiunctis animis ad vim manifeſtã & apertã conſenſerint. Sed diuinitùs cõtigit, vt qui flagitioſã vitã vixerat, non niſi flagitioſiſsimo ſcelere cõciderit.

Etenim veneno à domeſticis de medio ſublatus, ſempiterno nobis terrori debet eſſe, & exemplo, vt ſi quando vitiorũ impunita libertate lætemur, irã tamen ſemper diuinã, maximorũ quotidiè facinorũ

ſpe-

ſpeculatricē ac vindicē pertimeſcamus.

Becko à domeſticis (ita vt diximus) peremto, *Gulielmus Batemannus* iuris ciuilis doctor, *Norwici* natus, indidéq; Archidiaconus, Romanęq; curiæ arbiter & interpres, omniū monachorū ſuffragijs pōtifex declaratur. Huius antiſtitis tēpore, nimirū anno poſt natū Chriſtū ęternę ſalutis authorē. 1348. dira peſtis pernicioſiſſima lue vrbē quaquauerſus peruaſit. Etenī turpis morbi cōtagio per vulgus improuidū ſenſim ſerpēs, horribilem vbiq; mortaliū ſtragē edidit, adeò vt in ciuitate aſsiduis exhauſta funeribus, nemo penitus exſtiterit, ad quem nō ex tāta tabe, aut mœror, aut morbus, aut mors deniq; peruenerit. Fama ſiquidem eſt (religioſis & monachis pauperioribus exceptis) à Calēdis Ianuarij vſq; ad Calēd. Iulij, 57104. homines, ea clade concidiſſe. Enimuerò ingentem peſtem eſſe oportet, & ad memoriam illius tēporis ſemper inſignem,

quæ

quæ tam exiguo ſpatio, tantam homi-num multitudinem tam miſerabili inte-ritu deleuerit.

Erat *Batemannus* iſte eccleſiæ ſuæ pro-pugnator acerrimus, adeóque ſe in eius libertate tuenda inuictũ præbuit & ma-gnanimum, vt ne iram quidem Regis, nedum magnatũ minas metueret. Ete-nim tantum afuit vt eccleſiæ ſuæ conceſ-ſa iura, & conſuetudines, procerũ libidi-ne conuelli aut labefactari ſineret: vt ipſe permultos talia conãtes, cõſtanti ſemper mentis robore compeſceret ac coerceret. Veluti cùm tẽpore quodã Dominus *Ro-bertus Morleius*, famulos quoſdam illius (fortè vt fit) iniurioſius tractauiſſet, & in damarum ſeptis feras quoque nonnullas per luxum atque laſciuiam, iuueniliter confixiſſet: adeò implacabili iracundia mitiſsimus pontifex exarſit, vt nunquam conquieuerit, donec nobiliſsimum ado-leſcentem, turpiſsimam pœnam ſubire coegiſſet.

Nudo etenim & capite, & pedibus, cum funali cereo, (quem incēsum manu magnum tenebat) per plateas (cūctis inspectantibus) ad templum incedere coactus est, ibique ad altare summum magna corona ciuium circumfusus, conceptis sollenniter votis, pacem diuinam exposcere, & pontificis à se odium ac simultatem deprecari. Quod eò mirabilius videri debet, quandoquidem infenso grauiter Rege, ac planè inuito, neq; id solum: verùm literis etiam, ac Regijs interdictis id ne faceret imperante: tum carceris interdum pœnam, ac omnium bonorū amissionem denuntiante, in sentētiæ suæ proposito nihilominùs persisteret. Præterea Episcopalem auctoritatem litibus & cōtrouersijs valdè implicatam, & inuolutam expediuit, & à *Clemente* Antistite Romano (eius tum nominis sexto) omnium ecclesiarum *Norwicensium* vacātium (vt vocant) fructus, sibi ac successo-

ribus suis impetrauit. Quæ contentio inter Præsulem & diœcesim agitatá diu, & forensi iactata strepitu, sic demùm à pōtifice Romano repressa, conquieuit. Iurisconsultorum amantissimus fuisse perhibetur, vtpote illorum, quorum è disciplina ipse, totus ad hominum famam, & eam quam consecutus est dignitatē profluxisset. Proprijs itaq́ue sumtibus *Cantebrigiæ* collegium exstruxit (eam quam hodiè Trinitatis aulam nuncupant) prędijsq́ue nonnullis locupletauit. Neque hoc solùm, sed illius etiam hortatu, & impulsu, *Gunuylius* quidā sacræ Theologiæ professor, aliam itidem ibidem instituit, & ex suo nomine aulam *Gunuylensem* appellauit: quam nuper *Ioannes Caius* vir omni literarum genere præstans, ac medicinæ scientissimus, suis impensis auctam mirificè, amplificatamq́; illustrauit.

Incidit intereà inter *Angliæ* & *Galliæ* reges, grauis de totius *Franciæ* hęreditatis

iure

iure contentio, qua de re cum mittendi essent *Romam* homines idonei, qui pontifici Regis nostri causam probarent: hunc potissimùm Rex deligendum sibi putauit. Quo in munere obeundo *Auinione* mortuus est, anno salutis nostrę millesimo, trecentesimo, quinquagesimo quarto.

Quo sepulto, *Henricus Lancastriæ* dux, qui *Thomam Perceium* comitis *Northumbriæ* fratrem magnoperè dilexerat, ab Antistite Romano, absens, per litteras vehementer contendit, vt eum honorem ei deferendum curaret. Quibus importunissimis flagitationibus breuî perfecit, vt Pontifex ipse (quandoquidem Monachi id facere recusauerant) eundem *Thomam Perceium* Norwicẽsis ecclesiæ præsulem constitueret.

Hoc põtifice peratrox tẽpestas & sæuior quàm vnq̃ anteà per id anni tẽpus homines meminisset, subitò coorta est, cœlũq;

tam horribili fragore & fremitu intremuit, vt toti pęnè terrarum orbi extrema clades impēdêre videretur. Etenim certantium inter se ventorum tanta fuit rabies, vt transuersis flatibus domibus, ac templis incidentes, celsiora quæq; miserabili ruina prosternerent. Qua procella multis ædium tectis impulsis & euersis, cathedralis Ecclesiæ quoque campanile, eodem turbine disiectum concidit, maximamq; templi partem vicinaque templo ædificia deturbauit & afflixit. Quibus detrimentis resarciendis, non solùm ipse quadringētas marcas dedit, sed à clero etiam magnam pecuniæ summā impetrauit. Decreuit hic quondam decanatus omnes qui propriè ad Ecclesiam cathedralem pertinebant, sacello sanctæ *Mariæ* (vt Iurisconsultorū verbis vtar) appropriare, sed cùm Monachi id neutiquam licere ostendissent, facilè à sententia destitit. Migrauit ex hoc seculo anno ponti-

pontificatus ſui decimo quarto. A cuius morte, (id enim vti fieret teſtamento cauerat) ijs quibus ea cura demandata fuit, defuncti Epiſcopi nomine, domum & terras quaſdam in villis de *Kymerle*, *Caerlton*, *Fowrhow*, *Gromthorp*, & *Wikelwood*, Norwicenſis Eccleſiæ præcentori (vt loquuntur) in perpetuum dederunt. Ea nimirum lege, vt Antiſtitis demortui manes, profanis precibus expiarentur, miſſæq; funeſtæ (quo enim alio nomine mortuorum ſacra deſignem neſcio) in Cathedrali templo ad illius animæ ſalutẽ quotidiè conciperentur. Lubet ergo exclamare cum *Lucretio*:

O miſeras hominum mentes, ô pectora cœca,
Qualibus in tenebris vitæ, quãtisq; periclis?
Degebãt veteres, quos ſomnia dira Paparũ
His merſere malis?

Celeriùs opinione omnium defuncti Antiſtitis fama *Alpes* peruolauit, *Romamque* ad aures ſuperbiſsimi Pontificis

peruehit. Erant tunc, vt & hodiè sunt, semperq́; fuerunt, *Romani* Præsules, ambitione, & illius intollerandæ potentiæ cupiditate adeò districti, vt intermissis sacrarum rerum studijs, perpetuis sese bellorum tumultibus implicarent. Itaq; semper maximis militum copijs circumfusi, vim & terrorem vicinis vrbibus inferunt, neque vnquam consistere possunt, quamdiu aut in inimicitijs persequiendis, naturæ acerbitas stimulos admouet, aut in imperij finibus propagandis nefariæ eos cupiditatis aura prouehit.

Sub hoc igitur *Papa* stipendia tum fortè merebat *Spencer* adolescens sanè nobilissimus, qui cognita morte Antistitis Norwicensis, *Papam* adit, rogat vt *Henrico* fratri (fortè & hic quoq; aderat) illius prouinciæ pontificatum deferri sinat. Fit voti compos adolescens, fraterq́; confestim ex milite Antistes creatur. Itaque

protinùs magnis itineribus in *Angliam* contendit, ibiq; a.d. XVII. Kal. Aprilis, anno Domini. 1370. in Ecclesia sua ab Archidiacono Norwycensi consecratus est.

Fit magna mutatio non viri, sed vestis: etenim qui ab ineunte ætate sic vitã instituit suã, vt sese perpetuò militiæ assueuerit, quid mirum si huius menti bellandi semper ardor inexplebilis insederit? Itaq; accepta ab *Vrbano* sexto, inaudita potestate contrà schismaticos (sic appellabantur qui à Pontifice Romano iniuriosiùs tractati, illius imperium aspernabantur,) quarto nonas Maij instructa classe, cum ingenti exercitu, inuito tamen Rege in Belgium traiecit, vbi fusis profligatisque triginta hominum millibus, septem autem interfectis atque concisis, *Dunkirkum*, *Neoportum*, *Burburgum*, *Poringum*, *Grauelingum*, cæterasque maritimas vrbes funestissimis

flammis

flammis deleuit. Atque hæ fuerunt illæ pontificię cohortes, ex flore ſcilicet ac robore ſuperſtiſsimorũ hominum delectæ, ſacrati (ſi dijs placet) relligione milites, ac croceis crucibus inſigniti,* quorum dux fuit & anteſignanus Epiſcopus *Norwicenſis*, vir equidem ferocia inſigni, atque inaudita ſpiritus immanitate præditus. Qui (vt paulò antè memorauimus) ne Regi quidem ipſi reclamanti, atque adeò per litteras ſæpenumerò ne in *Belgium* transmitteret denũcianti, obſecũdauerat.

Nec domi pacatior quã foris fuit: quippè qui Monachis atrox & inexpiabile bellũ indiceret: eoſq; omni iure antiquo, ac libertate priuare conatus ſit: adeò vt per annos quindecim multis vexatos iniurijs, incredibiliter afflixerit. Diù tamen reſtiterunt Monachi, ſed tandem forenſi decertatione fracti, ac debilitati, omnis ille repugnandi feruor ac impetus ita refrixit, vt eò demùm deuentum fuerit, vt

ſponte

ſponte quadringentas marcas antiſtiti dare conſentirent. Huiuſmodi terrenorum tumultuum tempeſtatibus per omnem ferè vitam, tanquam in medio ambitionis mari iactatus, demùm, cùm Eccleſiæ triginta ſeptem annos præfuiſſet, ex huius miſeræ vitæ vinculis euolauit. Vir Marti magis quàm Chriſto conſecratus atque deuotus.

Huic ſucceſsit *Alexander*, eccleſiæ quõdam *Norwicenſis* Prior, cunctis monachorum ſuffragijs pontifex renuntiatus: ſed Regi inuiſus, qui tantum afuit vt dignitate illa perfrui potuerit, vti per annũ ferè integrum *Windeſoriæ* Rex carceris eum cuſtodia coerceret. Biennio poſt, deprecante *Thoma Arundelio* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, & alijs regni proceribus, priſtinam dignitatem recuperauit. A quo *Glauceſtriæ* conſecratus eſt, anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, octauo. Hoc de Pontifice nihil memo-

ria dignum, in Antistitum annalibus reperitur, præterquam quòd illo Ecclesiæ præsidente maxima pars ciuitatis fortuitis perusta flammis deflagrarît.

Obijt sexto pontificatus sui anno, sepultusq; est in ecclesia cathedrali, in sacello beatæ Virginis *Mariæ*, ad pedes *Gualtheri* eiusdē quondā prouinciæ Episcopi.

Illustri familia natus *Courtneius*, vtriusq; iuris peritissimus, ac Oxoniensis Academiæ Cancellarius, rege *Henrico* (eius nominis quinto) vt id fieret magnoperè contendente) *Alexandro* sepulto, cōmuni monachorū cōsensu pōtifex delectus est. Ac nō ita multò post ab Archiepiscopo Cātuariensi, præsente Rege *Henrico Cātuariæ*, in maxima nobilissimorū hominū frequētia, pontificijs fuit velatus insignibus. Nobilitatē generis exornauit decora facies, & erecti corporis celsus honos, quapropter Regi quoad vixit ita charus ac iucūdus exstitit, vt eū semper implicatissimis

tissimis regni negotijs interesse voluerit. Sed vt optima queq; (flosculorū ritu) celeriter defluunt, sic hūc nobilissimū antistitem tū primū ad gloriam & dignitatē florescētem, mors immatura (tanq̄ turbine aliquo, aut subita tēpestate) peruertit. Etenim in *Normādia* secundo post cōsecrationē anno acerbissimo fato exstinctus est, vndecimo Kal. Septemb. anno Domini millesimo, quadringentesimo, decimo quinto. Verùm cadauer perhonorificētissimè in *Angliam* delatū, *Westmonasterij* inter Regum sepulchra, tumulo magnificè illatum, conquiescit.

Pietate, prudentia, māsuetudine, beneficentia, vitæ integritate, omniq; virtutū laude redūdauit, *Ioannes Wakeringus*, qui post *Courtneium* proximus in Norwicēsi ecclesia pontifex consedit. Hic regij sigilli custos, à Monachis electus fuit (anno ab orbe redemto, millesimo, quadringētesimo, decimo sexto) & ab *Hērico Chichleio*

Cantuarienſi Archiepiſcopo ſacris (vti tũ vulgò videbantur) ornamentis de more circundatus. Horribilis eo tempore tempeſtas Eccleſiam *Romanam* afflixit: ſiquidem tres ſimul Papæ vno atque eodẽ momento, inter ſe de dignitate pontificia inimiciſsimè depugnarûnt. Quorum diræ, exſecrationes, anathemata, pugnę, tumultus, bella, omneſq; intolerandi illius dominatus procellæ, tanto impetu (velut ſæua diuerſorum ventorum rabies) conflixêre, vt totum pęnè terrarũ orbem vehementer concuſſerint. Ideoq; celebratum fuit concilium *Conſtantienſe*, quo *Ioannes* cum multis alijs *Angliæ* antiſtitibus, à Rege miſſus fuit.

Qua in legatione ita boni paſtoris munere perfunctus eſt, vt omnes illi pietatis atq; prudentiæ ſummæ teſtimoniũ perhiberint. Clauſtrum quod hodie in palatio pontificis viſitur, conſtruxit, idque verſicoloribus ſaxis ſtrauit, magnificẽ

ſanè

sanè, & ad oculorum voluptatem eleganter distinctis. Demùm perfunctus omnibus huius ærumnosæ vitæ molestijs, decessit, humatusque est in Ecclesia cathedrali ante altare Diui *Georgij*.

Gulielmus Alnwyckus legum doctor (& ipse quoq; regij sigilli custos) Episcopalis imperij dignitatem adeptus est, anno salutis humanæ. 1426. *Londini* in tēplo beati *Pauli* ab Archiepiscopo Cātuariensi consecratus fuit. De hoc nihil memoria dignū litterarum monumentis proditur, præterquā quòd portas occidentē versùs, in Ecclesia cathedrali, & fenestrā magnā fieri fecerit, quodq; decimo pontificatus anno, *Cātuariensis* Pręsul eū à *Norwicēsi* episcopatu ad *Lincolniensem* transtulerit.

Fuit eo tempore in concilio *Basiliensi* *Thomas Brounus*, antistes Roffensis. Huic omnium consensu, absenti tunc, ac nihil tale exspectanti, delata est Norwycēsis Ecclesiæ dignitas. Quo sacris præsi-

dente, contigit vt ciues Norwicenses cōiunctis sensibus, ad subuertendam ecclesiæ libertatem denuò conspirarent. Multa igitur conati sunt, multa in pestem & exitium Ecclesiæ machinati, sed huius Pontificis animi excelsi atq; inuicti, magnitudo ac robur, omnes illorum impetus retardauit atque repressit. Verùm enimuerò cùm nouem iam annos in sede pontificia cōsedisset, vita functus est, exulceratis adhuc ciuium animis, & Ecclesiæ infestis. Anno Domini. 1445. & Regis *Henrici* eius tum nominis sexti, vicesimo septimo.

Quem subsecutus est *Gualtherus Hert*, sacræ Theologiæ professor, cuius grauitati ac cōstantię ascribunt nonnulli, quòd illius prudētia delinita demùm plebe, exacerbatę ciuium mentes conquieuerunt. Cruci sustinendę (talia enim superstitiosa illa tēpora desiderarûnt) templo transuersum pegma fieri fecit: pauimētumq;

Ecclesiæ ſaxo ſternendum curauit. Duodecim ſcholaſticis *Cantebrigiæ* in hoſpitio quod tum *Fiſchwyck* dicebatur (quoad vixit) omnia vitæ neceſſaria ſuppeditauit. Ceſsit è vita decimo ſexto Maij, 1472. atque ſub pegmate, quod vt antè diximus, cruci ſuſtinendæ conſtruxerat, tumulo conditus eſt.

Proximi ab illo numerantur *Jacobus Goldwellius*, & *Thomas Ian*, de quibus memoria dignum nihil certè accepimus, niſi quòd alter cùm viginti quinq; annos: vnum alter Eccleſiam rexiſſent, ex hac luce migrauerint.

Goldwellio tamen pontifice (neq; enim id ſilentio prætereundum videtur) a.d. V.Kalend. Ianuarij. 1480. per vniuerſam ferè *Angliam*, terra tremuit motu tã vehementi, vt celſarum domuum pinnæ, turreſq; templorum, tum innumera fumi receptacula (quę ſuprà ædium culmina tubo atq; calatho attolluntur) quaſſu

diuulſa

diuulsa in vias, ipsaq; in tecta corruerent. Præterea multarum vrbium domus (siquidem longinquus is terræ tremor fuit) pleræq; omnes non sine ingenti incolentium interitu, ruinam traxerunt. Sic vt cunctis pænè in locis prostrata fanorum atque ædium cadauera, miserablilesque villularum strages conspicerentur.

Iano Nixus surrogatur, cuius vitæ nescio quas libidinũ labes vulgi sermo impressit. Etenim illius turpitudo ac impuritates spurcissimæ, in hodiernum vsque diem omnium ferè linguis ac vocibus celebrãtur: adeò vt nemo pęnè sit, ad quem cœci Norwycensis Episcopi fama non peruenerit. Tenebricosissima tamen ætatis illius tempora, ortus præstantissimi Præsulis illustrauit *MATTHÆI PARKERI* Cantuariensis Archiepiscopi: qui nuper ex hoc impuro la-
1575. XVI. Kal. Iunij. crymabilique hospitio, ad cœlestem & immortalem gloriam auolauit.

QVO

QVO DE VIRO dicendũ mihi aliquid hoc tẽpore existimaui, non quod illius dignitas egeat oratione mea, aut ego me eũ esse putem, qui tãti viri laudes scriptis meis celebrare queam: sed quoniam res Norwicenses explicandas suscepi, si huius nominis memoriam silentio prætermisissem iure reprehẽdendus viderer. Quid enim vel ad ciuium gloriam magnificentiùs? vel ad vrbis splendorem illustriùs? quàm eius viri nutricem ac alumnam exstitisse, qui ingenio, doctrina, prudentia, probitate, omnibusq; semper maximarum virtutũ ornamentis abũdauit? Habuit profectò ciuitas illa multos quõdam duces, belli gloria insignes, habuit viros optimarum artium disciplinis imbutos, habuit Præsules relligionis integritate præstantes, sed habuit externos: habuit alienos: non habuit domesticos, nec in vrbe natos. Itaque factum est, vt non tantùm vrbem illi, quantũ vrbs illos

decorauerit. Huic verò *Norwici* honestisſima ſtirpe orto, vrbs illa contigit veluti altrix dignitatis ſedes: cui ſicut adoleſcẽs, gloriæ ſemper fuit & honori, ita quã ſenex meritis adeptus eſt dignitatem, ad ſempiternum patriæ nomen, & amplitudinem tranſfudit.

Ac ne illud quidẽ vereor, ne velle fortè videar cuiuſquam in aures verborũ blãditijs influere: præſertim cùm & meæ ſẽper ab ineunte ætate, vitæ ſuſceptæ rationes, has ineptias reſpuerint, & omnes, quorũ mentes inuidia non ſunt & maleuolentia ſuffuſę, multo illi maiora, & ampliora ijs, quæ ego dicendo conſequi poſſum, virtutum teſtimonia tribuerint.

Quanquam certè nõ ignoro quàm petulanter, ne dicã ſceleratè & impiè, in hũc eximiæ virtutis virũ improbæ plebis rumor acerbitatis & maleuolẽtiæ ſuæ virus profundat. Sedenim, ecquis viuit mortaliũ cuius ad laudes nihil allinierit inuidia?

Num

Nũ quos fortes viros? quos claros? quos de republica benè meritos reminisci possumus, popularis quos leuitas, & circumuolitantes fabulæ nec viuos læserint, nec mortuos perstrinxerint? Multæ sunt (vt ait poeta nescio quis) insidię bonis: virtutisq; comes (corporis vt vmbra) inuidia: porrò principibus viris aduersaria semper fuit & infesta vulgi temeritas: tum optimi cuiusq; vita facinorosorum perpetuò linguis patuit atq; libidini. Cæterùm qui cũctis mortalibus in hoc magno malorum mari, ad bonam famam bonorum (quæ sola verè gloria nominari debet) vela dantibus, odij, simultatis, inimicitiarũ, & inuidię reflantes veluti venti ac turbines cõcitari solẽt: ij si huic vni tãdiu in his turbulẽtissimis offẽsionũ fluctibus iactato, aciam pænè portum ingresso inciderũt, nũ cui mirũ videri potest? Perindè ac si magno, & deuexa iã ętate viro, & terrena oĩa infrà se habẽti, & contẽnenti,

decorauerit. Huic verò *Norwici* honestissima stirpe orto; vrbs illa contigit veluti altrix dignitatis sedes: cui sicut adolescẽs, gloriæ semper fuit & honori, ita quã senex meritis adeptus est dignitatem, ad sempiternum patriæ nomen, & amplitudinem transfudit.

Ac ne illud quidẽ vereor, ne velle fortè videar cuiusquam in aures verborũ blãditijs influere: præsertim cùm & meæ sẽper ab ineunte ætate, vitæ susceptæ rationes, has ineptias respuerint, & omnes, quorũ mentes inuidia non sunt & maleuolentia suffusę, multo illi maiora, & ampliora ijs, quæ ego dicendo consequi possum, virtutum testimonia tribuerint.

Quanquam certè nõ ignoro quàm petulanter, ne dicã scelleratè & impiè, in hũc eximiæ virtutis virũ improbæ plebis rumor acerbitatis & maleuolẽtiæ suæ virus profundat. Sed enim, ecquis viuit mortaliũ cuius ad laudes nihil allinierit inuidia?

Num

Nũ quos fortes viros? quos claros? quos de republica benè meritos reminisci possumus, popularis quos leuitas, & circumuolitantes fabulæ nec viuos læserint, nec mortuos perstrinxerint? Multæ sunt (vt ait poeta nescio quis) insidię bonis: virtutisq; comes (corporis vt vmbra) inuidia: porrò principibus viris aduersaria semper fuit & infesta vulgi temeritas: tum optimi cuiusq; vita facinorosorum perpetuò linguis patuit atq; libidini. Cæterùm qui cũctis mortalibus in hoc magno malorum mari, ad bonam famam bonorum (quæ sola verè gloria nominari debet) vela dantibus, odij, simultatis, inimicitiarũ, & inuidię reflantes veluti venti ac turbines cõcitari solẽt: ij si huic vni tãdiu in his turbulẽtissimis offẽsionũ fluctibus iactato, ac iam pænè portum ingresso inciderũt, nũ cui mirũ videri potest? Perindè ac si magno, & deuexa iã ętate viro, & terrena oĩa infra se habẽti, & contẽnenti,

 dum

dum nullos pro suis labores & pericula defugeret, dum curiosorum, atq; omnia perturbare cupientium leuitatem, grauitate sua perfringeret : dum redundantes nonnullos, & immoderata licẽtia superfluentes, reprimeret: dum quorundã hominum (nouitati atq; ineptijs indulgentium) impetus & conatus nefarios legũ laqueis irretiret : deniq; dum omnes curas, & vitæ rationes omnes, ad Christi gloriam, & Ecclesiæ commoda conuerteret: illud vitio verti debeat, quod popularis iracundiæ & maleuolentiæ tempestatem deuitare nequierit. Quasi verò id aut optarît vnquam, aut sperarît sagacissimus senex, & planè veterator in communi vita: aut quas inuidiæ, & offensionũ acerbitates in hoc terrestri exilio pro Christi gloria susceptas, mortalis põtifex negligeret, eas nunc demùm vita lapsus, immortalis, & inter cœlites æternùm ascriptus ciuis reformidet.

Quamob-

Quamobrem tantum abest vt assentādi crimen reformidem, quòd huic clarissimo viro, & licet suo, nec Reipublicæ tamē nec nostro tempore exstincto seni, debitū probitati præconium scriptis impertiuerim meis, vt certè nisi id fecissem, sceleris aut inscitiæ ignominiā mihi subeundā existimarem. Nam cùm Deus optimus maximus, huic præstātissimo præsuli hanc mentem dederit, vt in omni sua vita preter virtutē, ac pietatem nihil adamauerit, sceleratū eum sanè esse oportebit, & ab omni prorsus humanitate auersum, qui tam claro & illustri viro virtutū ornamenta inuiderit? Quis enim illo aut morum sanctitate illustrior vnquam exstitit? aut vllo genere laudis præstantior? Quàm laudabiliter se gessit in omni ætate? quàm constanter? quàm piè? quo maximarum semper artium desiderio flagrauit? quo virtutum ardore? quàm admirabili, ac pænè diuino?

Cantebrigiæ diu vixit, liberalibus disciplinis vehementer deditus: & ita vixit vt in illo maximorum ingeniorum celeberrimo theatro, cunctos industriæ ac eruditionis admiratione commouerit. Fuit posteà tempore Regis *Henrici* (principis inuictissimi) in aula, & *Annæ* Reginæ à sacris, quid illo prudentius? quid sanctius? quid humanius? quid non modò in studijs, in moribus, in conuictu, in sermonibus, sed in ipso planè aspectu iucundius? Quis fuit quem non fama tantarum virtutum incenderit? Quis denique qui non intimis eum sensibus dilexerit?

Delatus est illi *Stokensis* decanatus, ac non ita multò post *Lincolniensis*, quo in munere fungendo, cùm incomparabili pietate, singularē humanitatē coniunxit. Nam & frequenter concionando multorum mentibus sanctitatis amorem infudit, & rem familiarē benignè largiēdo

miserorum inopiam subleuauit. Vndè factum est, vt quam sacrarum literarum studio consecutus est scientiam, eam vita magis ac moribus, quàm oratione, aut verbis expresserit.

MARIANA tẽpora cõsecuta sunt (tẽpora omniũ quę nostra vidit ætas calamitosissima) cũ rege *Edouardo* omniũ regũ optimo, crudeli funestóque fato extincto, *Mariæ* peruersitas institutã à patre, & fratre Christianæ relligionis disciplinã peruertisset, & Romanorum ritus ac sordes denuò in ecclesiam inuexisset. Enimuerò tũ virũ optimũ omni ecclesiastico munere priuatũ, cunctisq; fortunis exclusũ, graues cõmuniũ temporũ casus perculerunt. Quid igitur? nũ quis eũ fracto vidit animo ac debilitato? nũ qua sceleris aut superstitionis labe respersum? Nihil minùs. Itaque in ijs rerũ asperitatibus, cũ Romanorũ scelus, nefãdis ritibus cũcta coinquinasset, omnesq; boni, cædẽ,

flammam

flammam & horrenda quæque metuerent, ita aduersos temporum fluctus excepit, vt & omnem illam immanem Papistarum rabiem prudenter deuitaret, & se tamen semper ab impietatis lue purum immunemq́; conseruaret.

Moritur intereà Regina, cui succedente illustrissima sorore *Elyzabetha*, subuersis omnibus superstitionum portentis, atque sublatis, pristinum Ecclesia decus recuperauit. Tum verò huic amplissimo Præsuli, non defuere diu quæ nunquam sperauerat, multò minùs optauerat tãtis debita virtutibus præmia. Nam cùm ita viueret, vt omnes semper spes in vno Deo defigeret, cæteraq́; quæ tantoperè suspiciunt homines, & admirantur, perindè ac caduca & inania negligeret: ita manauit fama de admirabili eius prudentia, temperantia, doctrina, cæterisque virtutibus, vt ad aures demùm Regiæ Maiestatis accederet. Noluit illa pati

diuti-

diutiùs iacere, tantam, & tam excellentem, in omni genere virtutem. Itaq; protinùs eum non petētem, non ſperantem, propè etiam recuſantem, ad Cātuarienſem Archiepiſcopatum euexit, nimirū vt in ampliſsimo munere ampliſsima virtus, campum haberet in quo commodius poſſet excurrere.

Parem itaque iam propè voluntati facultatem nacta præſtans naturæ bonitas, omnem illam protinùs effudit, quæ intimis ſemper infixa ſenſibus inſedit humani generis iuuandi cupiditatem. Ab hoc ſtudio fluxerunt illa (quæ vtinam tam imitarentur multi, quàm cupiunt, & laudant omnes) in conſilijs grauitas, in Eccleſiæ muneribus obeundis ſedulitas, in tractandis rebus prudens cōſiliorum integritas, nihil in poteſtate inſolens, nihil ſublime, nihil in opum abundantia diſſolutum, ſed arctiſsimis cuncta temperantiæ vinculis aſtricta. Hinc illæ diurnæ,

nocturnæq; curæ in optimarum rerum cogitatione defixæ : hinc eruditorum hominum quotidiani complexus : hinc rei literariæ amor incredibilis : hinc in claris fouendis ingenijs excellens liberalitas: hinc Antiquitatis tanta notitia: hinc affectæ iam pænè ætatis insignis authoritas : hinc deniq; omnia illa quæ per sedecim ferè annos luxerunt inauditæ virtutis & ingenij ornamenta.

Iam verò illa quanta sunt? In summa fortuna summam tamen humanitatem exhibere? neminem aditu, neminem congressu, sermone neminem excludere : rebus aduersis ac calamitate pressis opem ferre, Christi profugos misericordia prosequi : Gallos, Hispanos, Belgas, Venetos, tam viros quàm fœminas omnium rerum inopes ac egenos singulari caritate complecti? Neq; hoc solùm sed annuā insuper nōnullis peregrinis stipē dilargiri, alios domi suæ liberalissimè sustentare,

stẽtare, omnes benificẽtia, & facultatibus iuuare: adeò vt nullus pænê sit quem vel fortunæ calamitas vehemẽtiùs affligeret, vel iniqui temporis procella peruerteret, cui non aliquid opis & auxilij contulerit.

Quid hic commemorem quos quantosq; labores ac sumptus in antiquissimorum scriptorum codicibus conquirendis exhauserit? quot libros vel hominum incuria vel temporũ calamitate corruptos, typis quã emendatissimos peruulgari fecerit? quemadmodum Academiam *Cãtebrigiensem* bonarum omnium disciplinarũ matrẽ impensis proprijs ornauerit? quàm elegãti muro scholas publicas pręcinxerit? quanta sacrorum voluminum multitudine bibliothecam nuper instruxerit? quibus deniq; beneficijs Corporis Christi collegium (cui ipse quondam multis abhinc ãnis præfuit) illustrauerit? Sint hæc in illius laudibus minima: non quòd si spectẽtur singula, maxima videri

non debeant, ſed ſi ad illa quę dudum dixi, mentem conuerteris, multa & maiora & clariora videbis, quorũ lumine hę virtutes, ſicut luce ſolis ſydera, obſcurantur.

Atq; his tantis ſplendidiſsimarum virtutum ornamentis, cùm omnis anteacta ætas redundaret, tantum abeſt vt ſe illarũ intuitu, elatius efferret, aut popularem auram, & vulgi rumuſculos ardẽtius cõcupiſceret, vt ab aſpectu ſe pænè mundi & mortalium oculis ſubducens, omnia illa veluti inania ſeculi deliramenta contemneret.

Siquidem domeſticis otij ſui finibus cõtentus, terreſtrium tumultuum expers vixit, non tam comitatu ſtipatus famulorum ſuorum honeſtiſsimo (quos habuit ſanè quàmplurimos) quàm optimarum cogitationum ac virtutum cohorte (quæ ei ſemper comites fuerũt & adminiſtræ) circumſeptus. Itaque hoc conſecutus eſt, vt cùm gloriæ cauſa nihil fecerit, incredibili

bili tamen apud omnes gloria circũfluat.

Hæc igitur intueantur adoleſcentes, qui patriæ, qui hominibus iuuandis, qui verę laudi, qui gloriæ, qui Deo deniq;, vitæq; perenni, non deſidię, non ſomno, nõ delitijs, aut vitæ huius breuiſsimis inanibuſq; oblectamentis natos ſeſe arbitrantur. Ad hæc ſe ſtudia conuertant: talium virorũ facta imitanda ſibi proponant: horũ exemplis atque adeò veſtigijs inſiſtant. Hæ ſunt veræ laudes, quas nulla delebit obliuio: hic ſplendor perpetuus, cuius memoriam anni conſequentes excipient, & obſtupeſcent: hæc certiſsima virtutum decora: quæ omnium & litteris & linguis celebrabuntur.

Atq; hunc in finem iſta à nobis breuiter decurſa ſunt, nimirum vt huius illuſtriſsimi Archiepiſcopi exemplo, hominum mentibus veluti faces ad virtutem admouentes, quàmplurimi (ſi fieri poſſet) ad eius ſtudium incenderētur. Quæ

quidem ſapientibus haud iniucunda futura ſcio, ineptis autem & maleuolis, ſuſpecta videbuntur fortaſsis, & inuiſa. Verùm quid fieri expediat non vulgi arbitrio nos, ſed prudentium ſemper iuditio, metiri conſueuimus: & optimorum authoritate contenti, inſipientium voculas, & maledicta cōtemnimus. Quæ cùm ita ſint, ad hiſtoriam vnde pauliſper deflexímus denuò reuertamur.

Defūcto ergo *Richardo Nixo, Gulielmus Ruggus* ſurrogatur anno ſalutis humanæ. 1536. De quo viro nihil proditum memoriæ, præterquā quòd extremo ſui pontificatus anno Norwycenſes (Ketto quodam duce) conſpirantes, hoſtilia cōtra maieſtatem regiam arma induerent. Qui quidem maximis perditiſsimorum hominum gregibus conflatis, tantas tragœdias excitarūnt, totam vt pænè *Angliam* eo motu concuterent. Quem tumultū quoniam nos vno volumine cōplexi

plexi sumus (quod cum isto libello coniunximus) eò lectorem harum rerum cupiditate flagrantem remittemus. Quo autem iudicio id fecerimus, huius est neque temporis, neque instituti commemorare: consilium certè fuit eius coniurationis casus omnes atque euenta explicare, plenamq́ue & perfectam Norwycensis tumultus historiolam posteris relinquere: quæ perpetuò cunctis, vitæ dux, & magistra foret, vt quo illi corruerent scelere cernentes perfidiam omnem, & proditionem (authoribus exitiosam semper & fatalem suis) perhorrescerent. Legant igitur qui volent, & diligenter animaduertant, quæ tandem prẹmia homines perniciosissimi pro scelere tanto, atq; patrię perturbatione consecuti sunt.

Ruggo proximus fuit *Thomas Thurlbeius*, legum doctor, à VVestmonasteriensi episcopatu, ad Norwicensem (vt lo-

quuntur) tranſlatus.

Quem virum ſi ingenij, prudentię, grauitatis, conſilij laudibus priuare conarer, amẽs certê videri poſſem, præſertim cùm eas illi naturæ atq; induſtriæ dotes oratione præriperem mea, quas ſemper huic (vno propè cõſenſu) vniuerſi tribuerint. Verùm enimuerò iſtuc in illo ſi non magnopere admirandum, at certè dolentiùs deplorandum fuit, quòd cùm vir talis, ac tãtus exſiſteret, omnes nihilominùs mẽtis atque ingenij neruos ad Romani Põtificis gloriam illuſtrandam conuerteret. Cuius tam acerrimũ ſe propugnatorem præbuit, vt *Maria* defuncta, honores potiùs omnes, quàm errores deponere maluerit. Vno ſe ſcelere commaculauit, quod quidem nõ patiar ſilentio pręteriri. Etenim cùm glorioſiſsimus Ieſu Chriſti martyr *THOMAS CRANMERVS* (Cantuarienſis quondam Archiepiſcopus) vir quo nihil ſol cõſpexit vnquam

quam illustriùs) summo illũ amore, gratia, beneuolentia complexus, multis ipsum sibi beneficiorum vinculis (quibus eum astrinxerat arctissimis) deuinxisset, nefariæ questioni quæ vitæ integerrimi pontificis constituebatur, nõ interfuit solùm, verumetiam quod multò sceleratiùs est, & ad eius facinoris memoriã diuturniùs, cum *BONERO* (cruento illo christianorũ Busiride) crudelissimè pręfuit. Quod facinus siue volens admisit, siue inuitùs, necesse est omni se vituperio dignum fateatur, qui pręsulem tanto honore, eruditione, prudentia, pietate præstantem, dignitatis etiam suæ authorem, & (quod caput est) innocentem, sententia sua perfidiosissimè opprimeret : illiq́; qui eum omnibus in rebus fulsit, ornauit, sustinuit, cuncta (quantum in se fuit) pristini decoris insignia detraheret. Tantũ autem abest vt aut temporis, aut necessitatis excusatione istius criminis labem ac

inuidiam à se deprecari potuerit, vt potiùs meo iudicio nominis sui famam in æternũ beatissimi martyris sanguine cruentarît. Nam quòd fœdo illo atque flagitioso die lachrimas profudisse dicitur, vtiq; hæ non tam testes doloris quàm cõscientiæ indices exstiterunt. Quanquam quid mirum si vel mentis angor, & conscię̃tiæ solicitudo : vel nobilissimi & optimi de se meriti senis misericordia, illi qui vultum illũ tum verè diuinum cõspexit, & præsens (quod aiunt) præsentem contemplaretur inuitissimo (& quod credere fas est) magnopere reluctanti, lachrymas expresserit, pręsertim cùm mihi istęc scribenti, atque illius gloriosissimi Antistitis casum longo iam post temporis interuallo recordanti, subitò exciderint. Quid enim illo homine vixit vnquam in terris sanctiùs? quid innocentiùs? quid humaniùs? quid omni laude, gloria, honore, immortalitate digniùs?

Cæterùm hoc nescio quo fato *Thurlbeio* contigit, vt quamuis in optimũ Pręsulem ingratus nimis atq; beneficiorum omnium immemor exstitisset, *MATTHÆVM* tamen *PARKERVM* Cantuariæ quoq; Archiepiscopum (insigni certè probitate virum) non minùs erga se clementem atque propitium expertus fuerit. Nam cùm exstincta *Maria* orbis reipublicæ subitò conuersus foret, ac *Thurlbeius* dum pertinaciter nimis immanem Papæ tyrannidem tueretur, vnà cum alijs antistitibus omni exclusus honore (erat autem tum temporis Episcopus Eliensis, & defunctæ reginæ à cõsilijs) in Turrim Londinensem conijceretur, facilè à clementissima Regina quidã amici eius impetrarũnt vt domi apud Pontificem esset. Vbi cum *Boxallo* (qui *Mariæ* quoq; à secretis fuit) diu certè vixit, cùm interim præstantissimus Præsul in maximis occupationibus nũquam

ſalutis tamen illorum curam intermitteret, verùm omnes ingenij mãſuetudinis, & induſtriæ machinas adhiberet, quo animos illorum peſsimarum ſuperſtitionũ ſpinis ac ſentibus expediret. Sed altis defixæ radicibus, adeò funditùs inhęſerant, vt nullius certè (quod deflendum fuit) ingenio exſtirpari potuerint. Lamhithi obijt anno poſt natum Chriſtum milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, in domo Archiepiſcopi Cantuar. & in eccleſia Lamhithenſi ſepultus eſt.

Thurlbeio (ita vti ſuprà diximus) ad Elienſem epiſcopatum euecto, *Iohannes Hoptonus* ſacræ Theologiæ profeſſor, ſucceſsit, anno Domini. 1554. De quo hoc tantùm perſcriptum inuenio, quòd cùm annos quattuor Norwicenſem rexiſſet eccleſiam, eodem quo *Maria* regina huius moleſtiſsimis vitæ ærumnis perfuncta obierat anno, ipſe quoque repentino (vt nonnulli ſuſpicantur) dolore percul-

perculsus interijt.

Vltimus ordine, sed meritis princeps, fuit reuerendus in Christo pater *D. Jo. Parkhurstius*, clarissimus & spectatissimus vir, qui quotquot ante illũ Norwici exstiterunt Pontifices, vnus ferè omnes virtutis laude superauit. Tempore *Mariæ* reginæ, multa passus est, grauissimisq; iactatus periclis: ex quibus deinceps Dei clemẽtia, ad eam (qua dudùm fruebatur dignitatem) emersit. Etenim anno tertio Reginæ *ELIZABETHÆ*, præsul Norwicensis factus, ita vixit vt omnes in illius vita ac moribus expressã veri Pontificis imaginem intuerẽtur. Quanta autem doctrina, iudicio, prudentia, ingenio sit, semperq; fuerit, quã subtili, quã acuto, etsi neminẽ qui illũ nouerit ignorare arbitrer, tamen ex illius scriptis manifestò deprehẽdi queat. Obijt Norwici anno salutis humanæ suprà millesimum, quingentesimo septuagesimo quarto.

Hactenùs Vrbis initia, atq; incrementa, res gestas Norwicensium, & Præsulum vitas, qui Ecclesiæ præsiderunt, breuiter explicauimus. Restat nũc vt (quod vltimo nos loco facturos spopondimus) Præfectorum vrbis, quos Balliuos nuncupant, tum Prætorum, atque Tribunorum plebis, (quos Vicecomites appellant) nomina subiungamus. Quæ vbi notis atque figuris (pro temporum ratione aptè adhibitis) distinxerimus: huic tandem volumini finem imponemus.

Eodem itaque iure (vti suprà memorauimus) vtuntur Ciues Norwicenses, ijsdemq́ue ritibus atque institutis in Ciuitate gubernanda sua, quibus Londinenses vtuntur: Prætoremq́; (Maiorem ipsi nuncupãt) Regis permissu quotannis deligunt: cui (quemadmodum Londinensi) more perantiquo atq; solenni gladius præfertur.

Diu tamen, sicuti quõdam Londinum

quoq;

quoque, cæteræq; celebriores huius Insulæ Ciuitates, Præfectos seu Vicomagistros habuêre suos (nostra lingua Balliuos appellamus) cæterùm anno millesimo, quadringentesimo tertio, is administrandæ ciuitatis ordo primùm immutatus est, isq; quem nunc retinent institutus. At Balliuorũ nomina ne fortè delicatioribus fastidiò sint, prætereunda putaui: Prætorum verò & Vicecomitum, quandoquidem legentium plærisque (perindè vt obsoleta nimis atque plebeia) minus præbitura voluptatis existimem, breuiter summatimque, sicuti in fastorum codicillis antiquitùs perscripta inueniuntur, demonstrabo.

NOMINA

NOMINA PRÆTORUM (QVOS Maiores vocant) & Vicecomitum Norvvicensium ab anno primo Henrici quarti ad decimum sextum Elizabethæ Reginæ.

Anni Domini.	*Anni Regum.*	*Anni Pōtificum.*	*Balliua seu Præfectorum Vrbis nomina ad .4. annos.*	
1399	*Anno primo Hen. 4.*	*An. 29. H. Spencer Pō.*	VValterus Daniel. Rob. Dunstan. Rich. VVhite. G. Eton.	
1400	2	30	Rog. Blickley. Barth. Blackney. Tho. Gerrard. H. Skeyt.	
1401	3	31	Io. Daniel. Edm. VVarner. G. Aplyard. Gul. Euerard.	
1402	4	32	Rob. Hunwoorth. Io. Harlston. Gul. Sedman. Io. Coppin.	
1403	5	33	*Guliel. Applyard.*	*Rob. Brasier. Iohannes Daniel.*
1404	6	34	*Guliel. Applyard. 2.*	*Sampson Barker. Io. Skie.*
1405	7	35	*Guliel. Applyard. 3.*	*Io. Harleston. Rich. Spurdance.*
1406	8	36	*Gualter. Daniel.*	*Edmundus VVarner. Rich. Drue.*
1407	9	*An. primo Alexādri.*	*Ioannes Daniel.*	*Thomas Garrard. Io. VVurlyke.*
1408	10	2	*Edmund. VVarner.*	*Thomas Partlet. Io. Bixley.*
1409	11	3	*Gualterus Daniel. 2.*	*Gualt. Mozley. Io. Manning.*
1410	12	4	*Robertus Brasier.*	*Ioannes Scotham. Gauf. Audley.*
1411	13	5	*Gul. Applyard. 4.*	*Ioannes Leuerech. Io. VVake.*
1412	14	6	*Gul. Applyard. 5.*	*Rich. VVhite. Io. Grunthorpe.*
1413	*Anno pri. Henrici. 5.*	*An. 1. Ric. Courtney.*	*Richardus Drue.*	*Guliel. Sedman. Rob. Lussielde.*
1414	2	2	*Ioannes Bixley.*	*Thomas Cock. Henricus Raffman.*
1415	3	*An. 1. Ioā VVakering*	*Ioan. Manning.*	*Rich. Mozley. Thomas Occle.*
1416	4	2	*Henricus Raffman.*	*Ioannes Asgar. Ioan. Michel.*
1417	5	3	*Ioan. Daniel. 2.*	*Gul. Roose. Hen. Iacques.*
1418	6	4	*Gul. Applyard. 6.*	*Robertus Baxter. Io. Cambridge.*

HOC anno nefandam diri facinoris societatem contrà regem ineunt, Ioannes Holandius dux Excestriæ. Io. Montacut Sarisburiensis, Tho. Cantij, Hugo Spencerius Glocestriæ comites, nimirum vti regem ludorum statuto die, Oxonij, de improuiso opprimerent, sed detectis insidijs omnes perfidiæ pœnas luerunt. Nam Cantianus, & Sarisbiriensis ad Cestriam quo confugerant, interfecti sunt, Dux verò in Estsexia comprehensus securi percutitur.

2 Hoc anno atrox pugna Salopiæ fuit, in qua interemtus est Tho. Perceius comes VVigorniensis, qui contrà regem conspirauerat: Henricus autem comitis Northumbrorum filius, multiq; alij capti vltimo supplicio afficiuntur.

5 Hoc anno naualis pugna fuit inter Anglos & Britones, sed Britones incensis ac depressis nauibus penè omnibus fusi, profligatiq; sunt.

6 Hoc anno fuit Monomachia Londini in Smythfield, inter Edmundum Cantij comitem, & Marrensem comitem Scotum, quo in duello Anglus Scotum magnificè superauit.

8 Hoc anno Richardus Scrup Archiepiscopus Eboracensis capite ob initā contrà regem coniurationem Eboraci plectebatur, ac non ita multò post Comes Northumbrorum, & Dominus de Bardolf, multiq; alij (qui contractis multis tam Anglorum quàm Scotorum millibus, regi bellum inferre decreuerant) tumultuaria pugna in agro Eboracensi deuicti, confestim capti sunt, Eboracumq; perducti, ibiq; capitibus mulctati.

9 Hoc anno tanta erat frigoris vis, vt per quindecim hebdomadas, cuncta continuo astricta gelu obriguerint.

14 Hoc anno rex Hierosolymam proficisci decreuerat, verùm repentino morbo implicitus, annū agens quadragesimū sextū, ex hoc seculo migrauit.

1 HOC ANNO Robertus Stuartus, vnicus Iacobi Regis Scotiæ filius ab Anglica classe capitur, quo ex casu tātū pater doloris accepisse fertur, vt infra paucos dies postquam id accidisset, vehemens eum luctus ac mœror exstinxerit. Eodem etiam anno maxima pars ciuitatis Norwycensis repentinis ignibus deflagrauit.

2 Hoc anno legati ad Carolum Regem in Galliam mittuntur, qui regnū Franciæ Edoardo tertio, ac posteris Angliæ Regibus debitum, repeterent: verùm Carolus adeò regem nostrum contemsit, vt per iocum ac ludibrium doliolum ad ipsum lusorijs pilis repletum per legatos suos transmiserit: cuius tamen petulantiæ Gallum non ita multò post magnoperè pœnituit.

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Pōtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1419	7	5	Gual. Daniel. 3.	Hen. Pecking. Io. Scothan.
1420	8	6	Rich. Spurdance.	Thom. Ingham. Rob. Asger.
1421	9	7	Gul. Sedman	Gu. Niche. Symon Cooke.
1422	An primo Henrici. 6.	8	Io. Manning. 2.	Io. Gerard. Tho. Daniel.
1423	2	9	Io. Daniel. 4.	Io. VVrightus. Io. Hodkins.
1424	3	10	Thomas Baxter.	Guliel. Gray. Petrus Brasier.
1425	4	An. 1. Gu. Anwyck.	Tho. Inghaym.	Tho. VVeybie. Rob. Chaplein.
1426	5	2	Io. Asger.	Io. Copping. Io. Gleder.
1427	6	3	Tho. VVetherby.	Io. VVylby. Rich. Pilbye.
1428	7	4	Rich. MoZley.	Io. Alderford. Gregor. Draper.
1429	8	5	Robertus Baxter. 2.	Gul. Iselham. Io. Sypater.
1430	9	6	Io. Cambridge.	Rob. Toppys. Io. Penningus.
1431	10	7	Tho. Ingham. 2.	Gul. Ashwel. Tho. Grafton.
1432	11	8	Tho. VVitherbey. 2.	Io. Dunning. August. Bang.
1433	12	9	Rich, Spurdance. 2.	Rob. Langley. Gul. Hempsted.
1434	13	10	Io. Garrard.	Rogerus Boten. Tho. Ball.
1435	14		Robertus Toppys.	Edmund. Breton. Petrus Roper.
1436	15		Rober. Chapleyn.	Rich. Brasier. Gualt. Crump.
1437	16	An. primo Th. Brown.	Io. Cambridge. 2.	Symon VValsoker. Clemens Fishma
1438	17	2	Io. VVellys gubernat.	Gualt. Eton. Io Lingford.
1439	18	3	Io. VVellys. Custos.	Gualt Eton. Io. Lingford.
1440	19	4	Io. Clyftō mil. custos.	Io. Brosierd. Io. Spicer.
1441	20	5	Io. Clyfton. Custos.	Io. Gosleyn. Hen. Styrmyn.
1442	21	6	Gul. Hempsted.	Tho. Aleyn. Robertus Seygrym.
1443	22	7	Guliel. Ashwel. 2.	Io. Intwood. Rob. Alleyn.
1444	23	8	Robertus Topys. 2.	Io. Brosiard. Rob. Spicer.

3 *Hoc anno Richardus Cantebrigiæ Comes, Dominus Scruppus, & Thomas Graius, mortem Regi optimo nefariè machinantes ad Southamtonensem portum in conspectu Regis, regni procerum, & totius exercitus, perfidiæ pœnas dederunt.*

4 *Hoc anno nobilis ad Dagincurtum pugna commissa fuit, quo in prælio flos penè omnis & robur Gallicæ nobilitatis interijt.*

5 *Hoc anno . a. d. VI. Kalendas Augusti, cum ingenti nauium classe Rex in Galliam traijcit, qui quaquauersus incedit, captis omnibus vrbibus, munimentis, atque castellis, Gallo fuso victoriæ decus mirificè propagauit.*

6 *Hoc anno Rotomagum (opulentissima Galliæ ciuitas) obsidebatur, & tandem per deditionem in potestatem Regis nostri peruenit.*

7 *Hoc anno inter nostrum & Franciæ Regem fœdus initur: quòd matrimonio Catherinæ (Caroli filiæ) quæ Henrico Regi nupserat, firmatum fuit.*

8 *Hoc anno Catherina ad VVyndesorium castrum filium enixa est, qui patris nomine Henricus sextus appellabatur: ac non ita multò post Rex Angliæ fuit. Etenim eodem anno pater iniquo fato exstinctus occidit, tricesimo sexto ætatis anno, vir omni maiestatis regiæ splendore circumfluens.*

1 *HOC ANNO Carolus Gallorum rex vita functus est, à cuius morte confestim vtriusq; regni proceres Henricum sextum Angliæ regem, communi omnium consensu Regem quoque Galliæ renuntiant.*

2 *Hoc anno Dominus Rogerus Mortimerus læsæ maiestatis conuictus, proditorum communi supplicio afficiebatur.*

3 *Hoc anno grauis incidit contentio inter Bedfordiæ ducem & VVintoniensem Episcopum.*

9 *Hoc anno Rex Parisijs coronatur.*

14 *Hoc anno diem obijt supremum Dux Bedfordiæ, vir tam pacis laude quàm belli gloria insignis, cuius morte res nostræ mirificè perculsæ atq; afflictæ, tandem funditus conciderunt.*

17 *Hoc anno ad quadriennium ciuitas Norwycensis libertate priuata, omne magistratuum ius amisit.*

21 *Hoc anno restituta denuò libertati fuit: Eodemq; anno Londini ictu fulminis Templum Diui Pauli deflagrauit: verùm ciuium industria ignis celeriter restinctus fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcopori.	Maiores.	Vicecomites.
1445	24	9	Io. Clyfton.	Io. Intwod. Robertus Alleyn.
1446	25	an. i. Gual. le Hart.	Guliel. Ashwel. 3.	Io. Intwod. Robertus Alleyn.
1447	26	2	Thomas Catworth.	Io. Intwood. Robertus Alleyn.
1448	27	3	Thom. Catworth. 2.	Robertus Furbusher. Io. VVighton.
1449	28	4	Georgius Draper.	Robertus Brown. Io. Droll.
1450	29	5	Thomas Alleyn.	Io. Chyttock. Robertus Machin.
1451	30	6	Radulphus Seygrym.	Guil. Barley. Io. Gylberd.
1452	31	7	Robertus Toppys. 3.	Thomas Elys. Robertus Lyred.
1453	32	8	Io. Droll.	Edwardus Culter. Io. Clerck.
1454	33	9	Richardus Brown.	Richard. Beer. Galfridus Quinch.
1455	34	10	Georgius Draper. 2.	Gulielmus Norwich. Rich. Alboon.
1456	35	11	Richard. Brasier.	Thom. Buckingham. Io. Blunt.
1457	36	12	Io. Chyttock.	Galfridus Ioy. Io. Hunworth.
1458	37	13	Robertus Toppis. 4.	Thomas Owdolf. Gul. Riuer.
1459	38	14	Io. Gilbert.	Gualter Godfrays. Edm. Colman.
1460	39	15	Thomas Ellis.	Rogerus Bestus. Io. Aubery.
1461	An primo Edward. 4	16	Gulielm. Norwich.	Io. Northal. Io. Cooke.
1462	2	17	Io. Butt.	Io. Burton. Rich. Hoste.
1463	3	18	Richardus Brasier. 2.	Henricus Spencer. Gul. VVyllys,
1464	4	19	Io. Gylberd. 2.	Gul. Swayn. Robertus Portland.
1465	5	20	Thomas Ellis. 2.	Gualth. Fornfield. Rich. Aniel.
1466	6	21	Io. Chyttock. 2.	Io. Roose. Io Beckles.
1467	7	21	Rogerus Bestus.	Io. Lawse. Robertus Hyckling.
1468	8	22	Gualt. Fornfield.	Rich. Farrer. Thom. Veyl.
1469	9	23	Io. Awbery.	Tho. Buckingham. Gul. Peper.
1470	10	24	Edwardus Cutler.	Io. Haruy. Hen. Owdolf.
1471	11	25	Io. But. 2.	Io. VVellys. Rob. Aytmer.

25 *Hoc anno Anglia tota terræ motu horribili contremuit.*

29 *Hoc anno Gulielmus de la Poole dux Suffolciæ Doueriæ subitò ab aduersarijs captus interficitur. Eodemq; anno Cantiani Ioannem quendam cognomento Caddum ducem sibi constituunt, infestisq; agminibus Londinum versus contendunt, quò cùm venissent, cuncta spoliant, vastant, incendunt, diripiunt, quosdámque de Nobilitate viros (& inter illos Dominum Sayum principem totius Angliæ quæstorem) securi percutiunt. Nihilominus ad extremum (diuina benignitate) fusi profligatiq; dignas scelerum pœnas pertulerunt.*

31 *Hoc anno ad Fanum Albani acerrima fuit pugna inter Regem & ducem Eboracensem, vbi Neuyllorum (patris ac filij) Sarisberiæ, & Varuici Comitum virtute, atq; consilio, regiæ copiæ fusæ fugatæq; sunt, ac Rex ipse comprehensus.*

32 *Hoc anno Ars Typographica in Germania primùm inuenta fuit, ars vna omnium excellentissima, cuius beneficio bonarum literarum disciplinæ sese per omnem penè terrarum orbem diffuderunt.*

37 *Hoc anno denuò ducis Eboracensis còpiæ ad Northamptonum cum regijs cohortibus conflixère: vbi iterum maximo prælio rex vincitur: captiuusq; Londinum ducitur.*

38 *Hoc anno in agro Eboracensi iuxtà castellum Middleham Regina ducem Eboracensem aggressa maximo prælio deuicit. Qua in pugna dux ipse cum Edmundo filio Rutlandiæ Comite interfectus fuit. Et Richardus Neuyllus (pater) comes Sarisberiensis captus, aliquanto post cum nonnullis alijs capite multatur.*

39 *Funestissimus fuit hic annus, & ciuili clade insignis, quæq; mirabilem in modum regni vires imminuit. Etenim duo validissimi exercitus iuxtà Eboracum inter se atrocissimè depugnauerunt. Quo in certamine triginta penè millibus ex vtraq; parte interfectis, victoria tandem Edoardo Marchiæ Comiti cessit: qua potitus Henricum dignitate regia priuauit, sibiq; principatum asciuit.*

3 *Hoc anno Norwyci Cathedrale Templum repentinis ignibus exustum est.*

9 *Hoc anno Dominus VVellys in comitatu Lincolniæ tumultus quosdam conciuit, qui quidem celeriter repressi sunt, atq; is merito affectus supplicio.*

10 *Hoc anno inter Cantianos noui motus fiunt, qui Londino ac circumuicinis vrbibus multùm damni attulerunt.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcoporū.	Maiores.	Vicecomites.
1472	12	26	Rogerus Bestus. 2.	Edmundus Staty. Tho. Storm.
1473	13	An. 1. Io. Goldwel.	Rich. Farror.	Io. Cooke. Gul. London.
1474	14	2	Thomas Ellys. 3.	Iacobus Goldbeter. Io. Bright.
1475	15	3	Gul. Swayn.	Tho. Cambridge. Rob. Lound.
1476	16	4	Io. VVellys.	Hamo Claxton. Robertus Cooke.
1477	17	5	Io. Portland.	Greg. Clerck. Philip. Curson.
1478	18	6	Rich. Farror. 2.	Rob. Osborn. Tho. Beafield.
1479	19	7	Tho. Buckingham.	Robertus VVellys. Tho. Philips.
1480	20	8	Io. Awbry. 2.	Rich. Gardyner. Tho. VVurth.
1481	21	9	Gul. London.	Rich. Ballys. Radulp. Est.
1482	22	10	Gul. Aylmer.	Rob. Belton. Io. Denton.
1483	An. pri. Rich. 3.	11	Rich. Farror. 3.	Gul. Rosa. Gul. Farror.
1484	2	12	Io. Cooke.	Io. Ebbes. Gul. Curteys.
1485	An. pri. Hen. 7.	13	Hamo Claxton.	Io. Tylles. Io. Swayn.
1486	2	14	Tho. Buckingham. 2.	Io. VViskins. Io. Howel.
1487	3	15	Io. VVellys. 2.	Io. Pichamor. Io. Castyn.
1488	4	16	Tho. Beafield.	Io. Reed. Rich. Howard.
1489	5	17	Rich. Ballys.	Tho. Cause. Nich. Dauy.
1490	6	18	Rob. Gardyner.	Nich. Cowlych. Gul. Gogeon.
1491	7	19	Gul. London. 2.	Steph. Brayn. Tho. Cock.
1492	8	20	Rob. Aylmer. 2.	Io. VVarnes. Io. Rightwise.
1493	9	21	Rich. Farror. 4.	Robert. Long. Barth. King.
1494	10	22	Steph. Bryan.	Io. Horsley. Rob. Burrow.
1495	11	23	Io. VVellys 3. Tho. Cause.	Rich. Brasier. Robertus Bestus.
1496	12	24	Io. Reed.	Io. Francys. Io. Pethode.
1497	13	25	Nic. Cowlych.	Greg. Clerck. Thomas Aldych.
1498	14	26	Rich. Farror. 5.	Gul. Ramsey. Thomas Hennyng.

11 *Hoc anno inter Regem & Richardum Neuyllum comitem Varwicensem ad Barnetum pugnatum fuit, quo in certamine Comes ipse (vir inuictißimus) ac Ioannes (frater illius) Marchio Montacutensis ceciderunt: & Rex ipse non incruentam victoriam adeptus est. Eodem anno ad Tewksberiam infestis armis denuò concursum fuit, quo in certamine Regina vincitur, suis ferè ad vnum cæsis, aut captis. Eodem etiam anno Edoardus Princeps filius Henrici sexti, adolescens præstantiß. à Duce Glocestria (vt fama est) crudelißimè confoditur.*

12 *Hoc anno Rex Henricus in turri Londinensi, ab eodē Richardo Glocestria duce (vt constans fama est) miserrimè trucidatur.*

14 *Hoc anno Edoardus rex Norwycum venit, paxq; inter Angliam & Galliam paulò post facta est, quæ ad septennium duratura foret.*

17 *Hoc anno Dux Clarentiæ (imperio fratris) peßimo in omni memoria hominum exemplo Caleti in dolio (vt aiunt) vini cretici exstinctus est. Cuius mortem horribilis pestis insecuta, quæ omnem Angliam quàquàuersus peruagata est.*

19 *Hic annus insignis fuit clade ciuium Norwycensium ex pestilentiæ lue: quæ inibi incredibilem hominum multitudinem absumsit.*

20 *Hoc anno mense Iulij, tanti terræ motus in agro Norwycensi, totáque penè Anglia facti sunt, vt multa in diuersis locis ædificia eorum vi labefactata corruerint.*

22 *Hoc anno rex Edoardus ceßit è vita, annum agens ætatis circiter. 50.*

1 *HOC ANNO Edoardus Princeps eiusq; frater (filij Edoardi regis nuper defuncti) immanißimo scelere Richardi Ducis Glocestrensis in turri Londinensi, contrucidantur: qui eius flagitij diritate regiam sibi maiestatem acquisiuit.*

2 *Hoc anno in Tyrannū cōiuratio Nobilium facta est, cuius princeps exstitit Henricus Buckhingamiæ Dux, cui ob id posteà capto, Sarisberiæ caput amputabatur. Nobilis hic quoque annus fuit interitu Richardi, (Regis post natos homines scelestißimi) qui apud Pagum Bosworthum paullo vltra Leycestriam, in prœlio contra Richmondiæ comitem, inter confertißimos hostes pugnans confoditur.*

1 *HOC ANNO nouum, & in omni sanè ætate prorsus inauditum morbi genus, per totam Angliam peruasit, (qui sudoris lues nuncupatur) dira equidem pestis, quæq; innumerabilem mortalium multitudinem exstinxerit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Pōtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1499	15	Anno pri. Tho. Ian.	Robertus Gardyner.	Io. Randolf. Robert. Pichamor.
1500	16	Æn. pri. Rich. Nycx.	Io. VVarnes.	Galfr. Steward. Io. Crome.
1501	17	2	Io. Rightwyse.	Rich. Aylmer. Gul. Drake.
1502	18	3	Gul. Ramsey.	Simon Reed. Io. Smyth.
1503	19	4	Tho. Cause.	Tho. VVarnes. Thomas Chaunt.
1504	20	5	Robertus Burrow.	Gul. Hart. { Io. Henry. Io. VValters.
1505	21	6	Greg. Clerck.	Tho. Large. Gul. Godfrye.
1506	22	7	Robertus Gardner. 3.	Tho. Clerk. Io. Swayn.
1507	23	8	Tho. Aldrich.	Io. Clerck. Robert. Farror.
1508	24	9	Gul. Ramsey. 2.	Ed. Reed. Robertus Broome.
1509	Anno pri. Henrici. 8.	10	Robertus Long.	Henricus Meir. Rob. Iannys.
1510	2	11	Rich. Brasier.	Io. Marsham. Radul. VVylkins.
1511	3	12	Richardus Aylmer.	Robertus Bell. Steph. Stallon.
1512	4	13	Gul. Hart.	Steph. Stawn. Io. Corpusby.
1513	5	14	Ioannes Rightwyse. 2.	Io. Busting. Tho. Pickerel.
1514	6	15	Greg. Clerck. 2.	Henricus Schoolehowse. Io. Terry.
1515	7	16	Io. Clerck.	Robert. Barker. Gul. Broome. } { Rich. Farrome. Tho. VVilkins. }
1516	8	17	Tho. Aldrich.	Tho. Bawber. Greg. Cause.
1517	9	18	Robertus Iannys.	Rob. Green. Tho. Cory.
1518	10	19	Io. Marsham.	Rob. Hemyng. Hamo Lynsted.
1519	11	20	Gul. Hart. 2.	Io. Brown. Barth. Springwel.
1520	12	21	Io. Clerck. 2.	Nic. Syphat. Io. VVestgate.
1521	13	22	Edwardus Reed.	Tho. Moore. Robertus Haul.
1522	14	23	Io. Terrey.	Reginal. Littelprow. Gul. Norfolck.
1523	15	24	Robertus Iannys. 2.	Steph. Raynbow. Hen. Salter.
1524	16	25	Tho. Pickerel.	Rober. Leech. Io. Swayn.

2 *Hoc anno Rex Henricus Morwycum venit.*

3 *Hoc anno ingenti denuò terræ motu Anglia conquassata fuit.*

7 *Hoc anno natus fuit inuictissimus princeps Henricus, rex eius nominis octauus.*

16 *Hoc anno Arthurus princeps duxerat in vxorem Catherinam Hispaniæ regis filiam.*

17 *Hoc anno mortuus est Arthurus princeps summæ spei adolescens.*

19 *Hoc anno Io. VVindamius miles securi percutitur. Eodemq; anno ciuitas Londinum incendio penè absumpta fuit. Præterea assidui imbres, tonitrua, fulgura, procellæ vbiq; exstiterunt.*

20 *Hoc anno sexto Augusti & ipso die transfigurationis domini nostri in parochia sancti seruatoris Norwyci natus est Matthæus Parker in Theologia Doctor, vltimus decanus collegij de Stoke iuxta Clare, postea decanus de Lincolne. Tandem Archiepiscopus Cantuariæ sub Elisabetha Regina: qua regnante, fato concessit. 17. Maij.*

23 *Hoc anno. 25. Aprilis horribile incendium Norwycensem vrbem afflixit, adeò vt continuos quattuor dies funestis ignibus ciuitas conflagrauerit. Eodemq; anno quarto Iunij consimili casu denuò incensa fuit.*

24 *Hoc anno Io. Colettus Diui Pauli decanus, suis sumtibus magnificam scholam exstruxit in ea parte cœmiterij Paulini, quæ ad orientem spectat. Eodem anno mortuus est Henricus eius nominis septimus, cui successit filius eius illustriss. Henricus octauus.*

1 *HOC ANNO Iacobus Scotiæ Rex hostili exercitu Angliam inuadens, cum magna Scotorum strage profligatur. Eodemq; anno magna pars templi Norwycensis cum libris penè omnibus ac Ecclesiæ ornamentis combusta fuit.*

5 *Hoc anno rex in Gallia prosperè bella gessit, Tornacum & Turwynum oppida munitiss. vi cœpit: domi verò Regina duce Comite Surrahio Scotos debellauit.*

7 *Hoc anno Greenwyci nata est Maria, quæ postea Angliæ Regina fuit.*

8 *Hoc anno tanta fuit glacies, tantusq; tamque perpetuus niuium rigor vt omnia vbiq; flumina congelauerint, ac equi carriq; onusti Tamesim transierint. Eodem etiam anno fuit dira illa Dies Maij Londinensibus lugubris & infœlix, quam & hodiè atram & infaustam vulgò nuncupant.*

10 *Hoc anno vniuersa penè Anglia sudoris lue, & fame afflicta fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcoporũ.	Maiores.	Vicecomites.
1525	17	26	Rob. Farror.	Aug. Steward. Gul. Layer.
1526	18	27	Rob. Burrow.	Gul. Rußel. Io. VVats. senior.
1527	19	28	Rad. VVylkins.	Tho. Grew. Io. Clerck.
1528	20	29	Gul. Rome.	Tho. Cranck. H. Fuller.
1529	21	30	Tho. Greene.	Io. Curat. Io. Corbet.
1530	22	31	Tho. Bawber.	Tho. Naighton. Nic. Setherton.
1531	23	32	Edoard. Reed. 2.	Rich. Cattlyn. Gul. Rogers.
1532	24	33	Reginal. Littleprow.	Io. Groot. Gul hast.
1533	25	34	Tho. Pickerel. 2.	Adam. Laws. Rog. Cowper.
1534	26	35	Aug. Steward.	Gulielmus Lyn.
1535	27	36	Nic. Syphat.	Robertus Brown. H. Crook.
1536	28	An. primo Gul Rug.	Rob. Farror. 2.	Edmun. VVoodd. Tho. Thetfort.
1537	29	2	Gul. Layer.	Rob. Rug. Robertus Palmer.
1538	30	3	Th. Pickerel. 3.	Nic. Osborn. Io. Humberston.
1539	31	4	Nich. Sotherton.	Iacob. Marsham. { Tho. VValters. Io. Tracye.
1540	32	5	Tho. Grew.	Thomas Cod. Io. Spencer.
1541	33	6	Robertus Liech.	Fœlix Puttock. Io. Quash.
1542	34	7	Gul. Rogers.	Tho. Cock. Rich. Dauy.
1543	35	8	Eduardus Reed.	Rich. Alee. { Gul. Morrant. Tho. Marsham.
1544	36	9	Henricus Fuller.	Edmund. VVarden. Rob. Marlyn.
1545	37	10	Rob. Rug.	Rich. Suckling. Robertus Lyng.
1546	38	11	Aug. Steward. 2.	Rob. Michles. Bernard. Vdberd.
1547	An. primo Edoardi. 6.	12	Robertus Rich.	Tho. Dowsing. Gul. Heed.
1548	2	13	Edmund. VVod. 2. Gulielm. Rogers. 2.	Hen. Bacon. Io. Atkins.
1549	3	14	Tho. Cod.	Rich. Fletcher. Gul. Ferror.
1550	4	An. primo T. Thulbey.	Rob. Rug. 2.	Tho. Morley. Io VValters.

11 *Hoc anno diluuium fuit, ad diem (quem vocant Sancti Leonardi) quod hodierno etiam die Diui Leonardi diluuium appellatur.*

12 *Hoc anno Duci Buckingamiæ ob proditionis scelus, ceruices securi incisæ sunt.*

13 *Hoc anno Imperator Carolus quintus in Angliam venit, & à Rege nostro magnificentißimè excipitur.*

14 *Hoc anno in Angliam venit Christernus Daciæ rex.*

17 *Hoc anno ob religionem maximi motus fiunt in Germania.*

20 *Hoc anno multis in locis mortalium corpora denuò lætali illo sudore diffluxêre, sed præcipuè Londini.*

21 *Hoc anno intollerabilis illa Antistitis Romani potestas edicto regio diminuta fuit.*

23 *Hoc anno omnium ordinum consensu Rex Anglicanæ Ecclesiæ supremum caput renuntiatur.*

24 *Nobilis fuit hic annus ortu excellentiß. principis Elisabethæ (Reginæ nunc nostræ illustriß.) quæ septimo die Septembris Greenwyci nata fuit.*

25 *Hoc anno Romani Pontificis exsecranda Tyrannis penitus ex Anglia profligata fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Pōtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1551	5	2	Rich. Dauy.	Io. Aldrich. Tho. Gray.
1552	6	3	Thomas Cock.	Rob. Norman. Io. Bungey.
1553	An. pri. Re. Mariæ	4	Thomas Croock.	Nic. Norgat. Io. Howse.
1554	2	Anno pri. Io. Hoptō.	Thomas Marsham.	Tho. Malbey. Gul. Mingex.
1555	3	2	Fœlix Puttock. 2. Tho. Codde. 2.	Tho. Green. Io. Bloome.
1556	4	3	August. Steward. 3.	Thomas Sotherton. Leonardus Sotherton.
1557	5	4	Henricus Bacon.	Edmund. VVolsey. Tho. Lyn. Io. Beniamyn.
1558	An. 1. Re. Elysabeth.	5	Io. Aldrich.	Thomas Parker. And. Quash.
1559	2		Rich. Flecher.	Tho. Culley. Tho. Tesmond.
1560	3	An. 1. Io. Parchurst.	Robertus Michels.	Tho. VVhall. Rich. Heede.
1561	4	2	Gul. Myngey.	Rob. VVood. Tho. Peck.
1562	5	3	Gul. Ferror.	Tho. Ferror. Tho. Beomond.
1563	6	4	Rich. Daui. 2.	Christoph. Some. Elisæus Bate.
1564	7	5	Nic. Norgate.	Rob. Sucklyng. Io. Gybbe.
1565	8	6	Thomas Sotherton.	Io. Sotherton. Tho. VVynt.
1566	9	7	Henricus Bacon. 2.	Tho. Petts. Io. Suckling.
1567	10	8	Tho. VVhall.	Io. VVorsley. Tho. Layer.
1568	11	9	Tho. Parker.	Io. Reed. Symon Bond.
1569	12	10	Rob. VVood.	Christof. Layer. Rich. Baat.
1570	13	11	Io. Aldrich. 2.	Tho. Gleane. Robertus Gostlyn.
1571	14	12	Thomas Green.	Henry Greenwood. Edoardus Pye.
1572	15	13	Robertus Sucklyng.	Nic. Sotherton. Franciscus Rag.
1573	16	14	Tho. Peck.	Georg. Bowgeon. Tho. Stokes.
1574	17	15	Christoph. Some.	Nich. Baker. Tho. Gooche.